

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO.

XXI.

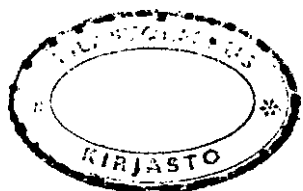
[KÖYHÄINHOITO]
VAIVAISHOITOTILASTO.

B.

VAIVAISHOIDONTARKASTELIJAN
VUOSIKERTOMUKSIA.

19.

VUONNA 1911.



HELSINGISSÄ, 1912.
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA.

19897

Kertomus

Suomen vaivashoidontarkastelijan toiminnasta

vuonna 1911.

Johdanto.

Määräyksen mukaisesti teen täten nöyrimmästi selkoa omasta sekä vaivashoidonneuvojain toiminnasta vuonna 1911 ja pyydän minä tässä saada käyttää seuraavaa jakoa, nimittäin:

- I. Yleiskatsaus;
- II. Virkamatkustuksia;
- III. Kuntain vaivashoidon-ohjesäännöt;
- IV. Vaivaistalot;
- V. Mielisairasten hoito;
- VI. Aistivallisten henkilöiden hoito;
- VII. Lastenhoito ja suojelukasvatus;
- VIII. Huomattavampia edistysii ja epäkohtia, joista muistutuksia on tehty;
- IX. Helsingin kaupungin vaivashoitoa koskevia muistutuksia;
A. Vuoden 1911 alussa. — B. Joulukuun 17 päivänä 1910 tehtyjä muistutuksia. — C. Rättämättömiä avustuksia. Lasku perusteet niitä annettaessa. — D. Kolmen 21-, 19- ja 16-vuotiaan sisaruksen on huolehdittava viidestä alaikäisestä siskostaan. — E. Keuhkotaudin viimeisellä asteella olevalta mieheltä kielletään avustus. — F. Viisi sisarusta: kaksi sairasta ja kolme alaikäistä, ilman avustusta. — G. Käynnit 40:ssä köyhässä kodissa. — H. Avunpyytäjän valituksia. Lääninhallituksen päätös. — I. Tilastossa löytyvät todistukset. — J. Valitukset avunpyytäjän kohtelusta. — K. Harhaanviepiä ensitietoja tilastoa varten.
- X. Keisarikunnan Senaatin ja Kuvernöörien antamia tehtäviä;
- XI. Muuta kirjeenvaihtoa kuntain ja yksityisten henkilöiden kanssa; sekä
- XII. Käsiteollisuutta.

I. Yleiskatsaus.

Kun minä elokuun 16 päivänä 1893 annetun vaivaishoidontarkastelijaa koskevan Armollisen johtosäännön 6 §:ssä löytyvän määräyksen mukaan ryhdyn tekemään selkoa toiminnastani viimekuluneena vuonna, on minun 7 §:n mukaan helmikuun 17 päivänä 1902 annetussa Armollisessa julistuksessa, sisältävä lähempiä määräyksiä Suomen vaivaishoidon neuvojille, myöskin tehtävä selkoa heidän toiminnastaan.

*Neuvoja-
piirit.*

Vuoden 1911 kuluessa hoitivat maan kolmea neuvojayapiiriä:

Lounaispiiriä, käsittäen Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Hämeen läänit, Everstiluutnantti *Axel Nilsson*, *Helsinki* asuntopaikkana;

Kaakkoispiiriä, käsittäen Viipurin, Mikkelin ja Kuopion läänit sekä Kajaa-
nin kihlakunnan Oulun läänin, Lakitielen ylioppilas *Bruno Sarlin*, *Kuopio*
asuntopaikkana; sekä

Pohjoispiiriä, käsittäen Vaasan ja Oulun läänit, paitse äskennämainittua poikkeusta, Agronomi *Frans Malmberg*, aluksi *Nikolainkaupunki*, mutta myöhemmin — sen jälkeen kuin osa Seinäjoen—Kristiinankaupungin radasta oli avattu liikenteelle — *Ilmajoki* asuntopaikkana.

Äskennämainitun julistuksen mukaan on neuvojain tehtävänä antaa maamme kunnille, erittäinkin niiden vaivaishoitohallituksille, vaivaishoitolaitosten johtajille sekä muille kunnallisen hallinnon palveluksessa oleville henkilöille, kuin myöskin hyväntekeväisyysyhdistyksille neuvoja ja ohjeita tarkoituksenmukaisessa vaivaishoidossa; jossa suhteessa se, joka haluaa neuvon avustusta käyttä, ilmoittakoon siitä kirjeellisesti hänelle ja mainitkoon samalla toimituksen laadun ja miten pitkän ajan sen on luultu vaativan. Täten saapuneitten avun-tilausten perusteella tekee neuvoja sitten matkasuunnitelmansa, luonnollisesti ottamalla huomioon että tarpeettomia edes- ja takaisinmatkoja vältetään sekä että, niin paljon kuin mahdollista, useita toimituksia voidaan tehdä samalla matkalla.

*Vaivaishoi-
dontarkaste-
lija. Epäkoh-
dat Helsin-
gissä.*

Kuten viimeisessä vuosikertomuksessani jo olen esiintuonut, havaitsin syyskuun 1910 että pääkaupungin vaivaishoito on viime vuosina suuresti mennyt alaspäin, ollen se, kuten myöskin kaupungin vaivaishoitohallituksen toimeenpaneva johtaja on myöntänyt, melkein joka suhteessa epäajamukaisella kannalla. Joulukuun 17 päivänä pitämässäni kokouksessa, jonne olin kutsunut kaupungin vaivaishoitohallituksen, kirkkoherrat ja poliisimestarin, katsoin olevani pakotettu huomauttamaan vaivaishoitohallitukselle eräistä hyvinkin vakavaa laatua olevista puutteellisuuksista vaivaishoidon valvonnassa. Esimiehen, entisen Pormestari Björn Schauman'in omien sanojen mukaan harjoittivat vaivaishoitohallituksen jäsenet heille kuuluvaa avunhakijain ja -nauttijain persoonallista tarkastusta nykyään ainoastaan paperilla. Jopa kävi ilmi

että jotensakin uusia kaupunginosia ja kokonaisia etukaupunkeja, kuten Toukolaa ja Hermanninkaupunkia, ei edes löytynyt niiden tarkastuspiirien joukossa, joihin kaupunki ohjesäännön mukaan joka vuosi olisi jaettava vaivaishoitohallituksen jäsenten kesken. Ja kuitenkin löytyi näissä poisjätetyissä osissa suhteellisen suuri määrä apuatarvitsevia. Avonaisen vaivaishoidon suhteen oli taasen valitettu, että suuri osa avustuksista oli liian pieniä, että vaivaishoitoon oikeutetut henkilöt täytyivät turvautua yksityiseen armeliaisuuteen sekä että se tapa, jolla eräät vaivaishoidonvirkailijat kohtelevat avunpyytäjiä, jätti paljon toivomisen varaa. Myöskin olin huomannut että kaupungin vaivaishoitotilastoa ei oltu laadittu asetustenmukaisesti ja todellisten olosuhteiden perusteella, ja lopuksi että toimeenpaneva johtaja ei ollut myöskään valvonut kaupungin työ- ja vaivaistalon toimintaa vahvistetun ohjesäännön määräämällä tavalla.

Ne laajat toimenpiteet, joihin tämän johdosta olen ollut pakoitettu ryhtymään, ovat luonnollisesti vieneet paljon aikaa, etenkin siitä syystä, koska vaivaishoitohallitukselle tekemäni muistutukset ja useimmat Kuvernöörille jättämistäni valituksista ja ilmoituksista ovat jääneet ratkaisematta tai ilman pyydettyä tulosta sen vuoden kuluessa, jota tämä kertomus koskee. Vuoden kuluessa saapui, nähtävästi tämän johdosta, yhä useampia valittajia ja valitukset muodostuivat yhä enemmän samanluonteisiksi, ilman että minä toiselta puolen olisin voinut huomata mitään mainittavampia todellisia parannuksia vaivaishoidon valvonnassa. Vaivaishoitohallituksen Kuvernöörille lähettämässä vastauskirjelmissä on myöskin suurimmaksi osaksi koetettu näyttää toteen että muutamat parannukset eivät edes ole tarpeenvaatimiakaan ja että vaivaishoitoa kosketelluissa kohdissa on harjoitettu tyydyttävällä tavalla ja että minulla ei ole ollut syytä sitä vastaan tekemiini muistutuksiin.

Asiain näin ollen ja koska kuitenkin olen ollut varmasti vakuutettu siitä että ainakin tuhat köyhää on joutunut kärsimään tästä asiain huonosta tilasta, olen katsonut olevani pakoitettu tekemään kaikkeni tähän kuuluvain epäkohtain poistamiseksi. Lukuunottamatta jokapäiväisiä, jotensakin suuritöisiä virkatehtäviä, olen täten kiinnittänyt suurimman huomioni pääkaupungin vaivaishoitoon, jättäen eräät muut uudistuspyrinnöt toistaiseksi syrjään. Kuitenkaan en voi, ikävä kyllä, esiintuoda mitään huomattavampia tuloksia tästä työstäni vuoden 1911 kuluessa, mutta rohkenen kuitenkin uskoa että ne jonakin päivänä voidaan huomata. Pyydän myöhemmin erityisessä luvussa saada palata pääkaupungin vaivaishoidossa löytyviin puutteellisuuksiin. —

Muuten on minun koko maan vaivaishoitoa koskeva työni tasaisesti ja ilman häiriöitä tai huomattavampia tapauksia saanut jatkua vuoden 1911 kuluessa.

Vaivaishoidonneuvojain toiminnassa ei myöskään ole tapahtunut mitään erikoisempaa, vaan on se kokonaisuudessaan ollut tasaista, tarkoituksenmukaista eteenpäinpyrkimystä.

I. Lounaispiirin vaivaishoidonneuvoja kirjoittaa m. m. vuosikertomuksessaan:

»Että yleinen tietoisuus on kohottanut vaivaishoidon korkeammalle tasolle käynee myöskin ilmi siitä että yhä useammat kunnat asettavat vaivaishoito-

Vaivaishoidonneuvojat.

hallituksen erilleen kunnallislautakunnasta ja täten myöntävät että ainoastaan siten voidaan vaivaishoitoa harjoittaa ajanmukaisemmalla tavalla. Useissa kunnissa, joissa kunnallislautakunta edelleenkin huolehtii vaivaishoidosta, on esimies valittanut minulle että hän muiden tehtävänsä ohella on pakoitettu toimimaan vaivaishoidon hyväksi, johon hänellä ei ole aikaa eikä halua.

Ja onhan kokemuskin osoittanut, että toisiin kunnallisiin toimiin kylläkin tottunut henkilö ei aina ole sovelias vaivaishoitohallituksen esimieheksi, johon luonnollisesti tarvitaan erikoisia ominaisuuksia. Sillä, ellei esimies ole myötätuntoinen köyhiä kohtaan eikä laske sydämelleen puutteenalaisten kohtaloa, saa vaivaishoito helposti ehkä kylläkin hyvin hoidetun kassahoidon leiman, mutta se ei vastaa tarkoitustaan, nim. olla köyhäin hoitoa, tuottaen samalla vahinkoa sekä köyhille että myöskin veronmaksajille. Eräs tämänvuotinen esimerkki osoittaa myöskin miten vaivaishoidon valvonta usein on riippuvainen ainoastaan esimiehestä. Eräässä kunnassa, jossa vaivaishoidon suhteen oli paljon toivottavaa, tapahtui esimiehen muutos ja samalla tuli aivankuin toinen henki paikkakunnan vaivaishoitoon, niin että muutaman kuukauden kuluttua voitiin huomata muutos parempaan päin sekä avonaisessa että suljetussa vaivaishoidossa.»

II. Kaakkoispiirin vaivaishoidon neuvoja mainitsee taasen vakaumuskansaan että vaivaishoidon tarkoituksenmukaisemmaksi kehittäminen vaatii ennen kaikkea suurempaa huomiota kiinnitettäväksi hoitajain ja hoidettavain persoonalliseen vuorovaikutukseen. Se on mahdollista vain siten, että julkinen vaivaishoitomme omaksuu yksityisen hyväntekeväisyyden voittoisat menettelytavat ja siten luopuu suuresta keskityksestään ja päinvastoin yksilöllistyyttää toimintansa; yksilöllistyyttää sen sekä tutkimukseen että hoitoon ja tarkastukseen nähden. Sitä varten on neuvojan mielestä vaivaishoidon toimittaminen yhdyskunnissa siirrettävä kunnallislautakunnilta erityisten, runsasjäsenisten vaivaishoitohallitusten asiaksi, ja hallitusten jäsenten avuksi valittava, maalaiskunnissakin, suurempi määrä oikeamielisiä köyhäinkaitsejoita, jotka asettuvat persoonalliseen vuorovaikutukseen holhokkiensa kanssa. Vain täten saadaan avunetsijain tarpeista todellinen selko, vain täten voidaan riittävästi valvoa lasten ja vanhusten inhimillistä hoitoa ja kasvatusta elätepaikoissaan sekä ryhtyä merkitsevämpiin yrityksiin ehkäisevän vaivaishoidon hyväksi, herättämällä hädänalaisissa jälleen siveellistä rohkeutta ja halua itseavustukseen, sekä verovelvollisissa välitöntä arvostelutaitoa kärsiväin lähimmäistensä oloihin ynnä rakkautta heidän kohottamistyöhönsä.

»Tähän suuntaan olen vuoden kaikissa toimituksissa pyrkinyt; ja on ollut ilahuttavaa huomata, että kunnat yhä laajemmin alkavat asian oivaltaa. Viipurin läänin ja Kuopion läänin läntisten kuntain kunnallispäivillä m. m. hyväksyttiin periaate täydelleen, ja monet kunnat ovat jo ryhtyneet sitä käytännönsäkin toteuttamaan», lopettaa neuvoja.

III. Pohjoispiirin neuvoja kirjoittaa: »Kutsumissani vaivaishoitohallitusten kokouksissa ja käynneilläni vaivaishoitohallitusten esimiesten luona olen etenkin ottanut selville missä määrin Kuvernöörin vahvistamia kuntien vaivaishoito-ohjesääntöjä on noudatettu. Oulun läänissä olenkin tässä suhteessa huomannut useita laiminlyömiä, jonka tähden olen ehdottanut, että asian-

omaiset vaivaishoitohallitukset velvoitettaisiin tarkoin noudattamaan ohjesääntöjä. Asia on pääasiallisesti koskenut kirjallisten elätekontraktien tekemistä ja tarkastusmuistiinpanokaavakkeiden käyttämistä. Toimituksissa olen myös painostanut lastenhoidon tärkeyttä ja tiedustellut mielisairasten hoitoa. Parannuksien saanti viimemainitun suhteen näyttää yhä melkein pätoivottomalta. Laitospaikkoja ei riitä kuin jollekulle ja tiloituspaikan sopivaisuudesta ei paljonkaan ole puhetta, kun valikoimisen varaa siinä suhteessa harvoin on.

Elberfeld- eli kaitsijajärjestelmä on vuoden kuluessa otettu käytäntöön yhdessä maalaiskunnassa, jota järjestelmää sitä ennen Pohjoispiirissä ainoastaan Oulun kaupunki on noudattanut. Sitä olen useassa isommassa maalaiskunnassa selittänyt ja valmistuksiin sen käytäntöön ottamiseksi on muutamissa kunnissa ryhdyttykin.»

Vaivaishoitoyhdyškuntien lukumäärä on vuoden kuluessa lisääntynyt kahdella, siten että eräs kunta, *Vilppula*, on eronnut Ruoveden kunnasta Hämeen lääniä ja muodostanut oman vaivaishoitoyhdyšunnan, ja eräät osat Laukaan ja Saarijärven kunnista ovat yhdistyneet uudeksi, *Äänekoski* nimiseksi, kunnaksi ja vaivaishoitoyhdyšunnaksi.

Yhdyškuntien lukumäärä ja nimi.

Sitäpaitsi ilmoittaa asianomainen neuvoja että Pyhämaan seurakunta mannermaalla on ottanut nimen *Pyhäranta*, jotavastoin Pyhämaan saariseurakuntaa nyt nimitetään ainoastaan *Pyhämaaksi*.

Vaivaishoito-tilastotietoja koskevain Armollisten julistusten mukaan helmi-kuun 10 päivästä 1891 sekä joulukuun 5 päivästä 1898, joka sisältää muutoksia ensinmainittuun julistukseen, pitäisi kaikkien kuntien ennen huhtikuun 1-päivää lähettää asianomaisille Kuvernööreille tilastokaavakkeet edelliseltä vuodelta, voidakseni niistä laatia yhteenvedon vuosikertomukseeni. Kuitenkaan eivät mainitut kaavakkeet vuodelta 1911 ole saapuneet useasta kunnasta, jonkātähden, lukuunottamatta niukkaa aikaa, en ole voinut laatia tähän kertomukseen tilastoa. Sitävastoin on Tilastollinen Päätoimisto jo pitemmän aikaa vuosittain laatinut kysymyksessäolevista alkutiedoista täydellisen vaivaishoitotilasto.

Tilasto.

II. Virkamatkustuksia.

Alempanaoleva taulu osoittaa allekirjoittaneen ja vaivaishoidonneuvojain vuonna 1911 tekemät matkat, näillä matkoilla käytyjen kuntien lukumäärän sekä n. k. »uudistettujen käyntien» (joilla ymmärretään käyntejä, jotka vuoden kuluessa ovat tapahtuneet useammin kuin yhden kerran samaan kuntaan) lukumäärän, näihin käytetyt matka- ja toimituspäivät, maantiematkoilla kuljetun tien pituuden sekä ajan, joka on oltu rautatiellä tai laivassa.

Matkojen lukumäärä y. m.

Taulu I.

	Maakojen lukumäärä.	Käytyjä kuntia.	Uudistettuja käyntejä.	Maaka- ja toimituspäiviä.	Maantietä kuljettuja kilometreja.	Tuntia ruutiella ja laivassa.
Vaivahoidontarkastelija	10	44	7	61	1 395.1	240.12
Neuvoja A. Nilsson	24	139	23	160	3 892.2	405.27
» B. Sarlin	29	95	44	179	3 937.9	619.02
» F. Malmberg	24	95	24	132	3 468.1 ¹⁾	462.48

Alempanaoleva taulu taas osoittaa missä määrin neuvojin käynnit ovat tapahtuneet vaivahoidontarkastelijan määräyksestä tai asianomaisten kunnallisten viranomaisten ja hyväntekeväisyysvirkailijain pyynnöstä, tai ovatko ne kuuluneet sellaisiin pakollisiin, joka toisena vuonna uudistuviin käynteihin kunnissa, joita neuvojin tulee tehdä.

Taulu II.

	Määräyksestä.	Pyynnösta.	Vakimaissa käyntejä.	Käyntien lukumäärä.
Neuvoja A. Nilsson	18	24	120	162
» B. Sarlin	78	24	98	200
» F. Malmberg	44	14	61	119

Tarkastelijan matkat.

Kuten mainittu olen vuoden kuluessa tehnyt kymmenen osaksi pitempää, osaksi lyhempää matkaa. Helmikuulla pidin pyynnöstä eräässä runsasta osanottoa saavuttaneessa maanmieskokouksessa Nikolainkaupungissa esitelmän vaivaishoitolaitoksista sellaisia mielisairaita ja työhön haluttomia henkilöitä varten, jotka ovat vaivahoidon valvonnan ja isäntävallan alaisia. Maaliskuulla kävin kolmantena vuonna peräkkäin Kajaanin kihlakunnassa, jolloin taasenkin ulotin matkani Suomussalmelle saakka. Kesäkuukausina kävin eräissä Uudenmaan sekä Turun ja Porin läänien kunnissa, joissa mielisairaalan perustaminen oli parhaillaan kysymyksenalaisena. Heti juhannuksen jälkeen tein pitemmän matkan halki maamme Nikolainkaupungista, jossa pyynnöstä

Muist. ¹⁾ Siitä Lapissa 160 kilom. soutuveneessä.

kokoonnuin muutamien kuntien asiamiesten kanssa käsitellen useammille kunnille yhteisiä vaivashoitolaitoksia koskevaa kysymystä, Jyväskylään, Laukaalle, Suonejoelle, Kuopioon, Juankoskelle ja Rautavaaraan. Käyntini Rautavaaran autioilla erämailla johtui siitä että Keisarillinen Senaatti oli vaatinut lausuntoani erästä valtioavustuspyynnöstä laajaa kuivaustyötä varten tässä kunnassa. Koska aikaisemmin olen toiminut teknikkona, tahdoin luoda yleiskatsauksen kysymyksessäoleville seuduille. Mukanani tällä matkalla oli Pohjoispiirin vaivashoidonneuvoja, Agronoomi Frans Malmberg, joka taasen, toimineena aikaisemmin Suoviljelysyhdistyksen konsulenttina, oli asiantuntija tällä alalla ja sentähden seurasi minua piirinsä ulkopuolelle. Syyskuulla matkustin useiden kuntien läpi, Orivedeltä, Ruovedeltä sekä Virroilta Lapualle ja Ylistaroon, joissa askettäin oli rakennettu erittäin ajanmukaisia vaivaistaloja.

Vaivashoidonneuvoja, Everstiluutnantti Axel Nilsson on kunnallisviranomaisten, hyväntekeväisyisyhdistysten tai muiden pyynnöstä pitänyt kokonaista 24 toimitusta, joissa useimmiten on käsitelty vaivaistalon tai piirimielisairaalan suunnittelemista, annettu ohjeita lastentarkastajille tai kosketeltu kysymystä kunnallisen vaivashoidon ja yksityisen hyväntekeväisyyden yhteistyöstä.

*Neuvojain
matkat.*

Neuvoja Sarlin'in käskystä käytyjen toimitusten lukumäärä nousee 78:aan syystä että minä sanomalehdissä tai muuten ilmenneiden valitusten vuoksi Viipurin läänissä harjoitetusta kerjuusta olin antanut hänelle määräyksen käydä sikäläisissä huvilayhdyskunnissa ja matkailijaväylillä ottamassa selkoa niillä vallitsevista kerjuuoloista.

Erikoisemmista aiheista pidettyjen toimitusten suhteen ilmoittaa neuvoja Sarlin että käynnit johtuivat:

Vanajalla, perehtyäkseen Perttulan tylsämielisten kasvatuslaitokseen;

Viipurissa siitä, että siellä pidettiin koko läänin kuntain yhteiset s. k. kunnallispäivät, joilla häntä oli pyydetty pohjustamaan kahta tärkeätä vaivashoitokysymystä;

Valkealassa niistä rettelöistä, joita kunnan vaivaistalon lastenkodissa vallitsi;

Antreassa ja Elisenvaarassa siitä, että siellä pidettiin neuvotteluja yhteisen kunnallisen mielisairaalan aikaansaamisesta 9 kunnan keskuuteen, jollainen sittemmin yhteisessä kuntakokouksessa päätettiin perustettavaksi 60-sijalla; ja

Kuopiossa siitä, että kaupungissa pidettiin läänin läntisten kuntain yhteiset kunnallispäivät, joilla hän alusti erään vaivashoitokysymyksen.

Sitäpaitse ovat Neuvojat Malmberg ja Sarlin laajaperäisesti tutkineet Helsingin kaupungin omissa kodeissaan avustamien köyhien asemaa ja tämän johdosta ilmoittaneet minulle kokonaisen sarjan epäkohtia, joihin pyydän myöhemmin saada palata.

Neuvoja Malmberg, joka myöskin viime kesänä kävi pohjoisimmassa osassa Suomea, kirjoittaa sen johdosta:

»Lapin kihlakuntaan tein vuoden kuluessa matkan käyden Muonioniskan, Enontekiön ja Kittilän kunnissa. Käytyäni kaikissa Lapin kihlakunnan kun-

nissa olen tullut siihen käsitykseen, että vaivaishoito Lapissa on jotensakin tyydyttävällä kannalla ja että toimeentulo näissä kunnissa yleensä on parempi kuin monessa Pohjoispiirin eteläisemmässä kunnassa. Mitä tulee kuntiin, joissa kysymyksessä olevana vuonna kävin, ovat metsätyöansiot Muonioniskassa ja Kittilässä jotenkin hyvät. Viimemainitussa kunnassa on hyviä niittyjä, vieläpä suoviljelyksiäkin. Enontekiössä on pääelinkeinona poronhoito. Jauhojen hinta on siellä suuresti alentunut sen jälkeen kun kuntaan on valtiolainan avulla perustettu lainakassa, jolla tehdään suurempia jauhojen yhteisostoja ja kuntalaiset itse poroilla noutavat jauhot Rovaniemeltä. Ennen saivat enontekiöläiset Muonioniskan kauppiaille maksaa useinkin kaksinkertaisen hinnan jauhoista.»

Virkamatkoistaan kirjoittaa tämä neuvoja edelleen: »Pyynnöstä tehdyistä matkoista ovat useimmat koskeneet neuvotteluja vaivaistalojärjestelmästä, vaivaistalon rakentamisesta ja järjestämisestä. Pyyntöä otin myös osaa useihin kokouksiin, joissa on käsitelty kysymystä työlaitoksen ja yhteisen mielisairaalan perustamisesta Pohjanmaan ruotsalaisille kunnille ja usealle kunnalle yhteisen mielisairaalan rakentamisesta joko Mustasaaren tai Maalahden vaivaistalon yhteyteen.»

III. Kuntain vaivaishoidon-ohjesäännöt.

Uusia ohjesääntöjä.

Kirjelmässä 11 päivältä maaliskuuta 1891 on Keisarillinen Senaatti käsenyt kaikkia Kuvernöörejä ei ainoastaan pitämään huolta siitä, että kaikki läänien kunnat, joissa ei vielä ole vaivaishoidon-ohjesääntöjä, viipymättä tekevät ehdotuksia sellaisiksi ohjesäännöiksi ja asianmukaisessa järjestyksessä lähettävät ne vahvistettaviksi, vaan myöskin, että nämä ehdotukset, samoin kuin jo vahvistetut ohjesäännöt, saatetaan sellaiseen kuntoon, joka on voimassa-olevan lain ja asetusten mukainen ja että ne myös täydellisesti vastaavat hyvin järjestetyn vaivaishoidon suurempia vaatimuksia, jota vaivaishoito-asetus tarkoittaa; ja on vaivaishoidontarkastelijan erittäinkin mitä näihin kuntien tekemiin, Kuvernöörien vahvistettaviksi lähetettyihin ehdotuksiin tulee, antaminen Kuvernööreille tarpeellisia neuvoja ja selityksiä; jonka ohella Keisarillinen Senaatti on määrännyt vaivaishoidontarkastelijan asianomaiselle Kuvernöörille, ellei se jo ennen ole tapahtunut, ilmoittamaan missä kunnissa virheitä ja vajeisuuksia vaivaishoidon-ohjesäännöissä on olemassa.

Tämän johdosta ovat asianomaiset Kuvernöörit, minun esityksestäni, mainitun vuoden jälkeen velvoittaneet lähes 400 kuntaa laatimaan ja hyväksymään uudet ehdotukset vaivaishoidon-ohjesäännöiksi, jonka jälkeen Kuvernöörit ovat lähettäneet minulle nämä ehdotukset lausunnon antamista varten.

Allaoleva taulu osoittaa minun vuonna 1911 tarkastamani, hyväksymieni ja hylkäämieni vaivaishoidon-ohjesääntöehdotusten luvun, jotka ehdotukset Kuvernöörit ovat lähettäneet minulle lausunnon antamista varten. Kaikissa näissä tapauksissa ovat kunnat kuitenkin itse, omasta aloitteestaan, ryhtyneet vaivaishoidon-ohjesääntöjen uudestilaatimiseen.

Taulu III.

	Tarkastot- tuja.	Hyväksyt- tyjä.	Hyljättyjä.
Uudenmaan läänistä.....	—	—	—
Turun ja Porin ».....	1	1	—
Viipurin ».....	4	4	—
Hämeen ».....	1	1	—
Vaasan ».....	2	1	1
Mikkelin ».....	4	3	1
Kuopion ».....	3	1	2
Oulun ».....	4	1	3
Koko maasta	19	12	7

Sitäpaitse ovat muutamat kunnat pyytäneet minun lausuntoani vaivaihoidon-ohjesääntöehdotuksista, ennenkuin ne vahvistamista varten on lähetetty Kuvernöörille. Sellaisissa tapauksissa olen minä tilaisuudessa huomauttamaan sekä niissä mahdollisesti löytyvistä lainvastaisista määräyksistä, että myöskin sellaisista, jotka ovat epäkäytännöllisiä käytäntöön pantaessa. Kuvernöörille annettavat lausunnot täytyvät luonnollisestikin supistua arvosteluun ehdotusten laillisesta kelpaavaisuudesta.

Neuvoja Nilsson kirjoittaa tämän uudistustyön suhteen: »Henkiinherännyt, tarkoituseräinen harrastus vaivaihitoon ilmenee sinäkin, että osa kunnista, odottamatta uuden vaivaihito-asetuksen syntyä, on ryhtynyt toimenpiteisiin uuden vaivaihito-ohjesäännön aikaansaamiseksi tarpeellisilla, ajankukaisilla muutoksilla, samalla yksilöllistytään vaivaihitoa ja ehkäisevän vaivaihito-tärkeyden huomioonottamalla. Nykyistä vaivaihito-asetustamme noudattamalla, huolimatta kaikista sen puutteista, voivat kunnat kylläkin, jos vaan haluavat, toimeenpanna useita ajankukaisia muutoksia sekä verovollisten että köyhien hyväksi.»

Neuvoja Sarlin on taas erikoisella harrastuksella työskennellyt tämän vaivaihitohaaran hyväksi ja itse pyynnöstä laatinut useita vaivaihito-ohjesääntöehdotuksia, kuten Muolan, Kivennavan, Nuijamaan, Uudenkirkon, Impilahden, Terijoen, Kurkijoen, Sakkolan, Luumäen, Pielaveden ja Varpasjärven kunnille, koettaen niissä, mikäli mahdollista, noudattaa Elberfeld-järjestelmän periaatteita.

Ne epäkohdat, jotka vuoden kuluessa ovat ilmenneet, voipa sanoa, melkein jokaisella pääkaupungin vaivaihito-eri alalla, ovat luonnollisesti kiinnittäneet huomioni myöskin kaupungin voimassaolevaan, lokakuun 23 päivänä 1896 vahvistettuun vaivaihito-ohjesääntöön. Jo alusta alkaen ei tämä ohjesääntö minun mielestäni vastannut niitä vaatimuksia, joita tuollaiselle ohjesääntölle olisi asetettava, minkätähden myöskin, minulta vaadituissa kahdessa eri lausunnossa, joskin turhaan, ehdotin sen hyljättäväksi. Keisarillisen Senaatin

*Helsingin
kaupungin
vaivaihito-
don-ohje-
sääntö.*

äskennämainitun kirjelmän nojalla maaliskuun 11 päivältä 1891 olen jälleen vuoden 1911 kuluessa minulle tehtyjen valitusten vuoksi ollut pakoitettu Kuvernöörille esiintuomaan eräitä puutteellisuuksia tässä ohjesäännössä ja Kuvernöörin harkittavaksi alistamaan, eikö olisi syytä velvoittaa Helsingin vaivais-hoitoyhdyskuntaa poistamaan nämät puutteellisuudet ja siinä tarkoituksessa uudestilaatimaan eräät määrättyt kohdat ohjesäännössä ja ehdotuksen senjälkeen Kuvernöörin vahvistettavaksi lähettämään.

Senjohdosta että eräs yksityinen henkilö oli minulle kirjallisesti valittanut siitä hoidosta, jota hänen mielisairas sisarensa oli saanut osakseen täkäläisessä Työ- ja vaivaistalossa, ilmoitin minä muun muassa kirjelmässä tammikuun 10 päivältä 1911 läänin Kuvernöörille tämän valituksen perusteella myöskin huomanneeni, että kaupungin Työ- ja vaivaistalon järjestystä ei ole muutama vuoteen valvottu kaupungin voimassaolevan vaivashoidon-ohjesäännön 25 §:n d) kohdan mukaisesti, jossa säädetään että vaivashoitohallituksen toimeenpanevan johtajan on vähintään kerran viikossa käytävä laitoksella. Niiden moninaisten, yhäti kasvavain tehtävien vuoksi, jotka tälle virkailijalle kuuluvat, oli oltu pakoitettuja syrjäyttämään tämä tärkeä valvonta. Asiain näin ollen ehdotin, että *ellei* nykyistä vaivashoidon-ohjesääntöä *voida* noudattaa, kunta velvoitettaisiin laatimaan ja ennen marraskuun 1 päivää 1911 Kuvernöörille lähettämään uuden vaivashoidon-ohjesääntöehdotuksen, jossa kysymyksessä oleva valvonta olisi järjestetty tyydyttävällä tavalla. — Kun kaupungin vaivashoitohallitus oli antanut lausuntonsa asiassa, lähetettiin asiakirjat minulle Kuvernöörin välipäätöksellä marraskuun 20 päivältä 1911. Koska vaivashoitohallituksen väitteet minun mielestäni olivat kuitenkin sekä paikkansapitämättömiä että asiattomia, ja koska määrätyn valvonnan puute yhä selvemmin tuli ilmi, uudistin minä kirjelmässä huhtikuun 19 päivältä 1911 pyyntöni että asianomaiset velvoitettaisiin joko noudattamaan voimassaolevaa vaivashoidon-ohjesääntöä tai muuttamaan sen sellaiseksi, että sitä voidaan noudattaa. Mitään päätöstä tässä asiassa ei minulle saapunut sen vuoden kuluessa, jota tämä kertomus koskee. —

Syys- ja lokakuulla 1911 kävi jälleen harvinaisen monta köyhää henkilöä kansliassani valittamassa Helsingin vaivashoidon liian pienistä tai kokonaan kielletyistä avustuksista. Päivä päivän jälkeen olen ollut pakoitettu lähettämään valittajia luotani ja kehoittamaan heitä kääntymään kaupungin Vaivashoitohallituksen, Kaupunginvaltuuston tai Kuvernöörin puoleen. Joskaan köyhillä minun tietääkseni ei ole ollut mitään etua käynneistään minun luonani, ei valittajain tulva vähene, vaan päinvastoin lisääntyy.

Tämä kaikki todistaa mielestäni niin raskaita epäkohtia, ettei valtion vaivashoidontarkastelija voi jättää niitä huomioonottamatta. Tällöin huomaisin myöskin että kaupungin vaivashoidon-ohjesääntö oli suurena syynä näihin epäkohtiin. Pitemmässä, perustellussa kirjelmässä marraskuun 6 päivältä 1911 ilmoitin sentähden tästä läänin Kuvernöörille, jolloin pääasiallisesti esiintoin seuraavaa.

1:o. Ohjesäännön 6 §:n mukaan ei vaivashoitohallitus ole oikeutettu tavallisesti antamaan *vakinaisia* tai *säännöllisiä* avustuksia elintarpeissa tai rahassa, vaan ainoastaan 8 §:ssä mainitussa poikkeustapauksessa. Ainoastaan

tilapäiset avustukset ovat sallittuja. Pääkaupungin suuruinen yhdyskunta ei kuitenkaan voi järjestää vaivaishoitoaan terveille periaatteille, ellei se usein anna vakinaisia avustuksia. Sen puolentoista vuosikymmenen aikana, jona tämä vaivaishoidon-ohjesääntö on ollut voimassa, ei myöskään ole edes lähimainkaan voitu välttää näitä vakinaisia avustuksia, päinvastoin on niitä viimeaikoina maksettu useille sadoille henkilöille. Tämä kieltö on kuitenkin sadoissa muissa tapauksissa riistänyt vaivaishoitohallitukselta toimintavapauden ja pakoittanut tarjoamaan siinä määrin epäinhimillistä vaivaishoitoa, että köyhät joukottain ovat kääntyneet kunnallisesta vaivaishoidosta yksityisen hyväntekeväisyyden puoleen. Koska siis mainittua määräystä 6 §:ssä vuosikausiin ei ole noudatettu eikä sitä edes *voida* noudattaa käytännössä, ja se sitäpäitse — kuten seikkaperäisesti osoitin — on synnyttänyt paljon sekavuutta virallisessa tilastossa, alistin Kuvernöörin harkittavaksi eikö olisi syytä velvoittaa vaivaishoitoyhdyskuntaa oikaisemaan tämän määräyksen.

2:o. Samaten on myöskin määräys 8 §:ssä, että kaikille avunnauttijoille, lukuunottamatta 7 §:ssä mainittuja alaikäisiä, on, mikäli tilaa löytyy, *annettava laitoshoidoa* tai on heidät *elätteelleannettava*, mutta ainoastaan poikkeustapauksessa jaettava avustusta elintarpeissa tai rahassa, aina pysynyt kuolleen kirjaimena. Niiden henkilöiden lukumäärä, jotka »poikkeustapauksessa» ovat nauttineet avustusta kodeissaan, on ollut suurempi kuin laitoksessa hoidettujen; esimerkiksi 1,274 avunnauttijaa 1,239 vaivaistalo-hoidokasta kohti. Osoitin ettei tätä määräystä vastaisuudessaakaan voida noudattaa, vaikkakin uusi vaivaishoitolaitos ennen pitkää tekee mahdolliseksi laitoshoidon käytäntöönsovittamisen suuremmassa määrin, sillä satoja leskiä lapsineen täydytään edelleenkin avustaa heidän koteihinsa, ellei kokonaan tahdota syrjäyttää niitä pienimpiäkin vaatimuksia, joita ihmisyyys ja nykyaika vaivaishoidolle asettaa.

3:o. Myöskään ei ole ohjesäännön 20 §:n d) kohdassa löytyvää määräystä, että raha-avustuksia, mikäli mahdollista, ei saa antaa suoraan köyhälle itselleen, käytännössä noudatettu, sillä kaikki tai ainakin suurin osa avustuksesta on annettu suoraan köyhille. Toimeenpaneva johtaja, pastori Collan on julkisesti valittanut että pääkaupungin vaivaishoitohallituksella ei ole kylliksi työvoimia, jotta voitaisiin avustukset viedä suoraan koteihin ja niiden käyttämistä tarkastaa. »Niin ei saa tapahtua», kirjoittaa hän, »että mies käy vaivaishoitohallituksessa nostamassa sen avustuksen, jota perhe vaimon sairauden ja suuren lapsilauman vuoksi nauttii rahassa, ja kotimatalla suurimmaksi osaksi — käyttää sen juomiseen».

4:o. Lopuksi luetellaan vaivaishoidon-ohjesäännön 16 kohtaa sisältävässä 25 §:ssä toimeenpanevalla johtajalle niin suuri määrä tehtäviä, että jokainen sen helposti huomaa miten mahdotonta yhden henkilön on edes lähimainkaan kaikkia näitä suorittaa. Kun hänen esimerkiksi a) kohdan mukaan jokaisena arkipäivänä useampain tuntien kuluessa on vastaanotettava avunhakijoita ja palveltava yleisöä toimistossaan, ja sitäpäitse suoritettava laajat kansliatyöt, voi helposti ymmärtää ettei hänelle jää paljoakaan aikaa jälelle käydäkseen, kuten e) kohdassa määrätään, kaupunkiin ja sen läheisyyteen elätteelleannettujen köyhien luona. Vielä vähemmin voi tulla kysymykseen hänen lähettämisensä kauemmaksi maaseudulle (23 §:n 4) kohdan mukaan), jonne nykyään on annettu

elätteelle noin 450 vaivaishoitolaista. Samaten lienee toimeenpaneva johtaja jo pitemmän aikaa laiminlyönyt ylempänämainitun 25 §:n d) kohdan määräyksen noudattamisen, joka velvoittaa hänet vähintään kerran viikossa käymään työtä vaivaistalolla.

Vaivaishoitohallitus on itsekin ollut pakoitettu myöntämään että toimeenpaneva johtaja ei itse suorita suurta osaa näistä hänelle kuuluvista tehtävistä, vaan muut, osaksi uudet, osaksi vanhat virkailijat. Luonnollisesti ei ole ohjesäännönmukaista eikä samantekevääkään, jos yli- ja alitarkastusmiehet, kanslia-apulaiset ja muut, joilla ei juuri voi olettaa siihen samaa kykeneväisyyttä, suorittavat johtajan tehtäviä.

Alistin sentähden Kuvernöörin harkittavaksi kunnan velvoittamisen muuttamaan yllämainitut neljä kohtaa, jotka ovat osoittautuneet mahdottomiksi noudattaa ja sentähden synnyttäneet laajakantoisia häiriöitä vaivaishoidon säännönmukaisessa toimittamisessa. Tämän minun ehdotukseni johdosta vaati Kuvernööri vaivaishoitohallituksen selityksen, jonka jälkeen Kuvernöörinvirasto, lähetepäätöksellä tammikuun 19 päivästä 1912 on käskennyt minun, siinä tapauksessa että toivon enempiin toimenpiteisiin asiassa ryhtyttävän, Kuvernöörinvirastoon lähettämään lisäselityksen, johon vaivaishoitohallituksen lausunto voi antaa aihetta. Tätä noudattaakseni annoin siitä lausuntoni viime helmikuun 10 päivänä, jossa uudistan entisen ehdotukseni. — Mitään päätöstä tässä asiassa ei minulle toistaiseksi ole saapunut.

IV. Vaivaistalot.

Vaivaistalojen lukumäärä.

Koska kunnat eivät ole velvollisia vaivaishoidontarkastelijalle ilmoittamaan milloin he rakentavat tai käytäntöön avaavat uuden vaivaishoitolaitoksen tai milloin he ehkä — kuten joskus on tapahtunut — sulkevat toimineen laitoksen, on ollut vaikeata saada tarkka tieto vaivaistalojen lukumäärästä maassa. Myöskään eivät voimassaolevat vaivaishoidon-ohjesäännöt tässä suhteessa ole antaneet luotettavaa ohjausta, sillä yksi ja toinen uusi vaivaistalo on avattu ja joku vanha vaivaistalo suljettu, ennenkuin kunnan vaivaishoidon-ohjesääntö on muutettu silmällä pitäen uusia olosuhteita. Maan kolme vaivaishoidon neuvojaa ovat kuitenkin, mahdollisimman tarkkojen lukujen saamiseksi tässä suhteessa, nyt jokainen laatineet luettelon piirinsä vaivaistaloista, antaen tällöin myöskin muutamia lyhyitä tiedonantoja laitoksien rakennustavasta ja suuruudesta. Tämän luettelon mukaan, joka liitteenä seuraa tätä kertomusta, oli vaivaistalojen lukumäärä vuoden 1911 lopulla kokonaista 178, jotapaitse parikymmentä vaivaistaloa jo on joko rakennuksenalaisena tai ainakin päätetty rakentaa.

Alempanaoleva taulu osoittaa vaivaistalojen lukumäärän eri lääneissä.

Taulu IV.

L ä ä n i.	Vaivaishoi- toyhdyskun- tien luku.	Vaivaishoi- tolaitoksia.	Laitoksien prosenttiluku yhdyskuntien lukuun nähdän.
Uudenmaan lääni	44	25	56.8
Turun ja Porin lääni	128	32	25
Viipurin „	62	15	24.19
Hämeen „	52	24	46.2
Vaasan „	94	27	28.7
Mikkelin „	30	15	50
Kuopion „	40	32	80
Oulun „	73	8	11
Koko maassa	523	178	34.03

Vaivaistalojen suhdeluku on siis suurin Kuopion läänissä ja senjälkeen Uudenmaan ja Mikkelin lääneissä sekä pienin Oulun läänissä, ainoa lääni, jossa on tapahtunut että vaivaistalot ovat lopettaneet toimintansa, mikä kieltämättä on johtunut siitä että niitä alusta alkaen ei ole suunniteltu oikeiden periaatteiden mukaan. Turun ja Porin läänissä, Viipurin ja Vaasan lääneissä löytyy vaivaistaloja melkein joka neljännessä kunnassa. Vaasan lääni, joka vielä muutamia vuosia sitten oli samalla asteella Oulun läänin kanssa, on viime aikoina tässä suhteessa suuresti edistynyt, etenkin koska siellä olevat uudet laitokset on suunniteltu melkein poikkeuksetta uusimpien periaatteiden mukaan.

Vuonna 1911 avattiin uusia vaivaistaloja 11 kunnassa, joista 4 kuuluu Lounaispiiriin, 5 Kaakkoispiiriin ja 2 Pohjoispiiriin, nimittäin:

Lounaispiirissä:

Elimäellä, jossa Moisioin upea aateliskartano ostettiin tarkoitusta varten ja jonka kaksikerroksinen kivinen päärakennus, aikoinaan arkkitehti Engel'in rakentama, nyt on sisustettu päärakennukseksi noin 60 hoitolaiselle. Paitse 11 hoitolaishuonetta löytyy siellä erittäin suuri rukous- ja ruokasali, huone ja keittiö johtajattarelle sekä vaivaishoitohallituksen kokoushuone ja veistohuone. Talo sijaitsee Elimäen järven rannalla ja sitä ympäröi kaunis puisto; 2 kilom. kirkolta ja lääkärin asunnolta sekä 18 kilom. Korian rautatieasemalta. — Laitoksella löytyy puhelin. Vesijohto laitetaan ensitilassa. Mielisairaala ei vielä ole. Perustamiskustannukset nousevat noin 70,000 markkaan.

Artjärvi. Vaivaistaloksi ostettiin jo 1893 Tapolan tila (6 manttaalia), jonka kunta kuitenkin myi palstoina, paitse erästä pienempää tonttia ja yhtä asuinrakennusta, n. k. vaivaismajaa. Vuonna 1910 ostettiin n. k. Alangon palsta, jonne nyt on rakennettu uusi vaivaistalo. Päärakennuksessa on tilaa 28 hoitolaiselle sekä huone ja keittiö johtajattarelle. Ulkokuonerakennuksina käytetään talon entisiä ulkokuoneita. Laitos sijaitsee kylätien varrella, 0.25 kilom. maantieltä, 0.75 kilom. kirkolta, 12.5 kilom. Artjärven rautatieasemalta. Perustamiskustannukset, siihen laskettuna mainitun maapalan hinta, nousevat

*Vuonna 1911
avattuja lai-
toksia.*

noin 24,000 markkaan. Kunnan anomukseen saada valtiolainaa vaivaistalon rakentamista varten ei ole suostuttu.

Finby. Laitos on rakennettu Finbyn kruunupuustelliin. Päärakennuksessa on sijaa 24 hoitolaiselle ynnä sairashuone 3 sairasta varten, sekä huone ja keittiö johtajattarelle. Useita ulkokuoneita löytyy. Mielisairaala ei ole. Laitos sijaitsee kauniilla paikalla järven rannalla laivalaiturineen sekä aivan kirkon läheisyydessä. Perniön rautatieasemalle on noin 24 kilom. ja lääkärin asunnolle noin 18 kilom. Perustamiskustannuksiin on toistaiseksi mennyt 24,000 markkaa. Valtiolainaa on anottu.

Ruovesi. Vuonna 1907 osti kunta tarkoitusta varten Sammaliston tilan Syvingin kylässä 30,000 markalla, ollen tilan suuruus 250 hehtaaria ja siitä 18 heht. viljeltyä maata. Laitos, jota nimitetään Köyhäinkodiksi, sijaitsee kauniilla paikalla Kautunselän rannalla, ja on sinne jokapäiväinen höyrylaivayhteys; kirkolle, lääkärin asunnolle ja apteekkiin on 7 kilom., vesitietä 4 kilom., sekä Vilppulan ja Korkeakosken asemille 27 kilom. Asuinrakennuksia on: 1) päärakennus, jossa on tilaa 60 hoitolaiselle, 3 huonetta ja keittiö johtajattarelle sekä suuri ruoka- ja rukoussali ja pohjakerroksessa 2 kellaria; 2) mielisairaala, jossa on 4 koppia ja 2 yhteishuonetta sekä 2 hoitaja- ja pesuhuonetta; sekä 3) sairaala, nimeltä »vanhainkoti», 26 sairassijalla, lääkärinvastaanottohuone ja sairaanhoitajattaren huone. Laitoksella on vesijohto ja puhelin. Siellä elätetään 2 hevosta ja 10 lehmää. — Rakennuskustannukset ovat nousseet 119,700 markkaan.

Kaakkoispiirissä:

Pyhtää. Laitos avattiin helmikuun 1 päivänä 1911; sijaitsee Österbroas-nimisellä tilalla N:o 6 Brobyn kylässä (4/100 manttaalia), 12 kilom. Kymminlinnan asemalta ja Pyhtään kirkolta. Toistaiseksi löytyy ainoastaan yksi rakennus 42 hoitolaiselle. Talossa, josta maksettiin 18,000 markkaa, elätetään 2 hevosta ja 6 lehmää.

Mäntyharju. Avattiin joulukuun 31 päivänä 1911. Laitos sijaitsee kauniilla rinteellä Mäkelä-nimisellä tilalla, 2,5 kilom. Mäntyharjun asemalta ja 6 kilom. Mäntyharjun kirkolta lähellä Pyhäveden lahdelmaa, valtamaantien varrella. Tilan laajuus on 0.4015 manttaalia. Päärakennus on tehty mallipiirustus N:o VII mukaan, sijaa 52 hengelle; sairasosasto, joka on muodostettu entisestä asuinrakennuksesta, 20:lle potilaalle; mielisairaala, mallipiirustuksen N:o VI mukaan 14 mielisairaalle. Sitäpaitsen on olemassa erityinen käsityöhuoneusto, leipomatupa y. m. — Tilalla voidaan elättää noin 25 lehmää ja 3—4 hevosta. — Laitos on kokonaisuudessaan ajanmukaisesti järjestetty.

Kangasniemi. Laitos avattiin joulukuun 31 päivänä 1911. Se sijaitsee Leppäniemen tilalla, N:o 6 Honkaniemen kylässä, (5/32 manttaalia), aivan Puulaveden rannalla, yleisen kylätien varrella. Kesäisin 6 kilom., talvisin ainoastaan 4 kilom. Kangasniemen kirkolta. Tilan ostohinta oli 33,000 markkaa. Päärakennus mallipiirustuksen N:o VII mukaan 52 hoitolaiselle; sairasosastoksi on varattu talon entinen rakennus noin 30 hengelle; mielisairaala mallipiirustuksen N:o 6 mukaan 14 potilaalle. Sitäpaitsen liittyy laitokseen erityinen leipomoja käsityötuparakennus. — Tilalla voidaan elättää noin 15 lehmää ja 2—3 hevosta. — Laitos on täysin ajanmukaisesti järjestetty.

Pielisjärvi. Laitos avattiin kesäkuun 25 päivänä 1911. Se sijaitsee Yrjölän nimisellä tilalla Lieksan kylässä, 3—4 kilom. kirkolta, aivan Lieksajoen rannalla, tasaisella, kauniilla männikkökummulla. Maanviljelykseltään on tila pienenpuoleinen: siinä elätetään noin 6 lehmää ja pari hevosta. Kunta on maksanut tilasta 85,000 markkaa. Laitos on joka suhteessa ajanmukainen. Päärakennus mallipiirustuksen N:o VII mukaan 52 hengelle; sairasosastoksi muodostettiin tilan entinen huvilarakennus, sijaa noin 25 potilaalle; mielisairaala mallipiirustuksen N:o VI mukaan 14 mielisairaalle. Lisäksi on vielä erityinen leipoma- ja käsityöarakennus ynnä vesijohto.

Kiuruvesi. Avattiin joulukuun 31 päivänä 1911. Laitos sijaitsee Autiolehdon tilalla N:o 6 Kiuruveden kylässä, Kiuruvedeltä Iisalmelle ja Pielavedelle menevään maanteiden risteyksessä, noin 14 kilom. Kiuruveden kirkolta ja noin 2.5 kilom. Kiuruveden—Iisalmen laivaväylältä. Talossa voidaan elättää 20 lehmää ja 3—4 hevosta. Tilasta, josta $\frac{2}{3}$ kuuluu kunnalle, on maksettu 24,000 markkaa. Päärakennus mallipiirustuksen N:o VII mukaan, mutta pienennetty siten, että lautaväliseinäiset flyygelisalit on jätetty pois. Sairasosasto talon entisessä asuinrakennuksessa.

Asianomainen vaivaishoidonneuvoja mainitsee että Mäntyharjun, Pielisjärven ja Kangasniemen hoitolat ovat erittäin suuremmissa ja ansaitsevat täyden tunnustuksen.

Pohjoispiirissä:

Virtain kunta. Tarkoitusta varten ostettiin 50,000 markan hinnasta Heikkilän talo Jäähdyshojan kylässä, 7 kilom. kirkolta Ruovedelle johtavan tien varrella. Laitos on joka suhteessa suuremmoinen osaksi mallipiirustusten mukaan rakennettuine pää-, sairaala- ja mielisairaalarakennuksineen sekä talousrakennuksineen ja komeine, tilavine ulkokuoneineen. — Sen kautta että eräs puro on padotettu, on saatu keinotekoinen koski, joka käyttää pientä puusahaa ja laitoksen vesijohdon pumppua. Laitoksessa, joka on varustettu kaikilla nykyajan mukavuuksilla, on tilaa 88 hoitolaiselle ja on se maksanut noin 130,000 markkaa.

Ylistaro. Vaivaistaloksi on ostettu Pohtolan talo kirkonkylässä, jossa oli tilava ja erikoisemmin hyvin järjestetty kaksikerroksinen rakennus, jonka alle oli laitettu kivikellari. Pienillä muutoksilla ja lisärakennuksilla saatiin sinne erittäin mukava vaivaistalorakennus 70 hoitolaiselle. Kunta on myöskin sopivasti sisustanut tämän rakennuksen, pelkäämättä siinä kustannuksia. Laittamalla kolme eri porraskäytävää on pidetty huolta siitä että hoitolaiset tulenvaaran sattuessa voivat helposti päästä ylemmästä kerroksesta pois. Kaksikerroksinen, uusi kuistikko, joka tässä tarkoituksessa on rakennettu, somistaa rakennusta kokonaisuudessaan. Perustamiskustannukset 70,000 markkaa.

Näiden 11 vaivaistalon lisäksi, jotka on avattu vuoden 1911 kuluessa, rakennetaan parhaillaan 9 kunnassa uusia laitoksia, nimittäin Helsingissä, Ruotsinpyhtäällä, Tyrvällä, Ulvilassa ja Messukylässä ensimmäisessä eli Lounaispiirissä; *Rakennuksena laisia vaivaistaloja.*

Kivennavalla, Kerimäellä ja Säräisniemellä toisessa piirissä ja Karstulassa kolmannessa eli Pohjoispiirissä. — Helsingin lähellä olevan uuden vaivaistalon avaaminen tulee luultavasti joksikin aikaa siirtymään, sillä siellä on sattunut vaikeita vastahakoisuuksia rautabetoni-töissä.

*Suljettuja
laitoksia.*

Toiselta puolen on, harvinaista kylläkin, vuoden kuluessa suljettu kaksi vaivaistaloa. Ensimmäinen näistä, *Tyrnävän* vaivaistalo, kuuluu niihin epäonnistuneisiin vaivaistaloihin, joita parikymmentä vuotta sitten perustettiin Oulun läänissä ilman oikeaa suunnittelua. Asianomainen Kuvernööri ja vaivaishoidon-tarkastelu ovat vuosien kuluessa myöskin tehneet erinäisiä muistutuksia tätä laitosta kohtaan.

Toinen suljettu laitos on *Sulkavan* vaivaistalo, joka asianomaisen vaivaihoidonmeuvojan ilmoituksen mukaan kuitenkin oli toiminut väliaikaisesti. Laitoksen paikka huomattii sopimattomaksi ja rakennukset olivat aivan mitättömiä ja ahtaita. Koska kuntalaisten mielestä lisärakennukset olivat aivan välttämättömiä, mutta koska ei enää tahdottu käyttää vanhaa, sopimattomaksi huomattua paikkaa, päätettiin sulkea koko laitos kunnes on ennätetty hankkia parempi paikka uudelle vaivaistalolle.

*Rakennetta-
viksi päätet-
tyjä laitoksia.*

Seuraavat 10 kuntaa ovat sitävästoin tiedonantojen mukaan päättäneet rakentaa vaivaishoitolaitoksen eli vaivaistalon, nimittäin:

Ensimmäisessä piirissä: Mynämäen, Muurilan, Uskelan, Luopioisten ja Längelmäen kunnat. (Viimemainitussa rakennetaan mahdollisesti ainoastaan sairaala.)

Toisessa piirissä: Pälkjärven ja Heinäveden kunnat; ja

Kolmannessa piirissä: Viitasaaren ja Teuvan maalaiskunnat sekä Tornion kaupunki.

Aikaisemmin ovat myöskin Alavuden ja Alajärven kunnat päättäneet rakentaa vaivaistalon, mutta asia on toistaiseksi riippuvainen siitä myönnetäänkö pyydettyä valtiolainaa tahi ei.

*Lisäraken-
nuksia.*

Myöskin useissa jo toimivissa vaivaistaloissa on suoritettu suuria rakennustöitä. Useita lisärakennuksia on nimittäin toimitettu. Niistä mainittakoon seuraavat.

Ensimmäisessä piirissä: uusia mielisairaaloita on rakennettu *Snappertuunaan* 4 n. k. avonaisella kopilla, *Inkooseen* 6 samanlaisella kopilla, *Tenholaan* 6 saira-sijalla ja *Sääksmäelle* 8 avonaisella ja 4 suljetulla kopilla. *Vihdissä* on mieli-sairaala laajennettu 3 avonaisella kopilla ja 2 yhteishuoneella, *Lempäälässä* 7 avonaisella kopilla ja *Janakkalassa* on vanhaan, 4 koppia sisältävään mielisai-raalaan järjestetty 7 uutta avonaista koppia.

Toisessa piirissä: *Kuusjärvellä* ja *Pielavedellä* on rakennettu sairasosasto, *Viipurissa* kaksikerroksinen kivinen sairasosasto, *Viipurin maalaiskunnassa* 30 sijainen mielisairaala ja *Liperissä* on mielisairaala laajennettu.

Kolmannessa piirissä: *Lapualla* on rakennettu suuri mielisairaala 8 avo-naisella kopilla ja 4 sairashuoneella sekä useammalla päivähuoneella. *Öfver-markun* ja *Pirttikylän* yhteiseen vaivaistaloon, johon nyt on myöskin *Korsnäsi* ottanut osaa, on samaten rakennettu uusi mielisairaala. *Oulun kaupungin* mielisairaala laajennettu ja *Kurikan* vaivaistaloon on rakennettu lisää 4 uutta hoitolaishuonetta.

Osuudestaan näihin rakennustöihin ovat vaivaishoidonneuvojat ilmoittaneet seuraavaa. Vaivaishoidonneuvoja A. Nilsson'in neuvoa ja ohjausta on pyydetty suunniteltaessa nyt avattuja Elimäen, Artjärven, Finbyn ja Ruoveden vaivaistaloja sekä myöskin rakennuksenalaisina olevia vaivaistaloja Ruotsinpyhtäällä ja Tyrvällä ja eräässä määrin myöskin rakennettavaksi ajatellun Messukylä Iritoksen suhteen. Sitävastoin ei hänen mielipidettään ole kysytty Helsingin ja Ulvilan laitosten suhteen.

Neuvojain osuus suunnittelussa.

Kaikkien uutis- ja lisärakennusten suunnittelujen suhteen toisessa piirissä on neuvoteltu neuvoja Bruno Sarlin'in kanssa ja on hän niitä varten laatinut pitempiä kirjallisia suunnitelmia kuntakokouksille. Hän kirjoittaa tämän johdosta että, vaikkakin piirin vaivaistaloissa yhä edelleenkin ilmenee yleisempää laatua olevia puutteellisuuksia, varsinkin mitä tulee mielisairasten hoitoon niissä ja inventarioiden riittämättömyyteen, niin on kuitenkin kuluneella vuodella monin paikoin aikaansaatu melkoisia parannuksia, jopa sellaisiakin, joiden kautta ennemmin epäkäytännölliset vaivaistalot ovat muodostuneet miltei tarkoituksenmukaisiksi.

Samaten ilmoittaa vaivaishoidonneuvoja Frans Malmberg, että kaikkia sekä uutis- että lisärakennuksia suunniteltaessa on neuvoteltu hänen kanssaan.

Vaivaistalojen synty ja leviäminen. Koska, kuten aikaisemmin on mainittu, nykyään erittäin vilkkaasti työskennellään laitoshoidon laajentamiseksi koko maassamme, katson velvollisuudekseni tähän laatia lyhyen kertomuksen vaivaistalojen synnystä ja leviämisestä sekä minkälaisissa olosuhteissa niiden rakennukset mitättömästä alusta ovat kehittyneet täysin ajanmukaisiksi turva- ja sairaanhoitolaitoksiksi.

Synty ja leviäminen.

Kun valtion vaivaishoidontarkastelu sai alkunsa ja minä vuonna 1886 astuin vaivaishoidon palvelukseen, alkuaan stipendiaattina, myöhemmin konsulenttina ja tarkastelijana, löytyi maassa tiettävästi ainoastaan kymmenkunta vaivaishoitolaitosta tai vaivaistaloa. Yksitoista vuotta myöhemmin eli vuonna 1897 julkaisemaani »*Suomen vaivaistalojen Matrikkeliin*» voin jo merkitä 106 laitosta. Näistä oli avattu:

- 1 ennen vuotta 1861: Turussa;
- 1 vuonna 1868: Mikkeliin maalauskunnassa;
- 2 » 1873: Helsingissä ja Kuopiossa;
- 1 » 1882: Hämeenlinnassa;
- 3 » 1884: Porvoossa, Pörisä ja Loimaalla;
- 6 » 1886: Lohjalla, Vihdissä, Pernajassa, Tampereella, Hattulassa ja Nikolainkaupungissa;
- 2 » 1887: Inkoossa yhdessä Degerbyyn kappelin kanssa ja Paavolassa;
- 8 » 1888: Porvoon maalauskunnassa, Tammelassa, Kokkolassa, Jyväskylässä, Ilmajoella, Sysmässä, Joroisissa ja Nurmeksessa;
- 8 » 1889: Siuntiossa, Helsingin pitäjässä, Raumalla, Perniössä, Kaarinassa, Paimiossa, Sortavalan maalauskunnassa ja Sääksmäellä;

- 11 vuonna 1890: Nurmijärvellä, Viipurin kaupungissa, Lappeenrannassa, Viipurin maalaiskunnassa, Vehkalahdella, Lammilla, Urjalassa, Kangasalla, Kristiinankaupungissa, Mustasaaressa ja Rovaniemellä;
- 5 » 1891: Tammisaaressa, Pöytyällä, Huittisissa, Haminassa ja Heinolassa;
- 12 » 1892: Snappertuunassa, Kirkkonummella, Iitissä, Kokemäellä, Kotkassa, Säkkiärvellä, Hollolassa, Jämsässä, Korpilahdella, Keuruulla, Hartolassa ja Tyrvävällä;
- 14 » 1893: Harjavallassa, Kymissä, Valkealassa, Tyrvännössä, Jyväskylän maalaiskunnassa, Mikkelissä, Jousassa, Maaningalla, Tuusniemellä, Lapinlahdella, Pölvijärvellä, Tohmajärvellä, Varkaudessa ja Raahessa;
- 8 » 1894: Loviisassa, Tenholassa, Tuusulassa, Hauholla, Pälkäneellä, Leppävirralla, Liperissä ja Haapavedellä;
- 9 » 1895: Ikaalisissa, Hämeenkyrössä, Alastarossa, Asikkalassa, Janakkalassa, Laukaassa, Karttulassa, Enossa ja Salon emäseurakunnassa Oulun lääniä;
- 8 » 1896: Bromarvissa, Sippolassa, Pieksämäellä, Rantasalmella, Joensuuassa, Nilsissä, Kiihtelysvaaralla ja Oulussa; sekä
- 7 » 1897: Nauvossa, Savonlinnassa, Kuopion maalaiskunnassa, Pielaavedellä, Iisalmen pitäjässä, Kiuruvedellä ja Rääkkylässä.

Jälleen 11 vuotta myöhemmin eli vuonna 1908 julkaisivat valtion vaivahoidonneuvojat uuden lisätyn painoksen tätä matrikkelia, joka silloin sisälsi 153 vaivashoitolaitosta eli 47 uutta laitosta. Nykyään nousee niiden lukumäärä, kuten jo mainittu, 178:aan.

Rakennustapa. Päärakennukset.

Vaivaistalojen päärakennukset. Vaivashoitolaitosten verrattain nopea leviäminen — myöskin maamme köyhimmissä seuduissa — riippuu epäilemättä siitä että valtion viranomaiset, etenkin laitoshoidon ensimmäisenä murroskautena, eivät asettaneet suurempia vaatimuksia vaivaistalorakennuksille. Ensimmäiset vaivaistalot, jotka rakennettiin 1880-luvun lopulla ja 1890-luvun alussa, olivat yleensä hyvin vaatimattomasti suunniteltuja ja täyttivät ainoastaan kaikkein pienimmät vaatimukset tilavuuteen, valoon ja ilmanvaihtoon nähden. Muka-
vuus tai ylellisyys tuli harvoin kysymykseen. Aluksi koetettiin usein jostakin vanhasta asuinrakennuksesta vaivaistaloksi ostetulla tilalla järjestää vaivaistalorakennus, mutta useimmassa tapauksessa ei tämä paikkaustyö juuri onnistunut. Poikkeuksia tosin kyllä löytyi. Niin kauan kuin vaivaistalojärjestelmä oli jotensakin tuntematon ja käyttämätön maassamme ja koska myöskään ei ollut mitään varmuutta niistä taloudellisista tuloksista, joita järjestelmältä voisi odottaa, oli selvää että täydyttiin noudattaa suurta varovaisuutta tässä uudistustyössä. Huokeahintaisiksi nousseet vaivaistalot, jotka täten syntyivät, ja se vähäpätöinen korko, joka siis oli suoritettava perustamiskustannuksista, olivat kuitenkin omiaan yhä parantamaan taloudellista tulosta. Kuntain ansioksi on kuitenkin mainittava että, samassa määrin kuin opittiin tuntemaan vaivaistalojen sekä hoidettaville että verovelvollisille tuottamat edut, samassa

määrin oltiin myöskin yleensä halukkaita uhraamaan yhä suurempia määriä niiden rakentamiseen.

Kuitenkaan ei ollut niinkään helppo asia päättää mikä olisi sopivin mallityyppi vaivaistalorakennuksille. Ulkomaiden laitoksia ei useasta eri syystä lainkaan voitu käyttää esikuvana tässä suhteessa. Ilmasto-olot, köyhien elintavat ja ennen kaikkea kustannukset asettivat tällöin ylipääsemättömiä esteitä tielle. Koska kuitenkin muutamat kunnat alkoivat käyttää arkkitehdin laatimia piirustuksia ja kun arkkitehti tässä suhteessa kääntyi minun puoleeni, muodostui täten vähitellen mallityyppi ainakin vaivaistalojen päärakennusta varten. Johtavana periaatteenani oli silloin se, ettei pitänyt koettaa suunnitella rakennusta, joka täydelleen vastaisi ajan vaatimuksia, mikä kylläkin olisi ollut jotenkin helppo asia, vaan laitosta, jonka perustuskustannus ei nousisi yli kunnanmiesten maksukyvyyn ja uhraavaisuuden, vaan joka kuitenkin takaisi tuleville hoitolaisille tarpeellista tilaa, valoa ja mukavuutta.

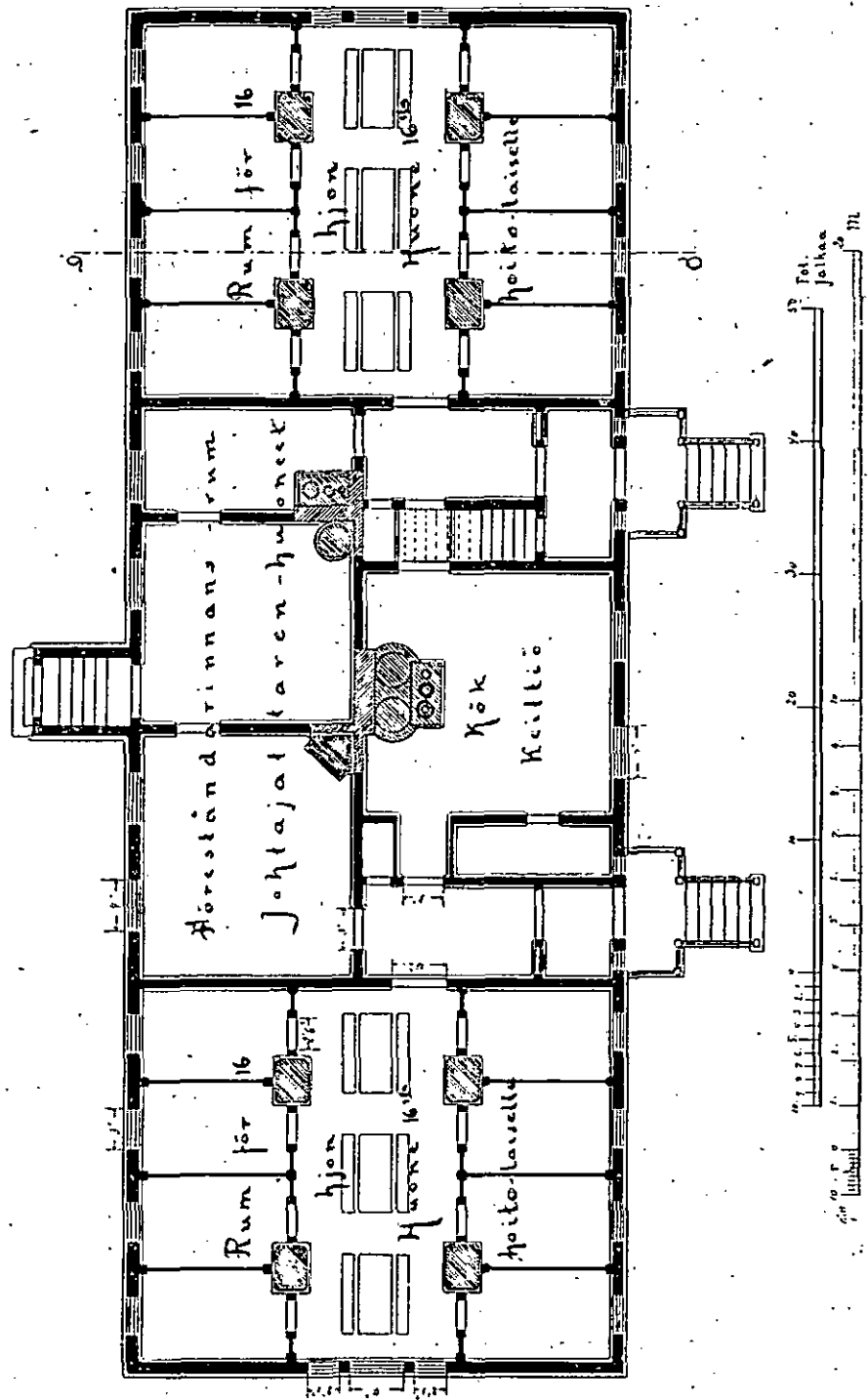
Pääasian, hoitolaisten asuinhuoneiden eli n. k. logementtien suhteen oli ulkomailla seurattu kahta hyvinkin erilaista järjestelmää, joko käyttämällä suuria saleja, joissa on useita kymmeniä vuoteita, tai useampia pienempiä huoneita ainoastaan muutamille hoitolaisille. Suurien salejen rakentaminen tulee luonnollisestikin paljon huokeammaksi ja on niitä tavallaan paljon helpompi valvoa, mutta niissä syntyy helposti rauhatonta kasarmielämää alituisine riitoineen ja raakoine puheineen, ja niissä ei voi hoitolaisia tarpeenmukaisesti luokitella. Vanha, uskollinen palvelija joutuu niissä juomarin ja entisen kuritus-huonevängin viereen; kunniallinen leski joutuu samaan huoneeseen irstaan naisen kanssa, jonka seuraa hän elämänsä on oppinut karttamaan j. n. e. Pienillä asuinhuoneilla ei ole näitä epäkohtia, ne ovat hauskenpää ja parempia, mutta ne muodostuvat, kuten sanottu, kalliimmiksi. Sentähden näytti mahdottomalta saada täällä käytäntöön tätä järjestelmää.

Eräiden arkkitehtien ja rakennusmestarien kanssa ehdotin silloin erästä keskitietä. Me suunnittelimme suuria, yhteisiä maksuusaleja eli tupia, mutta jaoimme nämät 2 metriä korkeilla lautaseinillä useampiin pienempiin osastoihin eli hytteihin 2 à 4 henkeä varten. Tämän kautta voitettiin tosin monta ja suurta etua: voitiin sijoittaa yhteen samoinajattelevat ja eroittaa riitaiset luonteet. Mutta sillä oli kuitenkin se varjopuoli, että yhden ainoan sairaan hoitolaisen valitus tai yskiminen kuuluu, joskin hiljempää, läheisiin hytteihin tai suurimpaan osaan tuvasta. Tämä järjestelmä vastaanotettiin kuitenkin alusta alkaen suusella mieltymyksellä.

Koska uutisrakennukset tulivat yhä yleisimmiksi, katsoin velvollisuudekseni hankkia kunnille ohjeeksi muutamia mallipiirustuksia, joita kunnat sellaisinaan tai muutettuina voisivat käyttää. Keisarillisen Senaatin suostumuksella laadin sentähden vuonna 1891 luonnoksen päärakennukseksi 32 hoitolaiselle, mielisairaalaksi 4 kopilla ja sairashuoneeksi 11 à 14 vuoteella. Yleisten rakennusten Ylihallitus laati sitten näille pohjapiirroksille perustuvat fasaadi-piirustukset, jonka jälkeen ne monisteltiin painettuina.

Ensimmäisen mallipiirustuksen keskiosassa oli johtajattaren huoneusto, laitoksen keittiö ja eteisiä ja molemmissa päädyissä oli suuri sali, jaettuna matalilla lautaseinillä 8 osastoon, joista jokainen oli 2 henkeä varten. Toiseen

Mallipiirustus No 1. Päärakennus 32 hoitolaiselle.
G. A. Heltingius. 1891.



tupaan eli saliin sijoitettaisiin miehet, toiseen naiset. Tämä hoitolaishuoneiden suunnitelma on yhä edelleenkin käytännössä, ja vielä muutama vuosi sitten rakennettiin etelä-Suomessa vaivaistalo noudattamalla melkein kokonaan yksinkertaista mallipiirustus N:o I.

Tätä piirustusta vastaan voitiin kuitenkin tehdä muutamia muistutuksia, mitkä minä, koska kuntien uhraavaisuus näytti suurentuneen, koetin poistaa uudella mallipiirustuksella N:o IV. Tämän laadin maaliskuulla 1893 ja tällöin en katsonut olevani pakotettu samassa määrin huomioonottamaan perustuskustannuksia. Ensimmäisen suunnitelman mukaan nauttivat miehet ja naiset ateriansa erikseen keskikäytävissään, mikä, kuten suuremman salin puutekin, myöskin muissa suhteissa tuotti hyvinkin tuntuvia haitallisuksia. Mallipiirustus N:o IV:ssä oli siis suurempi yhteinen rukous- ja ruokasali; siinä löytyi alkoovi alttaria ja saarnastuolia varten, joka alkoovi arkipäivin voitiin peittää ovella tai verholla. Mutta koska monin paikoin oltiin vastahakoisia luovuttamaan näin suurta salia yksinomaan mainittua tarkoitusta varten, käytin sen ilmamäärää siten hyväksi että pitkin sisäpuoleista pitkääseinää sijoitin makuupaikkoja noin kymmenkunnalle hoitolaiselle. Nämät henkilöt valittaisiin silloin niistä, jotka päivisin ovat työssä.

Piirustus N:o I:n mukaisilla suurilla makuusaleilla oli sitäpaitse se varjopuoli, että talvisin täydyttiin pitää lämpöisenä koko sali, vaikkakaan siinä ei ollut kuin puolet hoitolaismäärästä. Tämän huomioonottamalla jaoin yhden suurista saleista mallipiirustus N:o IV:ssä kattoon ulottuvilla hirsiseinillä kolmeen huoneeseen (piirustukseen merkittyinä 9, 10 ja 11). Suurin näistä — N:o 11 — jaettiin taasen viiteen tavalliseen kahdenhengen hyttiin. Myöskin tätä suunnitelmaa, joka Yleisten rakennusten Ylihallituksessa lopullisesti piirrettiin ja varustettiin fasaadilla sekä senjälkeen monisteltiin painossa, käytettiin useissa vaivaishoitolaitoksissa.

Mutta vaatimukset kasvoivat ja jo vuonna 1907 laadittiin Herrojen Knut Wasastjerna & Gust. Ad. Lindberg'in Arkkitehti-toimistossa (avustaja arkkitehti Arthur Gauffin) yksissäneuvoin minun kanssani uusi piirustus, jonka olen myöskin antanut painattaa ja liittää n. k. mallipiirustuksiin. Tässä suunnitelmassa, mallipiirustus N:o VII:ssä, on etenkin otettu huomioon perhehuoneiden tarpeellisuus esim. vanhoja pariskuntia varten ja äitejä varten pienine lapsineen (huoneet 4. 4. 5. 5.) sekä vanhuksia varten, jotka ovat suuremman hiljaisuuden tarpeessa (huoneet 3. 3.). Sitäpaitse on siihen lisätty kaksi tärkeätä seikkaa, nim. pesu- ja mukavuuslaitokset. Suuret salit pienempine osastoineen on siinä säilytetty.

Viimeksi on Arkkitehti *Josef Stenbäck*, tunnettu kirkkojen rakentaja, uudella ansiokkaalla lisäyksellä edistänyt tätä kysymystä. Päinvastoin kuin mitä aikaisemmin on ollut, sijaitsevat kaikki uloskäytävät hänen äskettäin laatimissaan piirustuksissa samalla puolen (pihanpuolella), minne päin myöskin johtajattaren huoneusto on. Uloskäytävien lukumäärä on myöskin kaksinkertainen, mistä sekä arkipäivin että etenkin mahdollisen tulipalon sattuessa on suuri etu. Yhteinen rukoussali, jota mallipiirustus N:o VII:n mukaan pidettiin liian suurena, on siinä pienennetty. Alttarialkoovi on muutettu erittäin vetoisasta paikasta (joka m. m. ainakin yhdessä tapauksessa on tuottanut kylmettymistä ja kuoleman).

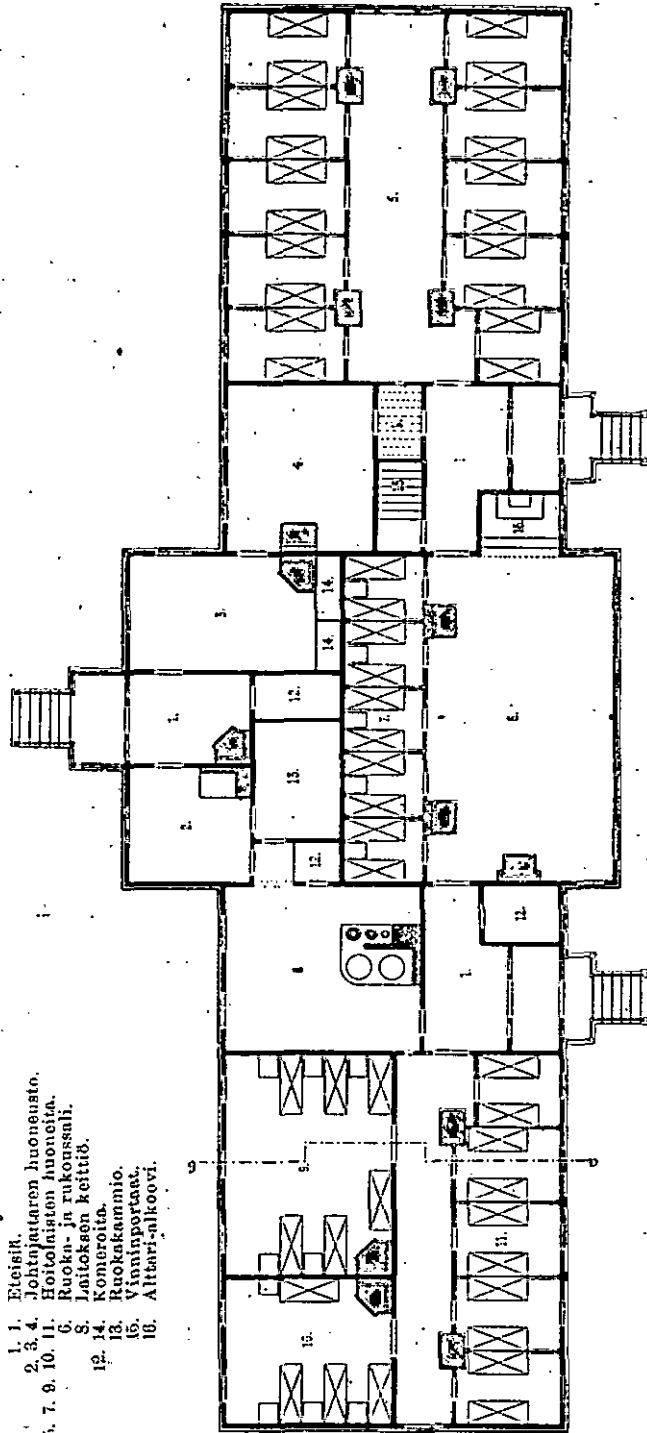
Mallipiirustus N:o IV. päärakennus 50 hoitotaiselle.

G. A. Helsingius. 1893.

II

Selitys:

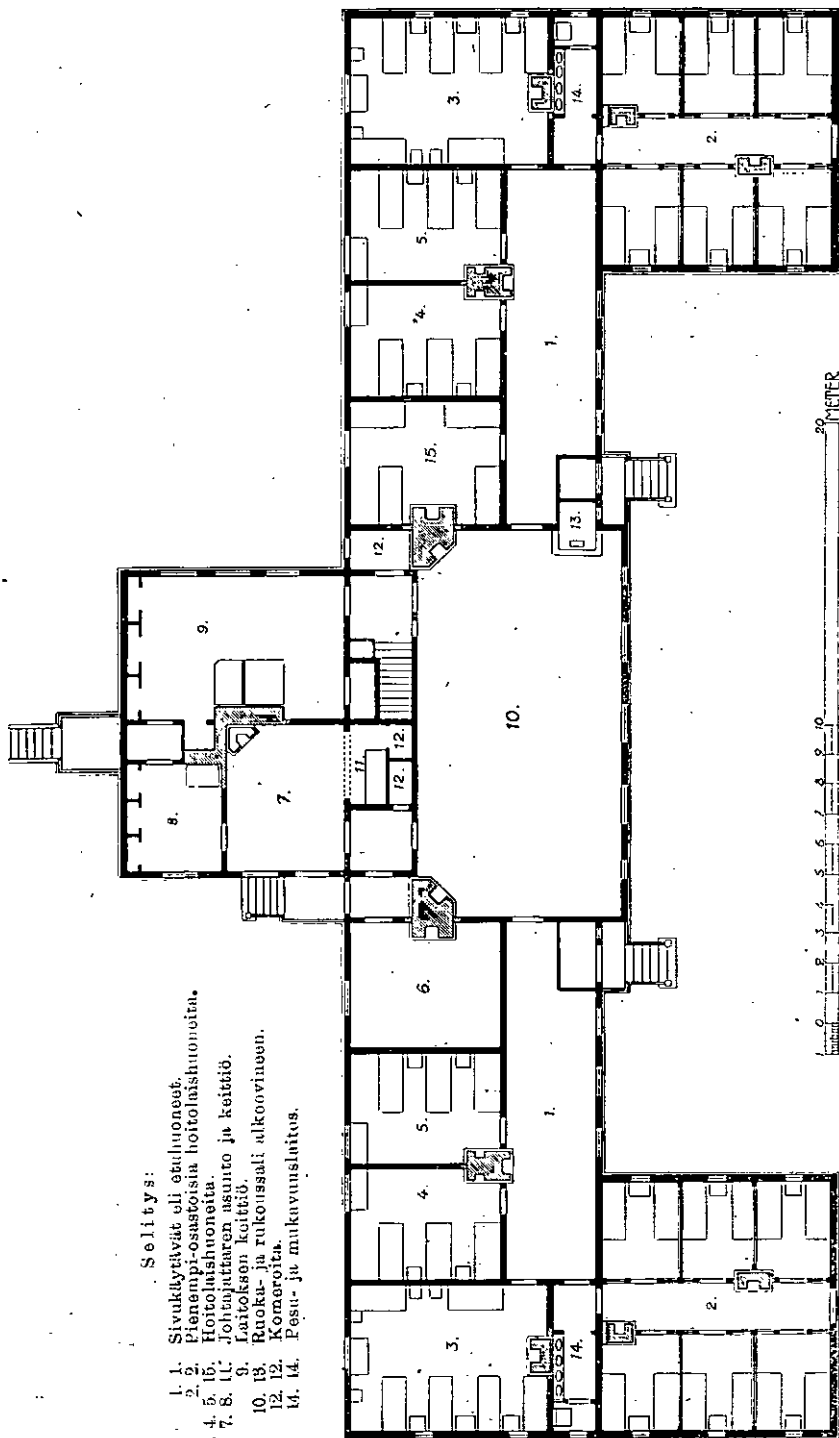
1. 1. Eteisk.
2. 3. 4. Hoitajattaren huoneisto.
5. 7. 9. 11. Hoitolaisten huoneita.
6. Ruoka- ja rukous sali.
8. Laitoksen keittiö.
12. 14. Komerot.
13. Ruokakammio.
15. Vioninportaat.
16. Altari-alkoovi.



Mallipiirustus N:o VII. päärakennus 52 hoitolaiselle.
Kunt. Wasstjerua & Gust. Ad. Lindberg'in Arkkitehtitoimisto.
 Avustaja Arkk. A. Gauffin. 1907.

Selitys:

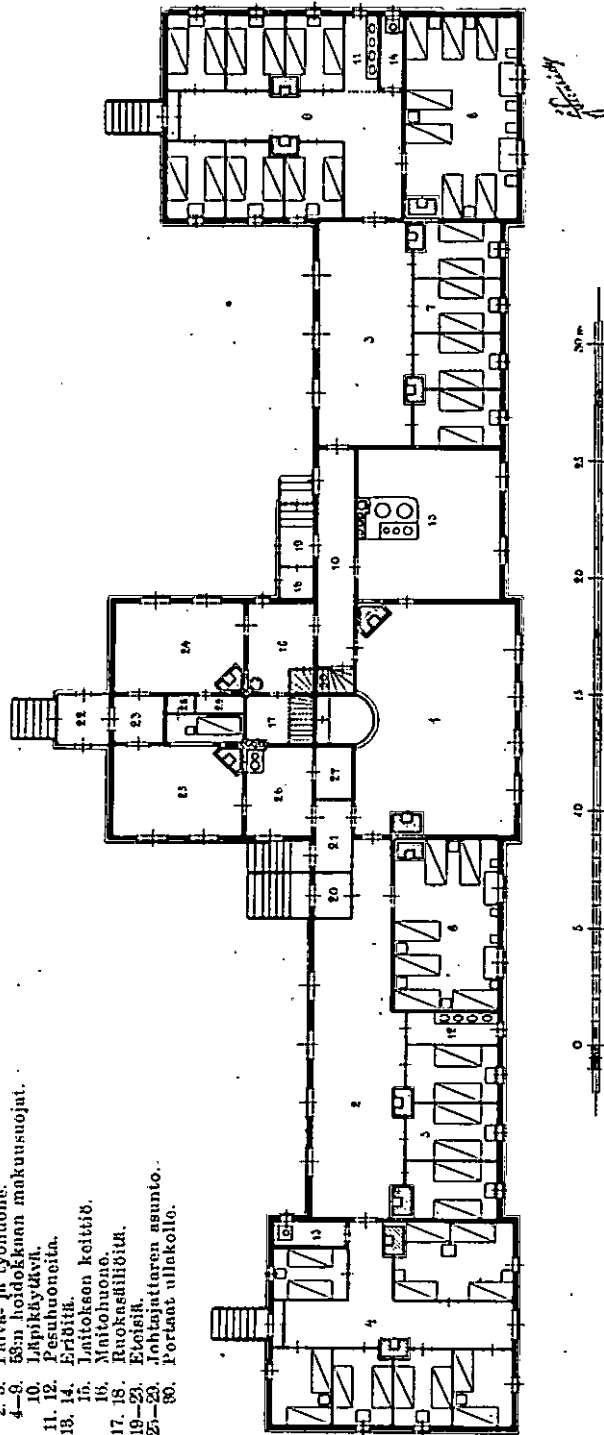
1. 1. Sivukäytävät eli etuluoneet.
2. 2. Pienempi-osastoista hoitolaisluoneita.
3. 4. 5. 10. Hoitolaisluoneita.
6. 7. 8. 11. Johtajattaren asunto ja keittiö.
9. 9. Laitoksen keittiö.
10. 18. Ruoka- ja ruokailusali alkoovineen.
12. 12. Komerota.
14. 14. Pesu- ja mukavuuslaitos.



Mallipiirustus N:o VIII. Päärakennus 53 hoitolaiselle.
Arkkitehti J. Stenbäck.

Selitys:

1. Ruokous- ja ruokasali.
- 2, 8. Päivä- ja työhuone.
- 4-8. 53:n hoidokkaan makuusijat.
10. Lämpökäytävä.
- 11, 12. Pesuhuoneita.
- 13, 14. Eräitä.
15. Maittohuone.
16. Ruokasäiliöitä.
- 17, 18. Elokä.
- 19-23. Johtajantaren asunto.
- 24-30. Portaat ulkokolte.

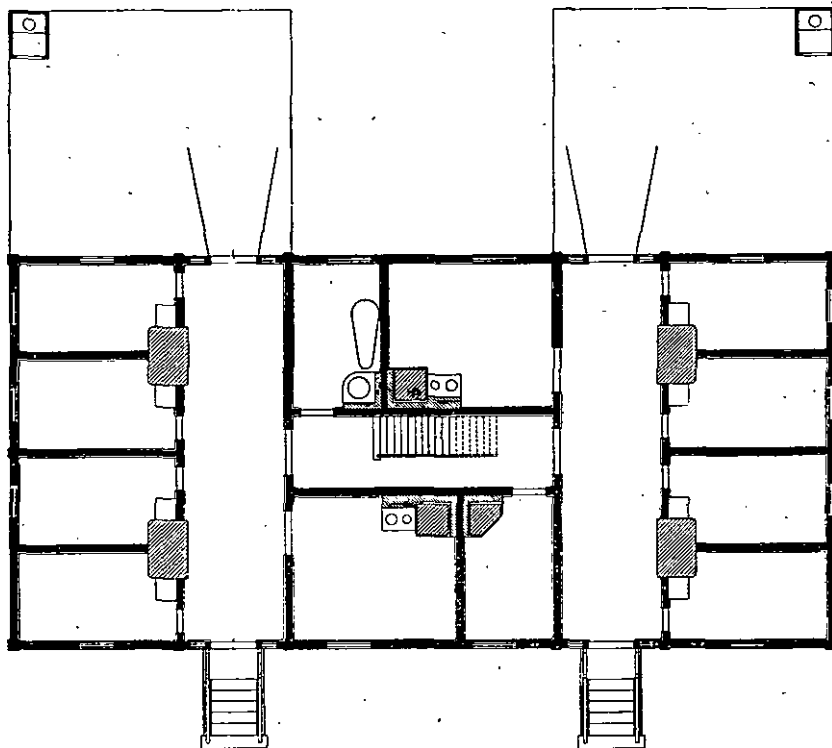


Aikaisemmin mainitussa, liitteessä olen tarkemmin esiintuonut missä määrin näitä mallipiirustuksia on noudatettu nykyään löytyvissä päärakennuksissa.

Vaivaistalojen mielisairas-osastot. Jo muutamissa ensimmäisistä vaivaistaloista, jotka syntyivät 1880-luvun keski- ja loppupuolella, varattiin paikkoja mielisairaita varten. Ne sijoitettiin joko erityiseen rakennukseen tai päärakennuksen, talousrakennuksen, niin, jopa ruumiillisesti sairaiden sairashuoneenkin yhteyteen. Vanhuudenheikot ja kuolemaisillaan olevat hoitolaiset joutuivat täten luonnollisesti suuresti häiritsevien vaikutusten alaiseksi. Senjälkeen säädettiin toukokuun 28 päivänä 1889 mielisairasten hoidosta annetun armollisen asetuksen 10 §:ssä että, jos kunta laittaa köyhäinhuoneen tai perustaa vaivaistalon tai muun samankaltaisen vaivaishoitoa koskevan laitoksen, on järjestettävä kolme paikkaa tai useampia, jos tarve sen vaatii, varattomia mielisairaita varten. Täytyi siis koettaa, mikäli mahdollista, saada kunnat sijoittamaan nämä pakolliset sairassijat mahdollisimman sopivasti niitä varten erikoisesti rakennettuihin pienempiin rakennuksiin. Siinä tarkoituksessa julkaisin kaksi mallipiirustusta mielisairaaloita varten, nim. 8 ja 4 potilaalle.

Mielisairaalan piirustukset.

Mallipiirustus N:o III a. 8-koppinen mielisairaala.
G. A. Helsingius. 1891.



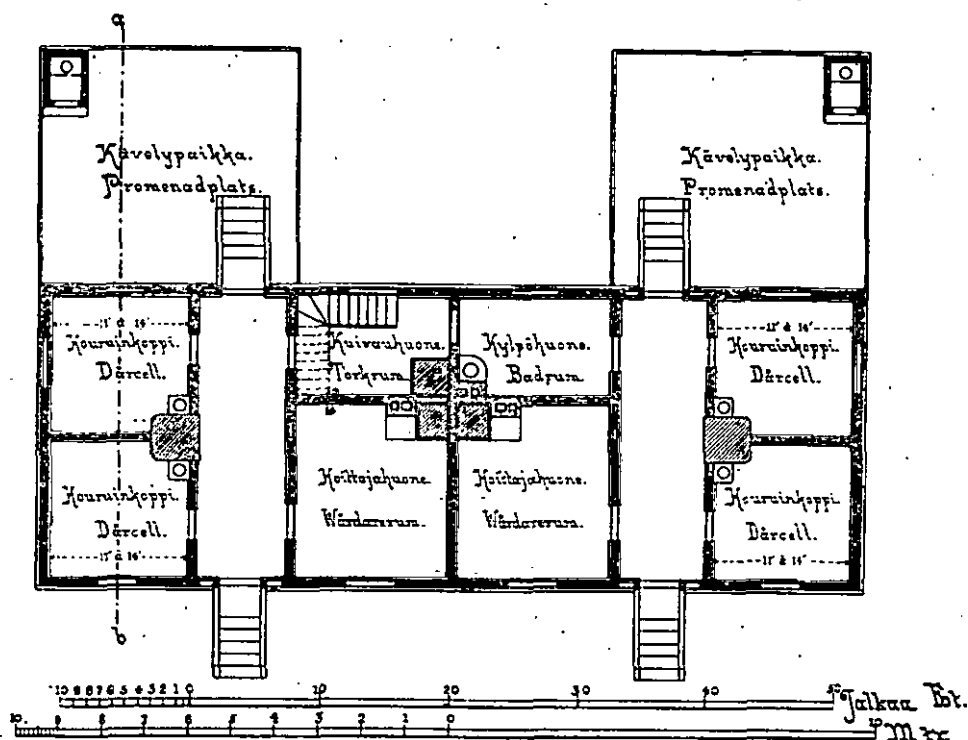
Tähän aikaan oli kuitenkin hyvin hämärä käsitys siitä miten tuollainen mielisairaala olisi sisustettava ja mielipiteet olivat myöskin hyvin horjuvia siitä, miten paljon voitiin kunnilta tässä suhteessa vaatia. Useimmat senaikuiset mielisairaalat muistuttivat sentähden »mielisairaiden vankiloita», joissa nämät »tehtiin vaarattomiksi itselleen ja muille», eivätkä sairaiden lähimmäisten hoitolaitoksia. Säännöllinen Jääkärihoito ei myöskään kuulunut näiden pienten mielisairaalain ohjelmaan.

Ensimmäisessä mallipiirustuksessani mielisairaaloita varten oli ainoastaan kaksi riviä koppeja pitkin molempia käytäviä; toinen 4 mies- ja toinen 4 naispotilasta varten sekä kaksi hoitajanhuonetta ynnä kylpyhuone ja kuivaushuone tahrattuja vaatteita varten. Sitäpaitsä varustettiin laitos kahdella aidatulla kävelypihalla.

Kun etäisistä torpista ja majoista ja niiden pimeistä komeroista tuotiin elätteelleannettuja mielisairaita, jotka monasti oli pidetty kiinnitettynä rautakahleisiin, näihin valoisin ja tilaviin laitoksiin, pidettiin tätä suurena edistysaskeleena ja katsottiin että oli täytetty kaikki kohtuulliset vaatimukset. Kun sitten myöskin pienemmät kunnat, jotka eivät tarvinneet niin suuria mielisairaaloita, alkoivat rakentaa vaivaistaloja, julkaisin uuden mallipiirustuksen, jossa oli ainoastaan 4 koppia, ollen tämän piirustuksen suunnitelma muuten edellämainitun kaltainen.

Mallipiirustus N:o III b. 4-koppinen mielisairaala.

G. A. Helsingius. 1891.



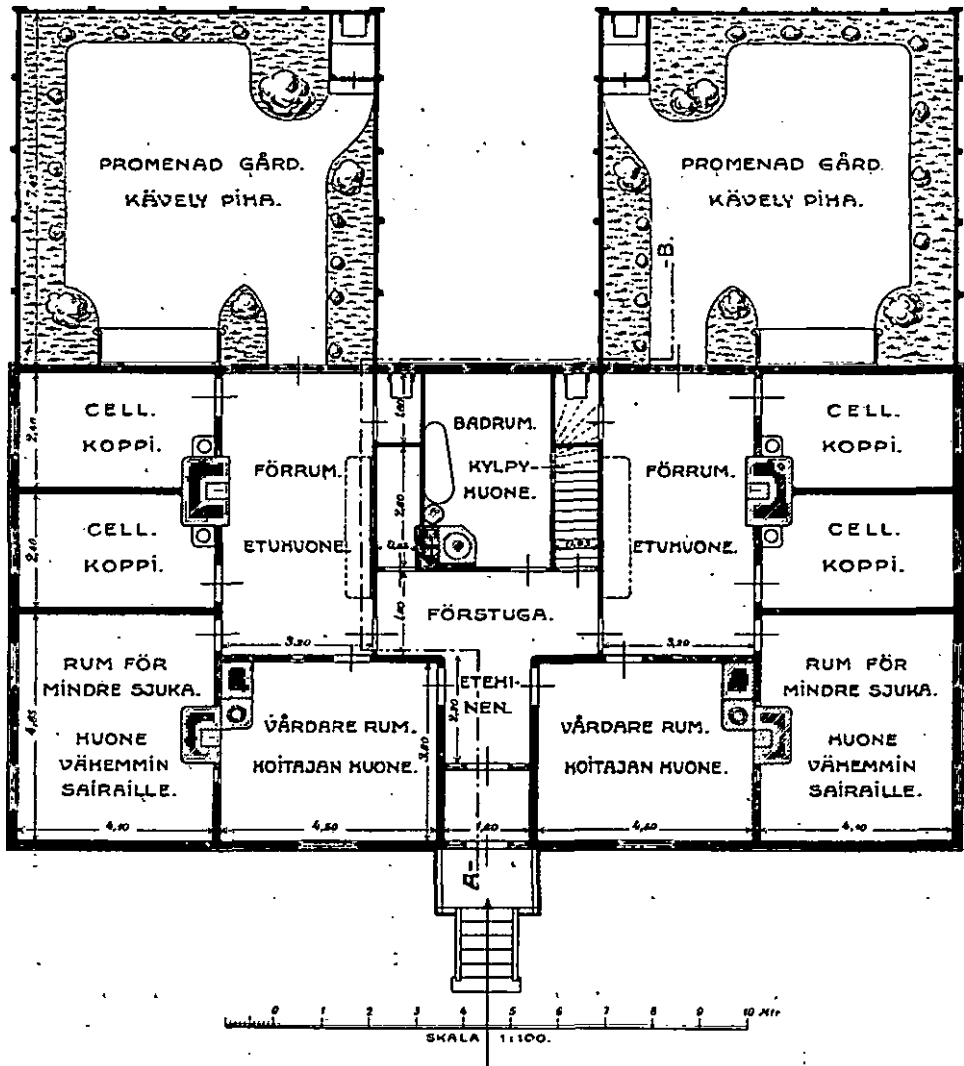
Näiden piirustusten mukaisia mielisairaaloita rakennettiin sitten useita kymmeniä 1890-luvulla ja myöskin edelleenkin. Pian kuitenkin huomattiin että nämät pienet osastot eivät lainkaan vastanneet ajan kasvavia vaatimuksia todellisen mielisairashoidon suhteen ja jo 1890-luvun keskipäiväkeillä ryhdyin jotensakin laajasuuntaisiin valmisteluihin saadakseni kunnat, mikäli mahdollista, ryhmiin yhdistettyinä perustamaan ja ylläpitämään useimmille kunnille yhteisiä n. k. *piirimielisairaaloita*. Tämä ehdotus otettiin kaikkialla maassuudella suurella ymmärtämyksellä vastaan. Ennen pitkää oli muodostunut 20 ryhmää, joihin yhteensä kuului noin 120 kuntaa, eli yksineljäsosa maamme kaikista vaivashoitoyhdyskunnista, ja usealta taholta pyydettiin valtioapua suunniteltuja laitoksia varten. Kun sitten oltiin selvillä siitä, millaisilla ehdoilla valtioapua myönnettäisiin, luopuivat useimmat kunnat näistä suunnitelmistaan. Ainoastaan yksi sellainen piirimielisairaala, nim. Harjavallan, perustettiin.

Lääketiede alkoi kuitenkin yhä jyrkemmin vaatia koppien tai yhdenhen- gen huoneiden poistamista tai vähentämistä mitä pienimpään määrään, minkä- tähden koetin saada kuntia vaivaistaloistaan poistamaan koppijärjestelmän ja ainakin vähitellen ottamaan käytäntöön suuremmat yhteishuoneet, joissa olisi useampia hoitajia. Tässä tarkoituksessa julkaisin myöskin arkkitehtitoimisto Grahn, Hedman & Wasastjernan laatiman piirustuksen, johon sisältyi 4 koppiä ja 2 yhteishuonetta, yksi kumpaakin sukupuolta varten.

Useita tällaisia mielisairaaloita syntyikin, sekä tämän että muiden saman- kaltaisten piirustusten mukaan. Tulokset eivät kuitenkaan aina vastanneet edes kaikkein pienimpiäkään odotuksia. Muutamissa maalaiskunnissa ei esim. tahdottu palkata ammattitaitoisia hoitajia. Yhteishuoneita ei siis käytetty tarkoitukseensa: ne seisoivat tyhjinä, ellei pälkähtänyt päähän sijoittaa sinne terveitä henkilöitä, kuten naisia lapsineen tai kokonaisia perheitä. Muutamin paikoin pyydettiin minulta lupaa saada jakaa nämät salit koppeihin, jotta niitä voitaisiin johonkin tarkoitukseen käyttää. Ainoastaan harvoissa tapauksissa palkattiin koulunkäynejä hoitajia ja pidettiin silmällä potilaiden suhteellista vapautta. Tulokset olivat tosin tyydyttäviä sairashoitoon nähden, mutta katsot- tuna taloudelliselta kannalta eivät ne monenkaan kunnanmiehen mielestä kel- vaneet esimerkiksi toisille. Sitäpaits ei aina edes voitu ymmärtää että olisi mahdollistakaan sijoittaa raivoavia houruja yhteen täydessä vapaudessa; he luonnollisestikin surmaisivat tai vahingoittaisivat toisiaan tai hoitajiaan, ellei näitä sekä päivin että öin olisi hyvin suuri määrä. Tämä taas tulisi liian kalliiksi.

Lääketiede oli kuitenkin todistanut todeksi, että varsinainen raivoaminen (*furor maniacus*), joka usein ilmeni vanhanaikuisissa, vankilantapaisissa mieli- sairaaloissa, koppijärjestelmineen, on ainoastaan suoranainen seuraus koppiin sulkemisesta, ja tätä, mitä vaikeinta ja tuskallisinta laatua olevaa sairauden- tilaa pidettiin »keinotekoisena tuotteena», joka oli aikaansaatu luonnottomalla tavalla juuri potilaan eroittamisella ja sisäänsulkeemisella. Täytyihän koppi- järjestelmä tästäkin syystä ilman muuta hyljätä. Mutta koska toiselta puolen ei voinut toivoa että piakkoin alettaisiin käyttää yhteishuoneita ja valvonta- järjestelmää, tahdoin koetteeksi ehdottaa erästä keskitietä n. k. *avonaisia koppeja*.

Mallipiirustus N:o VI. Mielisairaala.
Grahm, Hedman & Wasastjerna. V. 1904.

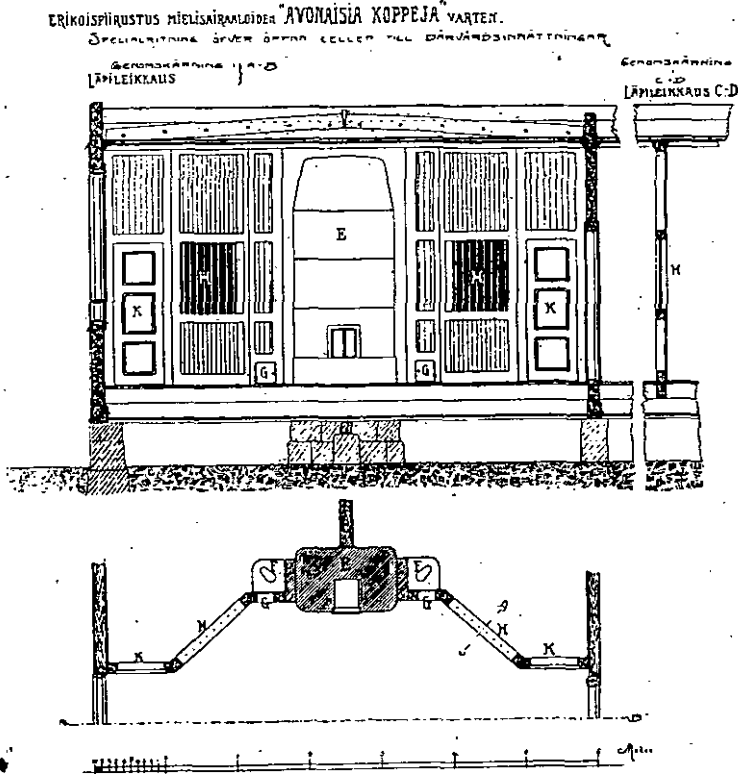


Avonaiset
kopit.

Nämä kopit järjestetään kuten tavallisetkin sairaskopit joko keskikäytävän molemmin puolin tai ainoastaan sivukäytävän yhdelle puolelle. Niille ominaista on että siihen seinään, joka on käytävään päin, laitetaan suuri aukko, jonka kautta potilas esteettömästi voi katsella sekä ulos käytävään että muihin koppeihin. Tätä aukkoa ei saa varustaa tavallisella, vankilantapaisella ristikkokallerilla, vaan on siihen asetettu ainoastaan muutamia pystysuoria rautatankoja eli putkia, jotka estävät potilasta pääsemästä ulos tätä tietä. Tämän järjestelyn tarkoituksena on jossakin määrin, mutta vähemmällä kustannuksilla saavuttaa samoja tuloksia kuin suuria yhteishuoneita käyttämällä. Potilaat eivät tunne itseään tuollaisissa avonaisissa kopeissa niin yksinäisy-

teen suljetuilta, kuin aivan suljetuissa kopeissa; he pysyvät näissä sentähden sekä siistimpinä että rauhallisimpina, mutta eivät kaipaa öisin ja päivisin yhtä lukuisaa hoitajahenkilökuntaa.

Mielisairaaloiden avonaisia koppeja. A.

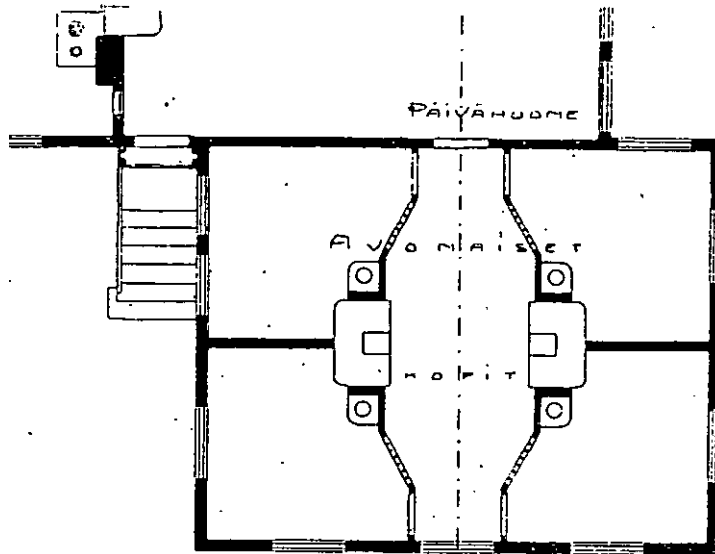


Selitys: Ylempi piirustus osoittaa käytävän tai eteisen ja kahden avonaisen kopin välistä seinää. Reskellä on molemmille kopeille yhteinen kaakeliuuni (E). Sen molemmilla puolilla on käymälät (F. F.), jotka tyhjennetään luukun (G. G.) kautta, jotavastoin ilmanvaihtoa varten löytyy eri johto kaakeliuunissa. Tummat kohdat H. H. osoittavat kalterilla varustettuja leveitä aukkoja seinässä, joiden kautta hoitolaiset mukavasti voivat katsella ulos. K. K. ovat ovia. Alempi piirustus kuvaa seinän pystysuoraa, seisovaa asentoa sekä läpiloikkausta siitä.

Sitäpaitse on huomioonotettava että käytävät näissä laitoksissa ovat tavallisesti tilavammat, niin että potilaat ovat voineet käyttää niitä yhteisinä päivähuoneina. Myöskin voidaan koppien oveja pitää auki ja lukitsematta ja ainoastaan vaikeamman kohtauksen sattuessa käyttää eristyshuoneena. Ellei taasen seinässä oleva suuri aukko olisi sopiva jollekin potilaalle, voidaan se vaivatta peittää lujalla, lankuista laitetulla luukulla, joka tarpeen vaatiessa ruuvataan kiinni. Koppeja voidaan silloin käyttää tavallisina suljettuina kopeina. Huomattava on kuitenkin että, samaten kuin kaikkia potilaita ei käy sijoittaminen yhteishuoneisiin, samaten ei myöskään avonaisissa kopeissa voi hoitaa kaikenlaatuisia potilaita. Koska vaivaistaloihin kuitenkin yleensä ote-

taan tai ainakin pitäisi ottaa etupäässä rauhallisempia ja helpommin hoidettavia potilaita, voitane niissä myöskin useimmiten käyttää avonaisia koppeja. —

Neljän avonaisen kopin pohjapiirustus. B.

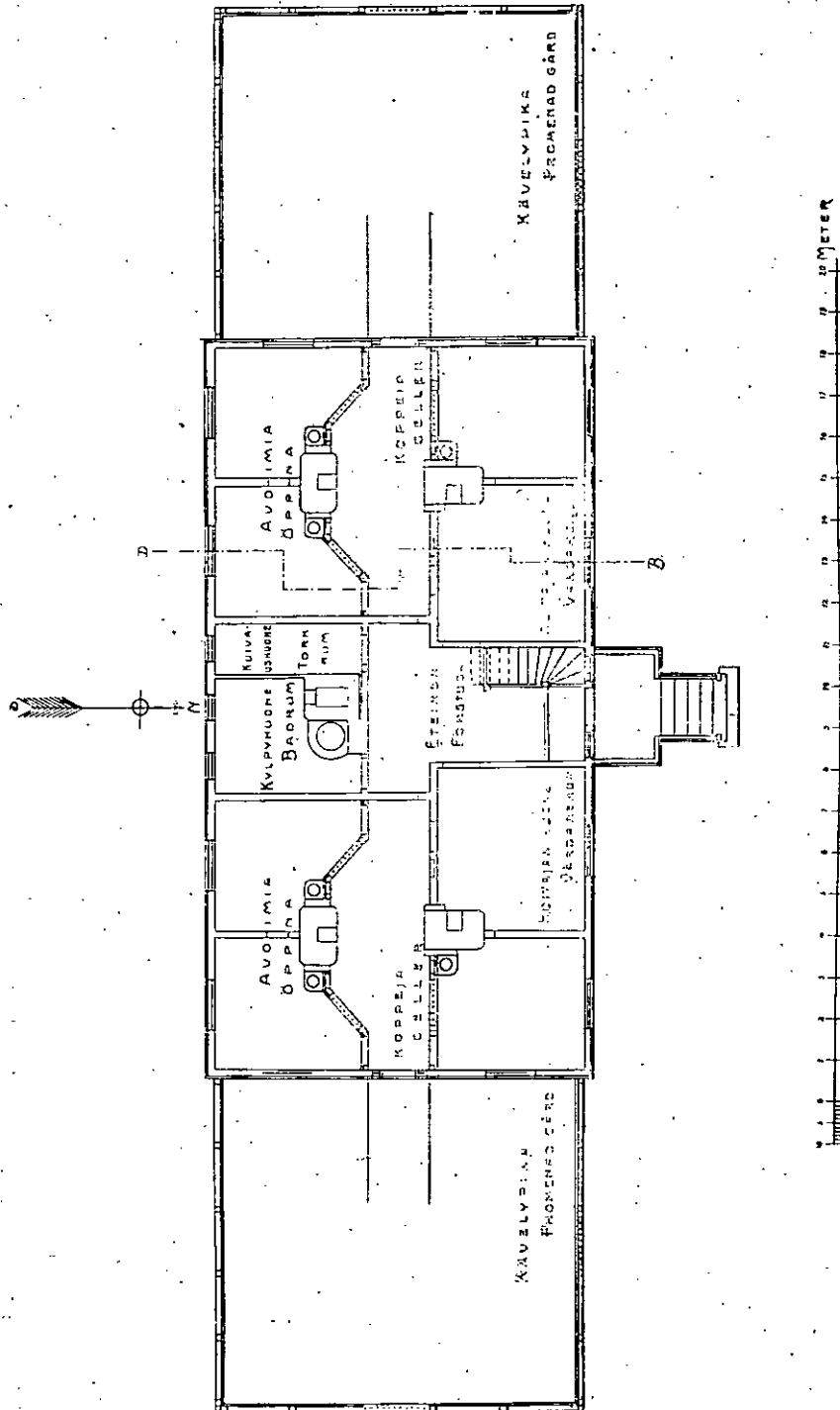


Selitys. Pisteillä merkitty väliseinien osa kuvaa pystysuorilla rautakalleroilla tai putkilla suljettua aukkoa.

Viime vuosina on eräissä vaivaistaloissa, kuten Karjan, Perniön ja Janakkalan, muutettu vanhanaikuiset suljetut kopit avonaisiksi. Tulos on tietääkseni aina ollut hyvä. Eräät muut kunnat ovat alusta alkaen rakentaneet uusia joko suurempia tai pienempiä mielisairaaloita, joissa avonaiset kopit joko kokonaan tai suurimmaksi osaksi on otettu käytäntöön. Arkkitehti *Waldemar Aspelin*, joka aikaisemmin on laatinut useita vaivaistalopiirustuksia, on myöskin, minun kanssani neuvoteltuaan, laatinut piirustukset useimmille näistä uusista mielisairaaloista. Näistä näyttää etenkin Inkoon kunnan mielisairaalan suunnitelma erittäin sopivalta.

Tässä ynnä muissa uudemmissa mielisairaaloissa on avonaisten koppien teoriiaa myöskin noudatettu aidattuihin kävelypihoihin nähden siten, että ne joko ympäröidään vahvoista pyöreistä puista tehdyllä ilmapalla säleaidalla, tai myöskin laitetaan muuten tiiviiseen lauta-aitaan erityisiä aukkoja, muistuttaen niitä, joita avonaisissa kopeissa löytyy. Tuollaisissa kävelypihoissa viihtyvät sairaat paljoa paremmin.

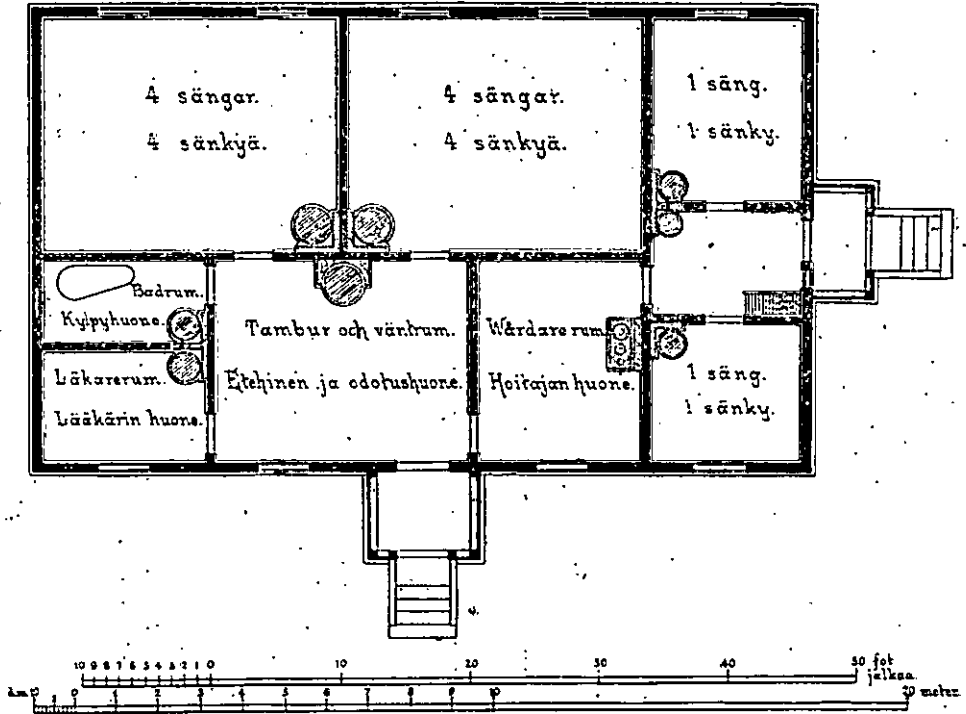
Mielisairaala 6 avonaisella kopilla.
Piirt. Arkkitehti Wald. Aspelin. V. 1910.



Sairashuone
y. m.

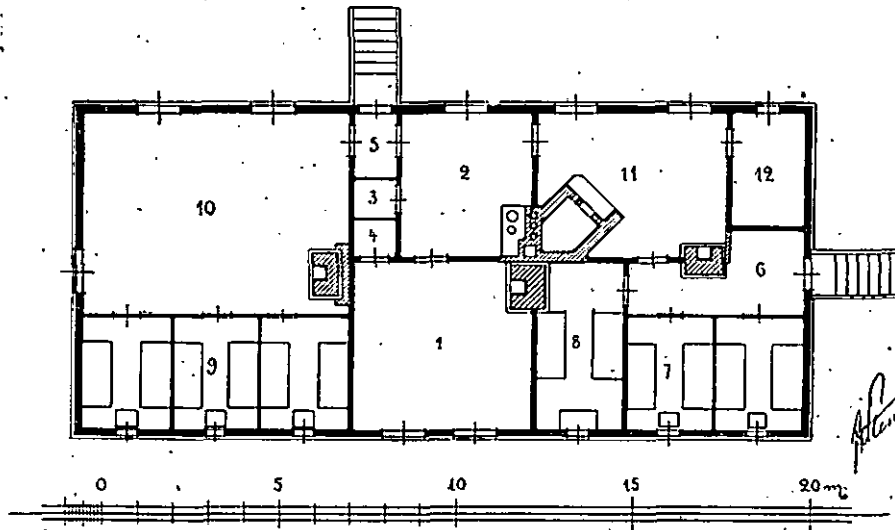
Muita rakennuksia. Samalla kertaa kun julkaisin mallipiirustuksen N:o I päärakennusta ja N:o III b mielisairaala varten, julkaisin myös mallipiirustuksen sairashuonetta varten, jota piirustusta on käytetty useissa vaivaisaloissa.

Mallipiirustus N:o II. Sairaala 10 vuoteella.
G. A. Helsingius. V. 1891.

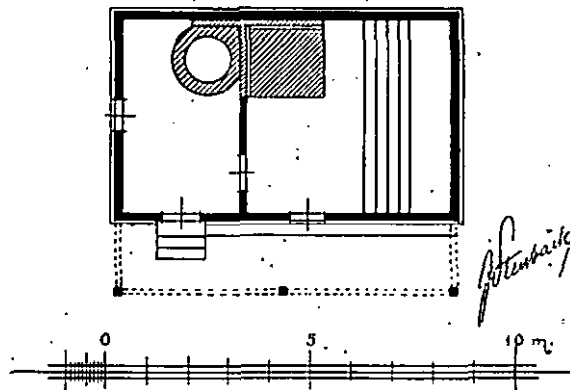


Tehdäkseni piirustusten sarjan täydellisemmäksi otan tähän lopuksi kaksi piirustusta, jotka on laatinut arkkitehti *Josef Stenbäck*; toinen rakennusta varten työnjohtajalle ja työkykyisille mies- ja naishoitolaisille, toinen saunarakennusta varten siihen kuuluvine pukeutumishuoneineen. Jälkimäinen on mieluummin rakennettava erikseen ja kivistä, jos mahdollista. Puiset sekä sauna- että pesutuparakennukset ovat nimittäin tavallisesti olleet lyhytikäisiä vaivaisaloissa, joissa niitä usein joka päivä käytetään. Ne mätänevät sentähden 10 à 15 vuodessa.

Työnjohtajan ja työkykyisten hoitolaisten asuinrakennus.
 Arkkitehti Josef Stenbäck.



Sannarakennus.
 Arkkitehti Josef Stenbäck.



V. Mielisairasten hoito.

*Nykyinen
tila.*

Lääkintöhallituksen vuosikertomuksen mukaan vuodelta 1905 nousi »varsinaisten mielisairaiden» lukumäärä silloin koko maassa 5,144:ään, mutta Mielisairashoidon järjestämistä varten asetetun Komitean vähän sen jälkeen tekemäin laskelmain mukaan nousi tämä luku äkkiä runsaasti 100 prosenttia eli 11,710:een. Näistä voivat ainoastaan 1,451 saada paikkoja suljetussa laitoksessa. Surkeus oli jo silloin paljoo suurempi kuin oli aavistettukaan.

Tiedossani ei ole, kuinka paljon mielisairaiden lukumäärä sen jälkeen on lisääntynyt, mutta melkein kaikkialta kuuluu valitus että lukumäärä päivä päivältä kohoaa pelottavassa määrässä. Ei ole lainkaan harvinaista saada kunnissa kuulla että mielisairaiden lukumäärä muutamien, 5 à 6 vuoden kuluessa on kohonnut 50 à 100 prosentilla, niin, jopa siitakin yli. Koska ei ole ryhdytty mihinkään mainittavampiin toimenpiteisiin mielisairashoidon parantamiseksi, ovat surkeus ja epäkohdat siis myöskin samassa määrin kasvaneet. Tuhannet mielisairaat ovat sentähden nykyään mitä surullisimmissa oloissa, sijoitettuina puolipimeisiin tölleihin ja hökkeleihin, suljettuina pieniin koppeihin, elätteille annettuina rutiköyhien henkilöiden luokse, joilla ei ole edes aavistustakaan siitä, miten mielisairaita on hoidettava ja kohdeltava. Aina silloin tällöin saa kuulla että tuollaista onnetonta pötilasta pidetään rautakahleisiin kytkettynä.

*Piirimielisai-
raala.*

Vuotta 1911 voidaan mielisairashoidon suhteen pitää odotuksen aikana. Kunnanmiehet maaseudulla näyttävät jotensakin yleisesti kadottaneen toivonsa Mielisairashoito-komitean ehdotuksen toteuttamisen suhteen, jonka mukaan valtio ottaisi huostaansa suurimman osan mielenvikaisten laitoshoidosta ja rakentaisi laitoksia noin 29 miljoonalla markalla. Sensijaan on keskitetty kaikki toivomukset useimmille kunnille yhteisiin laitoksiin, tai n. k. piirimielisairaaloihin ja toivomukseen että maan Hallitus mahdollisimman voimakkaasti avustaisi näitä yrityksiä, siten että tuollaisille laitoksille myönnettyjen valtioavustusten ehdot määrättäisiin niin helpoiksi kuin mahdollista. Näiden ehtojen määrittämistä juuri odotetaan yleisesti maassamme. Ellei nämät jännityksellä odotetut ehdot ole vaikeammat kuin mitä kunnat katsovat voivansa uhrata tälle asialle, on otaksuttavissa että ennen pitkää hyvin monet kunnat viipymättä päättävät rakentaa yhteisiä piirimielisairaaloita. Sillä tätä kysymystä on viime vuosina pidetty vireillä laajoissa osissa maatamme. Etenkin ovat melkein kaikki kunnat Vaasan läänissä käsitelleet tätä kysymystä. Turun ja Porin läänissä on kolme tällaista kuntaryhmää, askettäin kukin asettanut komiteansa kysymystä valmistelemaan. Samaten on Karjalassa yhdeksän kuntaa, niiden joukossa Kirvun, Antrean, Parikkalan, Joutsenon y. m. kunnat, liittyneet yhteen tässä tarkoituksessa. Kuopion seudulla on taasen kahdeksan kuntaa päättänyt yhdessä asettaa komitean tätä asiaa alustamaan. — Marraskuun 25 päivänä 1911 annoin määräyksestä Keisarilliseen Senaattiin lausunnon tässä kysymyksessä.

*Mielisairas-
hoito vaivais-
taloissa.*

Edellisessä, vaivaistaloja koskevassa luvussa olen esiintuonut miten uusia mielisairaaloita on rakennettu useihin vaivaistaloihin, miten toisia tuollaisia

vaivaistalo-mielisairaaloita on laajennettu ja taasen toisia uudelleenjärjestetty, siten että tuskallisen epähygieniset kopit eli yhdenhengen huoneet on muutettu n: k. avonaisiksi kopeiksi. Usealla muulla taholla ryhdytään ensi tilassa samantlaisiin toimenpiteisiin. Muutamin paikoin on myöskin ryhdytty toimenpiteisiin tarkoitusta varten valmistuneiden sairaanhoitajain palkkaamiseksi näihin pieniin mielisairasosastoihin. Muun muassa on eräs kunta Vaasan läänissä lähettänyt tällaisen hoitajan harjoittelijaksi kolmeksi kuukaudeksi Pitkänniemen keskuslaitokseen. Usein lausutaan toivomus että valtio ryhtyisi tehokkaisiin toimenpiteisiin tällaisten hoitajain kehittämiseksi, etenkin järjestämällä oppikursseja ja jakamalla pienempiä stipendejä tällaisia opintoja ja käytännöllisiä harjoituksia varten.

VI. Aistiviallisten henkilöiden hoito.

Neljännesvuosisata sitten oli maassamme tosin muutamia harvoja kuuromykkä- ja sokeainkouluja, mutta laitoksia, kuten raajarikkoisten työkouluja, kaatuvatautisten hoitolaitoksia, työkouluja vanhoja sokeita varten, ei tunnettu. Senjälkeen on kuitenkin toinen hyväntekeväisyyslaitos toisensa jälkeen syntynyt erilaisia aistiviallisia henkilöitä varten. Helsingin ja Uudenkaarlepyyn raajarikkoisten työkoulut, raajarikkoisten koti Oulussa, Helsingin lähellä oleva (Räckhals'in, pysäkillä) ja Kuopion (Vaajasalon) kaatuvatautisten laitokset on senjälkeen perustettu ja ovat ne viimeistä paikkaa myöten täynnä, niin että sisäänpyrkijät täytytään lähettää takaisin tilanpuutteen vuoksi. Vaikkakin siis uhraavaisuus aistiviallisten henkilöiden hyväksi on yhtä kasvanut, eivät nämä toimenpiteet vielä edes lähimainkaan vastaa nykyistä puutetta.

Tällaisten hyväntekeväisyyslaitosten luetteloon voidaan viime vuodelta *Uusia laitoksia.* lisätä eräs laitos uutta tyyppiä, nimittäin *Koulukoti kuuromykkä-sokeita ja kuuromykkä-heikkomielisiä lapsia varten*, joka Kuuromykkäin auttamisyhdistyksen (Helsingin piirin) toimesta on syntynyt valtioavustuksella. Näiden kahta eri vammaa kärsiväin lasten koti on sijoitettu tarkoitusta varten ostettuun Ävik'in huvilaan Hyvinkään rautatieaseman lähellä. Hoitolaiset saavat olla siellä siksi kun ovat täyttäneet 18 à 20 vuotta, jolloin koti koettaa hankkia niille oppilaille, jotka ovat turvattomia, paikkoja hyviksi tunnetuissa, sopivissa yksityiskodeissa.

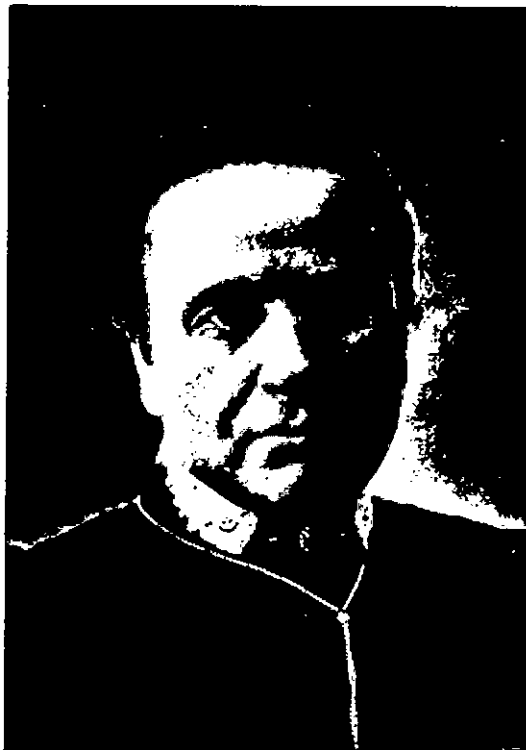
Tämän laitoksen yhteyteen ollaan aikeissa perustaa myöskin toinen, samaten uudempaa tyyppiä, oleva laitos, *Kuuromykkäin vanhainkoti*, laitos, joka olisi todellisen tarpeen vaatima. Sillä todellakin surkuteltavassa tilassa ovat ne köyhät, ympäri maata sirotellut vanhat kuuromykkä, jotka on joko annettu elätteelle yksityisiin koteihin tai sijoitettu vaivaistaloon. Molemmissa tapauksissa ovat he ympäristössä, jossa heitä hyvin vähän ymmärretään. Aiottua laitosta varten löytyy jo itse ylläpitokustannuksiin 19,000 markan suuruinen pohjarahasto, mutta perustamis pääoma puuttuu toistaiseksi kokonaan.

Samanlaisista uusista ihmisystävällisistä laitoksista mainittakoon lopuksi *Kuuromykkäin lastentarha*, joka on avattu Helsingissä (Perämiehenkatu 12) ja

joka myöskin on Kuuromykkäyhdistyksen alainen. Sinne otetaan kuuromykyä 3—7 vuoden ikäisiä lapsia, ja sen yhteydessä on myöskin lastenkoti maaseudulta olevia kuuromykyä varten. Pienokaiset valmistetaan täällä otettaviksi valtion kuuromykkäin kouluihin. Laitosta johtaa neiti *S. Stjerncreutz*.

Neiti *Signe Häggman*. †

Vastakohtana näille ilahuttaville voitoille on tämä työala viime vuonna menettänyt yhden ensimmäisiä työntekijöitään, sillä Helsingin raajarikkoisten työkoulun ja kodin Johtajattaren, Neiti *Signe Häggman*'in tempasi kuolema kesäkuun 26 päivänä 1911 enemmän kuin kaksikymmenvuotisen uupumattoman ja siunausriikkaan työnsä jälkeen mainitulla laitoksella. Koska hänen elämäntyönsä on ollut tarkkanäköisen, väsymättömän tienraivaajan työtä, ja koska myöskin se yhdistys, jonka palveluksessa hän toimi, on kulkenut monen muun edellä, sallittakoon minun niissä viipyä.



Signe Häggman . —

Helsingin Raajarikkoisten työkoulun ja kodin Johtajatar.
Kuollut kesäk. 26 p:nä 1911.

Lokakuun 27 päivänä 1889 oli »Nya Pressen»'issä kirjoitus »Laiminlyötyjä kovaosaisia», jossa minä — salanimellä Göran Smed — ensinnä koskettelin ruumiillisesti raajarikkoisten ja vaivaisten surullista asemaa maassamme ja heidän

sekä ruumiillisesti että henkisesti tuskastuttavaa. toimeettomuuttaan sekä sen jälkeen mainitsin Kööpenhaminan raajarikkoisten työkoulusta, jossa sitä ennen olin käynyt. Lopetin esiintuomalla herttaisen Kööpenhaminan johtajattaren jäähyväistervehdyksen: »Jos joku nainen Suomesta tahtoo tulla tänne kehittyäkseen opettajattareksi, on hän hyvin tervetullut».

Muutamia päiviä sen jälkeen vastaanotin »Nya Pressen'in» toimituksen kautta seuraavan kirjelmän:

»Alavus 28/x. 89.

Nya Pressen'issä N:o 292 olleen »Laiminlyötyjä kovaosaisia» nimisen kirjoituksen Lähettäjälle!

Kun minä täällä kotipitäjässäni olen nähnyt kalpeiden raajarikkoraukkojen ikäänkuin poiskuihtuvan köyhissä kodeissaan ja katkerasti tuntien, että heidän elämänsä on hukkaanmennyttä, olen ajatellut aivan samaa kuin Tekin kirjoituksenne kautta olette yleisölle esiintuonut. Olen ollut selvillä siitä, että jotain olisi tehtävä heidän hyväkseen, mutta *miten?*

»Löytyykö ketään joka tahtoo asiaa ajatella ja rohkenee koettaa?, kysytte Te. — Jos minä, varaton tyttö, jotenkin voisin sanonotussa laitoksessa Kööpenhaminassa kehittää itseäni opettajattareksi, voidakseni sitten Suomessa ohjata ja hyödyttää näitä kovaosaisia, tuottaisi se minulle todellista tyydytystä.

Olen opettajatar, vaikkakin olosuhteet täällä kotona ovat pakoittaneet minut viime lukuvuonna työskentelemään sen keskuudessa.

Kuka Te olette — sitä en tiedä, mutta kuitenkin toivon että Te, joka olette herättäneet kysymyksen eloon, myöskin vastaatte tähän »Miten olisin tilaisuudessa tekemään jotain näiden tuhansien onnettomien lähimmäisteni hyväksi?»

Piirrän ystävyydellä
Signe Häggman.»

os.: Alavus.

Tämän jälkeen syntyi kirjeenvaihto Neiti Häggman'in ja minun välilläni, josta oli seurauksena että hän ennen pitkää sekä anoi että sai 1,800 markan suuruisen stipendin kuusi kuukautta kestäväen oleskelun aikana ulkomailla kehittyäkseen vaivaisten ja raajarikkojen käsityöopettajattareksi. Jo aikaisin keuhkavälillä 1890 lähti Neiti Häggman tälle tutkimusmatkalle, ja seuraavana syksynä marraskuun 10 päivänä avasi hän vaatimattoman raajarikkoisten työkoulun vuokrahuoneustossa Vironkatu 3. Tämän koulun oli jo aikaisemmin pystyttänyt eräs uusi yhdistys, jonka nimenä oli *Raajarikkoisten auttamisyhdistys*.

Samana päivänä, lokakuun 27 päivänä, jolloin minun äskennmainittu kirjoitukseni oli sanomalehdessä, olivat nimittäin muutamat naiset Helsingissä kokoontuneet ja päättäneet perustaa yhdistyksen, joka tulisi työskentelemään maan raajarikkoisten hyväksi. Oliko tällä kokouksella tai tällä päätöksellä mitään yhteyttä minun vaatimattoman päiväkirjoitukseni kanssa, en tiedä; minä puolestani sain vasta myöhemmin tiedon tästä kokouksesta, siten että

nämät naiset kutsuivat minut ja muutamia muita herroja seuraaviin kokouksiin. Tällöin laadittiin sääntöehdotus uutta yhdistystä varten minun tekemäni suunnitelman mukaan. Ehdotus jätettiin vahvistamista varten Keisarilliseen Senaattiin. Hakemuskirjan oli allekirjoittanut henkilöt, jotka olivat ottaneet osaa näihin alustaviin töihin: Lääketieteen- ja Kirurgian tohtori Hjalmar von Bonsdorff, Neidit F. Calamnius, A. Costiander, Alma Hallberg, Tohtori Rosina Heikel, Vera Hjelt, Cely Mechelin, Sofi Streng, Fanny Tavaststjerna sekä Kanskoulujentarkastaja Victor Öhberg, Eversti H. Åkerman, Tohtori R. Sievers ja allekirjoittanut Helsingius y. m. Jo, maaliskuun 31 päivänä 1890 antoi Keisarillinen Senaatti päätöksensä, jossa sanotaan että Keisarillinen Senaatti

»näkee hyväksi ei ainoastaan suostua kysymyksessä olevan yhdistyksen perustamiseen, vaan myöskin hyväksyä ja noudatettavaksi vahvistaa ylläolevat mainitun yhdistyksen säännöt, kuitenkin lisämääräyksellä, että yhdistyksen johtokunnan täytyy sijaita Helsingissä, sekä ehdolla että Vaivashoidontarkastelija G. A. Helsingius, jonka, vaivashoidontarkastelijalle Syyskuun 9 päivänä 1888 annetun ohjesäännön 2 §:n mukaan on virkansa puolesta valvottava tämänlaatuisten yhdistysten toimintaa, niinkauan kuin hän on yllämainitussa virassaan, ei saa liittyä yhdistykseen perustajana tai jäsenenä eikä muuten ottaa osaa sen toimintaan, olematta sitäpaitse muutoksilla tai lisäyksillä näihin nyt vahvistettuihin sääntöihin mitään voimaa, ellei niihin ole saatu Keisarillisen Senaatin vahvistusta.»

Tämän päätöksen mukaisesti on minun toimintani yhdistykseen nähden ollut ainoastaan tarkastelijan tehtävä. Mutta se on kuitenkin ollut riittävä tutustukseni ja voidakseni antaa arvoa Neiti Signe Häggman'in lämpimälle harrastukselle ja hänen suurille ansioilleen tässä asiassa sekä hänen harvinaiselle kyvykkyydelleen ja järjestelijätaidolleen. Suuressa laitoksessa kävi kaikki kuin kellonkoneisto hänen johdollaan ja sitäpaitse hänen onnistui saavuttaa jakamatonta luottamusta ympäri maata. Se laaja kirjeenvaihto, jossa hän oli satojen vaivashoitohallitusten, kunnallislautakuntien, vanhempain ja edusmiesten kanssa, jotka olivat pyytäneet saada vapaita paikkoja vaivaisille, raajarikkoisille hoidokkailleen, oli tarkkana todisteena hänen harvinaisen selvästä ajatuksenjuoksustaan. Sentähden olikin Neiti Häggman'in laitos ääriään myöten täynnä, jotavastoin toisella paikkakunnalla oltiin pakoitettuja sulkemaan samanlainen laitos oppilaiden puutteen vuoksi. — Inhimillisesti katsoen murtui hänen terveytensä ennen aikojaan, mutta pääasiallisena syynä siihen lienee kuitenkin ollut liikarasittuminen tai se vähäinen lepo, jota hän itselleen soi herkeämättömyydessä työssään. —

Työkoulussa on vuonna 1911 ollut 71 oppilasta, 37 tyttöä ja 34 poikaa. Laitokseen kuuluvassa raajarikkoisten lasten kodissa on vuoden kuluessa ollut 24 hoitolaista 4—12 vuoden ikäisiä. Ortopeedisessä poliklinikassa, joka on toiminut varattomia raajarikkoisia varten, on käynyt 36 henkilöä. Osoitteena siitä, miten vaillinaisia oppilaita koulussa harjaannutetaan työhön, liitetään tähän muutamia kuvia eräästä 12-vuotisesta koulun oppilaasta, jolla on synnynäminen vika molemmissa käsivarsissa.



12-vuotias poika. Synnynnäinen vika molemmissa käsivarsissa.



Sama poika neuloen.



Sama poika kirjoittaen.



Sama poika syöden.

Valtioavustus
työhönkyke-
nemättömille
henkilöille.

Muuten ei aistiviallisten henkilöiden hoidon hyväksi tehdyssä työssä ole tapahtunut mitään erikoisempaa.

Allaoleva taulu osoittaa Keisarillisen Senaatin, minua kuultuaan, vuonna 1911 myöntämät apurahat aistiviallisten henkilöiden hoitoa ja opetusta varten heille sopivissa laitoksissa.

Taulu V.

Avunsaajan koti- paikka.	Opetus- ja hoitolaitos.	Vuotuinen apuraha.		Koko avun määrä. Smk.
		Määrä. Smk.	Vuodeksi.	
Heinolan ms.	Raajarikkoisten työkoulu Uudessakaar- lepyyssä	200	— 4	800
„ „	„ „ „ „	200	— 4	800
Jurva	„ „ „ „	160	— 4	640
Lapväärtti	„ „ „ „	200	— 4	800
„ „	„ „ „ „	200	— 4	800
Lappajärvi	„ „ „ „	200	— 3	600
Ylihärmä	„ „ „ „	210	— 3	630
Askola	„ „ „ Helsingissä	150	— 2	300
Orimattila	„ „ „ „	150	— 4 $\frac{1}{2}$	650
Paimio	„ „ „ „	150	— 4	600
Alastaro	„ „ „ „	—	—	400
Kauhava	„ „ „ „	100	— 4	400
Kangasniemi	„ „ „ „	150	— 3	450
„ „	„ „ „ „	150	— 3	450
Kontiolahdi	„ „ „ „	200	— 2	400
„ „	„ „ „ „	200	— 2	400
?	„ „ „ „	200	— 4	800
Viiipurin ms.	Vaajasalon kaatuvatautisten hoitolaitos	160	— 3	480
Hanko	Rückhals'in „ „	160	— 3	480
?	„ „ „ „	200	— 3	600
?	„ „ „ „	300	— 3 $\frac{1}{2}$ v. 15 p.	1 087 50
Kärsämäki	Oulun „ „	250	— 3	750
Siipyy	Helsingin sokeain työkoulu.....	100	— 2	200
Karjajoki	Kuopion vanhain sokeain koulu.....	150	— 1	150
Kärsämäki	Kurikan kuuromykkäin koulu.....	160	— 3	480
„ „	„ „ „ „	160	— 3	480
Taivalkoski	„ „ „ „	200	— 3	600
„ „	„ „ „ „	200	— 3	600
Kärsämäki	Sortavalan diakoonilaitos	200	— 3	600
?	„ „ „ „	547	— 3	1 641

Paitse yllämainittuja avustuksia on Keisarillinen Senaatti lisäksi myöntänyt seuraavaa:

Enontekiön kunnalle erään raajarikon henkilön ylläpitämistä varten kiertokoulunopettajaseminaarissa Helsingissä 300 markkaa;

Oulaisten kunnalle kuuromyökkäin vanhempain kolmen lapsen kasvattamista varten 150 markkaa;

Raision kunnalle keinotekoisten jalkojen hankkimista varten eräälle raajarikolle henkilölle 366 markkaa;

Raision kunnalle keinotekoisen jalan hankkimista varten eräälle raajarikolle henkilölle 350 markkaa; sekä

eräälle sokalle korityöntekijälle työtaitavuutta saavuttaakseen 250 markkaa.

VII. Lastenhoito ja suojelukasvatus.

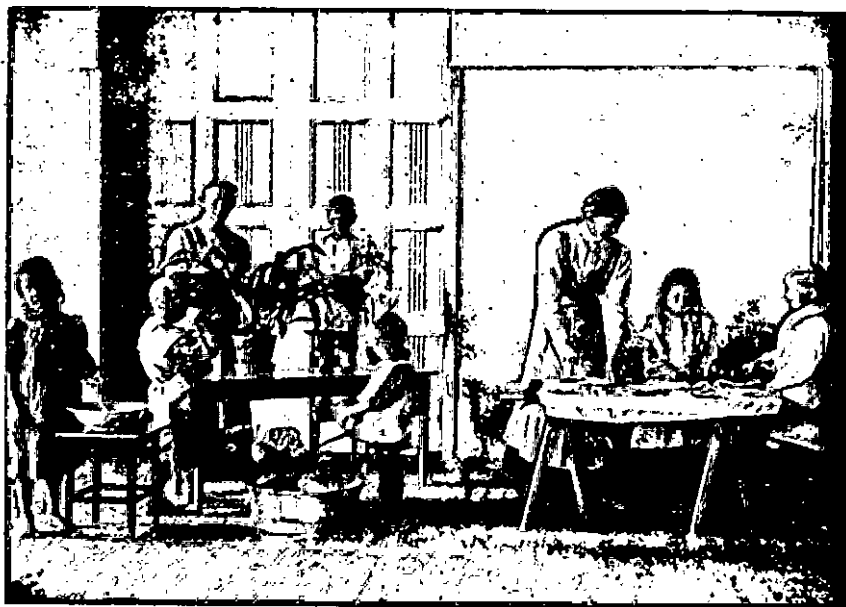
Yhteiskunnan lastenhoito sisältää laajimmassa merkityksessä kaiken sen, johon yleisön puolelta ryhdytään alaikäisten hoidon ja kasvatuksen hyödyksi, mutta jokapäiväisessä merkityksessä merkitsee yhteiskunnan lastenhoito ainoastaan sitä huolenpitoa, jota yleisön puolelta osoitetaan laiminlyödyille, huonosti hoidetuille ja köyhille lapsille, jolloin yhteiskunta tai hyväntekeväisyys asettuu lasten luonnollisten suojelijain — vanhempien tai holhoojain — asemaan ja sijaan. Suojelukasvatuksella ymmärretään taas sitä osaa yhteiskunnan lastenhoidosta, joka erittäinkin tarkoittaa ala-ikäisten suojelemista siveellisessä suhteessa. Yhteiskunnan lastenhoito on siten kunnallisen vaivaishoidon kehitys, ja varsinkin se osa siitä, joka on saanut ehkäisevän vaivaishoidon nimen. Tähän liittyvät toimenpiteet eivät kuitenkaan tarkoita vanhempien vapauttamista heidän kasvatusvelvollisuudestaan, vaan päinvastoin koettavat saada heitä voimiensa mukaan täyttämään niitä. Mutta missä kykyä ja tilaisuutta puuttuu, siinä tahtoo yhteiskunta auttaen ryhtyä toimeen.

Ensi katsannolta voi näyttää siltä, että tämä vaivaishoidonlaji käy kunnille erittäin rasittavaksi ja vaatii suurta sekä ajan että rahan uhrausta. Mutta, jos kokemus osoittaa, että muutamissa yhteiskunnissa joka neljännestä lapsesta, tällaisen lastenhoidon puutteessa, tulee kelvoton tyhjätoimittaja, että joka viidennestä puukkojunkkari, joka kuudennestä näpistelijä j. n. e., niin eiköhän kunnan uhrautuvaisuus näin ollen ole täysin oikeutettu ja eiköhön kunta täten toimi omaksi hyväkseen, vaikkakin katsellaan asiaa vaan puhtaasti taloudelliselta kannalta. Tähän käsitykseen on ainakin ulkomailla tultu, vaikka kyllä toisekseen täytyy myöntää että lastenhoidon varsinaiset hedelmät ilmenevät vasta muutamien vuosien kuluttua, s. t. s. sitten kun lapset ovat tulleet täysikasvaneiksi.

Käydessään kunnissa ovat vaivaishoidon neuvot yhä edelleenkin pääasiallisesti työskennelleet lastenhoidon edistämiseksi ja tällöin ovat he seuranneet niitä periaatteita, jotka ilmenevät julkaisemassani »*Yhteiskunnan lastenhoidossa*», joka teos maksutta on lähetetty kaikille maan vaivaishoitohallituksille. Tavoi-

teltavaksi päämaaliksi on tällöin asetettu että kaikilla vaivaihoidon ylläpitämillä lapsilla pitäisi olla omat suojelijansa tai lastentarkastajansa, jotka, käymällä säännöllisesti lasten kodeissa, voisivat tarkoin valvoa ja ohjata heidän kasvatustaan. Lastentarkastajia, jotka vielä pari vuosikymmentä sitten olivat melkein tuntemattomia maassamme, onkin viime vuosina otettu yhä useampiin kuntiin.

Kaupunkikunnissa sekä tehdasyhdyskunnissa maaseudulla on lastentarhojen tarpeellisuus yhä edelleenkin ilmennyt, ja missä niitä on perustettu, ovat ne antaneet mitä parhaimpia tuloksia. Eräs maamme suurimpien teollisuuslaitosten johtaja maaseudulla on minulle lausunut suuren tyytyväisyytensä lastentarhan vaikutukseen paikkakunnalla, jossa ilmoituksen mukaan voidaan huomata silmiinpistävä eroitus lasten välillä, jotka ovat käyneet ja jotka eivät ole käyneet tuollaista kasvatustilasta. — *Söörnäisten lastentarha Ebeneserkodissa* ja etenkin siinä löytyvä osasto lastentarhanopettajattaria varten on siis edelleenkin työskennellyt todelliseksi hyödyksi maamme lastenhoidolle.



Ebeneserkoti. Sisuskuva.

Antamani määräyksen mukaan on vaivaihoidonneuvoja, Everstiluutnantti Axel Nilsson muutamien vuosien kuluessa erittäinkin työskennellyt tällä alalla ja koettanut herättää yleisössä innostusta tällaisiin laitoksiin. Tämän työn näkyvänä tuloksena voitaneen mainita että *Karihaaran sahalle* lähellä Kemin kaupunkia on perustettu lastentarha.

VIII. Huomattavampia edistyskiä ja epäkohtia, joista muistutuksia on tehty.

Huomattavammista edistyskiistä vaivaishoidon alalla voidaan ensi sijalla mainita että kunnat yhä yleisemmin ovat alkaneet kiinnittää suurempaa huomiota sellaisten avunpyytäjien ja -nauttijain valvontaan, jotka asuvat yksityiskodeissa ja siten kuuluvat n. k. avonaiseen vaivaishoittoon. Toisin sanoen ovat *Elberfeld-järjestelmän* terveet periaatteet siis alkaneet vaikuttaa myöskin meidän maassamme. Pohjoispiirin neuvoja, Agronomi F. Malmberg kirjoittaa tämän johdosta:

»Vuoden 1895 alusta pantiin Oulun kaupungin vaivaishoidossa käytäntöön n. k. Elberfeldin köyhäinhoitojärjestelmä, sovelletuttuna paikallisiin oloihin. Maisteri K. F. Kivekäs, joka sittemmin Elberfeld-järjestelmää selostavalla teoksellaan *»Elberfeldin järjestelmä, sen synty ja kehitys»* (ilmestynyt ainoastaan suomeksi) on tehnyt tämän yleisesti tunnetuksi, oli uuden vaivaishoitajärjestelmän varsinainen luoja sanotussa kaupungissa. Ollessaan 8 vuotta vaivaishoitohallituksen esimiehenä oli hän tilaisuudessa toteuttamaan sitä käytännössä.

Uusi järjestelmä kutsui vaivaishoitotyöhön suuren joukon kaupungin asukkaita, sekä miehiä että naisia, jotka siten saatettiin suoranaiseen tekemiseen köyhyyttä ja muuta kurjuutta kärsivien lähimmäistensä kanssa. Tällä seikalla on jo semmoisenaan suuri yhteiskunnallinen merkitys.

Käytännöllistä työtä varten on kaupunki alueellisesti jaettu 15 piiriin. Kutakin piiriä hoitaa piiriesimies sekä riittävä määrä kaitsijoita. Piireihin kuuluu keskimäärin 10 kotonaan vaivaisapua nauttivaa perhettä tai yksinäistä henkilöä. Kunkin kaitsijan huollettavana on 1—3 tällaista perhettä tai yksinäistä. Joka kuukausi kokoontuvat kuhunkin piiriin kuuluvat kaitsijat piirikokoukseen, jossa piiriesimiehen johdolla harkitaan ja tehdään ehdotus piirissä asuville köyhille seuraavana kuukautena annettavasta avusta sekä muista hoitolaisista koskevista asioista. Piirikokouksissa tehty pöytäkirjat jätetään vaivaishoitohallituksen esimiehelle, joka ne esittää joka kuukauden alussa pidettävässä vaivaishoitohallituksen kokouksessa, jossa apujen määrät y. m. lopullisesti hyväksytään. Myönnetty avut vie kukin kaitsija hoidokkailleen merkiten avustuksen erityiseen henkilökirjaan, johon on merkitty hoitolaisesta tarvittavia tietoja. Uusien avunpyytäjien tulee esittää asiansa piiriesimiehelle, joka kaitsijan avulla hänen olosuhteitaan tutkittuaan ratkaisee hoitajan kanssa avunpyynnön, jos se on kiireellinen eikä asiaa voida piirikokoukseen lykätä.

Niitten lasten hoito, jotka ovat joutuneet vaivaishoidon huostaan, on lähinnä lastenhoitovaliokunnan toimesta, johon nykyisin kuuluu 6 vaivaishoitohallituksen jäsentä (yksi miesjäsen puheenjohtajana ja 5 naisjäsentä). Tämä valiokunta hankkii tietoonsa sopivia kasvatuskoteja, tekee sopimuksia heidän kanssaan lasten hoidosta ja valvoo näitten hoitoa.

Vaivaishoitohallituksen muodostavat piiriesimiehet, lastenhoitovaliokunnan jäsenet ja vuodeksi kerrallaan valittu esimies sekä kirkkoherra itseoikeutettuna jäsenenä.»

Vaivaishoidonneuvoja F. Malmberg jatkaa että vaivaisapua kuukausavustuksena kodeissa on viime vuosina myönnetty keskimäärin:

yksinäisille vanhuksille	Smk.	4—7
sairaaloisille	»	7—10
leskille ja yksinäisille, joilla on 2 lasta	»	5—10
» » » » » 3 »	»	10—15
» » » » » 4 »	»	15—20
» » » » » 5 »	»	20—25

Kasvatuskodeissa, jotka enimmäkseen ovat maaseudulla, hoidettavista lapsista on viime vuosina maksettu hoitomaksua 80—180 markkaa vuodessa. Pelon että Elberfeld-järjestelmä kohottaisi kustannuksia eikä vastaisi tarkoitustaan senjälkeen kun ensi innostus on laimennut, on 17-vuotinen kokemus Oulussa osoittanut aiheettomaksi. Vaivaisapua nauttivien lukumäärä kaupungin asukaslukuun verrattuna on Oulussa pysynyt jotensakin samana, ja vaivaishoitokustannukset verraten muihin kaupunkeihin, joissa on yli 10,000 asukasta ja joissa kaitsijajärjestelmä ei ole käytännössä, ovat keskinkertaiset. —

Elberfeld-järjestelmää on nykyään alettu pääasiallisesti noudattaa eräässä maalaiskunnassakin Pohjoispiiriä, nimittäin *Virroilla*, jossa vuonna 1911 myöskin avattiin suuremmoinen vaivaistalo.

Myöskin Kaakkoispiirin neuvoja ilmoittaa samanlaisesta kehityksestä avonaisen vaivaihoidon alalla. M. m. ovat Nuijamaan, Jääskén ja Antrean kunnat omaksuneet uudet Elberfeld-järjestelmän pohjalle laaditut vaivaihoidon ohjesäännöt, joiden mukaan avonaisen vaivaihoidon toimittaminen ja tarkastus on siirtynyt erikoisten piirimiesten ja lukuisain kaitsijakuntain asiaksi. Näissä kunnissa voitane olla varmoja siitä että todellisessa puutteessa olevat saavat tarpeellista avustusta ja hoitoa ja että samalla myöskin torjutaan apujen väärinkäyttäminen. Mainitun järjestelmän kautta muodostuu myöskin vaivaishoitolasto luotettavammaksi.

Samaten esiintuo mainittu neuvoja ilahuttavana tosiasiana että yhä useimmissa kunnissa on ryhdytty palkkaamaan asianymmärtäviä lastentarkastajia ja käyttämään kirjallisia elätesopimuksia tarkkoine määräyksineen hoidettavain eläuksesta, opetuksesta ja kohtelusta. — Samanlaisesta edistyksestä ilmoittaa myöskin Lounaispiirin neuvoja.

Epäkohtia.

Valituksiin nähden, joita on tehty ja jotka vaivaihoidontarkastelu on havainnut, on Helsingin kaupunki viime aikoina ottanut huomattavan sijan, minkätähden tähän kuuluvia asianhaaroja käsitellään erikseen seuraavassa luvussa. Muissa osissa maataamme ei sitävästoin ole ilmennyt mitään yleisempää laatua olevia, suurempia epäkohtia. Jos vaivaihoidonneuvojat tai minä olemme katsoneet olevan syytä muistutukseen tai toivomuksiin tuollaisten epäkohtain poistamiseksi, ovat asianomaiset kunnallisviranomaiset yleensä suurella alttiudella noudattaneet lausuttuja muistutuksia. Mutta täydyn toiselta puolen myöntää että tuollaiset epäkohdat usein muutaman vuoden kuluttua tahtovat uudistua. Yhtenä syynä tähän mainitaan sitä seikkaa, että vaivaishoitohallitusten esimiehet viime aikoina useammin kuin ennen muuttuvat, samaten

myöskin muut jäsenet, ja että näiden seuraajat eivät tunne edeltäjänsä tekemiä parannuksia. Usealla taholla onkin lausuttu julki toivomus että pysyväisille, palkatuille toimeenpaneville johtajille olisi annettava kuntien vaivaishoitotyön pääjohto.

Useimmin ovat muistutetut epäkohdat viime vuonna koskeneet seuraavaa:

että yli kolmen vuoden ikäisiä lapsia on sijoitettu vaivaistaloihin ja siellä asuneet yhdessä sekä sairaiden, vanhuudenheikkojen, heikkopäisten tai siveellisesti turmeltuneiden vanhempain henkilöiden kanssa, millä seikalla on ollut lapsiin — vaikkakin he olisivat olleet laitoksessa ainoastaan lyhemmän aikaa — monessa suhteessa turmeleva vaikutus;

että muutamat pienemmät mielisairasosastot vaivaistaloissa ovat olleet sekä epääjanmukaisesti sisustettuja että myöskin liiaksi majoitettuja ja sellaisen hoitajan puutteessa, joka edes pienimmässäkään määrin olisi tottunut mielisairaita hoitamaan;

että liikamajoitus tai epäkäytännöllinen sisustus muutamissa pienemmissä vaivaishoitolaitoksissa on vaikeuttanut tai tehnyt mahdottomaksi hoitolaisten tarpeenmukaisen luokituksen; siveellisesti turmeltuneet ja kunnialliset vaivaishoitolaiset sekä terveet ja sairaat täytyvät siten monessa laitoksessa asua vierekkäin samassa huoneessa tai osastossa;

että muutamien vaivaistalojen kalustot ja hoitolaisten sänky- ja pito-vaatteet ovat olleet riittämättömiä; sekä

että määräyksiä vaivaishoitolaisten elätteelleantamisesta käyttämällä kirjallisia sopimuksia ja näiden valvontaa heidän kodeissaan ei ole asianmukaisesti noudatettu.

Sitäpaitse on nostettu syyte kahden elätteelleannetun pahoinpitelystä. Toisessa tapauksessa tuomittiin hoitaja kahden kuukauden vankeuteen; toisessa tapauksessa ei ole vielä langetettu tuomiota.

Köyhäin elätteelleanto ja n. k. vaivaishuutokaupat. Kuluneella vuodella on Aikaisempia yleisön huomio sanomalehdistön kautta kiintynyt köyhäin sijoittamiseen yksitoimenpiteitä. tyisiin perheisiin. Usein on nimittäin lausuttu että tämä sijoittaminen muutamissa paikkakunnissa vielä tapahtuisi n. k. vaivaishuutokauppojen kautta. Sallittakoon minun siis seuraavassa lähemmin kosketella tätä kysymystä.

Jo ammoisista ajoista on maassamme käytetty köyhäin elätteelleantoa yksityisiin koteihin hyvin yleisenä elatustapana. 1852-vuoden vaivaishoitoasetuksen mukaan oli myöskin ruodulla elättäminen vielä sallittua; mutta maaliskuun 17 päivänä 1879 annetussa Armollisessa vaivaishoitoasetuksessa ei enää sanallakaan kosketeltu ruotujärjestelmää eikä säädetty erinäisille kuntalaisille mitään velvollisuuksia kotonaan elättämään tai hoitamaan apunaanuttivia. Siis luovuttiin, kuten lainsäätäjä oli tarkoittanutkin, epääjanmukaisesta ruotujärjestelmästä vähitellen aivan yleisesti, niin että ainoastaan muutamissa harvoissa yhdyskunnissa sellainen enää on järeillä. Siten joutui suurin osa ennemmin ruotukunnissa kierrelleistä köyhistä myöskin elätteelle tilotettavaksi. Elätteelleantaminen muodostui siten pääasiallisimmaksi hoitotavaksi maassamme.

Tällaisen elatusjärjestelmän suurimmat edut ovat siinä, että elättelecannettava sen kautta suotuisissa oloissa saa jäädä entiseen kotiinsa tai kotipaikkakunnalleen ja säilyttää vanhat elämäntapansa, samalla kun köyhähoidon varaan sortuneille lapsille siten voidaan hankkia hoitoa lasten ainoissa oikeissa kasvatusta ja elatuspaikoissa, se on hyvissä yksityisissä kodeissa. — Laajasuuntaisempaan laitoshoitoon on vasta viime aikoina ryhdytty.

1879-vuoden Armollinen vaivaishoitoasetus ei sisällä mitään määräyksiä siitä, miten köyhäin elätteleanto on toimitettava, mutta vuonna 1886 — eli heti vaivaishoitoalalle antauduttuani — ryhdyin toimiin siihen aikaan ei lainkaan harvinaisten vaivaishuutokauppojen vastustamiseksi. Mainittuna vuonna toimitin tilastollisen tutkimuksen asiassa ja havaitsin, että huutokauppamaista elätteleantoa silloin käytettiin useimmissa kunnissa Mikkelin, Kuopion ja Oulun läänissä, noin 15 kunnassa Uudenmaan läänissä, 80 kunnassa Turun ja Porin läänissä, 40 kunnassa Hämeen läänissä, 35 kunnassa Viipurin läänissä ja 65 kunnassa Vaasan läänissä. Tämä tilasto ynnä v. 1889 tekemäni havainnot yhdyskuntain puutteellisiin vaivaishoidon-ohjesääntöihin nähden aiheuttivat minut ilmoittamaan asianhaarat Keisarilliselle Senaatille, minkä jälkeen Keisarillinen Senaatti kirjeessä maaliskuun 11 päivältä 1891 käski kaikkia maan Kuvernöörejä pitämään huolta ei ainoastaan siitä, että kaikki ne heidän lääninsä alaiset kunnat, joilla ei vielä ollut vaivaishoidon-ohjesääntöä, viipymättä laatisivat ja asianomaisessa järjestyksessä vahvistettavaksi lähettäisivät ehdotukset sellaisiksi ohjesäännöiksi, vaan myöskin siitä että niinhyvin nämä ehdotukset kuin jo vahvistetut ohjesäännötkin saatettaisiin siihen kuntoon, että ne olisivat voimassaolevan lain ja asetusten kanssa yhtäpitävät ja vastaisivat niitä täydellisen ja hyvin järjestetyn vaivaishoidon vaatimuksia, joita Armollinen vaivaishoitoasetus edellyttää. Samalla veloitettiin vaivaishoidontarkastelija kuntain Kuvernööreille vahvistettaviksi toimimiin ohjesääntöehdotuksiin nähden antamaan Kuvernööreille tarpeellisia tietoja sekä näille niinikään ilmoittamaan, minkä kuntain ohjesäännöissä oli puutteellisuuksia ja virheitä. — Lisäksi kielsi Keisarillinen Senaatti kirjeessä marraskuun 3 päivältä 1891 Kuvernöörejä vahvistamasta sellaisia vaivaishoidon-ohjesääntöjä, joiden mukaan niin kutsutut vaivaishuutokaupat olisivat sallitut; ja kirjeessä helmikuun 9 päivältä 1892 kehoitettiin samoja viranomaisia tarkastaessaan vaivaishoidon-ohjesääntöjä, joista heidän oli hankittava vaivaishoidontarkastelijan lausunnot, tutkimaan eikö niihin voisi saada muun muassa sellaisia määräyksiä, ettei köyhiä annettaisi elättele henkilölle, jotka eivät olisi hyvämaineisia tai tehtävään soveliaiksi tunnettuja eikä sellaisille, jotka eivät kykenisi hoidokkaita tarpeenmukaisesti hoitamaan ja elättämään tahi hoitolapsia kristillisesti kasvattamaan ja että köyhiä elättele toimitettaessa aina tehtäisiin kirjallinen sopimus, johon otettaisiin tarpeelliset määräykset ja ehdot.

Näiden Keisarillisen Senaatin määräämään toimenpiteiden johdosta nousi joulukuun 31 päivänä 1898 uudestaan laadittujen, tarkastettujen ja vahvistettujen ohjesääntöjen luku 477:ään. Uusissa vaivaishoidon-ohjesäännöissä löytyy tavallisesti seikkaperäisiä säännöksiä muunmuassa siitä, että hoidokkaita elättelecannettaessa on tarkoin pidettävä silmällä, ettei mitään sellaista tapahdu, joka saattaa loukata hoidokkaan ihmisarvoa, ja siitä, että hoidokkaita ei missään

tapauksessa ole uskottava muille, kuin sellaisille henkilöille, jotka asianomainen vaivashoitohallitus hyväksi tuntee tahi jotka, päinvastaisessa tapauksessa, esittävät luotettavain kuntalaisten todistuksen, jopa takuunkin, kyvystään hoidokkaita elättämään ja kasvattamaan. Ohjesäännöissä määrätään lisäksi, että hoidokasta elätteelle annettaessa on aina tehtävä kirjallinen sopimus vaivashoitohallituksen ja hoitajan välillä, johon on merkittävä tarkat määräykset hoidokkaan hoidosta ja eläuksesta hänen ikäänsä, terveydentilaansa ja tietoihinsa nähden; useimpiin sisältyy velvoitus hoitolasten kansakoulussa käyttämisestä.

Edelläolevasta näkyy, että 1880-luvun lopulta alkaen on työskennelty kunnollisesti järjestetyn elätteleannon vakiinnuttamiseksi. Myöskin olen jotensakin laajasti käsitellyt tätä kysymystä vuonna 1899 Keisarillisen Senaatin myöntämällä apurahalla julkaisemassani »Vaivashoidon käsikirjassa»; ja touku-kuulla 1906 toimitin kaikkiin kuntiin laajemman kirjelman melisairaiden perhehoidon sopivasta järjestelystä. Seuraavana vuonna Keisarillisen Senaatin myöntämällä apurahalla julkaisemassani kirjassa »Yhteiskunnan lastenhoito», jota kappale lähetettiin kaikkiin maan kuntiin, tein lisäksi seikkaperäisesti selkoa lasten elätteleannon parhaimmasta järjestelystä.

Kaikista näistä järjestelytoimenpiteistä huolimatta, on viime vuoden kuluessa sanomalehdissä jälleen ilmennyt valituksia »köyhäin huutokaupoista». Toimittamaini tiedustelujen ja tutkimusten kautta olen puolestani tullut siihen vakaumukseen, ettei kysymyksenalaisia huutokauppoja eikä huutokauppa- maista elätteleantoa yleensä ole tapahtunut muuta kuin mahdollisesti harvinaisessa poikkeustilassa. Useimmat vaivashoitohallitukset ovat jyrkästi kieltäneet ilmoitusten todenperäisyyden; toiset taas ovat selittäneet, että köyhät eivät ole tiloituskokouksissa olleet saapuvilla ja että niissä ei suinkaan ole sallittu saman hoitajaksi tarjoutuvan alentaa kerta toisensa jälkeen korvaus- vaatimustaan, tai suostua vähemmällä vastaanottamaan kuin toiset, mikä juuri on ominaista todellisille, varsinaisille huutokaupoille. Vaivashoitohallitus on vaan tutkinut vaatimusilmoitukset ja valinnut hoitajaksi sen, jota on pitänyt tehtävään soveliaana, vieläpä huolimatta siitäkin, onko hänen korvauspyyntönsä ollut vähän korkeampi kuin jonkun muun vähemmän soveliaan henkilön. Ainoastaan muutamissa kunnissa näytävät hoidokkaat itse olleen saapuvilla omasta tahdostaan.

Tosiasiassa on kuitenkin että elätteleanto edelleenkin muutamissa kunnissa — etenkin Kaakkois-Suomessa — toimitetaan koko kuntaa käsittävissä kokouksessa, johon silloin kuulutuksen kautta kutsutaan kaikki hoidokkaita haluavat kuntalaiset ja että näihin kertyy joko enemmän tai vähemmän osanottajia. Tuollaiset kokoukset saavat helposti köyhiä loukkaavan huutokaupan leiman, sitäkin suuremmalla syyllä, koska vaivashoidon esimiehen on vaikea aina niissä ylläpitää hyvää järjestystä ja estää sopimattomia, harkitsemattomia puheita. Tällaisissa kokouksissa on lisäksi vaikeata riittävän tarkoin harkita kunkin hoitajan sopivaisuutta ja tuntea kunkin hoitajaksi tarjoutuvan kotioija, hänen elinehtojaan ja mielenlaatuaan.

Useimmissa kunnissa on kuitenkin onnistuttu poistamaan tällaisia epäkohtia. — Armollisen vaivashoitoasetuksen 15 §:n mukaan on kukin vaivashoito-yhdyskunta jaettava peräänkatsomusalueihin, joissa itse kussakin lähintä

vaarinpitoa toimittaa peräänkatsojamies, joka on valittu parhaastansa vaivais-hoitohallituksen jäsenistä. Kaikissa kunnissa velvoittavat paikalliset vaivais-hoidon-ohjesäännöt lisäksi valitsemaan kuhunkin valvontapiiriin yhden tai useampia piirimiehiä eli tarkastajia. Näin ollen ei ole ollut vaikeata kokonaan luopua yleisten tiloituskokousten pidosta. Sen sijaan toimitetaan elätteleantto vaivaishoitohallituksen jäsenten ja piiritarkastajain välityksellä, joiden tehtävänä silloin on hankkia itsekunkin hoitopiirissään jo *ennakolta* tietoja sopivista elätekodeista kaikille piirinsä edelleen elätteleannettaville köyhille ja tehdä hoitajiksi tarjoutuvain kanssa valmistavia sopimuksia. Nämät sopimukset vaivaishoitohallitus sitten seuraavassa kokouksessaan tutkii ja vahvistaa, sekä samassa kokouksessa allekirjoitetaan myöskin hallituksen ja hoitajan välinen kirjallinen kontrahti. Näin menetellen vältetään yllämainitut erikoiset tiloituskokoukset ja hoidokkaat jäävät yleisemmin heille tuttuihin paikkoihin ja samojen tarkastusmiesten valvontaan. Kirjalliset hoitosopimukset muodostuvat täten myöskin aina pitempiä aikoja pitäviksi.

*Lisätoimen-
piteitä.*

Tällaisen parannuksen aikaansaamiseksi koko maassa toimin viime marras-kuulla kaikkien yhdyskuntain vaivaishoitohallituksille Viipurin läänissä, josta huutokaupoista oli eniten valituksia ilmennyt, seuraavasisältöisen kiertokirjeen:

»N. N:n kunnan Vaivaishoitohallitukselle.

Muutamissa meidän arvossa pidetyissä sanomalehdissämme on äskettäin ollut tiedonantoja siitä, että n. k. vaivaishuutokauppoja vielä toimitetaan eräissä Viipurin läänin maalaiskunnissa. On ilmoitettu että köyhät ovat itse läsnä näissä toimituksissa nähtävinä ja tarjotaan heidät sitten järjestyksessä elättelelle sekä että »halukkaat ostajat» silloin kerta toisensa jälkeen saavat alentaa toinen toisensa hintaa, ja että vähimmäisen vaativalle lopuksi annetaan köyhä hoidettavaksi. Tuollaisia uutisia on myöskin sitten julkaistu ulkomaan sanomalehdistössä.

Minä en tiedä, onko Teidän kunnassanne pidetty tuollaisia huutokauppoja, mutta toivon että niin ei ole tapahtunut. Esiintulleesta syystä olen kuitenkin pakoitettu kehoittamaan Vaivaishoitohallitusta, jos niitä on toimitettu, heti ne lakkauttamaan, sekä vastaisuudessa huolellisesti välttämään myöskin kaikkea, mikä voisi antaa näille toimituksille huutokaupan leimaakaan tai vähimmäiskään määrässä on omiaan alentamaan köyhien ihmisarvoa tai on heille loukkaavaa.

Köyhien elätteleantaminen voi tosin tapahtua usealla eri tavalla, mutta saan tässä ehdottaa erästä hyvin käytettyä ja sopivaa menettelytapaa. Jokainen vaivaishoitohallituksen jäsen tai piiritarkastusmies hankkii *ennakolta* tietoja sopivista elätekodeista kaikille piirinsä elätteleannettaville köyhille ja hän tekee myöskin valmistavia sopimuksia hoitajain kanssa. Vaivaishoitohallituksen seuraavassa kokouksessa vahvistetaan sitten sopimukset lopullisesti, jolloin on laadittava *kirjallinen sopimus* vaivaishoitohallituksen ja hoitajan välillä. Tämän kontrahdin, joka suurimmaksi osaksi laadi-

taan painetuille kaavoille, tulee sisältää sekä ne sitoumukset hoidosta ja kasvatuksesta, josta Armollinen vaivaishoitoasetus säättää, että myöskin sellaiset tarkat määräykset hoitolaisen hoidosta, jotka vaivaishoitohallitus elätteelleannetun terveydentilan, iän, tietojen tai muun suhteen laillisesti määrää.

Jos kaksi tahi useammat henkilöt haluavat ottaa elätteelle saman henkilön, ilmoittakoot kumpainenkin korvausvaatimuksensa, mutta näiden henkilöiden ei saa antaa kerta toisensa jälkeen alentaa toistensa hintaa. Vanhemmat vaivaishoitolaiset on mieluummin annettava sille, jonka luokse hoitolainen itse haluaa päästä; alaikäiset annetaan sitävästoin tuollaisessa tapauksessa sille, jonka vaivaishoitohallitus pitää soveliaampana lasta kasvattamaan; ollen tämä voimassa siinä tapauksessa, ettei korvausvaatimukset ole kohtuuttomia tai liian korkeita. Vanhempia ja lapsia ei pidä, elleivät olosuhteet siihen pakoita, toisistaan eroittaa.

Köyhiä, jotka annetaan elätteelle, ei missään tapauksessa saa kutsua eivätkä he saa olla läsnä näissä toimituksissa. Jos täydytään hoitolaisia muuttaa paikasta toiseen, on katsottava, ettei köyhien terveyttä aseteta alttiiksi pakkaselle tai muulle. —

Saan sitäpaitse viitata siihen mitä tässä suhteessa olen esiintuonut »Vaivaishoidon käsikirjani» 6, 7, 8 ja 9 luvuissa.

Siinä tapauksessa että Vaivaishoitohallitus tänäkin vuonna kokouksessa antaa elätteelle köyhänsä, ja ellei tämä jo ole tapahtunut, saan käskä Vaivaishoitohallituksen esimiestä heti minulle ilmoittamaan päivän ja tunnin, jolloin tämä kokous pidetään sekä toimituspaikan.»

Kiertokirjeessä viitatus menettelyn toteuttamiseksi ovat vaivaishoidon-neuvojatkin pitämissään kokouksissa jo useita vuosia toimineet; ja on moni kunta jo omaksunut uudet vaivaishoidon-ohjesäännöt, joissa on nimenomaan määrätty, että köyhäin elätteelleanto on toimitettava ylläolevassa kiertokirjeessä esitetyllä tavalla. On syytä toivoa että yhä useammat kunnat lähimmässä tulevaisuudessa tyydyttävällä tavalla järjestävät tämän seikan ja välttävät kaikkea, mikä voi näille kokouksille antaa huutokaupan leimaakaan.

Kuten ylempänä on mainittu, on sanomalehdissä viimeaikoina — etenkin n. k. työläislehdissä — usein ollut kuntain vaivaishoitohallintoa alentavia uutisia, sekä luulotelluista vaivaishuutokaupoista että myöskin muista epäkohdista, joiden väitetään vallitsevan kunnallisessa vaivaishoidossa. Nämät uutiset on sitten usein julaistu myöskin muissa lehdissä sekä maamme rajojen sisä- että ulkopuolella, jotapaitse muutamat samansuuntaiset uutiset on julaistu alkupe-
räisessä muodossaan näissä sanomalehdissä. Tällaisten uutisten johdosta olen aina vaatinut asianomaisen vaivaishoitohallituksen selitystä ja, jos siihen on syytä löytynyt, ilmoittanut asiasta asianomaiselle Kuvernöörille poliisitutkin-
non toimeenpanemista tai, jos niin on tarpeellista, kanteen nostamista varten. Useita kymmeniä tämänkaltaisia tapauksia on sattunut viime vuoden kuluessa, mutta sanottakoon heti, että useimmat tuollaiset uutiset ovat näyttäytyneet

*Sanomalehti-
utisia vai-
vaishuuto-
kaupoista
y. m.*

suuressa määrin liiotelluilta ja väritetyiltä tai kokonaan tuulesta temmatuilta. Niin on etenkin ollut n. k. vaivaishuutokauppojen olemassaoloa koskevien väitteiden laita. Vuoden kuluessa en ole voinut todeta yhtään ainoata tapausta, jolloin olisi pidetty varsinaisia vaivaishuutokauppoja, mutta muutamilla harvoilla paikkakunnilla on elättelelento kuitenkin, mikäli voin päättää minulle tehdyistä ilmoituksista, jossakin määrin muistuttanut aikaisemmin pidettyjä vaivaishuutokauppoja.

Vaivaishoidontarkastelijan ja maamme kolmen vaivaishoidonneuvojan on kuitenkin mahdotonta tietää onko vaivaishuutokauppoja mahdollisesti jonkun kerran pidetty jossakin maamme 500 kunnasta ja vielä vähemmän jossakin etäisessä vaivaishoitoyhdyskunnan piirissä. Sitävastoin pitäisi mielestäni Kuvernöörien, jotka Suomen Suuriruhtinaskunnan Kuvernööreille joulukuun 29 päivänä 1894 annetun Armollisen johtosäännön 25 §:n mukaan ovat velvollisia valvomaan, että vaivaishoito läänissä tarkoituksenmukaisesti järjestetään ja sitä ylläpidetään voimassaolevoin säädösten mukaisesti, ja joilla on käytettävissään lukuisia kruununnimismiehiä ja palvelijoita, että näillä Kuvernööreillä pitäisi olla tarkka tieto siitä onko vaivaishuutokauppoja todellakin toimitettu. Jos niin olisi ollut asianlaita, voisin myöskin olettaa että siitä olisi tehty minulle ilmoitus tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varten. Minulle ei kuitenkaan ole saapunut mitään sellaisia ilmoituksia; myöskään ei ole tiedossani että ainoakaan Kuvernööri olisi tehnyt tästä muistutusta siihen tarkastuspäiväkirjaan, joka Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan marraskuun 20 päivästä 1893 täytyy löytyä jokaisessa kunnassa. Sentähden rohkenen tehdä sen johtopäätöksen että köyhien elättelelentoa yleensä maassamme on toimitettu tavalla, joka ei ole vastoin Armollista vaivaishoitoasetusta tai Keisarillisen Senaatin yllämainittuja sitä erikoisesti koskevia määräyksiä. Joitakin yksityisiä poikkeustapauksia voi tosin löytyä.

Osoitteena siitä miten valheellisia ja kokonaan tuulesta temmattuja tuollaiset sanomalehtiutiset voivat olla, mainittakoon eräs »Wiesbadener Tageblatt»-nimisessä lehdessä ollut uutinen, joka myöskin on julaitu eräässä Helsingin lehdessä. Otsakkeella »Kerjäläisten huutokauppoja» sanotaan siinä että kerjäläiset ynnä muut sellaiset henkilöt Suomessa myydään huutokaupassa niille, jotka vähimmin vaativat avustusta kunnankassasta ja että tuollainen huutokauppa muutamia päiviä sitten pidettiin Helsingissä. Sitten seuraa kuvaus siitä, miten ostonhaluiset tarkastivat huutokaupattavien jäntevyyttä ja terveyttä, aivankuin orjamarkkinoilla. Vaivaishoitohallituksen esimies koetti kuitenkin, niin kerrotaan, noudattaa jommoistakin ihmisyyttä, voimatta kuitenkaan estää että kaikella tällä oli todellisen ihmiskaupan leima. — Tuollainen uutinen on luonnollisestikin kaikkea pontta vailla. Jokainen helsinkiläinen voinee saada vakuuden siitä että köyhien elättelelento Helsingissä on järjestetty tavalla, jolla ei ole huutokaupan leimaakaan, vielä vähemmän orjamarkkinain.

Se käsitys, että vaivaishuutokauppoja yhä vieläkin maassamme toimitettaisiin riippuneen osaksi siitä, että ne nimitykset, jotka muodostuivat vaivaishuutokauppojen yleisesti ollessa käytännössä, yhä edelleenkin ovat säilyneet, vaikkakin ne ovat kadottaneet alkuperäisen merkityksensä. »Huutolaisilla» ja »huutolapsilla» tarkoitettiin siis alkujaan vanhempia henkilöitä ja lapsia, jotka

julkisella huutokaupalla tarjottiin elätettäväksi vähimmän vaativille; mutta nykyään kutsutaan näillä nimillä ainoastaan henkilöitä, jotka *annetaan elätteelle* vaivashoidon kustannuksella. Virallisissakin asiakirjoissa olen nähnyt käytettävän näitä täydellisesti harhaanviepiä nimityksiä. »Hän pantiin huudolle» sanottiin ennen kun joku henkilö tarjottiin julkisella urakkahuutokaupalla elätettäväksi, mutta nyt käytetään tätä lausetapaa, kun etsitään jollekin, mitä hienotuntoisemmalla ja ihmisellisimmällä tavalla kasvatusisää, kasvatusaitia tai hoitajaa. Myöskin suomalaisella nimityksellä »vaivaiset myydään», jota tuskin enää ruotsin kielessä käytetään, ei myöskään tarkoiteta muuta kuin köyhien elätteleantoa. Kuitenkaan ei ole sanottu, että tämä elätteleanto aina tapahtuu täysin mallikelpoisella tavalla ja luokkaamatta tällöin köyhien ihmisarvoa. Tässä suhteessa jättävät vallitsevat olot usealla paikkakunnalla yhtä ja toista toivomisen varaa. —

Kuitenkin voinee kysyä mistä se riippuu, että hälyyttäviä sanomalehti-uutisia vaivaishuutokaupoista ja orjamarkkinoista, joita enemmän kuin puoleentoista vuosikymmeneen ei ole käytetty, äkkiarvaamatta jälleen on alkanut ilmetä. *Yksi* selvitys on hyvinkin lähellä. Jouluntienoilla 1885 julkaisin erään kirjoituksen »Huutolaislapsia», jossa valaisin tähän kuuluvia seikkoja. Muutamia kuukausia myöhemmin oli sanomalehdistössä eräs järkyttävä kuvaus todellisuudesta, eräistä vaivaishuutokaupasta Kuopiossa, joka mitä säälimättömimmin paljasti kaiken hyljättävän ja epäinhimillisen tässä elättelecantotavassa. Nämät lausunnot olivat ensimmäisiä, mikäli minä tiedän, joita vaivaishuutokauppoja vastaan kohdistettiin, ja ne vaikuttivat epäilemättä osaltaan siihen että tämä järjestelmä hyljättiin. Elätteleanto järjestettiinkin vuosi vuodelta yhä paremmalla tavalla kunnassa toisensa jälkeen ja mitään sitä koskevia valituksia tuskin enää näki sanomalehdissä. Vuonna 1910 oli kuitenkin ympäri maata levinneessä ja arvossapidetyssä joulujulkaisussa »*Nuori Suomi*» uudelleen äskennmainittu järkyttävä kuvaus vaivaishuutokaupasta Kuopiossa vuonna 1886; se oli sitaipaitse julkaisun ensimmäinen suorasanaainen runoelma otsakkeella »*Orjamarkkinat*» ja *Juhani Ahon* kirjoittama. Hän mainitsee tosin että kuvaus on vuodelta 1886, mutta tätä ei suuri yleisö lainkaan näytä ottaneen huomioon; unohdettiin että olosuhteet sen jälkeen olivat suuresti muuttuneet. Kirjoitus oli tervetullut ase niille, jotka tahtoivat osoittaa porvarillisen yhteiskunnan vikoja. Kuten kulovalkea levisi työläislehdissä lukuisia uutisia vaivaishuutokaupoista ja orjamarkkinoista. Lainattiin väritystä ja lauseita Juhani Ahon kirjoituksesta, joka osaksi painettiin sellaisenaankin ja siis joutui säälimättömän pahoinpitelyn alaiseksi.

Tuollaiset hälyyttävät uutiset ovat olleet erittäin lukuisia kahden viime vuoden vaihteessa, sillä useimmat vaivashoitohallitukset laativat joulukuulla elätesopimukset tulevaa vuotta varten. Missä määrin nämät ilmoitukset ovat olleet todellisuuden kanssa yhtäpitäviä, lienee käynyt selville ylläolevasta.

IX. Helsingin kaupungin vaivaishoitoa koskevia muistutuksia.¹⁾

A. Vaivaishoidon tila vuoden 1911 alussa.

*Vuoden 1896
vaivaishoi-
don-ohje-
sääntö.*

Kuten ylempänäolevassa, kuntien vaivaishoidon-ohjesääntöjä koskevassa luvussa on mainittu, vastaanotettiin kaupungille vuonna 1896 vahvistettu vaivaishoidon-ohjesääntö ensi hetkestä alkaen epäilyksillä ja piti sitä silloinen Vaivaishoitohallituskin tarkoitustaan vastaamattomana. Kieltämätöntä onkin että muutamia siinä löytyviä perussäädöksiä ei koskaan ole noudatettu; muutammat taas ovat vuosien kuluessa muuttuneiden olosuhteiden vuoksi kokonaan kadottaneet merkityksensä. Sekä kaupungin nopea kehitys että sen suhteettomasti kasvanut köyhyydenkurjuus ovat asettaneet aivan toisia vaatimuksia kuin ne, jotka ohjesääntöä laadittaessa otettiin huomioon. Mitä enemmän pääkaupunki on kehittynyt, sitä vähemmän on sen, tämän ohjesäännön mukaan järjestetty, vaivaishoito vastannut tarkoitustaan. Tämän käsittäen lähetti kaupungin Vaivaishoitohallitus vuonna 1908 Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen vaivaishoitotoiminnan pikaiseksi uudestijärjestämiseksi ja uudeksi vaivaishoidon-ohjesäännöksi. Mutta tämä ehdotus ei toistaiseksi ole tuottanut toivottavia tuloksia, päinvastoin näyttää siltä että muutamalla taholla on alettu mukautua vanhoihin oloihin.

Vaivaishoitohallituksen Toimeenpaneva Johtaja, Pastori J. A. Collan otti kysymyksen kuitenkin uudelleen esille, jättäen tämän johdosta Vaivaishoitohallitukselle marraskuun 7 päivänä 1910 kirjelmän, josta allaoleva ote (suomennettuna) lienee paikallaan olosuhteiden valaisemiseksi vuoden 1911 alussa:

*Pastori Col-
lan'in lau-
sunto.*

»Helsingin Vaivaishoitohallitukselle.

Jokainen, joka vähänkin on seurannut lainsäätämisen vaivaishoidon ylläpitoa Helsingissä, on epäilemättä huomannut *miten täydellisesti epäajanmukaisella kannalla melkein joka suhteessa* (Täällä harvennettu) se nykyään on. Eräs maamme etevimmistä asiantuntijoista tällä alalla lausui kerran: Helsingin vaivaishoito on jo vuosikymmeniä seisonut samalla paikalla, tulematta hituistakaan eteenpäin. Voitane tuskin sanoa valheeksi väitettä, että lainsäätämä vaivaishoito ei täällä vastaa niistä vaatimuksia, joita pääkaupungille tässä suhteessa täytyy voida asettaa. Jo sekin seikka: maan pääkaupunki, asettaa velvollisuuksia.

Tosin on yksi, joskin jotensakin vähäpätöinen yritys tehty parempaan päin, kun Vaivaishoitohallitus syksyllä 1908 ehdotti, Kaupunginvaltuusto 20. 4 1909 päätti ja 1. 7. 1909 ryhdyttiin toimenpiteisiin Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamiseksi Söörnäsiin; mutta joka tapauksessa täytynee tätä, kun on

¹⁾ Vaikkakin tämä vuosikertomus on päivätty Huhtikuulla 1912, on tämä IX:s luku kaikkine alaosastoinen kirjoitettu Elokuulla 1912.

kysymyksessä pääkaupungin vaivashoidon saattaminen *ajanmukaiselle kannalle*, pitää ainoastaan puolinaisena toimenpiteenä.

Tämän on Vaivashoitohallitus tosin itsekin eräissä määrin tunnustanut siinä kirjelmässä, jonka Hallitus syyskuun 7 päivänä 1908 lähetti Kaupunginvaltuustolle ehdottaen yllämainitun haaraosaston perustamista, noudattaen suurimmaksi osaksi Vaivashoitohallituksen jäsenen, piirilääkäri, Tohtori V. Leontjeff'in asiassa laatimaa ehdotusta. Tässä kirjelmässä lausuu Vaivashoitohallitus m. m. siihen suuntaan, että onnellisin ratkaisu pääkaupungin vaivashoidon tehokkaaksi ylläpitämiseksi epäilemättä saavutettaisiin siten, *että kaupunki jaettaisiin useampaan piiriin, joilla jokaisella olisi hallituksensa, alistuen nämät puolestaan keskushallituksen valvontaan ja johtoon.* — — — — Täkäläisen vaivashoitotoiminnan perinpohjainen uudestijärjestäminen vaatii kuitenkin, sanotaan edelleen, seikkaperäistä selvitystä ja uusien ohjesääntöjen laatimista vaivashoidolle ja vaivaistalolle kaikkine sen eri alaosastoineen, sitäkin suuremmalla syyllä, koska nämät ohjesäännöt monessa suhteessa eivät enää vastaa ajan vaatimuksia ja paikkakunnan tarpeita sekä koska ne sitäpaitse, syntyneinä eri aikoina, pitäisi saada paremmin yhtäpitäviksi». Koska tuollaiseen uudestijärjestämiseen kuitenkin tarvittaisiin jotensakin pitkä aika, oli Vaivashoitohallituksen mielestä Söörnäisten haaraosasto joka tapauksessa perustettava niin pian kuin mahdollista, tällöin nimenomaan esiintuoden että kysymyksessäolevaa haaraosastoa oli pidettävä: *»väliaikaisena toimenpiteenä* siksi kunnes kaupungin vaivashoito kokonaisuudessaan *uudestijärjestetään*, jota tarkoitusta varten olisi asetettava *komitea* asianymmärtävistä ja asiasta innostuneista henkilöistä.» —

— — minusta näyttää välttämättömältä nyt todenteolla käydä käsiksi kysymykseen, eikö pääkaupungin vaivashoidon perinpohjainen uudestijärjestäminen olisi paikallaan m. m. jakamalla vaivashoitoyhdyskunnan joko suuremmassa tai pienemmässä määrin itsenäisesti toimiviin piireihin, sekä myöskin muuten järjestää vaivashoitotoiminta aivan toisella tavalla kuin tähän saakka. — —

— — Uudemman ajan vaivashoidon täytyy, kuten aikaisemmin on viitattu, muodostua koko yhdyskunnan taisteluksi köyhyyttä ja sen seurauksia vastaan. Vaivashoito on *yksilöllistytettävä*, s. o. jokainen vaivashoitotapaus on mitä tarkemmin tutkittava, valvottava, eikä sitä saa päästää huolenpidostaan, ennenkuin hoidon esine on nostettu puutteenalaisesta tilastaan ja saatettu jälleen jaloilleen. Tässä ei siis riitä armopalan ojentaminen ainoastaan pahimman puutteen poistamiseksi.

Se oli Elberfeldiläinen, eli saksalainen järjestelmä, yleisesti tunnettu nimellä *hoitajajärjestelmä*, joka kehoitti noudattamaan tätä tietä periaatteensa mukaan: *»jeder Armenpflegefall soll nach seinen Eigenthümlichkeiten behandelt werden»*. (Jokaista vaivashoitotapausta on käsiteltävä oman erikoisluonteensa mukaisesti).

Tämän järjestelmän mukaan, joka työskentelee palkattomilla »hoitajilla», ei m. m. sitä avustusta, joka avuntarvitsijalle annetaan esim. rahassa, jätetä hänelle itselleen, vaan hoitaja antaa sen persoonallisesti isännälle, jos vuokra on kysymyksessä j. n. e. Sanalla sanoen: jokainen pieninkin yksityisseikka on valvottava. Ellei näin tapahdu, voi helposti sattua, että perheen isä juo tai äiti kuluttaa turhuuksiin ne rahat, jotka he vaivaishoidolta saavat.

Toinen järjestelmä on Englantilainen eli *virkamiesjärjestelmä*, joka työskentelee palkatuilla virkailijoilla.

Näiden välimuoto on Strassburgilainen eli *yhdistetty järjestelmä*, jonka mukaan vaivaishoito työskentelee sekä palkatuilla virkailijoilla että palkattomilla hoitajilla. Tätä viimeksimainittua järjestelmää noudatetaan useassa Ruotsin kaupungissa. Suomessa noudatetaan sitä muutamissa kaupungeissa, m. m. Tampereella, ja Turussa aiotaan ottaa se käytäntöön. On sanottu, että tämä järjestelmä paraiten soveltuisi meidän oloihimme, sillä se antaa mahdollisimman suuren vakuuden sekä ankaraan valvontaan että tehokkaaseen avustukseen nähden. — —

— — Viime vuonna nousi niiden henkilöiden lukumäärä — yksi henkilö voi tällöin myöskin merkitä koko perhettä —, jotka saivat suoranaista avustusta vaivaishoidolta, 1,274:ään. Tätä suurta lukumäärää olisi nyt kuuden — s. o. 6 — vaivaishoitovalvontaan kuuluvan henkilön valvottava ja tarkastettava: 2 tarkastusmiehen ja 4 kaitsijan, jolloin jokaisen osalle tulee keskimäärin yli 200 tapausta. Tämän lisäksi on vielä kaupunkiin elätteellannettuja 161, tullen jokaiselle kuudesta virkailijasta 27. Yhteensä oli siis näiden kuuden tutkittava, valvottava ja tarkastettava 1,435 henkilöä — usein suuriakin perheitä —, joten keskimäärin tulee noin 240 tapausta kutakin kohti. Lisäksi on näiden henkilöiden tutkittava monta muutakin seikkaa, esim. kun joku pyytää vapaita lääkkeitä, varattomuustodistusta sairaalaan tai vaivaistaloon päästäkseen, köyhäinasianajajan avustusta saadakseen, eläkettä nauttiakseen j. n. e., melkeinpä voi sanoa loppumattomiin. On kiitettävä näiden virkailijain uutteruutta ja tunnollisuutta siitä, että tällaisissa olosuhteissa on voitu harjoittaa jommoistakin tarkastusta ja että on tutkittu niinkin paljon ja hyvin, kuin todella on tapahtunut. Kuitenkaan eivät inhimilliset voimat luonnollisestikaan ajan pitkään voi tuollaista työmäärää suorittaa.

Jos myöskin meillä tahdotaan saada käytäntöön pienimpiäkin yksityiskohtia myöten tarkka vaivaishoitotapausten tutkiminen, niiden alituinen tarkastaminen, avustusten jakaminen hoidokkaille hoitajain kautta j. n. e., on *köyhäinkaitsijain lukumäärää suurennettava* (Täällä harvennettu). Jos ajatellaan että yksi henkilö voisi kunnollisesti hoitaa 60 à 70 vaivaishoitotapausta, tarvittaisiin meillä 20 à 25 tuollaista virkailijaa. Noin suuren joukon palkkaaminen ei ole pikkuasia, mutta se on välttämättömyys, ellei otettaisi palkattomia »hoitajia», jotka muutamien palkattujen kaitsijain kanssa hoitaisivat

hoidokkaita. Koska yhden hoitajan valvonnan alaisena pitäisi oikeastaan olla 3, korkeintaan 4 henkilöä, tarvitsisimme siis kaupungissamme 300 à 400. — —

— — Yksi kaikkein tärkeimpiä toimenpiteitä — ehkä kaikkein tärkein — vaivashoidon uudestijärjestämisessä on epäilemättä *elättelelleannon* asettaminen ajanmukaiselle kannalle, — etenkin lasten suhteen. Ei voine vallita muuta kuin yksi mielipide siitä, että tässä suhteessa on *pikainen ja laajaperäinen muutos parempaan päin tarpeen vaatima*. (Täällä harvennettu.) Vuonna 1909 oli vaivashoidon Helsingin ulkopuolelle elättelelläntamain henkilöiden lukumäärä 357 (sitäpaitsa 107 elättelellännettua mielisairasta, jotka ovat vaivastalon lääkärin erikoisen silmälläpidon alaisia, ollen lääkäriillä apunaan 2 vartavasten palkattua kaitsijaa), joista 248 on alle 15 vuoden vanhaa lasta ja kaupunkiin elättelellännettujen lukumäärä 161, joista 133 oli lapsia tai yhteensä 518 elättelellännettua, joista 381 oli lapsia. Kunnollisten kotien hankkiminen kaikille näille, etenkin lapsille — vanhempia henkilöitä ei aina tarvinnut elättelelläntää vaivastalosta, ellei siellä ollut tilanpuutetta —, välipuheiden tekeminen tässä suhteessa sopivain henkilöiden kanssa maaseudulla, elättelellännettujen valvonta j. n. e. on tähän saakka tavallisesti kuulunut vaivastalon johtajalle ja toimeenpanevalle johtajalle. Vaivashoidon asiamiesten toiminnan seuraaminen maaseudulla, tarkastusmatkojen tekeminen y. m., on kylläkin suuresta merkityksestä, mutta asiain ollessa nykyisellä kannallaan on sitä hyvin vaillinaisesti voitu toteuttaa. (Täällä harvennettu.)

Minä ehdotin Vaivashoitohallituksen kokouksessa viime syyskuun 5 päivänä, että Vaivashoitohallitus ryhtyisi toimenpiteisiin että meilläkin, kuten muualla suuremmissa yhdyskunnissa, perustettaisiin erityinen elättelelläntolautakunta, aluksi asettamalla heti *elättelelläntovalioikunnan*, mutta Vaivashoitohallituksen mielestä ei ollut syytä ryhtyä sellaiseen toimenpiteeseen, vaan oli sen päätös: »että vaivashoitolaisten elättelelleannon suhteen, myöskin lasten, meneteltäisiin samalla tapaa kuin tähänkin asti, eli että toimeenpaneva johtaja siitä huolehtii». Kuitenkaan ei voitane olla kauvempaa ryhtymättä kysymyksesssäolevaan toimenpiteeseen ja täydyttäneesi tuollainen elättelelläntolautakunta tai toimisto saada aikaan. — — Ainoastaan tällä tavalla järjestettynä olisi Helsinginkin vaivashoito tarpeeksi huolehtinut turvattomista ja avuttomista jäsenistään. Viittaamalla tässä kysymyksessä Vaivashoidontarkastelijan Vaivashoitohallituksen puolelta ryhdyttäviä toimenpiteitä koskevaan lentokirjaseen: »Muutamia kirjoitelmia Kansankasvatuksesta» — — pyydän saada myötäliittää kaksi Tukholman Vaivashoitolahtakunnan Elättelelläntotoimiston mallikaavaketta. — —

Luonnollista on, että Vaivashoitohallituksen kansliatyöt vuosi vuodelta suuressa määrin lisääntyvät. Usein sattuu m. m. hyvinkin sekavia asioita, jolloin on saatava selville kotipaikkaoikeus ja muita

seikkoja, jotka ovat välttämättömiä voidakseen vaatia korvausta yksityisiltä kunnilta ja kruunulta. On hankittava kaikenlaisia todistuksia: henkikirjurilta, pastorinkanslioista j. n. e. Toimeenpanevan johtajan on laadittava vuosikertomus, kulunkiarvioehdotus, valvottava että eräänlaisista avustuksista tehdään korvausvaatimus kruunulle, pidettävä päiväkirjaa huolimattomista perheeneläjäistä ja muista vaivaistaloon ja työlaitokseen lähetetyistä henkilöistä, laadittava virkakirjelmia, joiden lukumäärä nykyään nousee 800—900:aan j. n. e. Yhdellä sanalla sanottuna pääkaupungin Vaivashoitohallituksen kansliatyöt eivät enää kauvemmin saa sitoa niin suuressa määrin toimeenpanevaa johtajaa, että ne estävät häntä uhraamasta parhaita voimiaan varsinaiselle työlle: koko vaivashoidon johdolle. Kaikissa Helsingin suuruisissa kaupungeissa onkin toimeenpanevalle johtajalle apunaan joko apulainen tai kanslisti. Meillä olisi ehkä kanslisti, joka tarpeen vaatiessa tekisi toimeenpanevan johtajan virkaa, toistaiseksi riittävä korvaamaan tätä puutetta.

Täydellä syyllä voi myöskin asettaa kysymyksenalaiseksi, eikö erityinen palkattu tarkastusmies kerjäläisiä varten olisi tarpeenvaatima; tälle virkailijalle voitaisiin ehkä antaa toimeksi varoitusten jakaminen Irtolaisuutta koskevan asetuksen mukaan vuodelta 1883, jota tehtävää, vaikkakin se sanotun asetuksen mukaan kuuluu Vaivashoitohallitukselle, käytännössä on toimeenpaneva johtaja hoitanut. Tästä aikaakuluttavasta, säännöllisesti aivan merkitystä vailla olevasta ja vaivashoidon ulkopuolella seisovasta toimesta, johon joka päivä kuluu toimeenpanevan johtajan aikaa, usein 1 ja 2 tuntia, olisi hänet mitä pikemmin sitä parempi vapautettava, jotta hän voisi uhrata itsensä muille, varsinaiseen vaivashoitoon kuuluville yksityiskohdille.

Luonnollista on, että yllämainitut toimenpiteet, joihin toivotavasti ryhdytään Helsingin kaupungin vaivashoidon uudistamiseksi, tuottavat lisäkustannuksia. Ajan pitkään ei kuitenkaan se epäkohta voi vallita, että on noudatettava »mitä suurinta säästäväisyyttä» vaivashoidon ylläpidossa, sillä yhdyskunta laiminlöisi silloin velvollisuutensa tässä suhteessa. *Niin pieni kulunkiarvio kuin Helsingin vaivashoidolla on verrattuna toisiin paikkakuntiin sekä koti- että ulkomaalla, on melkein häpeäksi maan pääkaupungille.* (Täällä harvennettu.) — —

— — Niinhyvin ensiksi kuin viimeksi voi sanoa että, jos vaivashoitoa Helsingissä ylläpidetään nykyaikaisten vaatimusten mukaisesti, täytyisi sääntömäärärahan sitä varten olla ainakin 700,000 markan suuruinen. Lisäksi lueteltakoon tässä ne palkatut henkilöt, jotka Göteborg'in vaivashoidolla on käytettävänään:

- 1 toimeenpaneva johtaja,
- 1 sihteeri,
- 1 pääkirjanpitäjä,
- 1 kassakirjanpitäjä,

- 1 kanslisti,
- 1 kerjäläisten kaitsija,
- 2 kirjoitusapulaista,
- 2 ylimääräistä kirjoitusapulaista,
- 4 assistenttia ja
- 12 köyhäinvoutia.

Helsingissä on vastaava henkilökunta:

- 1 toimeenpaneva johtaja,
- 1 sihteerä,
- 1 rahastonhoitaja-kirjanpitäjä,
- 2 tarkastusmiestä,
- 4 köyhäinkaitsijaa ja
- 1 kirjoitusapulainen.

Tuntee surua ellen sanoisi pelkoa, kun vertaa Helsingin vaivahoito-oloja, olkoon sitten mitä sen haaraa tahansa, Göteborg'in oloihin; kaksi kaupunkia, joissa on melkein yhtä suuri asukasmäärä, ensinmainittu vielä lisäksi pääkaupunki.

Lopuksi olisi saatava aikaan järjestetty yhteistoiminta lain-säättämän vaivahoidon ja vaivahoidon alalla työskenteleviin seurojen ja yhdistysten välillä, esim. Yhdistyksen hyväntekeväisyyden järjestämiseksi, Kaupunginlähetyksen, Pelastusarmeijan, Lastenhoito-yhdistyksen j. n. c. mainitakseni muutamia tärkeimmistä. Asiain ollessa nykyisellä kannallaan voi sama henkilö — tai perhe — saada avustusta sekä kunnalliselta vaivahoidolta että yhdistyksiltä ja yksityisiltä. Ilman muuta huomaa että tämä asiantila on muutoksen tarpeessa, jotta se saataisiin oikealle tolalleen yhteiskunnan ja köyhien hyödyksi. — — —

— — Pyydän siis saada, sen perusteella mitä minulla ylempänä on ollut kunnia esiintuoda, Vaivahoidtohallitukselle lausua toivomuksen, että ryhdyttäisiin pikaisiin ja voimakkaisiin uudistuksiin vaivahoitomme hyväksi. Tässä tarkoituksessa on mielestäni sopivinta toteuttaa se mielipide, jonka Vaivahoidtohallitus on lausunut aikaisemmin selostamassani kirjelmässään Kaupunginvaltuustolle, nimittäin: että Valtuustolle olisi ehdotettava komitean asettamista, johon kuuluisi asianymmärtäviä ja asiasta innostuneita henkilöitä, ehdotuksen laatimiseksi Helsingin vaivahoidon uudesti-järjestämistä varten.

Tälle komitealle voitaisiin antaa tehtäväksi harkita m. m. seuraavaa:

1) Vaivahoidtoyhdistyksen (kaupungin) jakamista eri piireihin, mieluummin kunteen, vastaten kuutta kirkollista paikkakunnallisseurakuntaa tai kolmeen piiriin: Pohjoiseen, Eteläiseen ja Söörnäisten. Jokaiseen piiriin valittaisiin hyvinpalkattu tarkastusmies sekä riittävä määrä palkattuja köyhäinkaitsijoita tai palkattomia hoitajia.

2) Elänteelleantotoimiston perustamista. Siihen kuuluisi 2 à 3 jäsentä ja palkattu johtaja sekä tarpeen vaatiessa matkatarkastus-apulaisia.

3) Kanslistin tai assistentin palkkaamista toimeenpanevalle johtajalle ja tarpeen vaatiessa kanslia-apulaisten.

4) Tarkastusmiehen asettamista kerjäläisiä varten.

5) Järjestää yaroitusten antamista, joka Irtolaisuutta koskevan asetuksen 2 §:n mukaan kuuluu Vaivaishoitohallitukselle, siten että, ellei lakimääräyksiä voitaisi sananmukaisesti noudattaa, kysymyksessä oleva tehtävä uskottaisiin erityiselle henkilölle kohtuullista korvausta vastaan.

6) Toimenpiteisiin ryhtymistä paremmin järjestetyn yhteistyön aikaansaamiseksi lainsäätämän vaivahoidon ja yhdistysten välillä, sekä

7) Helsingin vaivahoidolle vuonna 1896 ja Helsingin kaupungin työlaitokselle miehiä varten vuonna 1891 vahvistettujen ohjesääntöjen uudestilaatimista tarpeellisissa osissa (jos siihen on syytä, myöskin mielisairaalan vuonna 1896 vahvistetun ohjesäännön) sekä kysymyksenalaisena olevan naisten työlaitoksen ohjesäännön laatimista.» — —

Sekaantumisen asiaan.

Tämä huomioonotettava kirjelmä, joka yhtä totuudenmukaisesti kuin vilpittömästäkin paljastaa tosin kyllä pienen osan pääkaupungin vaivahoidossa vallitsevista epäkohdista, ei kuitenkaan ole antanut aihetta mihinkään huomattavimpiin toimenpiteisiin Kaupunginviranomaisten puolelta, mutta sitä täytyy kuitenkin pitää senluonteisena, että valtion vaivahoidontarkastelija ei juuri voinut jättää sitä huomioonottamatta. Ja jotensakin samoihin aikoihin tämän ehdotuksen kanssa ilmeni eräitä toisia seikkoja, jotka paljastivat uusia epäkohtia ja pakoittivat minun tarttumaan asiaan. Yhdistys hyväntekeväisyyden järjestämiseksi oli ilmoittanut yleisen kokouksen marraskuun 16 päiväksi 1910 keskustelemaan pääkaupungin vaivahoidosta, jossa kokouksessa suuri joukko arvossapidettyjä yhdyskunnan jäseniä edusti pääkaupungin takapajulla olevien vaivaishoito-olojen todellista tuntemusta. Täällä joutui kaupungin kunnallinen vaivaishoito sekä terävän että yksimielisen arvostelun alaiseksi. Etenkin osoitettiin kuvaavilla esimerkeillä kuinka muutamat vaivahoidon avustussuoritukset olivat aivan liian pieniä. Kokous lausui yksimielisesti toivomuksen että kaupungin vaivahoidon pikainen uudestijärjestäminen olisi tarpeenvaatima.

Tätä kokousta koskevat sanomalehtikirjoitukset antoivat, niin sanoakseni, merkin kokonaisuudelle sarjalle valituksia, jotka koskivat vaivahoidon takapajulla olevaa tilaa. Tämän jälkeen kävi luonani alituisesti henkilöitä melkein pä voi sanoa kaikista yhteiskuntaluokista, joilla oli milloin yksi, milloin toinen valitus pääkaupungin vaivahoidon ylläpitoa vastaan. Valitettiin sekä avonaisen että suljetun vaivahoidon suhteen, avustukset olivat riittämättömiä, niitä ei oltu myönnetty oikeiden laskuperusteiden mukaan, avunpyytäjien ja -nauttijain tarkastus oli ollut puutteellista y. m. Lopuksi tehtiin myöskin valituksia sitä kohtelua vastaan, jota köyhät saivat osakseen kaupungin vaivaishoitovir-

kailijain puolelta. Allaolevasta käynce selville, että useimmat näistä valituksista eivät olleet aiheettomia. —

Samanlaisia, joskaan ei aivan niin raskauttavia valituksia on minulle luonnollisesti aikaisemminkin tehty muista kunnista, mutta minä voin melkein neljännesvuosisataa kestäneen virka-aikani jälkeen tällä alalla todellisella tyytyväisyydellä vakuuttaa, että kunnat yleensä tai muutamia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, alttiisti ovat noudattaneet minun muistutuksiani. Heti kun on ilmennyt epäkohta ja minä siitä olen huomauttanut asianomaiselle vaivaishoitohallitukselle, on tämä aina viivyttelemättä ryhtynyt sitä poistamaan. Siten ovat kaukonäköiset ja tehtävänsä oivaltaneet kunnallisviranomaiset poistaneet useita hyvinkin vaikeita ja syvälle juurtuneita epäkohtia ilman muita mutkia.

Ikävä kyllä, näki Helsingin Vaivaishoitohallitus parhaaksi ryhtyä toiseen menettelytapaan eikä kiinnittänyt huomiota minun, virkavelvollisuuteni mukaisesti tekemiin muistutuksiin. Ne hyvinkin kohtuulliset vaatimukset, jotka tein kokouksessa, johon olin kutsunut Vaivaishoitohallituksen, kaupungin kirkkoherrat y. m. joulukuun 17 päivänä 1910, eivät nimittäin johtaneet toivottuihin tuloksiin. Katsoin itseni siis pakoitetuksi ilmoittamaan näistä epäkohdista Uudenmaan läänin Kuvernöörille. Myöhemmin antamissaan lausunnoissa on Vaivaishoitohallitus edelleenkin tahtonut leimata muistutukseni aiheettomiksi eikä siis myöskään ole katsonut olevansa velvollinen ryhtymään mihinkään sensuuntaisiin parannuksiin kuin minä olin ehdottanut. Koska minulle tehtyjen valitusten tulva yhäti on suuresti enentynyt ja koska sadat köyhät mielestäni eivät ole saaneet nauttia lainsäätämiä etuja, en ole, huolimatta kaikista aavistamattomista vastuksista, voinut jättää asiata silleen. Päinvastoin olen vuonna 1911 ja yhä edelleenkin vuonna 1912 ollut pakoitettu uhraamaan suurimman huolenpitoni ja työvoimani pääkaupungin vaivaishoidolle ja sen puutteenalaisien oikeuksien suojelemiseen. Surkuteltava tosiasia on, että näillä minun pyrkimyksilläni toistaiseksi on ollut hyvin vähän menestystä, mutta minä toivon kuitenkin että se päivä ei ole aivan kaukana, jolloin vihdoinkin, oivaltuen vaatimusteni oikeuden ja nykyisen järjestelmän paikkansapitämättömyyden, myöskin maan pääkaupungissa riennetään noudattamaan voimassaolevain Armollisten asetusten mukaista, inhimillisempää ja arvokkaampaa vaivaishoitoa.

B. Joulukuun 17 p:nä 1910 tehtyjä muistutuksia. Avonaisen vaivaishoidon puutteellinen valvonta. Lääninhallituksen päätös. Alamaisia valituksia.

Jo vuoden 1910 vuosikertomuksessani esiintoin miten pääkaupungin vaivaishoito viime vuosina on mennyt taaksepäin, jopa niinkin, että eräs sen omista ensimmäisistä virkailijoista oli sanonut vaivaishoidon olevan aivan epäajanmukaisella kannalla, ja sen vuoden kuluessa, jota tämä kertomus koskee, on yhä useampia tähänkuuluvia epäkohtia ilmennyt.

Saadakseni nämät epäkohdat korjatuiksi käskin kaupungin Vaivaishoitohallituksen kokoukseen 17 päivänä joulukuuta 1910 ja kutsuin tähän kokouk-

Puutteellinen valvonta.

seen myöskin kaupungin kirkkoherrat ja poliisimestarin y. m. Jo aikaisemmin olin ollut sitä mielipidettä että Vaivaishoitohallituksella ja sen jäsenillä ilmeisestikään ei ollut tarpeellisia tietoja avunpyytäjiin todellisista oloista ja tarpeista ja että Vaivaishoitohallituksen jäsenet eivät olleet tarpeeksi suoranaisesti köyhien kanssa tekemisessä. Tuollainen persoonallinen köyhien valvonta säädetään sekä Armollisen vaivaishoitoasetuksen 13 ja 15 §§:ssä että myöskin kaupungin voimassa olevassa vaivaishoidon-ohjesäännössä, jonka 21 ja 24 §§:ssä nimenomaan säädetään, että kaupunki, tämän tarkastuksen helpottamiseksi, on jaettava yhdeksään tarkastuspiiriin, joista jokainen on erään vaivaishoitohallituksen jäsenen valvonnan alainen, sekä myöskin että Vaivaishoitohallituksen on vuosittain määrättävä näiden tarkastuspiirien rajat.

Ensimmäinen kysymykseni tässä kokouksessa koski siis sitä missä määrin Vaivaishoitohallituksen jäsenet toimittavat tätä laissamäärättyä valvontaa. Hallituksen puheenjohtaja, entinen Pormestari *Björn Schauman*, vastasi tähän, että tämä tarkastus nykyään helposti ymmärrettävistä syistä toimitetaan ainoastaan paperilla, ja että sitä sensijaan toimittavat palkatut köyhäinkaitsijat, johon Hallituksen varapuheenjohtaja, Tohtori *V. Leontjeff*, lisäsi, että hallituksen jäsenillä, toimiessaan palkattomina,¹⁾ tässä suhteessa ei ollut mitään juriidillisia velvollisuuksia. Kuinka suuressa määrin Vaivaishoitohallitus itse asiassa on laininlyönyt tämän valvonnan käy selville myöskin siitä, että Vaivaishoitohallitus, huolimatta siitä että kaupunki vuosi vuodelta nopeasti on laajentunut ja uusia kaupunginosia ja kaupunkiin kuuluvia etukaupunkeja on syntynyt, useiden vuosien kuluessa kuitenkin on säilyttänyt saman aluejaon. Tämän kokoukseni jälkeen katsoi Vaivaishoitohallitus vihdoin syytä olevan tammikuulla 1911 merkitä lisää kolme, ei enää aivan uutta kaupunginosaa ja kaksi jotensakin huomattavaa etukaupunkia, Toukola ja Hermannin, jotka aikaisemmin olivat puuttuneet sisällysluettelosta, vaikkakin osa niistä tosin oli ollut toisilla nimityksillä varustettuna. Että suuri joukko köyhiä oli juuri asunut näillä uusilla alueilla, käy selville siitäkin, että niistä pääasiallisesti nyt muodostettiin neljä uutta valvontapiiriä, jotavastoin muu osa kaupungista yhdistettiin ainoastaan viideksi alueeksi. Tässä suhteessa ei siis valvontaa oltu harjoitettu edes paperilla.

Virkavelvollisuuteni mukaisesti olin pakoitettu tekemään tästä muistutuksen kunnan tarkastuspäiväkirjaan sekä asiasta ilmoittamaan Kuvernöörille niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joihin olosuhteet ehkä aihetta antaisivat. Tämä tapahtui pitemmässä perustellussa kirjelmässä joulukuun 20 päivältä 1910, jossa pyysin

että Kuvernööri velvoittaisi Helsingin vaivaishoitohallitusta tarkoin noudattamaan Armollisen vaivaishoitoasetuksen 13 ja 15 §§:ssä sekä Helsingin kaupungin vaivaishoidon-ohjesäännön 21 ja 24 §§:ssä löytyviä määräyksiä.

¹⁾ Kaupungin Vaivaishoitohallitus oli vähän aikaisemmin pyytänyt että jokainen sen jäsenistä saisi 20 markan suuruisen korvauksen jokaisesta kokouksesta; kaupunginvaltuusto hylkäsi tämän anomuksen.

Toinen kysymykseni tässä kokouksessa koski vapaaehtoisten köyhäin-
kaitsijain asettamista. Koska hallituksen jäsenet puheenjohtajan omien sano-
jen mukaan eivät itse persoonallisesti harjoittaneet köyhien valvontaa ja koska
kaupungin kuusi palkattua tarkastusmiestä Toimeenpanevan johtajan lausunnon
mukaan eivät myöskään voineet toivottavan tehokkaasti tarkastaa useita satoja
köyhiä, esiintoin että Vaivaishoitohallitus oli sekä oikeutettu että velvollinen
viipymättä tarpeen mukaan lisäämään tätä tarkastusta ottamalla vapaaehtoisia
köyhäinkaitsijoita, mikä oikeus Vaivaishoitohallitukselle myönnetään vaivais-
hoidon-ohjesäännössä.

*Vapaaehtoi-
sia köyhäin-
kaitsijoita.*

Koska lopuksi oli tullut tietooni että osa Vaivaishoitohallituksen yksityi-
siin koteihin myöntämistä avustuksista ilmeisesti oli aivan riittämättömiä,
kehoitin minä, kolmanneksi, Vaivaishoitohallitusta itse harkitsemaan, eikö muu-
tamien avustusten korottaminen olisi tarpeen vaatima. Koska Vaivaishoitohal-
litus ei kuitenkaan ollut valmis tai halukas heti antamaan mitään varmaa vas-
tausta näihin kahteen viimeiseen muistutukseen, velvoitin Vaivaishoitohalli-
tuksen niihin vastaamaan kuuden viikon kuluttua eli ennen tulevan helmikuun
1 päivää, jolloin päivävästaisessa tapauksessa katsoin olevani pakoitettu Kuver-
nöörille ilmoittamaan toimenpiteisiin ryhtymistä varten.

*Liian pieniä
avustuksia.*

Yllämainitun kirjelmäni Kuvernöörille joulukuun 20 päivältä 1910 lope-
tin nimittäin seuraavalla tavalla (Suomennos):

*Ilmoitus Ku-
vernöörille.*

»Tämän yhteydessä saan myöskin kunnioittaen ilmoittaa,
että minä kysymyksessäolevassa tarkastuskokouksessa samalla huo-
mautin vaivaishoitohallitukselle sen velvollisuudesta nyt — koska
useampain köyhäinkaitsijain tarpeellisuus on myönnetty — käyttää
hyväkseen oikeutta asettaa vapaaehtoisia kaitsijoita. Koska Vai-
vaishoitohallitus ei kuitenkaan sanonut voivansa heti tähän vastata,
käskin Vaivaishoitohallitusta kuuden viikon kuluessa minulle il-
moittamaan, mitä se asiassa oli päättänyt, muuten minä päiväs-
taisessa tapauksessa ilmoittaisin asiasta Herra Kuvernöörille oi-
kaisua tai asianmukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varten.

Samoilla ehdoilla kehoitin myöskin Vaivaishoitohallitusta kuu-
den viikon kuluessa ryhtymään toimiin muistutukseni johdosta,
että muutamit vaivaihoidon holhokeista nykyään mielestäni naut-
tivat liian pientä avustusta vaivaihoidolta. Näitä kahta viimeksi-
mainittua seikkaa en siis katso olevan syytä tällä kerralla lähemmin
selvittää.»

Vaivaishoitohallitus näytti kuitenkin loukkaantuneen näistä minun mitä
lievimmissä muodossa tekemistäni muistutuksista: ryhtyä sopiviin toimenpi-
teisiin valvonnan parantamiseksi, minkä puutteellisuuden se itsekkin oli myöntä-
nyt, ja itse harkitsemaan eikö muutamia avustuksia olisi korotettava. Vaivais-
hoitohallitus ei siis antanut minulle pyydettyjä tiedonantoja¹⁾, minkätähden
tein tästä ilmoituksen Kuvernöörille kirjelmässä helmikuun 2 päivältä 1911.

¹⁾ Ilme kyllä, on Vaivaishoitohallitus myöhemmin koettanut todistaa että se ei kos-
kaan ole minulta kieltänyt tiedonantojaan.

Tähän antoi Vaivaishoitohallitus helmikuun 20 päivänä samaa vuotta vaaditun selityksensä, minkä jälkeen Kuvernööri välipäätöksellä maaliskuun 13 päivältä lähetti minulle asiassa syntyneet asiakirjat. Koska näistä ei kuitenkaan käynyt selville että muistutukseni olisivat johtaneet pyydettyihin tuloksiin, vaan olin päinvastoin pakoitettu tekemään sen johtopäätöksen, että Kuvernööri ei ollut niihin kiinnittänyt mitään huomiota, palautin lähetevihon kirjelmän ohella toukokuun 26 päivältä 1911, jossa uudelleen selvitin avonaisen vaivaishoidon valvontaa ja liian pieniä avustuksia koskevia epäkohtia sekä lopuksi huomautin Vaivaishoitohallituksen uppiniskaisuudesta kieltäytyessään antamasta minulle pyydettyjä tiedonantoja.

Lääninhallituksen välipäätös.

Joulukuun 20 päivänä 1910 tekemäni ilmoituksen ensimmäisen osan suhteen, koskeva Vaivaishoitohallituksen puuttuvaa valvontaa vaivaishoidon avustamista henkilöistä, antoi Vaivaishoitohallitus jo tammikuun 23 päivänä 1911 pyydetyn selityksensä, jonka jälkeen Kuvernööri uudelleen vaati lausuntoani asiassa, jonka annoinkin toukokuun 26 päivänä 1911. Kävisi liian pitkäksi tässä luetella niitä näkökohtia, joita tällöin Vaivaishoitohallituksen ja minun puoleltani esiintuotiin. Lääninhallituksen päätös tässä asiassa lankesi tammikuun 19 päivänä 1912. Siinä sanotaan (Suomennos):

»Ylläolevan asian on Lääninhallitus ottanut harkitakseen; ja samalla kuin lisälausunnot Vaivaishoidontarkastelijan vaatimukseen nähden Vaivaishoitohallituksen velvoittamiseksi ottamaan harkitakseen eikö osa vaivaisavustuksista ole riittämättömiä, tämän yhteydessä raukeavat, koska Lääninhallitus eri päätöksessään N:o 80 a tältä päivältä on lausuntonsa siitä antanut, on Lääninhallitus katsonut käyneen selville että Vaivaishoitohallituksen jäsenet, jotka yleistä vaivaishoitoa koskevan Keisarillisen asetuksen 13 ja 15 §:n sekä Helsingin kaupungille Lokakuun 23 päivänä 1896 vahvistetun vaivaishoidon-ohjesäännön 21. ja 24 §:n mukaan ovat velvollisia jokainen tarkastuspiirissään valvomaan köyhiä sekä sitä, että myönnettyjä avustuksia asianmukaisesti käytetään ja että köyhäinhoidon elätteelleantamat köyhät sekä avuntarvitsijat kodeissaan saavat tarpeenmukaista hoitoa, eivät ole täyttäneet tätä tarkastusvelvollisuuttaan siinä määrin kuin se, etenkin ottaen huomioon harvalukuisen palkatun tarkastushenkilökunnan, olisi ollut tarpeellista ja mahdollista ja senvuoksi sekä koska lukuisten avunnauttijain tarkastus on annettu ainoastaan kuuden tarkastusmiehen tehtäväksi, jotavastoin toimeenpaneva johtaja, muiden hänelle kuuluvain lukuisain tehtävänsä vuoksi, ainoastaan hyvin vähän on voinut omistaa aikaansa avunnauttijain varsinaiselle tarkastukselle, avonaisen vaivaishoidon valvonta siis ei ole ollut järjestetty tarpeenmukaisella tavalla. Tämän johdosta ja koska ne toimenpiteet, joihin vaivaishoitohallitus viime vuonna on ryhtynyt, asettamalla ylitarkastusmiehen, jonka tehtävänä m. m. on harjoittaa avonaisen vaivaishoidon varsinaista valvontaa, sekä kahteen kaupungin yhdeksästä tarkastuspiiristä on otettu vapaaehtoisia köyhäinkaitsijoita, eivät myöskään ole kokonaan voineet poistaa esiintuotuja puutteellisuuk-

sia, vaikkakin ylitarkastusmies olisi voinut, kuten asianlaita ei ole ollut, omistaa itsensä yksinomaan sanotulle valvonnalle, katsoo Lääninhallitus tarpeelliseksi velvoittaa Helsingin Vaivaishoitohallitusta sekä pakoittamaan jäseniään paremmin ja säännöllisemmin kuin tähän saakka harjoittamaan köyhien valvontaa, jokainen piirissään, että myöskin mahdollisimman pian ottamaan esille kysymyksen seitsemän muun tarkastuspiirin valvonnan parantamisesta, joihin piireihin ei ole otettu vapaaehtoisia kaitsijoita sekä päättämään, otetaanko tätä tarkoitusta varten vapaaehtoisia kaitsijoita tarpeellinen määrä myöskin näihin piireihin tai suurennetaanko palkkattujen tarkastusmiesten lukumäärää tai ryhdytäänkö muuhun toimenpiteeseen, sekä kuuden kuukauden kuluessa tästä lukien tänne ilmoittamaan mitä vaivaishoitohallitus tässä suhteessa on päättänyt.

Koskien lopuksi Vaivaishoidontarkastelijan vaatimusta että Vaivaishoitohallitukselle annettaisiin nuhteet sen johdosta että, vaikkakin hän oli kehoittanut Vaivaishoitohallitusta ryhtymään toimenpiteisiin avonaisen vaivaishoidon valvonnan parantamiseksi ja harkitsemaan kysymystä eräiden avustusten koroittamisesta sekä siitä ilmoittamaan Vaivaishoidontarkastelijalle Vaivaishoitohallitus on sen kuitenkin laiminlyönyt, ei Vaivaishoitohallituksen Lääninhallituksen mielestä olisi pitänyt laiminlyödä määrätyn ajan kuluessa Vaivaishoidontarkastelijalle ilmoittaa oliko ja mitä sanotussa tarkoituksessa Vaivaishoitohallituksen puolelta tehty; mutta koska Vaivaishoitohallitukselle asiassa annettu muistutus samalla on sisältänyt vaatimuksen, että väitetyt epäkohdat vaivaishoidossa on poistettava, ja tällainen vaatimus, Vaivaishoidontarkastelijalle Elokuun 16 päivänä 1893 annetun johtosäännön 2 §:n mukaan olisi pitänyt Kuvernöörille ilmoittaa, ei yllämainittu väite Vaivaishoitohallitusta vastaan voi täällä antaa aiheutta lisätoimenpiteisiin, samaten eivät myöskään edellämainitut vaatimukset aiheuta toimenpiteitä.

Joka ei ole tyytyväinen» — — — — —

Koska en voinut tyytyä tähän välipäätökseen enkä Kuvernöörin ja Lääninhallituksen pariin päätökseen Helsingin vaivaishoidossa vallitsevista epäkohdista, katsoin velvollisuudekseni virkani puolesta alamaisessa valituksessa hakemaan niihin muutosta. Siitä olisi kuitenkin syntynyt erittäin suuritoinen tehtävä, sillä näitä seikkoja koskevat asiakirjat sisälsivät satoja koneellakirjoitettuja sivuja. Myöskään ei voinut vaatia että kansliassani pientä palkkiota vastaan työskentelevä lainopillinen apulainen ryhtyisi tai varsinaisen virkansa ohella ennättäisi suorittaa tämän vaateliaan ja erikoisista syistä aiheutuvan työn tarkoin läpikäymällä ja harkitsemalla näitä asiakirjoja ja tarpeenvaatiessa laatimaan alamaisia valituksia. Minun esityksestäni oikeutti Keisarillisen Senaatin Siviilitoimituskunta maaliskuun 30 päivänä 1912 minut näiden valitusasiain käsittelyä varten käyttämään ylimääräistä lainopillista apulaista, jota varten myöskin myönnettiin määräraha yleisistä varoista tilivelvollisuutta vastaan käytettäväkseni. Tätä tehtävää varten oli minulla onni ja etu saada entinen Prokuraattori *Lorenzo Kihlman*, joka, ei ainoastaan etevänä juristina, vaan myös-

Prokuraattori L. Kihlman'in lainopillinen avustus.

kin henkilönä, jolla oli monivuotinen, tarkka kokemus käytännöllisessä vaivahoidossa, selvemmällä ja luotettavammalla silmällä kuin moni muu voi tarkastaa pääkaupungin sekavia vaivahoito-oloja ja arvostella missä määrin ne vastaavat lain vaatimuksia. Prokuraattori Kihlman oli nimittäin noin puolitoista vuosikymmentä kuulunut Nikolainkaupungin Vaivahoitohallitukseen sinä uudistusten aikana, jolloin tämä kaupunki, käyden muiden kaupunkien edellä, ryhtyi ajanmukaisiin ja humanisiin uudistuksiin, joiden tarkoituksena oli sekä taata todellisessa avuntarpeessa oleville tarkoituksenmukaista hoitoa että myöskin vastustaa kunnallisen vaivahoidon aiheutonta käyttämistä. — Mainittua välipäätöstä ja päätöstä koskevat asiakirjat läpikäytyään selitti Prokuraattori Kihlman olevansa samaa mieltä minun kanssani alamaisten valitusten tekemisestä, jonka jälkeen hän, minun valtuuttamanani, tässä erikoistapauksessa jätti Keisarilliseen senaattiin suomennettuna näinkuuluvan alamaisten valituksen:

*Alamainen
valitus.*

»Tyytymättömänä Uudenmaan läänin Lääninhallituksen Tammikuun 19 päivänä kuluvaan vuotta antamaan alamaismuutokseen myötäliitettyyn päätökseen läänin Kuvernöörille tekemässäni vaatimuksessa m. m. siitä että Helsingin kaupungin Vaivahoitohallitukselle annettaisiin nuhteet sen johdosta että se, vaikkakin olin kehoittanut sitä ryhtymään toimenpiteisiin avonaisen vaivahoidon valvonnan parantamiseksi ja harkitsemaan eräiden avustusten korottamista sekä siitä minulle ilmoittamaan, on sen kuitenkin laiminlyönyt, saan minä, muutoksen saamiseksi tähän päätökseen alamaismuutokseen esiintuoda ainoastaan seuraavaa:

Sanotussa päätöksessä on Lääninhallitus yllämainitun vaatimukseni johdosta antanut lausuntonsa ja sen mielestä ei Vaivahoitohallituksen olisi pitänyt laiminlyödä määrätyn ajan kuluessa minulle ilmoittamaan onko ja mitä Vaivahoitohallitus sanotussa suhteessa tehnyt, mutta koska minun Vaivahoitohallitukselle tekemäni muistutus asiassa samalla olisi sisältänyt vaatimuksen että väitetyt epäkohdat vaivahoidossa olisi poistettava ja sellainen vaatimus, Vaivahoidontarkastelijalle Elokuun 16 päivänä 1893 annetun johtosäännön 2 §:n mukaan olisi pitänyt Kuvernöörille ilmoittaa, ei yllämainittu väite Vaivahoitohallitusta vastaan voinut antaa aihetta lisätoimenpiteisiin Lääninhallituksen puolelta. Lääninhallitus ei siis ole voinut olla huomaamatta että Vaivahoitohallitus yllämainitussa suhteessa on tehnyt itsensä syylliseksi laiminlyöntiin, mutta katsonut voivansa jättää asian tässä kohdin sillensä, koska minä puolestani olisin laiminlyönyt asianmukaisen ilmoituksen tekemisen Kuvernöörille. Vaikkakin olen pakotettu tunnustamaan että en käsitä että tuo minulle syyksi luettu laiminlyönti, vaikkakin olisin sen tehnyt, olisi minkäänlainen puolustus Vaivahoitohallitukselle sen minulle osoittamassa silminnähdyksessä uppiniskaisuudessa ja minä sen johdosta katson että Lääninhallituksella ei ole ollut laillista syytä mainitulla perusteella kieltäytyä ryhtymästä lisätoimenpiteisiin asiassa, olen kuitenkin pakotettu jyrkästi kieltämään

että olisin tehnyt itseni syylliseksi Lääninhallituksen mainitsemaan laiminlyöntiin, jonka todisteeksi jäljennös minun Joulukuun 20 päivänä 1910 Kuvernöörille lähettämästäni virkakirjelmästä N:o 1195 alamaissimasti tähän myötäliitetään. Lääninhallituksen väärä käsitys siitä mitä minä asiassa olen tehnyt riippunee nähtävästi väärinkäsityksestä sen puolelta.

Yllämainitun johdosta ja sen perusteella mitä aikaisemmin olen esiintuonut rohkenen syvimässä alamaisuudessa toivoa että Teidän Keisarillinen Majesteettinne suvaitsi Armossa, valituksen-alaiseen päätökseen tehdyllä muutoksella, antaa ryhtyä mainittuun minun asiassa vaatimaani toimenpiteeseen tai ainakin kumoamaan Lääninhallituksen yllämainittu, minua koskeva, aiheeton lausunto.»

C. Riittämättömiä avustuksia. Laskuperusteet niitä annettaessa.

Niistä valituksista, joita luonani oli tehty Helsingin avonaista vaivaishoitoa vastaan, huomasin hyvin pian että useat avustukset olivat liian pieniä ja että itsensäelättämiseen kykenemättömät avunnauttijat eivät mitenkään voisi niillä tulla toimeen, elleivät he samalla olisi saaneet avustusta myöskin toiselta taholta. Kesti kuitenkin jotensakin kauan ennenkuin sain selville, mistä nämät alhaiset avustukset riippuivat ja mitä laskuperustetta Vaivaishoitohallitus käytti näitä määritessään. Vihdoin huomasin kuitenkin että Vaivaishoitohallituksen mielestä suuri osa näistä henkilöistä, jotka olivat saaneet niin pientä avustusta, Armollisen vaivaishoitoasetuksen 2 §:n mukaan eivät olisi laillisesti oikeutettuja saamaan vaivaishoitoa, vaan että he saman asetuksen 3 §:n mukaan ainoastaan nauttivat vapaaehtoista vaivaishoitoa, joka sellaisenaan voitiin määrätä kuinka alhaiseksi tahansa tai jopa kokonaan lopettaakin. Tämän käsityksen mukaisesti esittikin Toimeenpaneva johtaja Vaivaishoitohallituksessa, Pastori J. A. Collan, eräässä komiteakokouksessa, johon meidät molemmat oli kutsuttu »asiantuntijoina», luulotellut rajat pakollisen ja vapaaehtoisen vaivaishoidon välillä. Hän lausui tällöin, että, koska Armollisen vaivaishoitoasetuksen 1 § velvoittaa jokaisen työkykyisen miehen ja naisen itseänsä ja alaikäisiä lapsiaan elättämään, niin kuuluvat kaikki *työkykyisten* henkilöiden lapset ulkopuolelle pakollista vaivaishoitoa, vaikkakin lasten lukumäärä olisi niin suuri, että vanhempain olisi mahdotonta heitä kaikkia elättää. Vaivaishoito tosin avustaa tuollaisissa säällittävissä tapauksissa, sanoi hän, mutta tämä riippuu kokonaan Vaivaishoitohallituksen vapaasta tahdosta, sillä isän tai äidin työkykyisyys vapauttaa kunnallisen vaivaishoidon elatusvelvollisuudesta. — Eräät lausunnot Vaivaishoitohallituksen kirjelmässä osoittavat selvästi, että myöskin tämä Hallitus on ollut aivan samaa mieltäpidettä.

Minä puolestani tahdon väittää että tämä on väärä selitys. Sillä koska Armollisen vaivaishoitoasetuksen 2 § sääntää että kunnan on hoidettava ja ylläpidettävä alaikäisiä, heikkomielisiä, raajarikkoja ja muita sellaisia, jotka ovat *toisten huolenpidon tarpeessa*, käynce siitä selville, että lukuisaa lapsijoukkoa,

Pakollinen ja vapaaehtoisen vaivaishoito. § 1—3.

joka, huolimatta isänsä tai äitinsä työkykyisyydestä, on kaikkein välttämättömmimpien elintarpeiden puutteessa, ja sentähden voidaan katsoa olevan stoisten huolenpidon tarpeessa», on kunnan vaivaishoidolla avustettava. Samaten ei viallista tai voimatonta vaimoa, joka ei voi itseään elättää, mutta jonka mies on hyljännyt, saa jättää avustamatta sen perusteella että mies on työhönkykenevä tai että tällä on hyvät tulot; vaivaishoidon on lain mukaan hänestä huolehdittava.

Tämän käsityksen mukaisesti annetaan vaivaishoitoyhdyskunnalle toiselta puolen 31 §:n 1 ja 2 kohdissa eräs määrätty, jotensakin suuri valta sen yli, jonka vaimo ja alaikäiset lapset siten nauttivat vaivaishoitoa. Nämä oikeudet ovat vieläkin suuremmat, jos joku juopumuksen, laiskuuden tai huolimattomuuden vuoksi saattaa vaimonsa tai alaikäisen lapsensa sellaiseen puutteeseen, *että vaivaishoitoa on heille annettava*. Jos siis lainsäätäjällä näillä säädöksillä on asettanut yhdyskunnalle määrätyn velvollisuuden lasten suhteen, jotka vanhempain laiskuuden tai juoppouden vuoksi kärsivät puutetta, ei voine ajatella, että lainsäätäjällä samalla olisi tahtonut vapauttaa yhdyskunnan sellaisten alaikäisten hoidosta, jotka huolimatta työkykyisen isän tai äidin ponnistuksista, eivät voi saada välttämättömpiäkään elintarpeita. — Mutta samalla säädetään 25 §:ssä että vaivaishoitoyhdyskunta, joka 2 ja 14 §:n perusteella on antanut jollekin vaivaishoitoa, josta sukulaisten tai jonkun muun yksityisen on vastattava, on oikeutettu saamaan tältä korvausta myönnetystä vaivaishoitokustannuksesta, jonka jälkeen osoitetaan miten tuollainen korvauspyyntö on tehtävä. Myöskin tällöin on kysymyksessä pakollinen vaivaishoito, jota yhdyskunnan on annettava, vaikkakin yksityisen henkilön lopuksi on vastattava kustannuksista.

Valtiopäivä-
asiakirjoista.

»Asiakirjoista valtiopäiviltä Helsingissä vuosina 1877—1878» käy myöskin selville että isän tai äidin työhönkykeneväisyys ei vapauta yhdyskuntaa tarpeen vaatiessa etusijalla antamasta vaivaishoitoa näiden alaikäisille lapsille.

Hänen Keisarillisen Majesteettinsa armollisessa esityksessä Suomen Säädyille yleisestä vaivaishoidosta (Sivulla 1) sanotaan Säädyille annetusta ehdotuksesta uudeksi asetukseksi yleisen vaivaishoidon suhteen:

»Sitä tehtäessä on ensimmäiseksi pidetty tarpeellisena niin paljon kuin mahdollista on vähentää yhteiskunnan velvollisuutta avunantamiseen puutteessa oleville, jotta senkin kautta saataisiin yksityistä kehoitetuksi työteliäisyyteen ja tulevaisuudestaan huolta pitämään. Kun nousevan sukupolven siveydellinen kasvatus on mitä tärkeintä yhteiskunnalle, on ehdotuksessa (§ 2) uhrauksia vaivaishoito-yhdyskunnan puolelta vaadittu erinomattainkin niille viidentoista-vuotiaita nuoremille lapsille, jotka ovat toisen holhousta vailla. Niitä lähinnä ovat heikkomieliset, raajarikot ja pitkällisempää tautia sairastavat tahi vanhuuttansa heikot otetut niiden joukkoon, joita yhteiskunta on velkapa auttamaan hoidon ja välttämättömän elatuksen saantiin. Kaikilla muilla hädänalaisilla ei, ehdotuksen mukaan (§ 3), ole ehdotonta oikeutta avun saamiseen yhteiskunnalta.»

Nousevaa polvea ei siis missään tapauksessa saa laiminlyödä. Jos lapset työkykyisen isänsä puuttuvan tahdon tai kykeneväisyyden vuoksi ovat todelli-

sessä puutteessa, tällöin alkavat siis pakollisen vaivashoidon velvollisuudet. Vaivashoidon eittämätön velvollisuus alaikäisistä huolehtimaan, jotka syystä tai toisesta ovat vanhempainsa hoitoa vailla, käy vielä selvemmin ilmi sanottujen Valtiopäivien Talousvaliokunnan mietinnöstä äskenmainitun Armollisen esityksen johdosta. Siinä sanotaan (Siv. 21):

»Vaivaishoito-yhdyskuntain ehdoton velvollisuus holhota alaikäisiä, jotka ovat hoitoa vailla, *katsomatta, onko niillä vanhempia vai eikö* (Täällä harvennettu), vaatii erittäinkin 33 §:n 1 ja 2 kohdassa olevat säännökset, jotta voitaisiin ryhtyä tehokkaihin toimiin ja keinoihin semmoisten vanhempain suhteen, jotka laiskuudesta tahi huolimattomuudesta olisivat halukkaita vaivashoidolle heittämään huolenpidon lapsistansa.»

Tässä mainittu 33 §, 1 ja 2 kohta, löytyvät sanasta sanaan jo kosketellussa 31 §:ssä voimassaolevaa Armollista vaivaishoitoasetusta. Sillä, mitä tässä valiokunnanmietinnössä, jonka Säädyt pääasiallisesti hyväksyivät, on tarkoitettu yhdyskunnan »ehdottomana velvollisuutena», ei mielestäni voi ymmärtää muuta kuin pakollista vaivaishoitoa.

Myöskin Armollisen vaivaishoitoasetuksen 4 §:ää näyttää Helsingin Vaivaishoitohallitus tulkitsevan tavalla, joka minun mielestäni ei ole oikea. Siinä tosin sanotaan, että niiden, jotka keskenään ovat suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa, on tarpeen mukaan toiselta, ja kykynsä mukaan toiselta puolen, toisistaan huolehdittava, mutta tämä ei minun mielipiteeni mukaan vielä vapauta yhdyskuntaa kaikesta huolenpidosta esim. puutteenalaiseen isään tai äitiin nähden sen perusteella että heillä on useampia tai muutamia täysi-ikäisiä, työhönkykeneviä lapsia elossa. Ensin on Vaivaishoitohallituksen otettava selville sekä se seikka, että nämät lapset voivat vanhempiaan auttaa, kuin myöskin että nämät ovat siihen suostuvaisia ja että he sen todella tekevät. Mutta jos lapset tämän laiminlyövät, on Vaivaishoitohallituksen hoidettava ja tarpeenmukaan avustettava puutteenalaisia, kuitenkin oikeudella, Armollisen vaivaishoitoasetuksen 25 §:n mukaan, hakea niiltä lapsilta, jotka siihen ovat kykeneväisiä, hyvitystä annettusta vaivaisavustuksesta. Avustamatta ei tuollaisia puutteenalaisia missään tapauksessa saa jättää.

Sukulaisten
elättämisvel-
vollisuus.
§ 4.

Samaten ei Vaivaishoitohallitus myöskään minun mielestäni ole vapautettu hoitamasta esim. pitempiä aikaista sairautta kärsivää puutteenalaista, yli 15 vuoden vanhaa lasta ainoastaan sen perusteella, että tällä on elossa isä tai äiti, joka mahdollisesti voisi auttaa lastaan; Vaivaishoitohallituksen on valvottava että vanhemmat sen myöskin tekevät; päinvastaisessa tapauksessa on sen ryhdyttävä asiaan. —

Näistä, minun mielestäni hyvinkin selvistä määräyksistä huolimatta, tavaetaan Helsingin Vaivaishoitohallituksen asiakirjoissa tuon tuostakin esim. selalaista, että leski siltä ja siltä on kielletty vaivaisavustus, tai että sairaalle ja voimattomalle miehelle se ja se ei ole myönnetty pientä vuokra-avustusta sen pe-

rusteella että heillä on täysi-ikäisiä lapsia elossa, tai että pitempiä aikaista sairautta kärsivä, yli 15 vuoden vanha lapsi ei ole saanut avustusta, koska hänellä on ollut työhönkykenevä isä tai äiti elossa; tämä kaikki on tapahtunut millään tavalla tutkimatta tai edes ottamalla kysymykseenkään näiden mahdollisesti elatusvelvollisten kykenevyyttä tai halua auttamaan puutteenalaista lastaan. Ne tiedonannot, jotka minulle sittemmin on asiassa annettu, ovat usein osoittaneet että mainitut elatusvelvolliset eivät ole olleet kykeneviä tai halukkaita avustamaan puutteenalaisia sukulaisiaan, joiden sentähden on täytynyt kääntyä yksityisen hyväntekeväisyyden puoleen. Tuollainen menettely on mielestäni lainvastaista, jotapaitse se pakottaa puuttenalaisen hakemaan turvaa laissa kielletystä kerjuusta.

Paitse näitä epäkohtia käy asiakirjoista ehkä vieläkin useammin ilmi että Helsingin Vaivashoitohallitus määrätessään tai kieltäessään pyydettyä vaivashoitoa esimerkiksi työhönkykenevälle leskelle, jolla on useampia alaikäisiä lapsia, joista hän ei voi huolehtia, tekee sen ottaen huomioon täysi-ikäisten lasten tai *sisarusten* tulot. Tämän kautta näyttää Vaivashoitohallitus asettavan laissa kokonaan tuntemattoman vaatimuksen että sisarusten on toisistaan huolehdittava. Tuollaisessa tapauksessa ei nimittäin avustusta ole annettava työhönkykenevälle äidille, vaan alaikäisille lapsille. Jopa ne taulukotkin, joihin merkitään avunpyytäjää koskevat tiedot, eivät sisällä avunpyytäjän tai tämän elatusvelvollisen tuloja, vaan: *»perheen tulot kuukaudessa»*. Sairaloisesta leskestä, jolla on 6 à 7 lasta, voidaan esim. merkitä että hänen vanhin poikansa ansaitsee 200 markkaa kuukaudessa ja kaksi seuraavaa lasta kumpikin 30 markkaa, jotapaitse vaivashoito on vielä lisäksi antanut vuokra-avustusta 15 à 20 markkaa kuukaudessa. »Siis on perheellä 275 à 280 markkaa kuukaudessa; kaikki syytökset riittämättömästä vaivashoidosta ovat siis perättömiä ja aiheettomia», voivat vaivashoidon viranomaiset tämänkaltaisessa tapauksessa lausua. — Itse asiassa avustaa vaivashoito tuollaisessa tapauksessa leskeä, jolla on 3 à 4 alaikäistä lasta, ainoastaan 15 à 20 markalla kuukaudessa, mitä täytynee pitää jotensakin vähänä. Sisarukset ja yksityinen hyväntekeväisyys ovat vapaaehtoisesti suostuneet suorittamaan kieltämättäkin suurimmat kustannukset. Tuollainen vetoaminen sisarusten uhrautuvaisuuteen on kuitenkin usein aikaansaanut sen, että puolikasvuiset ja täysi-ikäiset lapset, nuorukaiset ja neitsyet ovat jättäneet kodin sinä ikäkautenaan, jolloin he eniten olisivat siveellisen tuen ja johdon tarpeessa. Tuollainen vaatimus vaikuttaa hajoittavasti, eikä yhdistävästi.

Yllämainitusta, minun mielestäni aivan väärästä Armollisen vaivashoitoasetuksen tulkitsemisesta on kuitenkin ollut se seuraus, että Helsingin Vaivashoitohallitus on vapautunut kaikista velvollisuuksistaan useita satoja köyhiä perheitä kohtaan, jotka kieltämättä kuuluvat pakollisen vaivashoidon huostaan, mutta jotka siitä huolimatta ovat saaneet tyytyä yksityiseltä uhrautuvaisuudelta saamiinsa almuihin ja mahdollisesti pieneen, riittämättömään n. k. vapaaehtoiseen avustukseen kunnalliselta vaivashoidolta. Köyhyydenkurjuus, joka tämän johdosta on syntynyt ja jolla tietävästi ei ole vertaistaan missään maamme kaupungeista, voitaneen ainostaan siten selittää, että Vaivashoitohallituksen jäsenille kuuluva köyhien valvonta yksityiskodeissa — mikäli Puheenjohtaja on

myöntänyt — on ollut ainoastaan paperilla. Kun he itse persoonallisesti eivät ole tutustuneet kurjuuteen, on heidän ollut vaikea arvostella todellista tarvetta. — Tuntien tähänkuuluvat huomattavat epäkohdat en ole voinut olla sekaantumatta useaan erikoistapaukseen. Allamainitut selostukset, jotka koskevat muutamia näistä, esitettyinä aikaan katsomatta, valaisevat puolestaan Vaivaishoitohallituksen kysymyksessäolevoin säädösten tulkittamista.

D. Kolmen 21-, 19- ja 16-vuotiaan sisaruksen on huolehdittava viidestä (5) alaikäisestä sisaruksestaan.

Marraskuun 30 päivänä 1911 saapui kansliaani eräs keski-ikäinen nainen ja *Eräs valitus.* ilmoitti olevansa Alma N:nen,¹⁾ erään räätälin vaimo, jonka mies pari kuukautta sitten oli paikkakunnalta poistunut ja jättänyt hänet ja kahdeksan (8) kotonaolevaa lasta suureen köyhyysen. Koska häneltä, tästä puutteenalaisesta asemastaan huolimatta, Söörnäisten vaivaishoitokansliassa ilmoituksen mukaan oli kielletty vaivaishoito, katsoi hän olevansa pakoitettu pyytämään minun avustustani ja esiintoi hän kahden todistajan läsnäollessa m. m. seuraavaa.

Vanhin N:nen puolisoiden kotonaolevista lapsista, 21-vuotias tyttö, työskentelee kutomakoneella ja ansaitsee noin 10 markkaa viikossa. Toinen 19-vuotias tytär ansaitsee kirjapainossa 18 penniä tunnissa. Kolmas lapsista, 16 vuoden ikäinen poika, saa rakennustoissa 40 penniä tunnilta 8-tuntiselta työpäivältä, mutta hänellä ei aina ole työtä tarjolla. Muista viidestä kotonaolevista lapsista on vanhin, 13-vuotias poika, ilman työtä, kaksi 11 ja 9 vuoden vanhaa lasta käy koulua, yhtä kuusivuotiaista poikaa ei ole voitu lähettää kouluun, koska hänellä ei ole vaatteita ja jalkineita. Nuorin lapsista on 3 vuoden vanha. Sitäpaitsen on yksi poika, joka jo 7 vuotta sitten meni merille, mutta joka ei ole kotia avustanut.

Kolme vanhinta kotonaolevaa lasta ovat kykynsä mukaan avustaneet äidin ja sisarusten elatuksessa, mutta koska vuokra yksin nousee 31 markkaan kuukaudessa ja äiti, huolehtiessaan 9-henkisestä taloudestaan, ei juuri voi mitään ansaita, eivät perheen tulot riitä edes kaikkein tärkeimpiinkään elintarpeisiin. Maksamattoman vuokran vuoksi on isäntä seuraavana päivänä, joulukuun 1 päivänä, uhanut ajaa perheen pois.

Marraskuun 9 päivänä oli vaimo Alma N:nen tosin vaivaishoidolta saanut 15 markkaa ja sitäpaitsen ruokatavaroita, mutta kun vaivashoitohallituksen toimistossa oli laskettu että kolme vanhinta kotona olevaa lasta ansaitsevat yhteensä yli 100 markkaa kuukaudessa, oli siellä vähää ennen hänen käyntiään luonani selitetty että mitään vaivaishoitoa ei enää anneta.

Erään hyväntekeväisyysyhdistyksen kautta tarkistin näiden tiedonantojen todenperäisyyden ja ilmoitettiin minulle että ne ainakin pääasiassa ovat yhtäpitäviä todellisten olojen kanssa sekä että vaimo Alma N:nen oli ilmoittanut

¹⁾ Seuraavissa erikoistapauksia koskevissa selostuksissa en katso olevan tarpeellista mainita avunpyytäjän ja avunnauttajan täydellisiä nimiä.

miehen poistumisen johtuneen taloudellisista vaikeuksista lukuisan perheen ylläpidossa.

Ilmoitus kuvernööriille.

Minun mielipiteeni mukaan oli tässä tapauksessa väärin tulkittu Armollista vaivaishoitoasetusta. Kolme vanhinta kotonaolevaa lasta ovat tosin laillisesti velvoitettuja kokonaan itsestään huolehtimaan ja jokainen siis puolestaan maksamaan osansa vuokrasta ja ravinnosta ja myöskin korvaamaan äidille hänen työnsä ja siten myöskin avustamaan hänen ylläpitoaan. Mutta koska äiti, vaikkakaan hän ei ole «aivan työkykyinen», näyttää olevan voimissaan tällä tavalla itsestään huolehtimaan, ei näitä lapsia voine velvoittaa hänelle maksamaan enemmän kuin mitä aikaisemmin on mainittu. Vielä vähemmän ovat vanhemmat sisarukset millään tavalla laillisesti velvollisia ylläpitämään viittä alaikäistä sisarustaan, joista Helsingin Vaivaishoitohallituksen minun mielestäni on huolehdittava, siinä määrin kuin he syystä tai toisesta ovat vanhempainsa tai muiden huolenpidon puutteessa. — Koska Vaivaishoitohallitus siis ilmoituksen mukaan oli laiminlyönyt velvollisuutensa tässä suhteessa, ilmoitin tästä viipymättä kirjelmässä joulukuun 1 päivästä Uudenmaan läänin kuvernööriille niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joihin olosuhteet aiheuttavat.

Annettu selityks.

Nä selitykset, jotka Vaivaishoitohallitus ja v. t. Toimeenpaneva johtaja sittemmin Kuvernöörin vaatimuksesta tässä asiassa ovat antaneet, ovat erittäin merkillisiä. V. t. Toimeenpaneva johtaja Ivar Gordie kirjoittaa siten Vaivaishoitohallitukselle joulukuun 20 päivänä 1911 antamassaan «selonteossa» (Suomennois):

»Vaimo N:nen, joka aikaisemmin (vuonna 1908) on nauttinut avustusta itselleen ja lapsilleen, saapui viime lokakuun 20 päivänä ja pyysi avustusta. Seuraavan joulukuun 6 päivänä¹⁾ päätti Vaivaishoitohallitus antaa N:lle tilapäisen, 50 markan suuruisen avustusmäärän, jonka toimeenpaneva johtaja saisi käyttää tarpeen mukaan. Vaimo N:illä, jonka mies kolme viikkoa sitten oli jättänyt kotinsa ja senjälkeen avustanut perhettä ainoastaan 10 markalla, on yhdeksän lasta, joista vanhin on merimies ja oleskelee tuntemattomalla paikkakunnalla, häntä seuraavat työtö ansaitsevat kumpikin 40 markkaa kuukaudessa sekä eräs poika 40 penniä tunnissa; eräällä 14 vuotiaalla pojalla, joka on lopettanut kansakoulun, suorittamatta kuitenkaan täydellistä kurssia, ei ole mitään työtä, kaksi 11 ja 8 vuoden vanhaa lasta käy kansakoulua, jotapaitse kaksi nuorinta 6 ja 3 vuoden ikäistä lasta on kotona. Vaimo N:nen, joka lääkärintodistuksen mukaan ei ole työhyökykenemätön vaan ainoastaan «ei aivan työkykyinen» on 46 vuoden ikäinen eikä ansaitse mitään.

Kun perheen²⁾ — kaikki asuvat yhdessä kuuluen samaan talouteen — tulot laskettiin yhteen, huomattiin nämät (laskettuna 6-tuntisia työpäiviä pojalle) 140 markaksi kuukaudelta, yhteinen vuokra oli 31 markkaa. Tämän perusteella tehtiin seuraava arviolaskelma.

¹⁾ Pitänee olla marraskuun; tai olisi Vaivaishoitohallitus siirtänyt tämän puolitoista kuukautta eteenpäin siitä kuin vaivaishoitoanomus oli tehty ja siihen saakka kuin vaivaishoidontarkastelijalle oli tehty valitus ja tämä oli asiasta Kuvernööriille ilmoittanut.

²⁾ Oikeammin: kolmen työssä olevan sisaruksen.

Kun työssäolevien lasten tuloista laskettiin ainoastaan 5 markkaa vuokraa henkeä kohti, oli tämä puolet vuokrasta eli 15 markkaa. Yhteisen talouden ruokaa varten jäi siis 125 markkaa.¹⁾ Tämän huomioon ottamalla annettiin vuokraa varten 15 markkaa sekä aluksi osoitus ruokavarojen saantiin (leivän, silakoiden, kauraryynien, perunain) 12 markalla 80 pennillä, jotavastoin loput myönnetystä määrästä 22 markkaa 20 penniä asetettiin tulevien tarpeiden varalle. Siten näytti perhe joksikin aikaa eteenpäin olevan autettu puutteenalaisesta asemastaan. Vaimo N:nen määrättiin myöskin hankkimaan itselleen työansiota²⁾ sekä työtöntä poikaa toimimaan itselleen tuottavaa työtä. Kysyttäessä mitä oli tehty työn hankkimiseksi tälle, oliko hänet ilmoitettu Kansakoulujen paikanvälitystoimistoon, saatiin kieltävä vastaus.³⁾ Kansakoulussa käyville lapsille ei myöskään oltu hankittu pääsyä. Lasten työkotiin eikä kahdelle nuorimmalle lastentarhaan, joissa kaupungin kannatusta nauttivissa laitoksissa lapset päivisin saavat jopa kaksikin kertaa ravitsevaa, lämmintä ruokaa. Tämä vaimo N:sen puolelta osoitettu huolimattomuus ja välinpitämättömyys oli luonnollisestikin omiaan vaikuttamaan siihen että avustus oli annettava mahdollisimman pienessä muodossa, täten pakoittaakseen hänet tarttumaan niihin keinoihin, joita hänellä oli tarjolla, kokonaan luottamatta almuihin, hankkimaan tuloja itselleen ja alaikäisille lapsilleen. Koska talonisäntä myöhemmin kuitenkin uhkasi ajaa perheen asunnostaan maksamattoman vuokran vuoksi marraskuulta, maksettiin tämä kokonaisuudessaan, 31 markkaa, siis enemmänkin kuin mitä N:lle oli myönnettykään.»

Tällainen on siis se selonteko, jonka on antanut virkailija, jonka vaivais-^{Muistutuksia selitystä va-}hoitohallitukselle tulee esittää kaikki avustusanomukset, ja jonka ehdotukset säännöllisesti hyväksyttäneen. Ei siinä kyllin, että arviolaskelma menoista hämmästyttää epätäydellisyydellään, koska siitä on unohdettu niinkin tärkeitä menoja kuin kustannukset vaatteista, jalkineista, lämmöstä, valosta y. m. ja on otettu huomioon ainoastaan vuokra ja ruoka; tahdotaan sitäpaitse väittää että tämä »ei aivan työkykyinen» nainen, joka yksin hoitaa suurta taloutta ja viittä alaikäistä lasta, ei tee työtä, ja hänet määrätään hankkimaan itselleen työansiota. Häntä syytetään lopuksi siitä että hän alaikäisten lastensa puolesta ei ole kääntynyt eräiden yksityisten, joskin kaupungin kannatusta nauttivien,

¹⁾ V. t. Toimeenpaneva johtaja Gordie ei siis laske mitään 9-henkisen perheen vaate-
tusta ja jalkineita varten eikä mitään lämpöä, valoa y. m. varten. Kuitenkin on ilmoitettu
että yksi lapsista ei ole voinut käydä koulua, koska hänellä ei ole vaatteita eikä kénkiä.

²⁾ V. t. Toimeenpaneva johtaja näyttää otaksuneen että 9-henkisen perheen hoitami-
nen (joista kaksi on alaikäisiä, 6- ja 3-vuotiasta), ei anna riittävästi työtä »ei aivan työ-
kykyiselle» naiselle. Ruuanvalmitykseen, pesuun, vaatteiden paikkaukseen y. m. menee
kuitenkin kokonaan mönen äidin aika, vaikka heillä on pienempikin perhe. Hän ei voi
ottaa työtä kodin ulkopuolelta.

³⁾ 13 à 14 vuoden ikäisen pojan on, Vaivashoitohallituksen määräyksestä, huoli-
matta, hyvin vaikea hankkia tuottavaa työtä. Ensimmäisenä ehtona siihen on siistit, kunnol-
liset vaatteet, jotka tässä tapauksessa luultavasti puuttuivat.

lasten työkodin ja lastentarhain puoleen, joissa lapset voisivat saada ravintoa. Opettaakseen häntä ettei hän yksinomaan luottaisi almuihin, katsoo Vaivaishoitohallitus lopuksi olevansa pakoitettu antamaan avustuksen mahdollisimman pienissä erissä; hän on osoittanut »huolimattomuutta ja välinpitämättömyyttä» ja sentähden on Vaivaishoitohallituksen velvollisuus nuhdella häntä.

Annettakoon minulle anteeksi etten voi hyväksyä tätä perustelua ja että siinä ainoastaan huomaa Vaivaishoitohallituksen vähemmän onnistuneen yrityksen puolustaa selvästikin aivan riittämätöntä vaivaisavustusta. Tahdotaan opettaa äitiä ettei hän yksinomaan luottaisi almuihin ja siinä tarkoituksessa tahdotaan pakoittaa hänet panemaan lapsensa työkoteihin ja lastentarhoihin. Kuinka suuri vastakohta tässä syntyykään, sillä myöskin sitä ravintoa, jota lapset siellä saavat, täytyy itse asiassa pitää maksuttomina aterioina tai almuina. — Olisi tosin hyvin mukavaa ja taloudellisesti edullista jos Vaivaishoitohallitus voisi vapautua kaikista 3 ja 6 vuoden välillä olevista köyhistä lapsista käskemällä heidät lastentarhoihin, siellä saamaan maksutonta ravintoa ja vanhemmista lapsista lähettämällä nämät työkoteihin, joissa saisivat ilmaiseksi ateriansa, mutta ikävä kyllä ei Vaivaishoitohallitus ole hankkinut itselleen tällaista oikeutta ja pääkaupungin tämänlaatuiset muutamat laitokset voisivat toistaiseksi vastaanottaa ainoastaan pienen osan niistä sadoista lapsista, jotka kuuluvat pakollisen vaivaihoidon valvontaan. Vaivaishoitohallituksen on siis edelleenkin itse näistä huolehdittava.

Antakoon Vaivaishoitohallitus millaisen taloudellisen välttämättömyyden tai kasvatustoimenpiteiden leiman tahansa tähän kuuluville tehtävilleen, jää minusta kuitenkin eräs kieltämätön tosiasia jällelle, nim. että Vaivaishoitohallitus, määrätessään pyydettyä vaivaishoitoa Alma N:sen viidelle alaikäiselle lapselle, laittomasti on asettanut sen vaatimuksen, että näiden kolmen kotona asuvan vanhemman sisaruksen on suurimmaksi osaksi heistä huolehdittava, kuin myöskin että Alma N:sta on kehoitettu tai hänet on määrätty kääntymään yksityisten laitosten puoleen saadakseen joko enemmän tai vähemmän maksutomia aterioita neljälle alaikäisistä lapsista; sekä lopuksi että Vaivaishoitohallitus tämän perusteella määräsi N:sen perheen vaivaihoidon niin alhaiseksi, että äiti, joka ei ole aivan työkykyinen ja hänen viisi alaikäistä lastaan eivät mitenkään olisi voineet sillä tulla toimeen, elleivät he olisi saaneet ulkoapäin avustusta. Tämä kaikki sotii minun mielestäni ilmeisesti sekä Armollisen vaivaishoitoasetuksen yksityisiä säädöksiä että sen henkeä ja tarkoitusta vastaan.

Kuinka vähän merkitystä Vaivaishoitohallituksen vaimo Alma N:lle antamalla määräyksillä itse asiassa oli, käynee selville myöskin siitä että Vaivaishoitohallitus heti sen jälkeen, kun perhe N:nen maksamattoman huonevuokran tähden marraskuulta uhattiin ajaa asunnostaan, katsoi olevansa pakoitettu menemällä yli määrätyn summan, maksamaan koko vuokramäärän, 31 markkaa. Jos Vaivaishoitohallitus olisi paremmin ottanut selkoa N:sen perheen taloudellisista oloista tuona aikana, olisi se silloin saanut tietää että yksityinen hyväntekeväisyys oli pitänyt velvollisuutenaan, huomioonottamalla N:sen perheen puutteellaisen aseman, ryhtyä heitä avustamaan, sillä tämä yksityinen hyväntekeväisyys, joka tarkoin oli olosuhteet tutkinut ei puolestaan katsonut olevan oikeudenmukaista vaatia, vaan piti sitä päinvastoin mahdottomana, että kaksi

aivan nuorta tyttöä ja nuorukainen suurimmaksi osaksi — jos kohta äidin avustamana — elättäisivät viittä alaikäistä sisarustaan.

Tuollaista velvollisuutta ei, kuten mainittu, myöskään laissa aseteta, mutta [Käytännöllisellä kannalta myöskin puhtaasti käytännölliseltä kannalta katsottuna ei tuollaista vaatimusta lainkaan voi puoltaa. Kun vanhempain kodissa asuvat lapset pakoitetaan suorittamaan tuollaisia menoja ja huolimatta melkoisista tuloistaan elämään köyhyydessä, jättävät he usein hyvinkin pian — kuten kokemus pääkaupungissakin tarpeeksi lienee osoittanut — vanhempainsa kodin ja muuttavat toiseen, jossa vapaasti saavat käyttää pieniä tulojaan. Mutta perheen hajoittaminen on tavallisesti huomattava tappio sekä yhdyskunnalle että yksilölle, sekä siveellisessä että taloudellisessa suhteessa. Tuollainen lyhytnäköinen järjestelmä kostaa itsensä hyvinkin pian. Mitä tänään on voitu säästää, ollaan pakoitettuja muutaman vuoden kuluttua moninkerroin takaisin maksamaan. Isää, joka kunniallisesta työstään ja ahkeruudestaan huolimatta ei voi elättää lukuista lapsijoukkoaan, on alttiisti siinä autettava; muutoin on hän pakoitettu tarttumaan tuohon epätoivoisaan tekoon, poistumaan paikkakunnalta ja jättämään kaiken huolenpidon kunnan niskoille. Vanhempi veli tai sisar maksaa mielellään varojensa mukaan suuremman maksun kotiinsa, jossa asuu, kuin sen mikä vastaisi hänen ylläpitoaan, mutta jos jousi viritetään liian kireälle ja vaaditaan nuorilta liian paljon, pitävät he edullisempana paeta.

Ikävä kyllä eivät Helsingin Vaivaishoitohallitus ja sen v. t. Toimeenpaneva johtaja näytä kiinnittävän mitään huomiota näihin periaatteisiin ja virtauksiin, jotka jo ovat saavuttaneet kannatusta melkein pä voi sanoa koko maassamme. Vaivaishoitohallitus yhtyi siis Kuvernöörille antamassaan selityksessä v. t. Toimeenpanevan johtajan mielipiteeseen, jonka esiintuomasta selonteosta sanotun hallituksen mielestä käy ilmi että tämä valitus on aiheeton, minkä jälkeen minulle ei enää annettu tilaisuutta vastaamaan Vaivaishoitohallituksen selitykseen.

Kuvernöörinviraston asiassa antama päätös tammikuun 19 päivältä 1912 on seuraavasisältöinen:

»Tutkiessaan Vaivaishoidontarkastelijan esillä olevaa ilmoitusta Kuvernöörin-
että Helsingin kaupungin Vaivaishoitohallituksen Söörnäisissä ole-
vassa kansliassa olisi kielletty räätälinvaimo Alma N:ltä avustusta
hänelle ja alaikäisille lapsilleen, on Lääninhallitus havainnut että,
koska Alma N:nen on työkykyinen ¹⁾ ja hänen kolme täysi-ikäistä,
kotona asuvaa lastaan työllään hankkivat yhteiseen talouteen melkoisen
raha-ansion, syytä siis on ollut pitää avustusta tässä tapauksessa
vähemmin tarpeen vaatimana ja jättää sen myöntämisen Vaivaishoitohallituksen
ratkaisun varaan, jonkatähden ja kun Alma N:sen olisi tullut,
voimassa olevan vaivaishoitoasetuksen 43 §:n mukaan, Vaivaishoitohallitukselta
pyytää asian lykkäämistä kaupungin valtuuston harkittavaksi,
Lääninhallitus katsoo Alma N:ltä puuttuneen syytä kääntyä
Vaivaishoidontarkastelijan puoleen ja viimeksi mainitulta

viraston väli-
päätös.

¹⁾ V. t. Toimeenpaneva johtaja mainitsee, kuten sanottu, selonteossaan että vaimo Alma N:nen lääkärintodistuksen mukaan ei ole työhönkykenemätön vaan ainoastaan «ei aivan työkykyinen».

niinikään aihetta asian selvittämättömässä tilassa vaatia Kuvernöörin ryhtymistä siihen, jonkätähdän Vaivaishoidontarkastelijan ilmoitus ei anna aihetta toimenpiteisiin Lääninhallituksen puolelta.

Tähän päätökseen tyytymätön — — — — —
— — — Helsingissä, Lääninkansliassa, Tammikuun 19 päivänä 1912.

Kuvernöörinviran puolesta:

Axel Th. Möller.

O. Wickström.

m:etty.

Vaikkakaan en ollut tyytyväinen tähän päätökseen, en kuitenkaan ole hakenut siihen muutosta, mutta minä olen, oikaisun saamiseksi kaikissa tällaisissa tapauksissa, tehnyt alamaisten valituksen eräissä tapauksessa, joka suuressa määrin on tämän kaltainen.

E. Micheltä, joka on keuhkotuberkuloosin viimeisellä asteella, kielletään pyydetty avustus.

Valitus.

Myöskin allaoleva tapaus on kuvaava Helsingin oloille, minkätähdän teen siitä tarkemmin selkoa.

Marraskuun 20 päivänä 1911 saapui kansliaani keski-ikäinen nainen, ilmoittaen olevansa kivityömies Isak H:lan vaimo Hilma H:la. Esiintuoden että hänen perheensä olisi suuressa avun tarpeessa, mutta että häneltä vaivaishoitohallituksen kansliassa Söörnäisissä marraskuun 9 päivänä oli sellainen kielletty, pyysi hän minun avustustani asiassa, jolloin hän myöskin kahden todistajan läsnäollessa esiintoi muun muassa seuraavaa.

Hänen miehensä oli kauvemman aikaa kärsinyt vaikeata vikaa keuhkois-
saan; odellisellä maaliskuulla otettiin hänet sentähden sairashuoneeseen, jossa hän oli 7 viikkoa, ja tuli sieltä pois, koska tunsu itsensä hiukan paremmaksi. Nyt oli hän jälleen jonkun aikaa ollut vuoteenomana, hänellä oli vaikeita yskä-
kohtauksia eikä ollut nähtävästi enää pitkältä elon aikaa. Hilma H:la oli itse sydäntautinen eikä sentähden voinut käydä päivätöissä, mutta oli hän toisinaan jonkun verran ansainnut myyskentelemällä pientätavaraa. Kotona asui nuori naimaton poika, joka elätti itseään ajurinamatilla, mutta hän ei ollut vanhem-
pain ruuassa, vaan söi ateriansa muualla ja maksoi puolestaan vuokraa. Koska hän vielä oli velassa ajoneuvoistaan ja hevosesta, ei hän paljoakaan voinut avustaa vanhempain elatukseksi. Lisäksi asui kotona — kaikki samassa huoneessa — yhdentoista vuoden ikäinen tytär, joka kävi kansakoulua ja josta van-
hempain myöskin oli huolehdittava. Kodin ulkopuolella oli H:la puolisoilla kolme lasta: yksi poika oli merillä, toinen oli naimisissa, hänellä oli neljä lasta ja oli velkaantunut, ja kolmännella 17-vuotiaalla tyttärellä oli joku vähäpätöinen toimi. Kukaan näistä kodin ulkopuolella asuvista ei juuri sanottavasti voinut avustaa vanhempiaan.

Hilma H:la esiintoi edelleen että kodissa nyt vallitsi todellinen puute; kaikki irtain, joka vaan voitiin, oli pantattu, ja kodissa ei ollut muuta ruokaa

kuin muutamia kuivia leipiä, joita kuolemansairas mies tuskin voi nauttia. Kuitenkin oli häneltä Söörnäisten vaivaishoitokansliassa kielletty avustus, jolloin syyksi oli ilmoitettu että vanhemmilla oli useita täysi-ikäisiä lapsia. Lopuksi ilmoitti Hilma H:la että hän oli käynyt Pastori Emil Murén'in luona, joka vaivaishoitohallituksenjäsenenä oli yhden tarkastuspiirin kaitsija, mutta tämä oli hänet poistanut luotaan sanomalla että tämä tapaus ei kuulunut kunnalliselle vaivashoidolle ja oli kehoittanut häntä kääntymään yksityisen hyväntekeväisyyden puoleen. —

Olin taipuvainen antamaan kaikille näille Hilma H:lan tiedonannoille sitä suurempaa merkitystä, koska eräs arvossapidetty yliopistonvirkamies ennakolta puhelimesta oli ilmoittanut minulle vaimon saapumisesta kansliaani ja tämän perheen todellisesta puutteenalaisesta asemasta. Koska Helsingin Vaivaishoitohallitus, kuten ylempänä on mainittu, aikaisemmin ei ollut katsonut tarpeelliseksi ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin muistutuksieni johdosta eikä edes ollut vastannut minun tällöin tekemiini kysymyksiin, ja koska myöskin Kuvernöörille tekemäni ilmoitus tämän laiminlyönnin suhteen oli jäänyt ilman tarkoitettua tulosta, ilmoitin tästä valituksesta suoraan Kuvernöörille, jolloin minä, oheenliittäen erään mainitun yliopistonvirkamiehen ja hänen vaimonsa antaman todistuksen H:lan perheen puutteenalaisesta tilasta, etenkin esiintoin, että Hilma H:la ei suinkaan kieltäydy heikontuneiden voimainsa mukaan miehestään huolehtimasta, mutta että hän Armollisen vaivaishoitoasetuksen mukaan ei ole siihen velvoitettu, minkätähden mielestäni vaivaishoito Armollisen vaivaishoitoasetuksen 2 §:n mukaan on velvollinen hoitamaan ja tarpeen mukaan elättämään pitempiäaikaista sairautta kärsivää Isak H:laa, jolloin Vaivaishoitohallituksella kuitenkin, saman Armollisen asetuksen 25 §:n 2 kohdan mukaan on valta aikanaan hakea korvausta annetusta vaivashoidosta avustetun lapsilta siinä määrin kuin jokaisen näistä katsotaan voivan avustaa. Samaten esiintoin että koska kumpikaan vanhemmista ei ole työkykyinen, eivät he myöskään ole velvoitettuja elättämään kotona asuvaa alaikäistä tytärtään, ja koska lapsen vanhemmat sisarukset vieläkin vähemmän olivat elatusvelvollisia tässä suhteessa, kuului myöskin tämä alaikäinen niihin, joita kunnallisen vaivashoidon on tarpeenmukaisesti elätettävä.

Vaaditussa selityksessään joulukuun 18 päivältä 1911 viittaa Helsingin Vaivaishoitohallitus hallituksenjäsenen, Pastori Emil Murén'in, v. t. Toimeenpanevan johtajan Ivar Gordie'n ja Tarkastusmies Herman Myhrberg'in myötäliitettyihin selityksiin ja lisää omasta puolestaan että siten »hankittu selvitys aivan selvästi osoittaa, että tämäkin valitus on ollut aivan aiheeton».

Pastori Murén todistaa puolestaan: »Kun vaimo H:la kävi luonani asiaansa kertomassa, niin minä tarkoin tiedustelin perheen taloudellista tilaa ja tulin siihen käsitykseen, ettei tämä tapaus kuulu asetuksen määräämään kunnallisten köyhäinhoitovelvollisuuksien lukuun, jonka virkailijat ovat velvollisia seuraamaan laillisia määräyksiä, koska heillä ei ole omia, vaan kunnan pakollisesti koottuja varoja hoidettavana ja jaettavana. Sentähden sanoin, että vaimo H:lan sopisi tässä vaikeassa tilassa, ellei poikansa, jolla on ajurin toimi, voi vanhempiensa auttaa, kääntyä jonkun hyväntekeväisyysyhdistyksen puoleen, joilla yhdistyksillä ei ole asetuksia sitomassa, ja joilla rahat ovat hyväntekeväisyyttä varten lahjoitetut ja kootut.»

Ilmoitus kuvernöörille.

Vaivaishoitohallituksen selitys.

Tarkastusmies Myhrberg todistaa muun muassa että Vaivaishoitohallitus (käännös): »marraskuun 6 päivänä hylkäsi anomuksen koska H:lla oli 5 täysi-ikäistä lasta, joiden pitäisi isäänsä auttaa», hra Myhrberg'in selvittämättä millään tavalla näiden lasten kykyä tai halua isäänsä ja vielä vähemmin alaikäistä sisartaan auttamaan. Edelleen sanotaan: »Marraskuun 20 päivänä kävi hän (Hilma H:la) Tohtori Leontjeff'in (vaivaishoitohallituksenjäsen) luona, joka kehoitti antamaan maitolippuja miestä varten, koska hänen sanottiin olevan ilman ruokaa. Herra Fagerlund'in (tarkastusmies) tämän johdosta käydessä H:lan perheen luona, sanoi vaimo H:la ettei hän ole ruu'an tarpeessa, vaan pyysi vuokratrahaa. Ennenkuin asia uudelleen ennätettiin vaivaishoitohallitukselle esittää, otettiin mies marraskuun 29 päivänä Maarian sairaalaan. — — — — 4/12 kuoli mies sairaalassa ja on vaimo eräästä hautausapurenkaasta nostonut 100 markkaa».

V. t. Toimeenpaneva johtaja Gordie esiintuo taasen viittaamalla hra Myhrberg'in äskennmainittuun kertomukseen että vaimo H:lan valittama puute ei näytä olleen kovinkaan uhkaava, koska hän ei tahtonut vastaanottaa tarjottua avustusta muussa muodossa kuin rahassa, ja lisää herra Gordie (käännös): »Mitä mieheen H:la tulee, joka vaivaishoitoasetuksen 2 §:n mukaan *yksin* oli *oikeutettu* hoitoon ja elatukseen, näyttää Vaivaishoitohallitus mielestäni täyttäneen laillisen velvollisuutensa, koska tälle oli valmistettu maksuton hoito ja elatus kunnan sairaalassa niin kauan kuin hän oli sen tarpeessa ja hän oli sitä tahtonut nauttia».

*Muistutuksia
selitystä vas-
taan.*

Jokainen asiantuntija huomaa selvästi tämän Vaivaishoitohallituksen selityksen heikkoudet ja paikkansapitämättömyyden.

Siitä käy muun muassa ilmi että vaivaishoitohallituksenjäsen, Pastori Murén, on lykännyt tapauksen, joka v. t. Toimeenpanevan johtajankin mielestä on kuulunut pakolliselle vaivaishoidolle, yksityisten hyväntekeväisyysyhdistysten huostaan, kuin myöskin että Vaivaishoitohallituksen antama kieltävä vastaus marraskuun 6 päivänä 1911 Hilma H:lan ensimmäiseen avustuspyyntöön, ainakin osaksi on riippunut asianomaisen tarkastusmiehen antamista vääristä ja epätäydellisistä tiedonannoista, sillä yksi H:la puolisoiden viidestä täysi-ikäiseksi ilmoitetuista lapsista itse asiassa oli ala-ikäinen ja, toiseksi, että tietävästi ei oltu toimeenpantu minkäänlaista tutkimusta vanhempien lasten kyvyn suhteen vanhempiensa avustamaan. Myöskään ei Hilma H:lan toinen avustuspyyntö marraskuun 20 päivänä johtanut mihinkään tarkoitettuihin tuloksiin; Isak H:lan ottaminen Maarian sairaalaan marraskuun 29 päivänä ei nimittäin johtunut tästä vaan siitä, että yllämainittu yliopistonvirkamies oli tätä anonut sekä sairaalan lääkäriltä että Vaivaishoitohallituksen kansliassa sekä että hän myöskin oli hankkinut sairaalaanottamista varten tarpeellisen papintodistuksenkin. Isak H:laa ei ainoastaan oltu otettu sairaalaan ennenkuin asia uudelleen ennätettiin Vaivaishoitohallitukselle esittää; hän oli jo silloin kuollut.

Kaupungin vaivaishoidon-ohjesäännön 23 §:n b) kohdan mukaan on Vaivaishoitohallituksen puheenjohtajan, jos on kysymyksessä niin pikaisen avustuksen tarve että hallituksen kokousta ei voida odottaa, määrättävä että puutteenalaisesta tarpeenmukaisesti huolehditaan ja tästä seuraavassa kokouksessa ilmoitettava. Mitään estettä ei siis olisi ollut että Isak H:la olisi annettu viedä

sairaalaan heti Hilma H:lan anomuksen jä'keen marraskuun 20 päivänä. V. t. Toimeenpanevan johtajan Gordie'n melkeinpä voi sanoa ivallinen huomautus että puute ei mahtanut olla kovinkaan uhkaava, koska Hilma H:la ei tahtonut vastaanottaa tarjottua avustusta muussa muodossa kuin rahassa, ei myöskään pidä paikkaansa lähemmin tutkittaessa. Koska vaimo maksamattoman vuokran tähden oli vaarassa kuolevan miehensä kanssa joutua ilman kattoa päänsä päälle, oli hänen luonnollisesti ensi tilassa pyydettyä rahaa vuokraa varten. Usein mainittu yliopistonvirkamies todistaa että hän, käydessään H:lan kodissa marraskuun 21 päivänä »huomasi, että hän itse (Isak H:la) oli arveluttavassa määrin sairas, kuin myöskin että häneltä, hänen vaimoltaan ja alaikäiseltä tyttäreltään puuttui kaikkein tarpeellisimmatkin elintarpeet.» (Täällä harvennettu.) Vaivaishoidon viranomaiset olisivat myöskin helposti voineet tulla vakuute-
tuiksi puutteen suuruudesta ja siitä että Isak H:lla, hänen vaimollaan tai alaikäisellä tyttärellään viikkokausiin ei ollut mitään mainittavampaa tuloa sekä että he sentähden olivat olleet pakoitettuja elämään almuista kuin myöskin että he olivat pikaisen vaivaisavun tarpeessa. —

Tällaista tapausta käsitellessään olisivat useimmat vaivaishoitohallitukset maassamme epäilemättä, ottaen huomioon sekä ihmisyyden että lain vaatimukset, noudattaneet seuraavaa katsantotapaa. Vaimo, jolla on sydänvika ja joka hoitaa keuhkotaudin viimeisillä asteilla olevaa miestänsä, ei luonnollisesti voi hankkia itselleen juuri mitään tuloja; vaivaishoitohallituksen velvollisuus siis on, ainakin niinkauan kuin miestä hoidetaan kotona, tarpeenmukaisesti avustaa sekä miehen ylläpidossa että hoidossa, että myöskin vaimon ja alaikäisen tyttären elatuksessa. Näin pientä vuokra-avustusta kuin 10 markkaa kuukaudessa, kuten tässä tapauksessa pyydettiin, huulen tuskin minkään muun kaupungin samanlaisissa olosuhteissa kieltävän.

En ollut kuitenkaan tilaisuudessa Kuvernöörille antamaan lisävastinetta Vaivaishoitohallituksen tässä mainittuun selitykseen. Kuvernöörin helmikuun 5 päivänä 1912 antama päätös on suomennettuna seuraava sisältöinen: Kuvernöörin päätös.

»Harkitessani Vaivaishoidontarkastelijan sisälläolevassa kirjelmässä viime Marraskuun 28 päiväältä täällä tekemää ilmoitusta että työmiehen vaimo Hilma H:ltä oli kielletty vaivaishoito, jota hän oli pyytänyt vaivaishoitohallituksen kansliassa Söörnäisissä tässä kaupungissa, olen katsonut, sen tutkimuksen perusteella asian kulusta, joka kaupungin Vaivaishoitohallituksen antamassa selityksessä on mainittu, että Vaivaishoidontarkastelijan ilmoitus ei voi antaa aihetta mihinkään toimenpiteisiin minun puoleltani.

Tähän päätökseen tyytymätön on oikeutettu» j. n. e.

Harkittuani myöskin tätä asiaa Prokuraattori Lorenzo Kihlman'in kanssa, hain alamaisella valituksella Hänen Keisarilliselta Majesteetiltaan muutosta edellämainittuun päätökseen, jonka alamaisen anomuksen Prokuraattori Kihlman minun puolestani jätti asianomaiseen paikkaan. Alamainen valitus.

F. Viisi sisarusta: kaatuvatautinen, keuhkotautinen ja kolme alaikäistä ilman avustusta.

Eräs valitus. Koska useat avunpyytäjät syyskuun ja lokakuun aikana 1911 olivat valittaneet minulle riittämättömästä vaivaihoidosta, käskin Pohjoispiirin Vaivaihoidon neuvonjohtajan Frans Malmberg'in, joka aikaisemminkin oli ollut tekemisissä Helsingin avonaisen vaivaihoidon kanssa, uudelleen kuulustelemaan muutamia näistä valittajista ja tällöin laatimaan lyhyitä selostuksia heidän valituksistaan, sekä mikäli mahdollista hankkimaan vahvistusta valitusten todenperäisyydelle saapuvilla olevilta henkilöiltä. Näin syntyneistä lyhyistä pöytäkirjoista on eräs, päivätty lokakuun 24 päivänä 1911, seuraava sisältöinen:

»Leski H.—berg (—katu 11.)

Ikä 52 vuotta. Ollut leskenä 4 vuotta. Lapsia on 9, jotka kaikki asuvat kotona. Niistä on alaikäisiä 3, vanhin 13 v. ja nuorin 7 vuotta. 22-vuotias poika on keuhkotautinen ja työhön kykenemätön. 18-vuotias hermotautinen tytär on myös työhön kykenemätön.

Kertoi saaneensa Pelastusarmeijalta vuosi sitten kahden kuukauden vuokramaksun. Vaivaihoitohallituksen kansliasta sai viime talvena kolmena tai neljänä kuukautena 25 mk. kuussa, sitten kolmena kuukautena 20 mk. kuussa, viimeisen kerran viime heinäkuussa. Avustukset on hän itse noutanut kansliasta. Viime heinäkuussa oli kansliassa ilmoitettu, ettei avustusta enään anneta kun —berg'illä on monta aikuista lasta. Asuntona perheellä on yksi huone, josta vuokra on 25 mk. kuussa. Kaksi poikaa maksavat äidilleen ruuasta ja asunnosta kumpikin 10 mk. viikossa ja tytär 5 mk. viikossa. Enempää eivät lapset voi maksaa. —berg on joskus käynyt rihkamaa kaupalla, vaan ei paljoa pääse kotoa.

Vaivaihoitohallituksen kansliasta Sönnäsissä on »Tohtorinna» ja eräs herra useamman kerran käyneet —berg'in luona.

Pelastusarmeijan upseeri A.— G.— (—katu 11) todistaa, että perhe on pikaisen avun tarpeessa ja että H.—berg'in selostus on totuudenmukainen.

Ilmoitus kuvernöörille.

Kirjelmässä seuraavan marraskuun 1 päivästä ilmoitin tästä sekä muista Vaivaihoidon neuvoja Malmberg'in merkitsemistä valituksista Uudenmaan läänin Kuvernöörille niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joihin olosuhteet voivat antaa aihetta. Tämän erikoistapauksen suhteen esiintoin tällöin seuraavaa:

»3) Leski H.—berg, jolla muun muassa on kaksi sairasta ja kolme alaikäistä lasta elätettävänä, on valittanut minulle että hänen vaivaihoitonsa on lopetettu sen perusteella että hänellä on useita täysikäisiä lapsia. Tähän on minun huomautettava, ensinnäkin, että täysikäisillä lapsilla ei lain mukaan ole minkäänlaista elatusvelvollisuutta työkykyiseen äitiinsä nähden ja vielä vähemmän alaikäisiin sisarusiinsa nähden. Koska kaksi kotona olevista lapsista kumpainenkin huoneesta ja elatuksesta maksaa 10 markkaa viikossa ja tytär 5 markkaa, täytynee tätä pitää riittävänä, koska todistetaan että lapset e i v ä t

v o i maksaa enempää ja koska kaikki kymmenen henkeä asuvat yhdessä huoneessa. Toiseksi täytyy huomauttaa, että tämän äidin elatusvelvollisuutta ei voitane ulottaa 22-vuotiaaseen työkyvyttömään poikaan, joka on keuhkotautinen, ja 18-vuotiseen hermotautiseen tyttäreeseen, sillä koska äidillä on kolme alaikäistä elätettäväänsä, ei häneltä voitane sen enempää vaatia.

Päättäen näistä, tosin ainoastaan toisen asianosaisen antamista tiedonannoista, on vaivashoitohallitus minun mielestäni velvollinen avustamaan tätä perhettä, etenkin kahta sairasta vanhempaa lasta.»

Selvemmän yleissilmäyksen saamiseksi merkitään tähän muutamia lyhyitä tietoja näistä yhdeksästä lapsesta:

1. *Poika*, 24-vuotias, kävi kaupungilla työssä ja maksoi 10 markkaa viikossa äidille $\frac{1}{11}$ —11 saakka, jolloin hän meni puutarhurioppilaaksi N—ään, jonka jälkeen hän ei ole voinut avustaa kotonaolevia;
2. *Poika Karl*, 22-vuotias, keuhkotautinen, kykenemätön kaikkeen raskaampaan työhön, on toisinaan yöt äitinsä veljen luona, mutta syö äitinsä luona — silloin kun siellä on jotain syötävää;
3. *Tytär*, 21-vuotias, tehdastyöläinen, maksaa 5 markkaa viikossa äidilleen eläduksestaan;
4. *Poika*, 20-vuotias, on työssä rautatiellä, maksaa 10 markkaa viikossa äidilleen;
5. *Tytär*, 19-vuotias, kaatuvatautinen, ei ole koskaan mitään ansainnut, on päinvastoin alituisen valvonnan tarpeessa, etenkin muutamia päiviä jokaisen kouristuskohauksen jälkeen;
6. *Poika*, 16-vuotias, ilman työtä $\frac{1}{11}$ —11 saakka, jolloin hän sai renginpaikan maalla, ei avusta kotia;
7. *Poika*, 13-vuotias
8. *Tytär*, 10-vuotias, käyvät kansakoulua, jossa nuorin saa ilmaiseksi päivällisen.
9. *Poika*, 8-vuotias

Koska Kuvernöörille tekemäni ilmoitus ei johtanut vaadittuun tulokseen ja koska perheen puute kävi yhä suuremmaksi, saapui leski —berg kansliaani uudelleen joulukuun 21 päivänä ja pyysi minua sekaantumaan asiaan. Tämän johdosta kirjoitin joulukuun 23 päivänä Toimeenpanevalle johtajalle, Pastori Collan'ille, joka pitemmän virkavapauden jälkeen jälleen oli ryhtynyt toimeensa, tästä tapauksesta, jolloin muistutin hänelle että vaivashoidon kieltämätön velvollisuus on elättää alaikäisiä lapsia ja täysikäisiä, työhönkykenemättömiä lapsia, koska heidän äitinsä, vaikka onkin työkykyinen, selvästi on mahdotonta elättää tätä lapsijoukkoa ja etenkin kahta täysikäistä sairasta lasta. Vastauksensa ohella lähetti Pastori Collan minulle kaksi Tarkastusmies Herman Myhrberg'in antamaa lausuntoa, joiden perusteella Vaivashoitohallitus sitten oli antanut päätöksensä perheen avustamisessa. Ensimmäisessä näistä kirjelmistä, joka nähtävästi oli annettu Kuvernöörille marraskuun 1 päivänä tekemäni ilmoituksen johdosta, sanotaan m. m. seuraavaa (Suomennos):

Muistutukse-
ni Toimeen-
panevalle joh-
tajalle.

»Helsingin Vaivashoitohallitukselle.

Vaivashoitohallituksen vaadittua minulta selitystä — — —, leski H. —berg'in Vaivashoidontarkastelijalle tekemäin valitusten johdosta saan siinä suhteessa esiintuoda seuraavaa:

2) *Tapaus leski H. —berg.*

Leski —berg, joka on syntynyt 19/9 1859, sekä terve ja *työkykyinen*, asuu yhdessä lastensa kanssa. Hän on pyytännyt avustusta helmikuulla 1910, jota myönnettiin helmikuun 21 päivänä 10 markkaa kuussa, vaikkakaan hän, jolla ei liene kotipaikkaoikeutta täällä, nähtävästi peläten kotiinlähettämistä, ei ole käyttänyt hyväkseen myönnettyä avustusta. Vuonna 1911 helmikuusta syyskuuhun on hän uudistetun pyyntönsä johdosta nostanut 160 markkaa. Hän pyysi syyskuulla jälleen avustusta ja kävi tarkastuksessa selville seuraavaa:

Leski —berg'illa, vaikka onkin työkykyinen, ei ole koko vuonna ollut työtä. ¹⁾ Ei ole edes todenteolla sellaista hakenutkaan, niin, jopa kieltäytynytkin vastaanottamasta hänelle toimitettua siivoamispaikkaa. ²⁾ Sinä aikana, jolloin hänellä on ollut avustusta, on hänen luonaan usein käyty ja joka kerta kehoitettu hankkimaan itselleen työansiota, minkä hän yhtä usein on luvannutkin mutta ei ole tehnyt. Kolme lasta kouluiässä sekä kuusi yli 15 vuoden vanhaa lasta. Näistä viimemainituista ansaitsivat pojat T. ja A. sekä tytär S., jotka kaikki asuivat ja söivät kotona, yhteensä noin 200 markkaa kuussa, josta he antoivat kotiin 100 markkaa kuussa. Eräs pojista, K., joka on sairallinen, ei enää asunut kotona, vaikkakin leski —berg sanoi hänen tavallisesti tulevan kotiin syömään. Tytär I. lienee kaatuvatautinen eikä hänellä ollut mitään tointa. Hänen pitäisi kuitenkin voida hoitaa kotia ³⁾ niin että äiti voisi käydä muussa työssä. 15-vuotiaalla pojalla —, joka on lopettanut koulun, ei ollut mitään työtä. Leski —berg pyysi että vaivashoito maksaisi perheen vuokran (25 markkaa) ja luuli perheen siten tulevan toimeen *koska lasten ansiot riittäisivät ruokaan.* (Täällä harvennettu.) Koska kuitenkin leski —berg ja 15-vuotias poika, jos he hankkisivat itselleen työtä, kylläkin voisivat ansaita paljon enemmän kuin 25 markkaa kuussa ja perhe siinä tapauksessa *aivan hyvin voisi olla ilman vaivashoitoa* (Täällä harvennettu), ja koska jatkuva avustus ainoastaan näytti vaikuttavan turmelevasti, ehdoitti allekirjoittanut, etenkin koska perhe ei näyttänyt olevan missään tositarpeessa, leski —berg'in anomuksen hyljättäväksi. Vaivashoitohallitus, joka syyskuun 4 päivänä käsitteli asiaa, oli samaa mielipidettä ja hylkäsi siis anomuksen.

¹⁾ Lukuunottamatta 10-henkisen talouden hoitamista, johon talouteen kuuluu m. m. kaksi sairasta ja kolme alaikäistä!

²⁾ Kuten aikaisemmin on mainittu, ei leski —berg voi pitemmäksi aikaa jättää kotia.

³⁾ Tämä oletamus lienee tehty ilman että tietävästi on viitsitty ottaa lähemmin selkoa tyttären terveydentilasta.

Käydessäni leski —berg'in luona viime marraskuun 29 päivänä ¹⁾ näyttäytyi tämä olettamus myöskin aivan oikeaksi sillä — kun avustusta ei enää annettu — ei ainoastaan kaikki ne lapset, jotka ennen olivat olleet työssä, nytkin olivat, vaan myöskin poika A., joka ennen oli ollut toimeton, oli marraskuun 1 päivänä ottanut renginpaikan maalla sekä leski —berg itse oli alkanut myydä valmiita vaatteita Harjutorilla, vaikkakin hän tosin ilmoitti että ansiot olivat pienet. Sairas poika K. asui poissa kotoa ja ilmoitettiin hänen itsestään huolehtivan. Nuorimmista lapsista sai — (nuorin) päivällisensä koulussa. Tästä huolimatta pyysi leski —berg edelleenkin avustusta perheen vuokraa varten (25 markkaa).

Mitään erityistä avustusta täysikäisille sairaille lapsille ei ole anottu.

Helsingissä joulukuun 8 päivänä 1911.

Herman Myhrberg.»

Tätä kirjelmää, joka ikävä kyllä, on saanut ratkaisevan merkityksen, en katso voivani ilman muuta sivuuttaa. Hämmästyttää herra Myhrberg'in väitteitä, kuten esim. että tällä leskellä »vaikka onkin työkykyinen, ei ole koko vuonna ollut työtä. Ei ole edes todenteolla sellaista hakenutkaan, niin, jopa kieltäyty-nytkin vastaanottamasta hänelle toimitettua siivoamispaikkaa.» Tuntuu nimittäin siltä että Tarkastusmies Myhrberg'illä on hyvin hämärä käsitys siitä mitä 10-henkisen talouden ruokkimiseen ja hoitoon vähillä varoilla vaaditaan, samalla hoitaen ja valvoen kaatuvatautista tytärtä, jonka hoidossa usein on täydytty pyytää avuliaitten naapurien avustusta, sekä myöskin huolehtia keuhkotautisesta pojasta sekä lopuksi vaatettaa ja pitää siistinä kolme alaikäistä koululasta. Kaiken terveen järjen nimessä täytynee myöntää että äiti, jolla on kaikki nämät huolet, ei mitenkään voi olla laiska tai toimeton. Leski —berg ei myöskään ilmoituksen mukaan voi, etenkin kaatuvatautisen tyttärensä tähden, ottaa mitään säännöllistä tointa, kuten siivousta tai muuta sellaista kodin ulkopuolelta, koska hänen toisinaan useita päiviä peräkkäin täytyy pitää silmällä kaatuvatautista. Tarkastusmies Myhrberg perustelee kuitenkin kieltävää lausuntoaan m. m. sillä että juuri tämän kaatuvatautisen tyttären olisi hoidettava kotia, jotta äiti voisi käydä työssä. Ja kuitenkin käy asiakirjoista selville ettei ole otettu selvää edes hänen tautinsa laadusta. Minulle on ilmoitettu että hän usein kouristuskohtausten jälkeen on ollut kokonaisen viikon jälkeenpäin »vähemmän tajuissaan» ja »hourailee» ja siis ei lainkaan sopiva hoitamaan suurta taloutta.

Tarkastusmies Myhrberg lukee kuitenkin tyytyväisenä joko omaksi tai avustuksen lopettamisen ansioksi sekä sen, että leski —berg »on alkanut» harjoittaa kauppaa, kuin myöskin että juuri 16 vuotta täyttänyt poika A. on ottanut renginpaikan maalla sekä lopuksi että kaikilla kolmella lapsella, joilla aikaisemminkin on ollut työansiota, edelleenkin sitä on. Tämä johtunee nähtä-

¹⁾ Lienee johtunut siitä että Kuvernööri oli vaatinut asiassa selvitystä.

västi siitä että hän on käsittänyt väärin tai pannut liaksi arvoa omille toimenpiteilleen. Luulen nimittäin hyvällä syyllä voivani väittää että vaatteiden myyminen tai A:n paikka maalla ei suinkaan johtunut lopetetusta avustuksesta. Sillä leski —berg oli jo aikaisemmin ilmoittanut että hän oli harjoittanut kauppaa, ja ennenkuin oli täyttänyt 16 vuotta on ravinnon puutteessa heikontuneen pojan, kuten A., vaikea saada renginpaikkaa maalla; nyt hän käytti hyväkseen ensimmäistä laillista muuttoaikaa, marraskuun 1 päivää. Myöskään ei ollut mitään syytä pelkoon että ne lapset, joilla aikaisemmin oli ollut ansiota, tämän jättäisivät, jos heidän sairaut ja alaikäiset sisaruksensa saisivat pienen vaivahoidon avustuksen. Olihan jo edellisenä talvena annettu tuollaista avustusta, eivätkä nämät työkykyiset sisaret kuitenkaan olleet jättäneet paikkojaan. Sitävastoin voitaneeh ehkä pitää seurauksena siitä, että Vaivahoidonhallitus oli vaatinut että täysi-ikäisten sisarten on avustettava *koko* perhettä, sitä seikkaa että sekä vanhin, 24-vuotias poika, että 16-vuotias A. olivat muuttaneet pois kotoa ja ottaneet paikan maalle avustamatta lainkaan kotonaolevia. — Tämä valaisee osaltaan tällaisten tarkastusten pätevyyttä.

Yhtä omituinen näyttää myöskin sanotun tarkastusmiehen kertomus viime joulukuun 27 päivästä olevan. Se on kokonaisuudessaan näin kuuluva (Suomennos):

Järjestys N:o 775.

Asunto —katu N:o 11.

Pöytäkirja, pidetty tarkastuksessa Helsingin vaivahoidon nauttimiseksi 27. 12. 1911.

Avunpyytäjän nimi, syntymävuosi ja paikkakunta: leski H. —berg.

Perheenjäseniä:

Terveystila:

Perheen tulot kuukaudessa:

Kuukausvuokra: 25 markkaa.

Hengillekirjoitettu viime vuosina:

Koska ja mistä tänne muuttaneet:

Velkaa ja panttilappuja:

Eläkettä, elinkorkoa tai avustusta:

Vaivahoidolta:

Valtiolta:

Yksityisiltä yhdistyksiltä:

Sukulaisilta ylenevässä- tai alenevassa polvessa:

Referenssejä:

Selonteko perheen elintavoista ja syyt sen köyhyyteen: Leski —berg pyysi joulukuun 19 päivänä jälleen vuokra-avustusta koska perhe ei enää kauvemmin saisi asua paikallaan vaan oli sen samana päivänä muutettava. Käydessäni samana päivänä talonmiehen luona, joka myöskin kantaa vuokran, ilmoitti tämä ettei perhettä vielä oltu sanottu irti, mutta kylläkin sanottaisiin ellei vuokraa (velkana marraskuun ja joulukuun) suoritettaisi. 23. 12. tuli leski —berg uudelleen kansliaan ja pyysi vuokratrahaa, sekä ilmoitti että perhe samana päivänä hädettäisiin asunnostaan. (Ovi nostettaisiin paikoiltaan.) Heti senjälkeen

sinne tehdyllä käynnillä huomattiin että leski —berg taasen oli liiotellut. Talonmies oli irtisanonut perheen, jonka olisi muutettava tammikuun 1 päivänä, mutta hän lupasi odottaa Vaivaishoitohallituksen päätöstä tammikuun 2 päivään, jolloin perhe, jos Vaivaishoitohallitus avustaisi yhden kuukauden vuokralla, toistaiseksi saisi jäädä paikoilleen.¹⁾

Olosuhteet muuten pääasiallisesti ennallaan. Leski —berg sanoo edelleenkin olevansa työkykyinen, (ei kuitenkaan luule voivansa tehdä raskaampaa työtä) mutta sanoo ettei ole onnistunut saamaan mitään työtä. Hän ilmoittaa osaavansa ommella ja että hänellä on kone, jota ei kuitenkaan käytetä. On silloin tällöin myyskennellyt valmiita vaatteita Harjutorilla. Tällä ja A:lla on 1. 11. alkaen ollut paikat maalla eivätkä he voi avustaa. K., joka on keuhkotautinen, on koko syksyn asunut poissa ja ilmoitettiin hänen itsestään huolehtivan. Muut lapset asuvat kotona. (Poika) A. on vaununlämmittäjänä rautatiellä ja on hänellä 85 mk. kuussa. (Tytär) S. on tehdastyöläisenä ansaiten 1:50 päivässä. Tällä (kaatuvatautisella) ei ole mitään tointa. (Lapset) L., R. ja R. ovat vielä kouluiässä. Leski —berg ei sano lausuneensa että lapset paleltuisivat ja näkisivät nälkää. Hän katsoo edelleenkin olevansa autettu, jos saa avustusta vuokraan. Mitään erikoista avustusta sairaille lapsille L:lle, joka asuu kotona ja K:lle, joka asuu muualla eivät he itse eikä heidän äitinsä ole pyytänyt.

Syynä leski —berg'in ahdinkoon on selvästi se seikka ettei hänellä itsellään ole ansiota, vaikkakin hänellä hyvin voisi olla, mikä osoittaa haluttomuutta työhön. Koska nykyään kuitenkin on vaikea saada työtä, ehdoitetaan että Vaivaishoitohallitus 25 markalla maksaisi vuokran yhdeltä kuukaudelta sekä että ellei leski —berg senjälkeen tule toimeen, hänelle ja hänen kolmelle alaikäiselle lapselleen myönnettäisiin sisäänpääsy Vaivaistaloon tai Lastenkotiin.²⁾

Herman Myhrberg.»

Tämän pöytäkirjan epätäydellisyys vetää puoleensa huomiota. Siten on m. m. nuo tärkeät rivit »veloista ja panttilapuista», »avustuksista yksityisiltä yhdistyksiltä» ja »referenssejä» jätetty tyhjiksi. Eniten hämmästyttää kuitenkin tiedonanto: »K., joka on keuhkotautinen, on koko syksyn asunut poissa ja ilmoitettiin hänen itsestään huolehtivan». Vielä lokakuun 24 päivänä todisti, kuten ylempänä on mainittu, Pelastusarmeijan Kapteeni A. G. kansliassani että poika K. asui kotona ja oli työhön kykenemätön. Herra Myhrberg'in kirjelmässä joulukuun 8 päivästä sanotaan eräässä kohdin että poika K. ei asunut kotona vaan »että hän tuli sinne tavallisesti syömään», mutta toisessa paikassa, joka koskee aikaa ennen marraskuun 29 päivää, että hän »asui poissa kotoa ja ilmoitettiin hänen itsestään huolehtivan». Leski —berg hämmästyti suuresti ja oli kovin kiihtynyt kun ilmoitin hänelle myöhemmin nämät herra Myhrberg'in tiedonannot. Hän sanoi että senjälkeen kuin eräs lääkäri oli

¹⁾ Toistaiseksi täytynee pitää selvittämättä onko leski —berg liiotellut tai onko talonmies esiintuonut irtisanomisensa ihmisellisemmässä valossa kuin mitä se todellisuudessa olisi ansainnut.

²⁾ Tarkastusmies Myhrberg ehdottaa siis kodin ja perheen hajoittamista.

esiintunut miten vaarallista on pitää tätä keuhkotautista samassa ahtaassa huoneessa muiden kahdeksan sisaruksen kanssa yhdessä, oli hän saanut luvan olla jonkun aikaa öisin äitinsä veljen, erään työmiehen, luona. Päivisin taasen, kun sisarukset olivat poissa, oleskeli K. aika ajoin kotona, jossa hän myöskin söi — silloin kun siellä oli jotain tarjottavaa. Muussa tapauksessa sai hän myöskin toisinaan ruokaa äitinsä veljen luona. Mitään mainittavampia tuloja ei hän ollut voinut hankkia itselleen; kaikkea tavallista ruumiillista työtä oli hänen mahdolloton tehdä, mutta muutamina päivinä oli hän, joskin hyvin huonolla menestyksellä, koettanut olla erään valokuvaajan asiamiehenä. Leski —berg ihmetteli että Tarkastusmies Myhrberg, vastoin todellisuutta, oli voinut väittää pojan K. itsestään huolehtivan.

Tarkastusmies Myhrberg väittää edelleen että syynä leski —berg'in ahdinkoon ilmeisesti on *haluttomuus työhön*, vaikka hänen seuraavassa henkäyksessä täytyy myöntää että nykyään on vaikea hankkia työtä. Hän moittii sitä että lesken ompelukone seisoo käyttämättä. Kun minä erään toisen asian yhteydessä otin selville juuri saumaampelijain keskuudessa vallitsevaa työttömyyttä, voin todentaa että etenkin tällä alalla viime talvena on ollut suuri työnpuute. Se seikka, että keuhkotautinen lapsi on kodissa, peloittaa myöskin monen työnteittäjän pakenemaan. Mutta voinee kysyä miksi kaupungin vaivaishoitovaltus, jolla on satoja köyhiä lapsia vaetetettavanaan ja huolehdittavanaan, ei tarjoa neulomatyötä tälle leskelle. Ehkä hän, jota nyt niin ankarasti on tuomittu, silloin osoittautuisi hyvinkin työnhaluiseksi.

Vaivaishoito-
hallituksen
päätös.

Tämän perustelun jälkeen ehdoittaa Tarkastusmies Myhrberg että Vaivaishoitovaltus tosin maksaisi yhden kuukauden vuokran, 25 markkaa (vaikkakin hänellä oli maksamatta kahden kuukauden vuokra), mutta että, ellei leski —berg senjälkeen tule toimeen, hänelle ja hänen kolmelle alaikäiselle lapselleen myönnettäisiin pääsy vaivaistaloon ja lastenkotiin. Tämän mukaisesti teki Vaivaishoitovaltus päätöksensä tammikuun 2 päivänä 1912 lisäyksellä että kaatuvatautisen tyttären S. vaivaistaloon ottaminen asetettaisiin riippuvaiseksi uudesta lääkärintodistuksesta. Siis nyt vasta ryhdyttäisiin toimenpiteisiin tämän perheenjäsenen suhteen. Keuhkotautisesta pojasta ei tässä mitään mainita; hän elätti itseään, niin luultiin. Tarkastusmies Myhrberg'in puolustava selitys ettei näille kahdelle lapselle ole pyydettykään avustusta, ei luonnollisestikaan vähimmässäkään määrässä oikeuta kieltämään kohtuullista vuokra-avustusanomusta sitä huonetta varten, jossa he asuvat.

Tätä huomattavaa päätöstä ei voi vaikeuudella sivuuttaa. Kahdelle sairaalle ja kolmelle alaikäiselle lapselle pyydetään yhteensä 25 markan suuruista avustusta kuukaudessa, tai 5 markkaa henkeä kohti. Anomus hylätään, mutta sensijaan tarjotaan äidille ja kolmelle alaikäiselle lapselle paikka vaivaistalossa ja lastenkodissa, joissa kustannus täytynee laskea 30 markaksi henkeä kohti kuussa eli 120 markaksi neljältä hengeltä. Kaiken todenrakkaisuuden mukaan olisi senlisäksi pitänyt maksaa sama määrä sekä kaatuvatautisesta tyttärestä että keuhkotautisesta pojasta, jolloin kaikkien kuuden ylläpito nousisi 180 markkaan kuukaudessa pyydetyn 25 markan asemasta. Tämä olisi 1,860 markan suuruinen ylimääräinen meno vuodessa ainoastaan yhden ainoan perheen vuoksi. — Tämä kysymyksestä, taloudelliselta kannalta katsottuna.

Ihmisyysden kannalta katsottuna tuntuu tämä päätös vieläkin vähemmän perustellulta. Kodin ja perheen hajottamista taloudellisten syiden vuoksi täytynee pitää kaikkein viimeisenä hätäkeinona. Tässä tapauksessa ei ole kysymyksessä ainoastaan riistää kahdelta nuorelta henkilöltä, työkykyisiltä täysikäisiltä lapsilta, jotka raskaiden vuosien kuluessa kykynsä mukaan ovat avustaneet sisarustensa elatuksessa ja perheen koossapitämisessä, koti, jonka kunnollisuutta vastaan ei tiettävästi ole tehty mitään muistutusta, vaan myöskin äidin hoidosta eroittaa kaatuvatautinen tytär. Lopuksi sen kautta ainiaaksi riistetään kolmelta, 8, 10 ja 13 vuoden vanhalta lapselta tuo arvaamaton etu saada varttua omassa kodissa, viemällä heidät lastenkotiin, ehkä piankin lähetettäväksi sinne ja tänne yksityisiin koteihin. Muistettakoon, että kotia, joka kerran niin on hajoitettu, ei koskaan voi uudelleen yhteen liittää. Ja kuitenkin, muutaman vuoden kuluttua olisivat nämät lapset niin suuria, että he rikkomatommassa kodissa voisivat elättää itseään ja äitiään ilman vaivaisavustusta. Turhaa on koettaakaan antaa tälle rikkirepimiselle joko äidin tai lasten hyväksi tarpeellisen kasvatustoimenpiteen leimaa.

Myöskin vähemmin edistyneillä paikkakunnilla koetetaan tällaisissa tapauksissa ihmisyyssyistä seurata Armollisen holhouslain 57 §:n 3 momentin määräystä, jossa sanotaan: »Vanhempia älköön kuitenkaan eroitettako alaikäisen lapsensa kasvattamisen oikeudesta, elleivät he ole törkeästi väärinkäyttäneet sitä valtaa, joka heillä on lapsen suhteen, tahi muuten laiminlyöneet vanhempien velvollisuuksiaan, taikka siveettömällä tai pahantapaisella elämällä tahi ilmeisellä kykenemättömyydellään lasta kasvattamaan, pane sen kasvatusta alttiiksi». Kunnallisen vaivaihoidon on luonnollisesti koetettava ylläpitää perhesiteitä, eikä niitä törkeästi rikkirepiä.

Vaivaishoitohallitus voi kuitenkin jo ennakolta olla jotensakin varma siitä että tätä vaivaishoitotarjousta tässä muodossaan, nim. että perhe hajoitettaisiin ja perheenjäsenet otettaisiin eri laitoksiin, ei otettaisi vastaan. Ketään lastensa parasta katsovaa äitiä ei voitane saada turvautumaan tuollaiseen avustukseen muuten kuin mitä suurimmassa puutteessa. Äiti luopuu tuollaisessa tapauksessa, mikäli mahdollista, kaikesta vaivaihoidosta, ei kuitenkaan itse elättäkseen itseään ja perhettään, mikä olisi mahdotonta, vaan toivossa saada enemmän myötätuntoisuutta osakseen kääntymällä yksityisen hyväntekeväisyyden, yhdistysten ja yksityisten henkilöiden puoleen. Tuollaista vaivaistaloonottamistarjousta pidetäänkin usealla taholla ainoastaan keinona, jolla saadaan avunpyytäjät kieltäytymään kaikista vaivaishoitovaatimuksistaan tai toisin sanoen naamioituna fieltöna. Uusien hoidekkaiden käskeminen tällaisessa tapauksessa vaivaistaloon, joka on niin täynnä, että on asetettu kysymyksenalaiseksi laitostarkon luovuttaminen sairashuoneeksi, näyttää sitäpaitse hyvin aiheettomalta.

Viime huhtikuun 9 päivänä annoin käydä tiedustelemassa tämän perheen tilaa. He asuivat yhdessä kuten ennenkin, vaikkakaan leski —berg'ia ei oltu saatu taivutetuksi työhön. Ellei minulle ole väärin ilmoitettu, oli hänellä kuitenkin kylliksi työtä seitsemän kotonaolevan lapsensa hoidossa, joista viisi edelleenkin oli ilman työtä ja kahdella ainoastaan sitä oli. Kaikki oli pysynyt ennallaan, sanoi hän, ainoastaan vaivaishoitoavustus oli lopetettu. Minä puoles-

tani en kuitenkaan voi uskoa että hän niin «aivan hyvin» voi olla ilman vaivashoitoa. «Tämä Vaivashoitohallituksen päätös on kuolonisku minulle», sanoi hän surullisena kansliassani, kun hänen oli valittava joko luopua lapsistaan tai yhdessä heidän kanssaan edelleenkin kulkea kohti kieltäymyksiä ja kaikkein tarpeellisimpain elintarpeiden puutetta.

*Kuvernöörin-
viraston väli-
päättös.* Yllämainitusta käy ilmi että Vaivashoitohallitus syyskuun 4 päivänä 1911 vastasi leski —berg'in ensimmäiseen vaivashoitoanomukseen yksinkertaisella, peittämättömällä kiellolla, johtuen tämä nähtävästi Tarkastusmies Myhrberg'in muistutuksista leski —berg'in luulotellusta haluttomuudesta työhön, sekä myöskin minun mielestäni väärästä Armollisen vaivashoitoasetuksen pakollista vaivashoitoa koskevien määräysten tulkitsemisesta. Näiden seikkojen vuoksi katsoin olevani pakoitettu muiden samankaltaisten yhteydessä tekemään ilmoituksen läänin Kuvernöörille kirjelmässä marraskuun 1 päivältä 1911.

Kuvernöörinviraston tässä asiassa antamassa päätöksessä sanotaan (Suomennos):

«Harkitessaan Vaivashoidontarkastelijan kolmessa eri virkakirjelmässä tekemää anomusta että Kuvernööri ryhtyisi tarpeellisiin toimenpiteisiin sen johdosta että silittäjätär M. P., lesket E. S. ja H. —berg sekä naimaton nainen J. S. F. olivat valittaneet että Helsingin kaupungin vaivashoito oli kieltänyt heiltä pyytämänsä avustuksen, leski A. S. väittäen että häntä oli kohdeltu kovuudella Vaivashoitohallituksen kansliassa sekä kirvesmies A. F. Z. valittanut että häneltä oli kielletty korvaus erään lapsen hoidosta, jota oli hoitanut Vaivashoitohallituksen käskystä, sekä sopimattomalla tavalla kohdeltu vaivashoitokansliassa, on Lääninhallitus havainnut:

että vaivashoitoasetuksen 43 §:n mukaan se, jolta vaivashoito on kielletty kaupungissa, on oikeutettu pyytämään Vaivashoitohallitusta alistamaan asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, minkätähden Lääninhallituksen mielestä Vaivashoidontarkastelijalla ei ole ollut syytä, asian ollessa selvittämättä, vaatia Kuvernöörin toimenpidettä P:n, S:n, —berg'in ja F:n valitusten johdosta, joiden henkilöiden suhteen Vaivashoitohallitus, mikäli sen selvityksistä on ilmi käynyt, on menetellyt asianhaaran ja asiata koskevien määräysten mukaisella tavalla;

Tämän johdosta ei Lääninhallitus katso Vaivashoidontarkastelijan odellamainittujen muistutusten ja väitteiden antavan täällä aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

Tähän päätökseen tyytymätön on —————
————— Helsingissä, Lääninkansliassa, tammikuun 19 päivänä 1912.

Kuvernöörinviran puolesta:

Axel Th. Möller.

O. Wickström.
mtty.»

Koska se tapa, jolla Kuvernöörinvirasto tässä päätöksessä tulkitsee lainittua lainkohtaa, siis huomattavasti eroaa siitä mitä minä enemmän kuin kaksikymmenvuotisenä virka-aikanani olen tahtonut pitää oikeana, käännyin myöskin tässä kysymyksessä Prokuraattori Lorenzo Kihlman'in puoleen pyytäen neuvoa ja avustusta, seurauksella että hän viime toukokuun keskipaikkeilla jätti Keisarilliseen Senaattiin minun puolestani alamaisten valituksen asiassa. Koska tämä on omiaan lähemmin valaisemaan niitä periaatteita, joiden mukaan olen toiminut huomattavan toimintahaaran suhteen, kun on ollut kysymyksessä vallitsevain epäkohtain poistaminen, sekä aikaisemmin että vuonna 1911, julkaisen tässä kokonaisuudessaan suomennettuna tämän kirjelmän. Siinä sanotaan:

*Alamainen
valitus.*

»Tyytymättömänä Uudenmaan läänin Kuvernöörinviraston myötäliitetttyyn Tammikuun 19 päivänä kuluvaan vuotta antamaan päätökseen muun muassa minun läänin Kuvernöörille tekemän ilmoituksen johdosta että Silittäjätar M. P:ltä, leskiltä E. S. ja H. — berg sekä naimattomalta naiselta J. S. F. Helsingin kaupungin Vaivashoitohallitus oli kieltänyt avustuksen, saan minä muutoksen saamiseksi sanottuun päätökseen, mikäli se koskee yllämainittuja henkilöitä, syvimässä alamaisuudessa esiintuoda seuraavaa.

Valituksenalaisessa päätöksessä on Kuvernöörinvirasto antanut lausuntonsa ja koska sen, jolta kaupungissa on kielletty vaivashoito maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun, yleistä vaivashoitoa koskevan Armollisen asetuksen 43 §:n mukaan on käännyttävä Vaivashoitohallituksen puoleen pyynnöllä että asia alistettaisiin Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, katsonut että minulla ei ole ollut syytä asian ollessa selvittämättä, pyytää Kuvernöörin toimenpidettä mainittujen henkilöiden valituksiin nähden, joiden henkilöiden suhteen Vaivashoitohallitus, mikäli sen asiassa antamasta selvityksestä käy ilmi, »on menettelty asianhaaran ja asiata koskevain määräysten mukaisella tavalla», minkä tähden Kuvernöörinvirasto ei ole katsonut asiassa tekemäni esityksen tässä osassaan antavan aihetta toimenpiteisiin. Näyttää siltä että Kuvernöörinvirasto siis on tahtonut väittää että ellei asianomaiset avuntarvitsijat olleet jättäneet vaivashoitoasiataan Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, Vaivashoidontarkastelijalla ei ole oikeutta vaatia Kuvernööriä ryhtymään tarkastukseen tai muihin toimenpiteisiin asiassa ja että tämän tällaisten olosuhteiden vallitessa Kuvernöörille tekemä ilmoitus siis jo muodollisistakin syistä olisi Kuvernöörin jätettävä käsittelemättä.

Suomen Suuriruhtinaskunnan Kuvernööreille Joulukuun 29 päivänä 1894 annetun Armollisen johtosäännön 25 §:ssä säädetään kuitenkin: »Kuvernöörin on valvottava että vaivashoito läänissä, voimassa olevain säädösten mukaan, tarkoituksenmukaisesti järjestetään ja ylläpidetään, sekä että kerjuuta ehkäistään ja estetään;

— — — Vaivashoitasetuksen 43 §:n 3 mom. sanotaan taasen »Jos valitusta on tehty taikka ei, niin Kuvernööri, virkavelvollisuutensa johdosta, ei ole estetty antamasta nuhteita sille vaivashoitoyhdys-

kunnalle, jonka havaitaan jossakussa seikassa laiminlyöneen velvollisuutensa, ja, jos ei siitä kuitenkaan ojennusta tule, soveliaan sakon uhalla saattamasta yhdyskuntaa muistutusta noudattamaan.»

Tässä sanotaan siis selvästi että Kuvernööri myöskin siinä tapauksessa ettei ole valitettu Kaupunginvaltuustolle tai Kuvernöörille, kuitenkin on oikeutettu ryhtymään toimenpiteisiin sen vaivaishoitoyhdyskunnan suhteen, jonka katsotaan laiminlyöneen velvollisuutensa joko tavalla tai toisella.

Kuvernöörinviraston asiata koskevain säädösten tulkitseminen lienee onneksi ainoa laatuaan. Vaikka minä vaivaishoidontarkastelijana enemmän kuin kahden vuosikymmenen kuluessa asianomaisille Kuvernööreille olen tehnyt valituksia useiden, puutteellista vaivaishoitoa koskevain tapausten vuoksi, en voi muistaa ainoatakaan tapausta, jolloin Kuvernööri olisi kieltäytynyt ottamasta harkitakseen kysymystä sen tähden ettei valitusta vaivaishoitohallituksen päätöksen suhteen oltu tehty Kaupunginvaltuustolle tai Kuntakokoukselle.

Että tämä tulkitseminen ei ole oikea, käynee myöskin selville erinäisistä lausunnoista Talousvaliokunnan mietinnössä Armollisesta esityksestä koskeva yleistä vaivaishoitoa Valtiopäivillä 1877—1878. Valtiopäiville esitetyn lakiehdotuksen ja kysymyksessä olevain säädösten suhteen sanotaan tosin ensin »vaivaishoitoyhdyskunnan päätöstä vastaan haetusta vaivaishoidosta älköön valitusta tehtäkö muussa tapauksessa kuin jos valittaja luulee taitavansa näyttää, ett'ei päätös ole laillisessa järjestyksessä tapahtunut». Mutta jatketaan: »Sitä vastoin tosin Kuvernööri, 45 §:n 3 kohdan (nytemmin § 43) mukaan, saa pakoittaa vaivaishoitoyhdyskuntaa täyttämään velvollisuksiensa, mutta selvähän on, että mainittu Kuvernöörille myönnetty valta ei ulotu kauemmaksi kuin pakoittamaan kuntaa täyttämään, mihin sitä laki välttämättömästi velvoittaa» (siis m. m. pakollisen vaivaishoidon täyttäminen); »ja että semmoisen pakotusvoiman pitää löytyä, kun lainsäätäjä kerran on kunnalle määrännyt jonkin velvollisuuden, sehän on luonnollista.» (Siv. 6.) Ja kauempana samassa valiokuntamietinnössä sanotaan että olisi saattanut asettaa kysymyksenalaiseksi eikö 2 §:ssä mainittujen tarvitsevain hoidon suhteen olisi pitänyt antaa jotakin muuta sääntöä, kuin 14 §:ssä on, mutta — — — »kun sekä erilaiset paikalliset olot että eri ihmisten luonteet vaativat erilaista menettelyä, näyttää tässä kohden sopivin kunnille ja vaivaishoitohallituksille myöntää jonkinmoista vapautta, senkin enemmän, kun kuvernöörin 9 §:n mukaan, tulee ennen vaivaishoito-ohjesäännön vahvistamista tutkia, onko tarpeellisiin toimiin käyty että täytettäisiin, mitä kunta lain jälkeen on velvollinen, ja, jo edellä mainitun, 45 §:n 3 kohdassa olevan säännöksen mukaan, katsoa, että kunta täyttää velvollisuutensa.» (Siv. 10—11. Täällä harvennettu.) Kuten näkyy on lainsäätäjä tehnyt tämän valvonnan riippumattomaksi siitä onko valitusta tehty tai ei.

Tästä käynee selville että kun valtion vaivaishoidontarkastelija virkavelvollisuutensa mukaisesti Kuvernöörille tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varten ilmoittaa valituksia sen suhteen että vaivaishoitoyhdyskunta ei täytä sille Armollisen vaivaishoitoasetuksen 2 §:n mukaan kuuluvia velvollisuuksia on Kuvernöörin, huolimatta siitä onko muuta valitusta tehty tai ei, sen jälkeen kun tarpeellinen selvitys asiassa on hankittu, annettava nuhteet ja, ellei oikaisua tapahdu, ryhtyttävä ankarampiin toimenpiteisiin.

Myöskään ei se seikka ettei ilmoittamani asianhaarat ole täysin selvitettyjä, minun mielestäni ole riittävä syy jättää käsittelemättä kysymyksessäolevaa ilmoitustani ilman edelläkäypää tarkkaa tutkimusta kaikkien asiaan vaikuttavien seikkojen suhteen. Vaivaishoidontarkastelijalle voimassaoleva Armollinen johtosääntö ei velvoita häntä ilmoittaessaan esiintuodusta epäkohdasta antamaan täydellistä selvitystä asiassa. Tapana on myöskin ollut, että Kuvernööri, jos siihen on ollut aihetta, on käskenyt toimeenpanna poliisitutkiminnon. Helsingin vaivaishoidossa vallitsevain epäkohtain vuoksi olen, vaikkakin turhaan, pyytänyt tällaisen tutkimuksen toimeenpanemista.

Yllämainitun perusteella rohkenen alamaissimasti toivoa, että Teidän Keisarillinen Majesteettinne suvaitsi Armossa, kumoamalla valituksenalaisen päätöksen, mikäli se koskee M. P., E. S., H. —berg'iä ja J. S. F:ä palauttaa asian tältä osaltaan Kuvernöörille että hän ottaisi sen nudestaan lainmukaisesti käsitelläkseen.»

G. Vaivaishoidonneuvojain Bruno Sarlin'in ja Frans Malmberg'in käynnit 40:ssä köyhässä kodissa.

Kun avonaista vaivaishoitoa koskevat valitukset 1911 vuoden alussa kävivät yhä yleisemmiksi, käskin maan kolmen vaivaishoidonneuvojan, Axel Nilsson'in, Bruno Sarlin'in ja Frans Malmberg'in, käymällä yhdessä jaksossa persoonallisesti köyhien kodissa, hankkia selvyyttä köyhien todellisista olosuhteista. Terveystodellisista syistä pyysi Vaivaishoidonneuvoja Nilsson kuitenkin kirjeellisesti vapautusta tästä tehtävästä, joten toiset kaksi tammikuun lopulla ja helmikuun alussa kävivät 40:ssä köyhässä kodissa pääkaupungissa. Useimpiin näistä seurasi neuvoja eräs slummissisar tai kapteeni Pelastusarmeijassa, joka näytti hyvin tuntevan olosuhteet jokaisessa kodissa erikseen. Muutamien köyhien luokse seurasi neuvoja eräs toinen, eräässä kaupungin hyvän-keveysyysyhdistyksessä toimiva henkilö.

Vaivaishoidonneuvojain näiden käyntiensä johdosta minulle antama selvitys on näin kuuluva:

»Suomen Vaivaishoidon Herra Tarkastelijalle.

Saatuamme Herra Vaivaishoidontarkastelijalta määräyksen käydä ottamassa selkoa eräiden Helsingin kaupungin alueella asuvain köy-

Neuvojain lausunto.

hänhoitoa nauttivain tai kaipaavain perheiden oloista ja elämästä ynnä sen jälkeen antaa näistä käynneistämme ei ainoastaan selostuksia vaan myöskin yleisen lausunnon Helsingin kaupungin köyhäinhoidosta, saamme nöyryimmästi, samalla kun ilmoitamme erään tällaisen hyväntekeväisyyden palveluksessa jo kauan toimineen henkilön johdolla käyneemme 40:ssä Herra Tarkastelijan meille osoittamista paikoista, oheenliittää 34 katsastusselostusta ynnä niissä lähemmin esiintyvän havaintojemme perusteella lausua seuraavaa:

Kaupungissa, jonka asukasluku on 160,000 ja jonka virkeästi kehittyvät likeyritykset houkuttelevat yhä runsaammin ja runsaammin maaseudun väestöä sen alueelle muuttamaan, edellyttää kunnallisten asiain menestyksellinen hoito vähitellen yhä pontevampaa ja älykkäämpää johtoa sekä uhrautuvampaa työtä. Siihen asemaan on viime vuosina ennättänyt pääkaupunkimme Helsinki. Mutta kun kaupunkiin virtaavan uuden aineksen enemmistö on maaseutujen köyhää, tilatonta väestöä, joka ensimmäisestä päivästä alkaen on täydellisesti riippuvainen työtilaisuuksista ja työpalkoista, niin on luonnollista, että kunnallinen köyhäinhoito on Helsingissäkin vähitellen, mutta varmasti, muodostunut yhteiskunnallisista kysymyksistämme polttavimmaksi. Ilmoitetaanhan sen menojen viime vuonna jo nousseen yli puolen miljoonan, mitä erää ei kuitenkaan asukaslukuun nähden voi pitää verrannollisesti korkeana.

Onko Helsingin kaupungin, maan pääkaupungin ja sen henkisen ja taloudellisen kehityksen ensimmäisen tyyssijan inhimillisin yhteiskunnallinen laitos, köyhäinhoito, järjestetty tavalla, jonka voi sanoa todistavan pontevaa ja älykästä johtoa ja uhrautuvaa työtä? Kysymys saanee vastauksen seuraavasta.

Uudemmanaikainen lääketiede pyrkii paremminkin poistamaan taudin syitä kuin rakentelemaan parantoloita jo sairastuneille. Kautta sivistyneen ja yhteiskunnallisesti valistuneen maailman pyrkii uudempi suunta köyhäinhoidossakin preventivisyyteen s. o. ehkäiseviin toimenpiteisiin, ymmärtäen kurjuuden syiden poistamisen ynnä henkistä tai taloudellista rappiotilaansa lähenevään pelastamisen sekä siveellisesti että taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kuin jo sortuneiden ihmisirstaleiden kokoamisen elätyskasarmeihin. — Käytyämme noin 40:ssä perheessä Helsingin kaupungin alueella, emme ole voineet tulla muuhun käsitykseen, kuin että köyhäinhoito täällä on unohtanut ehkäisevät hoitotoimenpiteet. Viimeisillään viruvat keuhkotautiset äidit saavat kosteissa huoneissa levittää tartuntaa omiin yskäisiin lapsiinsa. Ulkomailla eristetään tällainen tapaus viipymättä.

Työnpuutteen tai satunnaisen sairauden ahdistuksessa ovat monet perheet olleet pakotetut panttaamaan viimeisetkin rihkamansa ja työkalunsa, sortuen luonnollisesti pian sen jälkeen yhä suurempaan hätään. Ja ainakin parissa tapauksessa olemme kammoksuen konstateranneet, että köyhyydenkurjuus on ahdistanut kunniallisen naisen synkkäin paheiden poluille. Harvoja eivät ole nekään tapaukset, joissa

asuntojen epäterveellisyys ja kaikkia hygienian alkeellisimpiäkin vaatimuksia vastaamaton tila vaikeasti heikentää vanhempain ruumiinvoimia ja henkistä joustavuutta sekä lasten tervettä kehitystä.

Kaikki nämät seikat ovat omiaan osoittamaan, ettei ehkäisevän köyhäinhoidon oikeutettuja vaatimuksia kaupungissa enää sovi laiminlyödä, ellei tahdota suorastaan kasvattaa uutta köyhäinhoitopolvea, johon tuskin luulisi järkevässä yhteiskunnassa pyrittävän.

Mutta kun meiltä ei ole voinut jäädä huomaamatta, että Köyhäinhoitohallituksen jäsenet nähtävästi eivät ole pitäneet velvollisuutenaan käydä tarkastamassa heille uskottujen köyhäinhoitopiirien köyhiä ja heidän olojaan, niinkuin maan muissa köyhäinhoitoyhdyskunnissa voimassaolevan asetuksen selviä määräyksiä noudattaen tehdään, eivätkä siis myöskään tunne hoitoalueittensa köyhäin todellisia huolia ja tarpeita, niin eihän ole ihme, ettei köyhäinhoitohallitus kokonaisuudessaankaan ole ryhtynyt aloitteihin ehkäiseviä köyhäinhoitotoimenpiteitä varten. —

Tässä yhteydessä, mainittakoon myöskin siitä huomiostamiseksi, että köyhäinapu täällä rähtävästi tehdään miltei poikkeuksetta riippuvaiseksi kotipaikkaoikeudesta. Onko menettely aiheutunut kotipaikkaoikeuslainsäädäntömme väärinkäsityksestä, vaiko mukavuussyistä — korvauksenhakuvaivain välttämiseksi — sitä emme tiedä. Mutta onhan ainakin eittämättömästi totta, että voimassaoleva vaivaishoitoasetus selvin sanoin velvoittaa vierastakin yhdyskuntaa antamaan »tarpeenmukaista elatusta ja hoitoa» ainakin määrätyissä tapauksissa hädänalaiselle.

Toisaakseen olemme, jos selostamaimme perheiden meille antamiin tietoihin voi luottaa, ¹⁾ tulleet siihen käsitykseen, että köyhäinhoitoa jo nauttivain apuerät suhtautuvat avustettujen hädänalaisuuteen nähden varsin epätasaisesti, jopa niinkin, että näyttää melkein siltä, kuin ei apua myönnettäessä olisi lähimainkaan tarkemmin tunnettu avunanojain kotiooloja, heidän työkykyään, alaikäisten lastensa lukua, sattuneita sairaustapauksia j. n. c. — Olisimme melkein taipuvaiset uskomaan, että asianlaita on usein niin ollutkin. Sillä, sikäli kuin tiedämme, on Helsingin kaupungin köyhäinhoidon palveluksessa ainoastaan aniharvoja palkkaanauttavia köyhäinluonakävijöitä, joiden aika ei salli heidän montakaan minuuttia viivähtää tutkittavan tapauksen ääressä, jos mielivät ennättää käydä heille määrätyissä perheissä. Pintapuolisuus on siten tuottanut epätasaisuuksia apujen jaossa ja rinnan sen kanssa katkeruutta avustettavain piirissä. Palkatut köyhäinluonakävijät voivat kuitenkin välttää tämän epäkohdan ja harjaantua täsmällisesti ja ammattimaisen tarkasti punnitsemaan kunkin avunanomuksen suhdetta avuntarpeeseen, jos vain luonakävijöitä palkataan riittävä määrä, niin että voivat syventyä kunkin

¹⁾ Useimmat avustuksen suuruutta koskevat tiedonannot on tarkistettu osaksi tiedustelemalla Toimeenpanevalta johtajalta, osaksi vertaamalla vaivaishoitohallituksen tilastollisiin tietoihin ja on ne huomattu pääasiallisesti oikeiksi. — G. A. H.

tapauksen erikoisluonteeseen. Palkattujen köyhäinluonakävijäin lukumäärän lisäämistä pitäisimme suorastaan välttämättömänä Helsingin köyhäinhoitoa uudelleen järjestettäessä. Niiden toiminnan merkityksestä antaa luotettavan todistuksen Englannissa kehittynyt ja sieltä muihin maihin levinnyt n. k. virkailijajärjestelmä.

Mutta miltei vielä tärkeämpänä pitäisimme vapaaehtoisten kait-sijain työtä. Jo enemmän kuin puolen vuosisataa sitten ymmärrettiin sellaisen työn merkitys Saksassa, jossa luotu ja sittemmin maailmanmaineen saavuttanut Elberfeld-järjestelmä varautuu juuri siihen. Saksalaiset ovat ymmärtäneet, että kunnallisen köyhäinhoidon menestyksellinen työ riippuu kaikkien kuntalaisten yhteisestä ponnistuksesta, jonka pohjana on syvä ja elävä ihmisrakkaus, rakkaus laajaan ja uhraavaan työhön kärsiväin ja hätääntyneiden hyväksi, rakkaus ojentavaan ja siveellisesti kasvattavaan työhön henkisesti rappeutuneiden hyväksi ja rakkaus kaikkiin niihin tuhansiin toimiin, joiden kautta pyritään poistamaan kurjuuden syitä ja syntyä. Ihmetellä todella täytyy, ettei Suomen pääkaupunki puolen vuosisadan kuluttuakaan ole oivaltanut virallisesti omaksua näitä periaatteita ja niitä köyhäinhoitoonsa sovittaa, vaikka yksityinen hyväntekeväisyys täälläkin on jo kauan koittanut kait-sijainsa kautta asettua persoonalliseen kosketukseen hätääntyneiden perheitten kanssa, pyrkien individualisempaan menettelyyn kussakin eri tapauksessa.

Miltei lohduttomalta todella tuntuu ajatellessa, ettei maamme ensimmäisen kaupungin köyhäinhoidossa toimi ainoatakaan vapaaehtoista kait-sijaa, joka tuon tuostakin ystävänä astuisi köyhän majaan, siellä köyhän huolia kuuntelisi ja hänelle epätoivoiselta näyttävässä asemassaan neuvoja ja ohjausta jakelisi terveemmällä elämänymmärryksellä. Ja kuitenkin olemme vakuutetut, että kaupungissa löytyisi runsaastikin vapaaehtoisia, halukkaita voimia tarjolla, jos ne vaan koottaisiin ja niille juuriaan myöten selvitetäisiin, mitä arveluttavasti levenevä köyhyyden kurjuus vaatii parempiosaiselta yhteiskuntailmiselta meidän päivinämmme. —

Kuljimme viikon. Kävimme 40:ssä kodissa. Kaikkialla otettiin meidät ilomielin vastaan. Ihmeteltiin, kuin muka viitsimme astua mataliin majoihin. Heltyipä kyyneliin juoppokin, kun vakavasti mutta lämmöllä olojaan ja elämätään tiedustelimme. Mutta köyhäin-kait-sijan onkin kohdattava köyhää ihmisenä, eikä kanslianumerona. Sitä ikävämpää on viitatakin siihen lievimmin sanoen ihmeteltävään käsitykseen, joka melkein poikkeuksetta vallitsi kodeissa siitä tavasta, millä köyhäinhoito täällä kohtelee avunanojaan. Mielenkatkeruutta salaamatta seliteltiin vähä väliä: *»Eihän sinne toimistoon uskalla mennä ennenkuin hengenhädässä; pois sieltä ajetaan.»* —

Loistava esimerkki todellakin siitä, mihin joudutaan, kun 160,000 kaupungin köyhäinhoito sentralisoidaan yhteen toimistoon, jonka vasta pari vuotta vaikuttaneen filialin aikaansaamista lisäksi pidetään aivan erinomaisena suurtyönä. Ymmärrämme kuitenkin etteivät

nämät kaksi toimistoa mitenkään ennätä käsitellä avunanoja hätäantyneinä ja tukea kaipaavina ihmisinä. Numeroina niiden kirjoissa joutuvat kiertämään nälistyneiden, sairaiden, alaikäisten ja heikkomielisten pitkät sarjat. Ihmisyyden ja valistuksen jopa kunnallistaloudenkin nimessä ei liene liikaa vaatia n. s. desentralisatsionia Helsingin köyhäinhoidossa ynnä kaitsijain siihen liittämistä, jotta köyhäin ei tarvitsisi kuulla kiukkuista puhetta ja kärsiä ulosajoa kurjuutensa lisäksi.

Vakavat epäkohdat eivät parane vaikenemalla, mutta arvaamme varsin hyvin, että meitä tuskin uskotaan, kun sanomme, että selostamistamme tapauksista on *tuskin ainoassakaan myönnetty köyhäin-apua riittävästi*. (Täällä harvennettu). Korkeintaan parinkymmenen markan kuukausiavulla eivät sairaloiset lesket voi elää viiden—kuuden alaikäisen lapsensa kanssa, kun jo huonevuokransakin usein nielee enemmän. Polttopuitta palettavat vanhukset, ellei niitä heille hankita. Niin ellei Pelastusarmeija varsinkin Kalliossa, Hermannissa ja Toukolassa miltei päivittäin jakaisi kymmeniä halkolippujaan, eivät näiden esikaupunkien hädänalaiset kauvankaan kykenisi kangistumatta liikkumaan vetoisissa suojissaan. Väärin on vedota hyvantekeväisyyteen selvissä kunnallisen köyhäinhoidon piiriin kuuluvissa tapauksissa; väärin on yksityisen armeliaisuuden selän taitse pyrkiä saamaan kunniaa vuotuisten menoarvioiden pienuudesta; väärin pyrkiä torjumaan menojen nousua, jos lainmääräämän yhteiskunnallisen velvollisuuden tarkoituksenmukaisempi täyttäminen sitä vaatii.

Mutta näkemistämme ja kuulemistamme olemmekin tulleet siihen tinkimättömään vakaumukseen, että Helsingin kaupungin köyhäinhoidon nykyinen järjestelmä ei vastaa tarkoitustaan, että sen avonaista hoitoa koskeva toiminta on ajan vaatimuksia vastaamattomalla kannalla ja sen ainoan hallituksen voimat nykyään siinä määrin riittämättömät että moninaisia laiminlyömiä on selvään havaittavissa.

On mahdollista, että kaikki tiedot selostamissamme tapauksissa eivät pitempiaikaisen tutkimuksen jälkeen osoittutuisikaan täsmällisiksi ja oikeiksi. Voihan edellyttää, että köyhäin kodeissa olisi joskus meille vääräkin tietoja annettu. Mutta siitä huolimatta uskomme saaneemme oikean käsityksen avonaisten köyhäinhoidon oloista maan pääkaupungissa yleensä. Ja se käsitys ei suinkaan ole ilahuttava, niin monta onnetonta perhettä on painautunut ajatuksiimme riittämättömine avustuksineen.

Lopuksi tahdomme lausua mielipiteenämme, että Helsingin kaupungin köyhäinhoidon ajanmukaiselle kannalle järjestäminen olisi varmaankin voittoisimmin toteutettavissa n. k. yhdistetyn virkailijaja kaitsijajärjestelmän kautta, johon tietääksemme nykyisin pyritäänkin kaikissa suuremmissa kaupungeissa ainakin Skandinaviassa ja Saksanmaalla. — Helsingissä, helmikuun 4 p:nä 1911.

Bruno Sarlin.

Vaivaihoidon neuvoja kaakkoi-piirissä.

Frans Malmberg.

Vaivaihoidon neuvoja pohjois-piirissä.

*Erikoista-
pauksia.*

Koska kävisi liian pitkäksi tässä täydelleen julkaista kaikki 34 kertomusta, esitän ainoastaan yhteenvedon muutamista, joista kuitenkin toivottavan selvästi käynee ilmi, että avustukset muutamissa tapauksissa ovat olleet riittämättömät. Myöskin näistä olen jättänyt nimet pois.

N:o 1.

Eräs 71-vuotias mies ja 65-vuotias vaimo asuvat yhdessä, suuressa köyhyydessä. Mies on viimeiset 4 ½ vuotta ollut palovartijana eräällä teollisuuslaitoksella, mutta kaksi viikkoa ennen joulua oli hän pakoitettu voimain vähyyden vuoksi jättämään tämän toimen, josta hän sai hyvät todistukset. Siitä alkaen ei hänellä ole ollut mitään tuloja, mutta yksityiseltä *armeliaisuudelta* saanut niin paljon avustusta, että vanhuksset töintuskin ovat pysyneet hengissä. Helsingin vaivashoidolta ei toistaiseksi, pyynnöstä huolimatta, ole saatu mitään, ¹⁾ koska kotipaikkaoikeus on kiistanalainen. Vaivashoidonneuvojain loppulausunto: »Perhe tarvitsee apua heti ja on sellaista *täällä* lain mukaan annettava kotipaikkaoikeudesta huolimatta, kunnes heidän oikea kotipaikkansa on saatu selville.»

N:o 2.

Vietettyään ensin pitemmän aikaa irstasta elämää poistui mies paikkakunnalta kesällä 1910 ja lience hän myöhemmin saapuneen kirjeen mukaan lähtenyt Amerikkaan. Kotiin jäi vaimo neljän lapsen kanssa, mutta vähää ennen joulua syntyi kaksoiset. Vanhin lapsista, 16-vuotias tytär, oli aikaisemmin ollut toimessa, mutta kaksoisten synnyttyä, oli hänen näitä hoidettava sekä pienempiä siskojaan, äidin jälleen työskennellessä pesijänä uudisrakennuksilla, ainoa tulo, joka lukuisalla perheellä nyt oli. Ainoa vaivashoidon antama avustus tähän mentäessä on ollut kuukauden vuokra ²⁾ siltä ajalta kuin vaimo oli lapsivuoteessa.

Perhe näytti puutteenalaisuudestaan huolimatta siistiltä ja pienokaiset kävivät koulussa; mutta neuvijat ilmoittivat kuitenkin että äiti ilman avustusta ei voi elättää 6 lastaan, koska vanhimman lapsen aika kuluu toisten hoitamiseen. »Apua äiti tarvitsee ja pian». —

N:o 3.

Kaksi vuotta sairastettuaan keuhkotautia makaa eräs työmiehenleski viimeisillään hyvin pienessä, raskasilmäisessä huoneessa. Samassa hökkelissä asuu hänen 18-vuotias poikansa ja 10-vuotias tyttärensä. Ensimmäinen on 1 ½ vuotta ollut kirjapaino-oppilaana, mutta on nyt työttömänä kirjaltajalakon vuoksi; tyttö käy kansakoulua. Vaimo on kaupungin vaivashoidolta saanut ainoastaan 10 markkaa kuukaudessa; ³⁾ hengissä pysymisen on tehnyt mahdolliseksi se seikka, että sairastunut on saanut lisäksi 5 markkaa keuhkotautisten avustusvaroja ja litran maitoa päivässä, sitäpaitsä vapaat lääkkeet. »Mutta, suoranainen elatusapuerä on mielestämme aivan rittämätön. Lisäksi on mie-

¹⁾ ja ²⁾ Ilmoitus tarkistettu ja huomattu oikeaksi.

³⁾ Toimeenpanevan johtajan ilmoituksen mukaan 25 markkaa.

lestämme kurjaa, ettei viimeisillään olevaa keuhkotautista korjata sairaalaan ja asuntoa desinfisoida, sillä sairas tartuttaa luonnollisesti ummehtuneessa huoneessaan lapsensakin.»

N:o 6.

Miestä, joka lokakuulla 1910 sairastui luultavasti keuhkotautiin, hoidetaan edelleen Maarian sairaalassa. Kodissa on 38-vuotias vaimo ja kuusi lasta, joista vanhin on 17 vuotta vanha ja nuorin 2 kuukautta. Vaivaishoidolta saatiin keran ennen joulua, miestä hoidettaessa vielä kotona, 10 markkaa, sen jälkeen 15 markkaa kuukaudessa ¹⁾ eli toisin sanoen se summa, joka menee vuokraan. Kahdella lapsella on tuloja, mutta muut neljä aivan avuttomia, ja nuorimman hoidon vuoksi ei äiti pääse työhön. »Selvään tajunnee jokainen, että nykyisellä avulla ei perhe kykenä elämään.»

N:o 8.

Mies hukkuu neljä vuotta sitten; vaimo on senjälkeen koettanut elättää itseään ja neljää lastaan, joista vanhin on 15 vuotta, nuorin 3 ½ vuotta. 15-vuotias poika on toisinaan saanut hiukan ansiota, mutta nyt on lääkäri kieltänyt häntä tehdastöistä keuhkovian vuoksi, mutta äidin mielestä on tämä ansio kuitenkin välttämätön, saadakseen rippikouluvaatteet pojalle keväällä. Itse on hän ommellut, mutta hänen ompelukoneensa on nyt niin huono, ettei se kelpaa edes pönttilaitokseen. Koska työtä ei aina ole riittänyt, on äiti väkisin velkaantunut. Ainoa vaivaisavustus on ollut 16 markkaa kuukaudessa, ²⁾ vaikka yksin vuokrakin jo nousee 14 markkaan. Hän siunaa Kaupunginlähetystä, joka hädänhetkenä on lähettänyt hänelle puita. Vaivaishoidon neuvot katsovat myöskin tässä tapauksessa suuremman avustuksen olevan välttämättömän, ennenkuin velat pakoittavat panttaamaan kodin pienet tarvetavarat.

N:o 11.

41-vuotias mies ja 39-vuotias vaimo asuvat yhdentoista (11) lapsensa kanssa yhdessä vähän kookkaammassa huoneessa. Mies on sairaloinen; äskettäin oli hän melkein kykenemätön työhön kahden vuoden aikana. Nyt on hän työssä, mutta on jälleen alkanut tuntea hermokipua päässään. Vaimo, joka on synnyttänyt 14 lasta, joista 3 nyttemmin on kuollut, on terve ja tarmokas, mutta viimeisen perhelisäyksen jälkeen, jolloin syntyi kaksoiset, ovat hänen voimansa huomattavasti vähentyneet, koska vaimon aika ja voimat myöskin yön aikana kuluvat pienokaisten hoitoon. Vanhin lapsista on ollut kirjapainossa työssä, mutta tämäkin tulolähde on nyt lakon vuoksi loppunut. Vanhempain ainoa apu on kahden nuoremman tyttären ansiot, jotka ovat juoksutytteinä eräässä liikkeessä, mutta heidän ansionsa menee suurimmaksi osaksi omiin jalkineisiinsa ja vaatteisiinsa. Yhdellä pojista on nähtävästi tuberkelia ruumiissaan. Äidille kuvastui tulevaisuus hyvin synkkänä, etenkin koska miehen hermosairaus yhä pahenee ja koska hän itse ei enää, kuten tähän saakka, voi työskennellä kodin ulkopuolella pienokaisten hoidon vuoksi.

¹⁾ Toimeenpanevan johtajan ilmoituksen mukaan yhteensä 25 markkaa.

²⁾ Ilmoitus tarkistettu ja huomattu oikeaksi.

Eräs hyväntekeväisyysyhdistys oli heitä jonkunverran avustanut, mutta vaivaishoidolta eivät he siihen saakka olleet saaneet mitään.¹⁾ Pari vuotta sitten sai hän kieltävän vastauksen vaivaishoidolta tavalla, joka vaikutti sen ettei hän toista kertaa tahtonut uudelleen koettaa. Näytti siltä että vaimo suorastaan pelkäsi vaivaishoidon puoleen kääntymistä. — Vaivaishoidon olisi neuvojain mielestä ihmisyyden nimessä mentävä avuksi omasta alotteestaan ennenkuin 14 lapsen äiti kadottaa kaikki voimansa, sydän katkeruudesta kovettuun ja perhesiteet särkyvät.

N:o 12.

Neljättä vuotta leskenä on hänellä kodissa viisi lasta 17 ja 3 vuoden välillä. Vanhin on ollut kirjapainossa, jossa äiti pakoitti hänet käymään 2 viikkoa lakon puhkeamisen jälkeenkin, mutta josta sitten täytyi luopua. Eräs lapsista, 10-vuotias, on joutunut kasvatuslaitokseen näpistelyn vuoksi. Äiti oli kehoittanut lasta tämän köyhyydenkurjuuden tähden hakemaan ja pyytelemään polttopuita, mistä oli seurauksena että lapsi otti sieltä täältä palikoita ilman lupaa. Vaivaishoitoavustus on 20 markkaa kuukaudessa,¹⁾ josta jo 15 markkaa mence vuokraan. Turhaan on äiti enempää pyytänyt. Äiti, joka potee ankaraa päänsärkyä ja on rasittunut, olisi vaivaishoidonneuvojain mielestä ehdottomasti hyväntahtoisen tuen ja koroitettun kotiavustuksen tarpeessa.

N:o 14.

Kaksi vuotta leskenä on hänellä kaksi 8 ja 2 vuoden vanhaa lasta. Käy itse ulkotöissä, kun sellaista on saatavissa. Toisella lapsista on äskettäin ollut keuhkokuumetta, mikä luonnollisesti on tehnyt ansionsaannin vaikeammaksi. Vaivaishoidolta on hän tähän saakka saanut 6 markkaa kuukaudessa,²⁾ millä hän ei enää katso voivansa tulla toimeen, koska vuokra on 20 markkaa.

N:o 15.

Eräs kuolinvuoteellaan oleva äiti on Jumalan nimessä pyytänyt ettei hänen nimeään ilmoitettaisi hänen surullisen loppunsa yhteydessä, jotta hänen lapsensa eivät koskaan sitä saisi tietää. Jäätyään yksin kuuden lapsensa kanssa, joista vanhin oli 13 ja nuorin 1 vuoden vanha, joutui perhe suureen puutteeseen. Hän ei nähnyt mitään toimeentulon mahdollisuutta; nälkä irvisteli vasten onnettoman perheen kasvoja aamusta iltaan. Tämä pakoitti hänet lankeemaan; mutta siveellistä lankeemusta seurasi vaikea tauti, joka pakoitti hänet menemään sairashuoneeseen. Siellä hänessä heräsi syyllisyyden tunne ja katkera katumus. Sairaus johti hänet hautaan; mutta ennen kuolemaansa kirjoitti hän köyhien ystäville Pelastusarmeijassa liikuttavan kirjeen,³⁾ jossa hän sanoo polvillaan rukoilevansa, että hänen viattomia lapsiaan ei jätettäisi nälkään kuolemaan ja että näille ei ilmoitettaisi äitinsä surkeudesta. Pelastusarmeijan köyhäinluonakävijät ja siveyspoliisi löysivätkin lapsilauman osoitetusta paikasta;

¹⁾ Ilmoitus tarkistettu ja huomattu oikeaksi.

²⁾ Tarkistustietojen mukaan yhteensä 60 markkaa.

³⁾ Allekirjoittanut G. A. Helsingius on saanut lukea tämän kirjeen.

eräs armelias ihminen oli ottanut heidät hoitoonsa. Lopuksi huolehti vaivais-hoito heistä.

Vaivaihoidonneuvojat eivät sano tietävänsä oliko onneton äiti hädän hetkenä kääntynyt vaivaihoidon puoleen; mutta joka tapauksessa osoittaa tämä tapaus, miten vähän köyhäin elinoloista otetaan selvää edeltäpäin suurimman puutteen torjumiseksi.

N:o 16.

72-vuotias mies ja 79-vuotias vaimo asuvat pienessä ullakkohuoneessa. Reumatismista huolimatta ansaitsee mies vielä kesäisin hiukan puutarhatyöllä. Vanhukset olisivat tosin avustuksen tarpeessa, mutta ovat sitä turhaan Vaivais-hoitohallitukselta pyytäneet.¹⁾ Ilmoituksen mukaan lieene väitetty että näillä puolisoilla ei olisi kotipaikkaoikeutta täällä. — Tässä tapauksessa eivät asian-omaiset näytä noudattaneen sitä periaatetta, että avunpyytäjien on käännettävä vaivaihoidon puoleen siinä kunnassa, jossa he oleskelevat.

N:o 19.

Surkeassa hökkelissä asui noin 70-vuotias Maija P. nuoren tyttärensä E:n kanssa. Työllä olivat he ansainneet niukan toimeentulonsa aina vuoteen 1909 saakka, jolloin E. synnytti lapsen. Kun tämä lisäksi sairastui, joutui E. mitä suurimpaan puutteeseen ja kääntyi vaivaihoidon puoleen saadakseen lääkkeitä. »Toimistosta ajettiin hänet vihaisesti pois ja neuvottiin pyytämään lapsen isältä». *Lääkkeiden ja hoidon puutteessa pienokainen kuoli.*

Syksyllä 1910 synnytti E. toisen lapsensa. Tuntematon isä maksoi synnytyskustannukset ja katosi tietämättömiin. Nyt koitti todellinen hätä. Vanha äidinäiti on jo niin kömpelö ja saamaton, ettei pientä, sairasta lasta voi uskoa hänen hoitoonsa. Äiti E:n täytyy istua kätkyen ääressä; hän valmistelee paperiruusuja äidin käydessä ympäri kerjäten ja myyden valmisteita. Ansiot ovat niukat; pienet kotirihkammat ovat pala palalta panttilainauskonttorin kautta joutuneet ympäri maailmaa; viimeisenä keinona on ompelukone. Isäntä uhkaa hädällä.

Asunto on kurja; sinne mennään yhteisen pesutuvan kautta, jonka ränsistyneen permannon alla likavesi lotisee, ellei se ole jäänyt. Huoneen toista seinää vastassa on vettä täynnä oleva kellari. Lapsi on saanut kosteudesta ryyhelmiä, päähänsä ja Elinin silmät ovat verestyneet. Pienokaisen puolesta oli äidinäiti ollut Söörnäisten haaraosastossa pyytämässä lääkärinapua, mutta oli hänet nytkin ajettu ulos. — Ihmisyyden nimessä huutavat neuvojat avustusta niinkauan kuin pelastus vielä on mahdollinen.²⁾

N:o 20.

Leski viiden 18 ja 3 vuoden välillä olevan lapsensa kanssa. Hänen ainoa säännöllinen työnsä on kerran viikossa kiillottaa pöytäkalustot eräässä ravintolassa, josta hän saa 2 markkaa kerralta sekä joka toinen päivä pestä astiat eräässä

¹⁾ Tarkistustietojen mukaan eivät vanhukset ole saaneet vaivaihoidolta mitään.

²⁾ Toimeenpanevan johtajan ilmoituksen mukaan ei vaivaishoitoavustusta ole tässä tapauksessa myönnetty.

ruckapaikassa, josta työstä hän saa ainoastaan ruuanjätteitä lapsille. Vanhin lapsista, tytär, opettelee nykyään neulomaan, toistaiseksi ansaitsematta mitään. Eräs pojista saa juoksupoikana 35 markkaa kuukaudessa; perheen ainoa varsinainen tulo. Vaivaishoito on antanut 16 markkaa kuukaudessa,¹⁾ jotavastoin vuokra on 24 markkaa. »Koti näytti kyllä siistiltä, mutta kyllin köyhältä, niin että leski varmaan kaipaasi suurempaa avustusta.»

N:o 25.

Mies on tuomittu elinkautiseen vankeuteen. Vaimo, 52 vuotta, on jo viisi vuotta potanut keuhkotautia ja on kaikkien raskaampaan työhön mahdoton. Ainoana ansiona on sukankudonta eräälle rouvasväenyhdistykselle. Lapsia ei ole. Vaivaishoidolta hän saa 10 markkaa kuukaudessa, vuokran ollessa 8 markkaa kuukaudessa. Hänen on vaikea tulla toimeen tällä avustuksella. Hän asuu erään lesken luona, jolla on lapsia, joihin hän siis voi levittää tartuntaa.

N:o 28.

Eräällä 46-vuotiaalla leskellä on neljä 13 ja 4 vuoden välillä olevaa lasta. Luulee itsellään olevan vikaa keuhkoissa, minkätähden hänet onkin tutkittu Maarian sairaalassa; äskettäin ollut influenssassa. Ainoana ansiona on hänellä neulomatyöt. Vanhimmalla pojalla on 30 markan kuukausipalkka juoksupoikana. Kahdella pojista on tuberkelitä kaulassa, minkä vuoksi lääkäri on käskennyt vahvistamaan heitä voimakkaalla ruualla, jotta he voisivat kestää välttämättömän operatsionin. Yhdellä pojista on kerpukki, jonka äiti sanoo johtuneen liian kuivasta ravinnosta. Vaivaishoidolta saa perhe 20 markkaa kuukaudessa,²⁾ joka summa kokonaisuudessaan menee vuokraan. — Vaivaishoidon neuvot pitävät avustuksen koroittamista tarpeellisena.

N:o 31.

Keski-ikäinen mies makaa viimeisillään keuhkotaudissa; vaimo valittaa yleistä heikkoutta, hengenahdistusta ja struunaa. Ei voi käydä työssä; jotapaitse mies ja lasten hoito pidättää häntä luonaan. Kuusi lasta, kaikki kotona, joista vanhin on 16 vuotta, nuorin 4 vuotta. Vaimon on yksin suoritettava 36 markan suuruinen vuokra, koska häntä on kielletty ottamasta vieraita luokseen asumaan. Vaivaishoidolta saa hän 25 markkaa,³⁾ Maarian sairaalasta 10 markkaa kuukaudessa, mikä ei siis riitä vuokraankaan. Kaksi vanhinta lasta ansaitsevat yhteensä 40 markkaa kuukaudessa, minkä siis, sekä 1 litran maitoa, joka myöskin saadaan sairaalasta, on ylläpidettävä 8-henkistä perhettä. »Avustus näyttää riittämättömältä niin kauan kuin kuoleva isä on perheen hoidossa», lopettavat neuvot.

N:o 33.

Mies on monivuotisten kärsimystensä jälkeen neljä viikkoa sitten otettu Maarian sairaalaan, josta hän kaiken todennäköisyyden mukaan ei palanne täy-

¹⁾ Ilmoitus tarkistettu ja huomattu oikeaksi.

²⁾ Tarkistettaessa huomattu että avustus on yhteensä noussut 235 markkaan.

³⁾ Yhtöinen määrä on ilmoitettu 150 markaksi.

sin työkykyisenä ja jätti kotiin vaimon ja yhdeksän lasta, 1 ½, 2 ½, 4, 6, 7, 9, 11, 13 ja 15 vuoden vanhoja, joiden elatukseksi jäi muutamia pennejä rahaa ja puolikas leipää. Vaimo on koettanut elättää perhettä neulomalla eräälle hyväntekeväisyysyhdistykselle, mutta ansio ei luonnollisestikaan ollut riittävä. Ainoastaan panttaamalla vaatteita y. m. on hän voinut pitää elämää vireillä. Vaivaishoitoa pyydettiin kaksi viikkoa sitten; vihdoinkin on luvattu vastaus — noin kolme viikkoa sen jälkeen kuin pyyntö oli tehty. »Kun perhe nykyään on suorastaan hädänalaisessa tilassa ja kun 8 lapsista vielä on köyhäinhoidollisessa suhteessa alaikäisiä, velvoittaisi jo köyhäinhuoltoasetuskin vaivaishoitohallitusta ja varsinkin sen esimiestä viipymättä ryhtymään tarpeellisiin toimiin perheen väliaikaiseksi auttamiseksi, kunnes sen pitempiaikaisesta avustumuodosta on hallituksen kokouksessa sovittu. Mielestämme ei toimenpide siedä vähintäkään lykkäystä», lopettavat neuvojat kuvauksensa.

N:o 34.

Mies oli potanut 2 kuukautta keuhkkokuumeetta ja sitten, saadakseen takaisin ruumiinvoimansa matkustanut maalle köyhien ja sairaloisten vanhempainsa luo. 50-vuotias vaimo, joka sanoi olevansa hermoheikko ja potevansa raukeutta, joka silloin tällöin pakoitti hänet vuoteen omaksi, oli jätetty yksin kotiin 2 lapsensa kanssa, jotka kävivät koulua. Kahden kuukauden vuokra oli maksettamatta. »Köyhäinhoidolta on lääkkeet saatu ilmaiseksi, mutta muuta apua ei vaimo sanonut uskaltavansa pyytää, kun oli kuullut yleisesti kerrottavan, että köyhäinhoidon toimistossa *pyytäjille huudetaan*. (Täällä harvennettu.) Tällä kertaa lienee perheeltä ollut kaikki elintarpeet lopussa ja hätä ainakin talvi-kuukausina edessä, ellei miehen työkyky palaa ja vuokraa saada maksetuksi», sanovat Vaivaishoidonneuvojat. Kuvaavaa on että mieluummin kärsitään puutetta kahden lapsen kanssa kuin rohjetaan pyytää avustusta.

Useimmista näistä tapauksista ilmoitin heti Toimeenpanevalle johtajalle, Pastori Collanille ja kehoitin häntä ottamaan avuntarvitsijat erikoiseen huomioonsa, jotta minä tarkastuksen vuoksi pyysin saada tietoja avustuksen suuruudesta, jota jokainen heistä aikaisemmin oli saanut. Saapuneesta vastauksesta kävi ilmi että köyhäin tiedonannot aina olivat olleet pääasiallisesti oikeita. Koska kuitenkin myöhemmin sain tietää että mihinkään huomattavampiin muutoksiin ei oltu ryhdytty näiden avustustanauttivien suhteen, joiden aivan liian riittämättömät avustukset minun mielestäni täysin selvästi oli osoitettu, ilmoitin tästä kirjelmässä toukokuun 26 päivältä 1911 läänin Kuvernöörille, jolloin myötäliitin vaivaishoidonneuvojain tässä kosketellut yksityiskohtaiset kertomukset. Mikäli minä tiedän ja Kuvernöörinviraston myöhemmin antamasta päätöksestä ja välipäätöksistä päättäen ei Kuvernöörin mielestä ole ollut syytä ryhtyä mihinkään erikoisiin toimenpiteisiin näiden laajojen kertomusten johdosta, joita ei tiettävästi oltu myöskään lähetetty Vaivaishoitohallitukselle tiedoksi ja selityksen antamista varten.

H. Yksityisen avunpyytäjän tekemä valitus. Lääninhallituksen päätös riittämättömästä vaivaishoidosta tehdyn valituksen johdosta.

Vaivaishoidontarkastajalle tehty valitus.

Helmikuun 24 päivänä 1911 jätti suutarinvaimo M. kansliaani kirjelmän, joka on näinkuuluva:

»Vaivaishoidon Tarkastajalle Suomessa.

Hätä pakottaa minut kääntymään Herra Tarkastajan puoleen pyynnöllä Teidän toimenpidettänne siihen että Helsingin kaupungin vaivaishoitohallitus velvoitettaisiin avustamaan minua perheeni hoidossa. Olen nimittäin itse sairauden tähden melkeen työhön kykenemätön ja vaimoni, jota nivelleini hyvin usein ahdistelee, ei myöskään voi hankkia ylläpitoa kahdeksanhenkiselle perheellemme. Vaivaishoitohallitus antaa meille tosin 10 markkaa kuussa, mutta sillä emme mitenkään tule aikaan. Pyyntöni, saada enemmän, vastattiin viimeinkin lupaamalla, vaan nyt olen odottanut jo kuukauden ajan saamatta mitään, ja sillä aikaa olisimme jo nääntyneet, elleivät armeliaat ihmiset olisi auttaneet. Tuntuu hyvin ikävältä kääntyä Herra Tarkastajan puoleen tällaisella pyynnöllä, vaan muutakaan neuvoa en tällä kertaa näe. Helsingissä helmikuun 23 päivänä 1911.

K. V. M.»

Neuvojain selostus.

Kysymyksessäoleva perhe oli yksi niistä, joiden luona Vaivaishoidon neuvojat Malmberg ja Sarlin kuukautta aikaisemmin olivat käyneet ja käyntinsä johdosta antaneet seuraavan selostuksen:

N:o 5.

»Tammik. 27 p. 1911. K. V. M. ja hänen vaimonsa. Mies, iältään 44 vuotinen, tekee suutarin töitä, mutta on suureksi osaksi menettänyt työkykynsä ankaran, pitkällisen vatsakatarrin, reumatismin ja rintavian takia, joista lisäksi aiheutunut aika-ajoittainen vaikea hermosairaus. Vaimo, iältään 42 vuotta, valittaa reumatismia ja pöhöä toisessa polvessaan. Lapsia 6; kaikki vielä vanhempain luona. Lapsista vanhin 13 v., nuorin 7 kuukautta. Vuokra 17 mk. kuussa. Huone perin kostea ja vetoinen. Seinät ja permannon vierteet ynnä tavarat niissä ottavat hometta kosteuden tähden. Mies reumaattisena ja hermosairaana kärsii kovin huoneen kunnottomuudesta. Työtä olisi miehellä ollut melkolailla, mutta sairaloisuutensa on tehnyt hänelle mahdottomaksi täyttää tilaukset täsmällisesti; ja siten ovat ihmiset luopuneet häntä käyttämästä, niin että nykyisin ei kaikistellen terveimpinä päivinä enää työtä olekaan. Vammat tekevät lisäksi miehen väliin pitemmäksi aikaa kokonaan työkyöttömäksi. Mies ei suinkaan näytä mitenkään haluttomalta perheestään huolehtimaan, sikäli kuin voimansa myöten antavat. Saanut joskus köyhäinhoidolta lääkeapua ja 10 markkaa kuussa jatkuvaa vuokra-apua; mutta nytkin

taskussa parin viikon vanha resepti, jota mies ei sanonut uskaltavansa mennä »leimauttamaan» köyhäinhoidon toimistoon, kun hermosairaana ei kestä niitä sanoja, joita siellä saa kuulla eikä ylipääntään sellaista kohtelua, mikä pyytäjän osaksi toimistossa lankeaa. On anonut avustuserän korottamista, kun ei nykyinen pidä hengissä. Köyhäinhoidon puolesta on joku sen luonakävijöistä käynyt perheessä avustuserän korottamisanomuksen jälkeen. Avustus on nykyään riittämätön ja varsinkin, kun ottaa huomioon, että vaimonkin työkyky ei liene täysin normaali eikä tämä 6:n alaikäisensä luota mihinkään pääsekään. Tapaus vaatii pikaista korjausta. Mies surkeili varsinkin sitä, ettei apuerä riitä edes vuokraan, jonka loppua sitten viimeisiin voimin saada lantittain kerätä isännälle.»

Tarkastaakseni oliko avustuksen suuruus ilmoitettu oikein, kysyin kirjelmässä tammikuun 31 päivästä Toimeenpanevalta johtajalta, Pastori J. A. Collanilta tätä seikkaa ja kehotin Toimeenpanevaa johtajaa kiinnittämään tähän perheeseen — sekä muutamiin toisiin, joiden Vaivaishoidonneuvojat olivat ilmoittaneet olevan jotensakin puutteellisessa tilassa — erikoista huomiota. Seuraavan helmikuun 6 päivänä sain Toimeenpanevalta johtajalta vastauksen, missä hän ilmoittaa että suutari K. V. M. (kuten oli ilmoitettukin) oli nauttinut 10 markan avustusta tammikuusta alkaen 1910, sekä että Johtaja oli kiinnittänyt erikoista huomiota mainitsemini tapauksiin.

*Tiedonannot
varmistuvat.*

Koska tämän perheen mielestäni oli kuitenkin mahdotonta tulla toimeen niin pienellä avustuksella ja koska sen pitäisi saada nauttia pakollista vaivaishoitoa, ilmoitin minä tehdyn valituksen johdosta tästä Uudenmaan läänin Kuvernöörille kirjelmässä helmikuun 25 päivästä »niihin toimenpiteisiin» ryhtymistä varten, joihin olosuhteet voisivat antaa aihetta», ja myötäiliin tällöin myöskin Vaivaishoidonneuvojain perheen tilaa koskevan selostuksen. Samalla lisäsin omasta puolestani, että myöskin minä olin kuullut valitettavan sitä seikkaa, että avunpyytäjät kaupungin vaivaishoitotoimistoissa eivät olleet päässeet Toimeenpanevan johtajan puheille, vaan oli heidät poistettu jo ensimmäisestä huoneesta kovin sanoin.

Kuvernööri vaati sen jälkeen Vaivaishoitohallituksen lausunnon asiassa, jonka jälkeen Vaivaishoitohallitus kirjelmässä huhtikuun 18 päivästä 1911 koetti uskotella että koko tämän valituksen, joka Vaivaishoitohallituksen mielestä oli kaikkea perää vailla, oli Vaivaishoidontarkastelija itse tai Vaivaishoidonneuvojat järjestäneet saadakseen todisteen »arvostelutta heitetylle syytökselle». Koska tämä kirjelmä antaa selvän kuvauksen Vaivaishoitohallituksen käyttämästä kielestä ja sen todistustavasta, julkaisen sen tässä kokonaisuudessaan. Se kuuluu suomennettuna:

•HELSINGIN

VAIVAISHOITOHALLITUS.

Vaivaishoitohallituksen

lausunto. Helsingissä, huhtik. 18 p:nä 1911.

Uudenmaan läänin Kuvernöörille.

N:o 208.

Lähetepäätöksellä viimekuluneen maaliskuun 13 päivästä on Herra Kuvernööri käsenyt Vaivaishoitohallituksen antaa lausuntonsa Vaivashoidontarkastelija G. A. Helsingius'en kuudennen valituksen johdosta Helsingin kaupungin vaivashoidon hallintoa vastaan, mikä lähete saman kuun 20 päivänä on saatettu Vaivaishoitohallituksen tiedoksi.

Tämä valitus liittyy ennen tohtyihin viiteen valitukseen ja koskee kysymystä, että eräät puutteenalaiset henkilöt Helsingissä Vaivashoidontarkastelijan mielestä nauttivat liian pientä avustusta. Näyttääkseen toteen tämän väitteensä on Hovineuvos Helsingius antanut valtion Vaivashoidonneuvojille Frans Malmberg'ille ja Bruno Sarlin'ille tehtäväksi käydä eräiden köyhien luona kaupungissa sekä tarkastaa heidän todellista puutettaan; ja valituskirjelmässä mainitaan että neuvot ovat Hovineuvos Helsingius'elle antaneet kertomuksen 34 tällaisesta käynnistään. Kuitenkin esiintuo Hovineuvos Helsingius ainoastaan yhden näistä tarkastetuista tapauksista, erään 48-vuotiaan suutarin M—, joka itseään ja perhettään varten on nauttinut kymmenen markan suuruisia avustusta kuukaudessa vaivashoidolta. Muita tapauksia ei Hovineuvos Helsingius näytä pitäneen ainakaan yhtä suuressa määrin valaisevina. Asiain näin ollen olisi odottanut että ainakin ainoa perinpohjin selostettu tapaus olisi ollut kieltämätön hairahdus kaupungin vaivashoidon hallinnossa. Vaivaishoitohallituksen Toimeenpanevan johtajan ja hallituksen jäsenen pastori Murén'in, jonka piirissä M— asuu, myötäliitetty selonteko osoittaa kuitenkin ettei Hovineuvos Helsingius'ella tässäkään ainoassa tapauksessa ole ollut syytä tehdä valitusta Herra Kuvernöörille. Kysymyksessä oleva valituskirjelmä päättyy hyökkäyksellä niitä virkailijoita kohtaan, jotka vaivaishoitokanslioissa ottavat vastaan avunpyytäjiä. Vaivaishoitohallituksen asiassa hankkiman selvityksen mukaan on myöskin tämä hyökkäys aivan aiheeton.

Vaivashoidontarkastelijan menettelyä, milloin Herra Kuvernöörille tekemissä valituskirjelmissä, milloin sanomalehdissä kohtuuttomasti hyökkäämällä pääkaupungin vaivashoidon hallinnon kimppuun, täydyttäneen pitää suuressa määrin moitittavana. Myötäliitetty tarkastuspöytäkirja erään vaivaishoitotoasian johdosta osoittaa ettei Hovineuvos Helsingius ole edes häikäillyt persoonallisesti koettaa kiihoittaa köyhää ja, kun on kysymyksessä taloudelliset edut, luonnollisestikin helposti johdettavaa väestöä. Myöskin Pastori Murén'in, joka kauan aikaa on ollut kaupungin vaivaistalon saarnaajana, todistus osoittaa että henkilöt, joiden tehtävänä on helpottaa vaivaishoitotyötä,

ovat harjoittaneet kiihotusta, joka on omiaan vaikeuttamaan kunnallista vaivaishoitoa. Valituskirjelmässä sanasta sanaan jäljennetty suutari M:n kirje Suomen Vaivaishoidontarkastelijalle näyttää olevan tottuneen stilistin kirjoittama ja osoittaa sekin puolestaan ettei ole kartettu mitään keinoja todisteena arvostelutta heitetylle syytökselle.

Vaivaishoitohallitus, jonka vaikean työn pitäisi rauhallisesti saada jatkua, toivoo että Herra Kuvernöörin päätös tässä aiheettomassa valituksessa olisi senlaatuinen että Hovineuvos Helsingius huomaisi, että se virkamahdin väärinkäyttäminen, johon hän on tehnyt itsensä syylliseksi, ei ole ylemmän valtiovirkamiehen arvolle sopiva.

Vaivaishoitohallituksen puolesta:

Björn Schauman.

Ludvig Collan.»

Myöskin Vaivaishoitohallituksen viittaamat, Toimeenpanevan johtajan, Pastori J. A. Collan'in ja hallituksenjäsenen, Pastori Emil Murén'in kirjelmät sekä Köyhäinluonakäviä Sigrid Amirchanjanz'in tarkastuspöytäkirja ansaitsevat tulla lähemmin kosketelluiksi, koska Vaivaishoitohallituksen selitys kokonaan niihin perustuu.

Pastori Collan esiintuo pääasiallisesti että kysymyksessäoleva vaivaishoitotapaus kuuluu niihin »erittäin vaikeasti ratkaistaviin ja sekaviin tapauksiin, joihin on sovitettava vaivaishoitoasetuksen §§:ssä 2 ja 3 löytyvät määräykset pakollisesta vaivaishoidosta» ja että vaikeudet tällöin ovat lisääntyneet syystä että miehen ja vaimon tulot ja tarpeet on ilmoitettu milloin mitenkään. Heidän sairaloisuutensa vuoksi katsoi Pastori heidän kuitenkin olevan korotetun avustuksen tarpeessa ja jätti heille sentähden persoonallisesti kodissa käydessään 10 markkaa ennakkona. Vaivaishoitohallitus päätti kuitenkin seuraavassa kokouksessaan maaliskuun 6 päivänä että raha-avustus on lopetettava ja että avustus sensijaan annettaisiin ruokatarvikkeissa noin 20 markan arvosta kuukaudessa, mikä ei puolisoille M—, kuitenkaan soveltunut, vaan pyysi vaimo saada vaihtaa sen rahaan, ja oli hän selittänyt olevansa tyytyväinen 15 markkaan kuussa, vaikka hän viikkoa aikaisemmin oli ilmoittanut tarvitsevänsä 30 markkaa. Pastori Collan esiintuo sitäpaitsi, että kaksi lapsista, jotka käyvät kansakoulua, saavat yhden ruoka-aterian ilmaiseksi päivässä, jotapaitse Lastenhoitoyhdistys avustaa yhdellä maitolitralla päivässä. »Lisäksi nauttinee perhe avustusta Kaupunginlähetykseltä sekä ruuassa että rahassa.»¹⁾

M—, puolisoitten asunnon suhteen sanoo Pastori Collan: »Herrojen Malmberg'in ja Sarlin'in kertomuksessa tapauksesta M—. mainitaan, että koti, jossa perhe asuu, on ummehtunut ja kostea. Myöskin minä sain sen käsityksen, että asunto terveydellisessä suhteessa mahdollisesti antaa aihetta toivomuksiin etenkin talvisaikaan. Näyttää kuitenkin olevan jotensakin varmaa, että vaivaishoidon ei ole valvottava ettei kosteita ja terveydelle siis vahingollisia asuntoja vuokrata, vaan tämä on terveysviranomaisten tehtävä.»

¹⁾ Kaupunginlähetyksellä ja Lastenhoitoyhdistys ovat siis nähtävästi huomanneet ettei perhe voi tulla toimeen vaivaishoidon myöntämällä avustuksella.

Pastori Murén'in selitys.

Pastori Murén taas kirjoittaa (Suomennos.): »Vaivaishoitohallitukselle.

Vaivaishoitohallituksen annettua allekirjoittaneelle Murén'ille, yhtenä sen jäsenistä, tehtäväksi valvoa niiden avuntarpeessa olevain henkilöiden ja perheiden, jotka Helsingin kaupunkikunnan yhdeksännessä vaivaishoitopiirissä nauttivat lainmukaista vaivaisavustusta, kuuluen tähän piiriin Hermanninkaupunki ja Toukola, avustamisen tarpeellisuutta ja tämän avustuksen käyttöä, sekä antanut minulle apulaiseksi palkatun tarkastusmiehen, Thure Fagerlund'in, täydyn ensinnä esintuoda, että omatunto velvoittaa mitä tarkimmin noudattamaan Vaivaishoitoasetusta ja Helsingin kaupunkikunnalle vahvistettua Ohjesääntöä, kun on jaettava taksoituksen kautta koottuja kunnallisia rahavaroja. Ja koska usein sattuu, että avuntarvitsijat joko ymmärtämättömyydestä tai nautinnonhimosta käyttävät väärin niitä rahaeriä, jotka heille annetaan käytettäväksi heidän todellisen tarpeensa hyväksi, on siten järjestetty, ettei enää anneta mitään raha-avustuksia suoraan avuntarvitsijalle itselleen, vaan on tarkastusmiehen huolehdittava raha-avustuksen antamisesta asianomaisille vuokra-avustuksena tai niille, jotka tehdyllä sopimuksella ovat sitoutuneet huolehtimaan piirin elätteelleannettujen alaikäisten lasten hoidosta.

Otetuani nyt mitä tarkimmin selvää piirissä asuvien köyhien, jotka nauttivat avustusta, tarpeista, siveellisestä elämästä, työkyvystä; perheoloista sekä kotipaikkaoikeudesta jokaisessa eri tapauksessa, on käynyt ilmi, että piirin noin 80 avunpyytäjän joukossa, jotka nauttivat kuukausavustusta yhteensä noin tuhat markan edestä, on 27, jotka eivät lainkaan halua ruokavaroja, ainoastaan vuokra-avustusta, 4 löytyy, jotka haluavat ainoastaan ruokavaroja ja muut etupäässä vuokra-avustusta ja ruokatavaroita 225 kg. leipää, 79 kappa perunoita, 62 kg. kauraryyniä, 75 litraa maitoa ja 5 kg. silakoita, joiden rahallisarvo on 170 markkaa 45 penniä. Siis käy selville että todellinen puute ei ole lähimainkaan niin suuri, kuin voisi olettaa, jos tuntee ainoastaan pintapuolisesti työtätekevän luokan elinehtoja.

Myöskin paljonpuhuttu suutari K. V. M., asuva talossa — Hermanninkaupungissa, jolla on paljon lapsia, joista muutamat käyvät kansakoulua ja saavat vapaa-aterioita koulussa ollessaan, on vaimoineen mitä jyrkemmin minulle vakuuttanut, etteivät he tarvitse ruokatavaroita, vaan ainoastaan vuokra-avustusta. Sekä mies että vaimo, joskin heidän työkykynsä kaikenlaisten kipujen vuoksi on jonkun verran vähentynyt, ovat työkykyisiä ja ansaitsevat elatuksensa. Vuokra-avustusta ovat he saaneet, ja nyt 15 markkaa kuukaudessa.

Yleisesti tunnustavat avuntarvitsijat, että tyytymättömyys lainmukaiseen vaivaisavustukseen ei ole saanut alkuaan heistä itsestään, vaan on tämä syntynyt sivullisten henkilöiden vaikutuksesta, ja koska heillä itsellään ei ole ollut tietoa niistä ehdoista, jotka Vaivaishoitoasetus asettaa kunnallisen vaivaishoidon saamiselle. — Vielä varmemmin todistaakseen yllämainitun todenperäisyyden, ilmoitettakoon esi-

merkiksi seuraavaa niiden henkilöiden suhteen, jotka mainitaan Vaivaishoidontarkasteliija Helsingius'en eri kirjelmissä kaupungin vaivaishoidon toimeenpanevalle johtajalle ja joita nähtävästi tarkoitetaan ensinmainitun Uudenmaan läänin Herra Kuvernöörille tekemässä valituskirjelmässä, vaikkakaan heidän nimiään ei ole kirjelmässä mainittu. Esimerkkinä minulle uskotusta tarkastuspiiristä, Hermanninkaupungista ja Toukolasta, mainittakoon:

3) Työmiehenleski A. J. K:n kolme vanhinta lasta, jotka asuvat kotona, ansaitsevat yhteensä 110 markkaa kuussa ja hän saa 15 markkaa vuokra-avustusta vaivaishoidolta.

4) — — — — —

Tässä kirjelmässä mainitut tiedonannot yhtäpitäviksi todellisten olosuhteiden kanssa todistavat:

Helsingissä, huhtikuun 3 päivänä 1911.

Emil Murén.
Vaivaishoitohallituksen jäsen ja
Vaivaistalon saarnaaja.

Thure Fagerlund.
Vaivaishoidon tarkastus-
mies.

Tarkastusmies Sigrid Amirchanjanz'in laatiman, myötäliitetyn tarkastus-*S. Amirchan-*
pöytäkirjan tehtävänä ei tämän yhteydessä ole muuta kuin osoittaa että nai-*janz'in laati-*
maton nainen ¹⁾, kahden lapsen äiti, on ilmoittanut lähettäneensä äitinsä Vai-*ma tarkastus-*
vaishoidon puoleen »koska häntä siihen oli kehoittanut eräs vanha herra, jolla *pöytäkirja.*
oli pitkä valkoinen parta ja oli tämä sanonut että jos Vaivaishoito ei heille
mitään antaisi, hän kyllä tulee heille hankkimaan avustusta, sillä hän se on
jolla on valtaa siihen». Tämä täydellisesti toteen näyttämätön väite, jolla
joka tapauksessa ei voida tarkoittaa minun persoonaani, antaa Vaivaishoito-
hallitukselle kuitenkin aihetta lausua: »Myötäliitetty tarkastuspöytäkirja —
— — — — osoittaa että Hovineuvos Helsingius ei ole edes häikäillyt persoo-
nallisesti koettaa kiihoittaa köyhää — — — — — väestöä». Vaivaishoito-
hallituksen todistelut eivät siis, kuten ylläolevasta näkyy, ole lainkaan sitovia.

Välipäätöksellä toukokuun 9 päivältä 1911 lähetti Kuvernööri minulle *Vaivaishoi-*
asiaa koskevat asiakirjat ilmoittaen samalla, että minun, jos vaaditaan lisä-*don tarkasteli-*
toimenpiteitä edelleenkin asiassa, on jätettävä sellainen kirjallinen lausunto, *jan vastaseli-*
joihin katsotaan voivan olla aihetta. *tys.*

Vaadittuani tässä asiassa Vaivaishoidonneuvojain Sarlin'in ja Malmberg'in
lausunnot, jätin seuraavan kesäkuun 8 päivänä Kuvernöörille pitemmän perus-
telukirjelmän, josta saan tässä esiintuoda seuraavaa.

Ensinnä osoitettuani miten täydellisesti väärä Vaivaishoitohallituksen *Sopimatonta*
esitys oli minun Kuvernöörille tekemästäni ilmoituksesta tämän minulle esiin-
viivytystä.

¹⁾ Tätä tapausta käsitellään tarkemmin N:o 19:ssä berrojen Sarlin'in ja Malmberg'in
aikaisemmin mainituissa erikoisselostuksissa.

tuodun yksityisen valituksen suhteen, jossa koetin näyttää toteen aikaisemmin tekemäni valitukset riittämättömästä vaivaisavustuksesta, esiintuon sen *sopimattoman viivytyksen*, johon asianomaiset vaivaihoidon viranomaiset ovat tehneet itsensä syylliseksi tätä asiaa käsitellessään. Selvemman yleissilmäyksen aikaansaamiseksi merkitsin tällöin asiassa syntyneiden asiakirjain mukaan seuraavan päiväjärjestyksen:

Viime tammikuun keskivaiheilla tai lopulla anoi M— koroitettua vaivaihoitoa, ja kävi hänen luonaan senjälkeen joku köyhäinluonakäviä, olematta tästä käynnistä lähimmässä tulevaisuudessa kuitenkaan mitään silminnähtävää seurausta.

Tammikuun 27 päivänä kävivät perheen luona Vaivaihoidonneuvojat Malmberg ja Sarlin ja eräs Pelastusarmeijan jäsen, jotka huomasivat kodin silloin olevan siinä kunnossa, joka selviää kirjelmässäni löytyvästä kertomuksesta, sekä että silloinen *avustus oli riittämätön* ja perhe *pikaisen avun* tarpeessa.

Tammikuun 31 päivänä: tarkistuksen saamiseksi tiedustelin Toimeenpanevalta johtajalta M:n perheen nykyistä vaivaisavustusta ja »kehoitin Toimeenpanevan johtajan kiinnittää heihin erikoista huomiota.»

Helmiikuun 6 päivänä sain johtajalta varmuuden siihen että Vaivaihoidonneuvojain ilmoitus että perhe oli saanut ainoastaan 10 markkaa kuukaudessa, oli oikea, sekä tiedonannon että tapaukseen »oli kiinnitetty erikoista huomiota».

Helmiikuun lopulla (päivää ei mainita). Koska odotettuihin avustustoimenpiteisiin ei oltu ryhdytty pyysi vaimo M—, uudelleen Vaivaishoitohallitukselta korotettua vaivaisavustusta.

Helmiikuun 24 päivänä jätti hän minulle miehensä edellisenä päivänä kirjoittaman valituskirjelmän, jossa m. m. mainitaan että perhe on odottanut kuukauden, ja että se olisi menehtynyt elleivät armeliaat ihmiset olisi avustaneet.

Helmiikuun 25 päivänä jätin Herra Kuvernöörille kirjelmäni N:o 185 kysymyksessä.

Maaliskuun 2 päivänä. Tiedonanto äskenmainitusta kirjelmästäni löytyy eräissä pääkaupungin lehdissä.

Maaliskuun 3 päivänä. Toimeenpaneva johtaja käy vihdoinkin persoonallisesti M— puolisoiden luona; nämät pyytävät nyt 30 markan suuruista kuukausavustusta, ja Johtaja antaa heille heti ennakkona 10 markkaa.

Maaliskuun 6 päivänä. Vaivaishoitohallitus kokoontuu ja päättää että M:n 10 markan suuruinen avustus tulevaisuudessa lopetetaan, mutta että hän sensijaan saa määrätyitä ruokavaroja noin 20 markan edestä kuussa.

Maaliskuun 9 päivänä. Ilmoittaa vaimo Toimeenpanevalle johtajalle ettei hän ole autettu ruokavaroilla, vaan toivoisi saavansa rahaa ja selittää tyytyvänsä 15 markkaan kuussa, mikä lieneekin hänelle

[-] myönnetty, koska hän Pastori Murén'in kirjelmän mukaan huhtikuun 3 päivästä nostaa tämän avustuksen vuokraa varten.

Ylläolevasta käy ilmi että perhe M— huolimatta uudistetuista avunpyynnöistään ja vaivaihoidontarkastelijan muistutuksesta oli jätetty avustamatta viikkokausiksi. Vasta sitten kun Kuvernöörille oli valitettu ja tämä valitus oli sanomalehdissä tehty tunnetuksi, rientää Toimeenpaneva johtaja puutteenalaisten luo. Silloin huomaa hän hädän olevan niin uhkaavan tai puutteen niin suuren, että katsoo olevansa pakoitettu, odottamatta Vaivaihoidonhallituksen kolme (3) päivää myöhemmin pidettävää kokousta, heti antamaan puutteenalaisille avustusta etukäteen. Tuntuisi siltä että tällaisessa sääliittävässä tapauksessa ja koska maan Vaivaihoidontarkastelija kerran poikkeustapauksessa katsoo olevan aihetta kiinnittää Toimeenpanevan johtajan erikoista huomiota eräaseen perheeseen, viimeksimainitun ei pitäisi antaa kuluja kuukautta enemmän, ennenkuin ryhtyy toimenpiteisiin. — — — Tässä tapauksessa on laiminlyönti sitäkin surkuteltavampi, koska puutteenalaisten joukossa oli sairalainen mies ja kuusi pientä lasta 13 vuoden ja 7 à 8 kuukauden välillä.

»Ylläolevan johdosta rohkenen nöyrimmästi ehdottaa

että Herra Kuvernööri Armollisen vaivaihitoasetuksen 43 §:n 3 kohdan mukaan huomauttaisi Helsingin Vaivaihitoahallitukselle sen velvollisuuksista vaivaihitoa anottaessa ja etenkin Vaivaihoidontarkastelijan siitä tekemän muistutuksen johdosta viipymättä ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin.»

Itse avustuksen *pienuuden* suhteen esiintoin seuraavaa: »Vaivaihitoahallitus näyttää, ihme kyllä, tahtovan uskotella, että perhe M— on täydelleen autettu sillä 15 markan suuruisella määrällä, joka sille vihdoinkin myönnettiin ja että vaivaihito täten on täyttänyt kaikki velvollisuutensa avuntarvitsijoita kohtaan. Se pitää vaimon aikaisempaa pyyntöä saada 30 markkaa aivan aiheettomana, koska hän myöhemmin todistajain läsnäollessa on selittänyt perheen tulevan toimeen puolellakin eli 15 markalla. Otettakoon kuitenkin huomioon millaisissa olosuhteissa tämä ilmoitus hänen puoleltaan oli tehty. Vaivaihitoahallitus oli äskettäin riistänyt häneltä pienen 10 markan suuruisen raha-avustuksen, jota perhe aikaisemmin oli nauttinut, ja sen sijaan tarjonnut ruokatavaroita korkeintaan 20 markalla. Kaikkialla maassamme pelkäävät köyhät ruokatavaroissa kuten leivässä, silakoissa, perunoissa, y. m., annettua avustusta, ja tämä johtuu hyvinkin luonnollisista syistä. Ensinnäkin voivat tuollaiset ruokatavarat olla aivan erilaatuisia: piäeni mädäntyneitä perunoita, pilaantuneita silakoita, huonosti leivottua leipää, j. n. e.; ikävä kyllä olen usein ollut tilaisuudessa näkemään, miten köyhille tarjotut tavarat ovat olleet aliarvoisia. Toiseksi on köyhä vastaanottamalla näitä elintarpeita kadottanut oikeuden itse olosuhteiden mukaan määrätä ruokansa. Tästä voi muutamissa tapauksissa, jolloin, kuten tässä juuri on laita, sairastetaan pitkä-aikaista vatsataktaria, on pieniä lapsia hoidettavana tai muuta sellaista, olla hyvinkin suurta haittaa. Kolmanneksi köyhän mielestä tuollaisten ruokavarojen jakaminen osoittaa että epäillään avustuksennauttijan kykyä talouttaan hoitamaan tai

Avustuksen
pienuus.

hänen suhdettaan väkijuomiin. Ilmoituksen mukaan on hermosairas M—, jota on sanottu hyvin taloudelliseksi ja raittiiksi mieheksi, sentähden myöskin kovasti pahastunut Vaivaishoitohallituksen päätöksestä. Siis ei voi lainkaan kummastella että vaimo M— myöhäisemmässä kuulustelussa alensi vaatimuksensa 30 markasta 15 markkaan, koska hän Vaivaishoitohallituksen aikaisemmasta päätöksestä voi tulla siihen käsitykseen ettei hän missään tapauksessa saisi enempää kuin 20 markan edestä ruokavaroja tai pienemmän määrän rahaa. Luonnollisestikin on aivan liian ajattelematonta tästä tehdä sitä johtopäätöstä että perhe tulee toimeen tällä 15 markalla.

Jos Vaivaishoitohallitus olisi tarjonnut vaivaisavustuksen tavalla, joka olisi köyhästä tuntunut vieläkin epämieluisemmalta, tai esimerkiksi ehdottanut että mies M—. otettaisiin vaivaistaloon ja lapset annettaisiin elätteelle ja vaimon, koska oli jotensakin terve, olisi itsestään ja ehkä lisäksi vielä jostakin lapsesta huolehditava, niin luulen että Vaivaishoitohallitus olisi saanut hänen selittämään että hän tulee toimeen vieläkin vähemmällä, ehkä 5 markalla tai ilman mitään, jos perhe vaan saisi jäädä hajoittamatta. Mutta tulisikohan hän sentään toimeen? Ei suinkaan.

Toimeenpaneva johtaja esiintuo yhtenä silmänräpäyksenä että 15 markassa olisi kylliksi, mutta toisena silmänräpäyksenä hän ilmoittaa että perhe saa avustusta kolmelta eri taholta: 2 lasta, jotka käyvät koulua, saavat yhden aterian ilmaiseksi, Lastenhoitoyhdistys antaa 1 litran maitoa päivässä, ja Kaupunginlähetyks antanee sekä ruokaa että rahaa. Johtaja olisi voinut lisätä, että myöskin Pelastusarmeija on avustanut M:n perhettä; ainakin ohjattiin Vaivaihoidonneuvoja sinne erään Pelastusarmeijan slummiosaston kautta ja tämän kautta lienee myöskin M:lle annettu kokolailla apua, kun oli saatu tietää että 10 markan suuruinen raha-avustus oli lopetettu tai vaihdettu ruokatavaroihin.

Mutta mistä se johtuu että Kaupunginlähetyks, Pelastusarmeija ja muut seurajat rajoitetuista varoistaan antavat avustusta tällaisille perheille, jotka ovat oikeutettuja nauttimaan kunnallista vaivaishoitoa? Epäilemättä johtuu tämä siitä seikasta, että he tarkan tutkimuksen perusteella ovat tulleet siihen johtopäätökseen että kunnallinen vaivaishoito on riittämätön. Minkätähden saavat koululapset vapaa-aterioita? Koulun lääkäri on varmistanut, että heitä on nälällä kiusattu tai ovat olleet ravinnon puutteessa, ja toiset ovat todistaneet että kodissa ei ole varoja ravitsevan ruuan saantiin. Ja tokkohan Lastenhoitoyhdistys lähettäisi maitolitraansa, jos kunnallinen vaivaishoitoavustus jotakuinkin riittäisi terveellisen ravinnon valmistamiseksi koko perheelle? Ei suinkaan. — Mutta millaisissa olosuhteissa tämä avustus annetaan? — Ennenkuin yksityinen hyväntekeväisyys ryhtyy avustamaan, ovat sen edeltäjinä aina olleet pitkälle menneet kärsinykset ja puutteet, kerjääminen ja rukoukset kaduilla ja ovensuissa. Kunnallisen vaivaihoidon riittämättömyyttä ja avustuksen tarpeellisuutta muulta taholta todistaa myöskin vanhempain kuihtunut ulkonäkö, riutuneet, nälkäiset lapset, kodit, joissa ei ole minkäänlaisia taloustarpeita, panttilaput y. m. Köyhällä on siis kuljettavanaan raskas tie myöskin kääntyessään yksityisen hyväntekeväisyyden puoleen, mutta tämä tahtoo luonnollisesti ainoastaan hätätilassa ryhtyä asiaan, jossa kunnallisen vaivaihoidon lainmukaisesti olisi avustettava riittävästi. Sentähden täytynee pitää

sivistyneelle yhdyskunnalle sopimattomana ettei se ajoissa ja tarpeen mukaan huolehdi niistä, joita vaivashoidon lain mukaan on avustettava.

Asunnon suhteen taas Vaivashoidonneuvojat ilmoittavat: »Huone on perin kostea ja vetoinen. Seinät ja permannon vierteet ynnä tavarat niissä ottavat hometta kosteuden tähden. Mies reumaattisena ja hermosairaana kärsii kovin huoneen kunnottomuudesta». — »Tämän kuvauksen mukaan», lausun edelleen, »täytyy huonetta pitää epäterveellisenä eikä missään tapauksessa sopivana reumaattisille sairaille ja pienille lapsille». Myöskin Toimeenpaneva johtaja »tuli siihen käsitykseen, että asunto terveydellisessä suhteessa mahdollisesti (!) jättää toivomisen varaa etenkin talvisin», mutta hän esiintuo puolustuksena että »näyttää kuitenkin jotensakin varmalta, että vaivashoidon ei ole valvottava, ettei kosteita ja siis terveydelle vahingollisia asuntoja vuokrata, vaan tämä kuuluu terveyshoitoviranomaisille». Tästä seikasta olen myöskin minä samaa mielipidettä hänen kanssaan, mutta toiselta puolen on minun esiintuotava että, jos Vaivashoitohallitus kuten tässä antaa jatkuvaa avustusta vuokra-avustuksen muodossa, silloin on Hallituksen välttämättömästi annettava avustusta niin riittävästi, että avunnauttija voi vuokrata itselleen terveellisen, mutta ei terveydelle vaarallisen, asunnon. Pastori Murén'in kertomuksen mukaan on vaivashoidon vuokra-avustus nyt ainoastaan 15 markkaa, jotavastoin vuokra Vaivashoidonneuvojain ilmoituksen mukaan nousee 17 markkaan kuussa. Jos avustus olisi suurempi, asuisi M:n perhe epäilemättä mielellään terveellisessä asunnossa.

Asunnon
puutteelli-
suus.

Ylläolevasta käynee täysin tyydyttävällä tavalla ilmi että se avustus, jota M:n perhe nykyään nauttii kunnalliselta vaivashoidolta, ei vastaa edes kaikkein pienimpiäkään, järjestetyille vaivashoidolle asetettavia vaatimuksia. Toimeenpanevan johtajan J. A. Collan'in ja hallituksenjäsenen E. Murén'in asiassa antama n. k. »selostus» on ainoastaan todistanut oikeaksi Vaivashoidonneuvojain ilmoituksen ja osoittanut että M:n valitus ei ole ollut aiheeton. Jos ottaa huomioon kaikki tähän kuuluvat seikat: perheen epäterveellisen asunnon ja pienen avustuksen, kuinka M— viikkokausia on saanut odottaa korotettua avustusta, kuinka yksityinen hyväntekeväisyys tällöin on katsonut olevansa pakotettu avustamaan y. m., y. m., näyttää tässä mielestäni olevan kysymyksessä tapaus, jolloin todellakin on vaivashoitolaisia huonosti hoidettu. Todistuksia tämän perheen puutteesta ja kärsimyksistä viime aikoina ja etenkin nuorimman lapsen syntymän edellisinä ja seuraavina kuukausina, jolloin äiti ei kyennyt työhön, voivat naapurit ja yksityiset hyväntekeväisyysvirkeilijät todistaa vielä paljoa enemmän kuin mitä Vaivashoidonneuvojat ovat selonteossaan esiintuoneet.

Pastori E. Murén'in n. k. selvityksestä, joka epäilemättä on kuvaava Pastori Mynkyiselle pääkaupungin vaivashoitajärjestelmälle, esiintuon m. m. Pastori Murén'in selvitys. mainitsee ensin että omatuntonsa velvoittaa häntä mitä tarkimmin noudattamaan kaikkia voimassaolevia määräyksiä kun on kysymyksessä verotuksen kautta koottujen kunnallisten varojen jakaminen. Ja hän on siis mitä tarkimmin ottanut selville piirissä asuvien köyhien »puutteen, siveellisen elämän, työkyvyn, perheolot sekä kotipaikkaoikeuden jokaisessa eri tapauksessa».

Herra Pastori ei kuitenkaan tällöin näytä tulleen samaan kokemukseen kuin nykyajan järjestyneet köyhäinluonakävijät: että avuntarve käy pienemmäksi, kun aikaisemmin ja voimakkaammin siihen ryhdytään; että siveellinen elämä on itseavustuksen parhain liittolainen ja että täysin kykenevään köyhäinluonakävijään olisi se siis henkiinherätettävä ja ylläpidettävä; ja että työkyky usein on paljon suurempi kuin voidaan uskoakaan, jos vaivaishoito tai muut vaan hankkivat *sopivaa* työtä j. n. e. Myöskään ei Pastori ole huomannut että ravinnonpuutteesta varttuneet köyhät lapset, joiden kehittämisen hyväksi itse-elatukseen ei mitään tehdä, usein uudelleen joutuvat vaivaishoidon niskoille, ja että vaivaiskassa silloin moninkerroin saa takaisin suorittaa sen mitä sokeudessa on säästetty lasten hoidossa ja kasvatuksessa. — Ainakaan ei Pastori mitään kaikesta tästä mainitse. Hän on ainoastaan tullut siihen johtopäätökseen että kaikki hänen noin 80 hoidokkiaan — kun ruokavaroja tarjotaan — eivät halua kuin 5 kg. silakoita, 79 kappaletta perunoita, 225 kg. leipää j. n. e., joiden yhteenlaskettu rahallisarvo ei nouse muuta kuin tuohon pieneen määrään 170 markkaan 45 penniin kuussa, siis keskimäärin 2 markkaan 13 penniin perhettä kohti. Ja Pastori tekee tästä sen ilahduttavan johtopäätöksen, että todellinen puute ei likimainkaan ole niin suuri, kuin luulisi, jos ainoastaan pintapuolisesti tuntee työväen elintavat.

Tämä »selvitys» ei kuitenkaan osoita että puute on niin pieni, kuin Pastori näyttää otaksuvan. Kun kunnallinen vaivaishoito tarjoaa suolakalaa ja hapanta leipää henkilöille, joilla on vatsakatarri, ja perheille, joilla on pieniä lapsia, silloin kääntyy köyhä suuremmalla ymmärtämyksellä yksityisen hyväntekeväisyyden puoleen. Pastori Murén'in menetelmä vaikuttaa tosin vähennyksen vaivaishoitorasituksissa sinä hetkenä, mutta köyhyyskurjuus ei tule pienemmäksi jos yksityinen hyväntekeväisyys ottaa haltuunsa avustamisen tai jos köyhä huomaa edullisemmaksi muuttaa toiseen tarkastuspiiriin, jossa tätä menetelmää ei noudateta.¹⁾

»Tässä on siis taas esillä tuo hyljättävä teoria» mitä mahdollisimman suuren säästävyyden huomioonottamisesta — kuten Toimeenpaneva johtaja on moittien esiintuonut. Senlaatuinen vaivaishoito, jota Ruotsissa nimitetään kuvaavasti »kassahoidoksi», asetetaan täällä harvinaisen peittelemättömällä tavalla etusijalle. Se on tämä järjestelmä, joka kaikkialla moninkerroin on itsensä kostanut läheisessä tulevaisuudessa.» —

Pastori Murén mainitsee myöskin että avustukset muissa tapauksissa, joiden suhteen valituksia on tehty, ovat täysin riittävät. Todistuksena siitä viittaa hän m. m. että erään työmiehenlesken A. J. K:n kolme vanhinta lasta, jotka asuvat kotona, ansaitsevat yhteensä 110 markkaa kuussa ja että hän itse nauttii 15 markan suuruisia vuokra-apua vaivaishoidolta. — 125 markkaa kuussa riittänee kaiketi 7-henkiselle perheelle, arvelee Pastori.

Tästä tapauksesta ilmoittavat Vaivaishoidonneuvojat: Leski K., 47-vuotias, on kuusi lasta, jotka kaikki asuvat hänen luonaan. Vanhin, 23-vuotias tyttö, toimii paperikaupassa 50 markan kuukauspalkalla; toinen 17-vuotias

¹⁾ Ilmoituksen mukaan ovat oräät avunsaattajat tämän menetelmän vuoksi muuttaneet pastori Murén'in tarkastuspiiristä.

poika, on kunnan töissä, ja kolmas, 15-vuotias poika on juoksupoikana ansaiten 1 markan päivässä. Sitäpäitse on kodissa kolme, 12 ja 8 vuoden sekä 7 kuukauden vanhaa lasta. Vanhemmat lapset ansaitsevat kylläkin aika-sievästi, mutta paperikaupassa olevan tytön täytyy olla kunnollisesti puettu, palvellessaan yleisöä, ja myöskin veljillä täytyy olla lämpöiset ja kunnolliset vaatteet. Seurauksena tästä on että lasten ansioista jää hyvin vähän jällelle äitiä varten, joka taasen on sidottu 7 kuukauden vanhan, sairaloisen lapsensa kehdon ääreen. Hänen ansionsa on siis hyvin pieni kodissa, ja seuraus tästä on että perhe hiljaisuudessa toisinaan saa kärsiä vakavaakin puutetta. Nuoremista lapsista näki selvään, että syynä heidän kalpeuteensa ja riutuvaan ruumiilliseen ja henkiseen tilaansa oli ollut niukka ja sopimaton ravinto. Surullista on myöskin että nämät 7 henkeä täytyvät viettää yönsä samassa huoneessa.

Näin pitkälle Vaivaishoidonneuvojat.

Pastori Murén'in mielipide näyttää siis olevan että ainoastaan 50 markan kuukauspalkkaa nauttivan kauppa-apulaisen on sekä elätettävä äitiään että myöskin kolmea siskoaan, tai että keskenkasvuisen työläisen ja juoksupojan, nauttien yhteensä 60 markkaa kuussa palkkaa, on se tehtävä! Lapset ovat tosin velvollisia kykynsä mukaan huolehtimaan *raajarikoista* tai *sairaista* vanhemmistaan, mutta tässä on kysymyksessä *työkykyinen* äiti ja muutamat alaikäiset sisarukset, joihin viimeksimainittuihin elatusvelvollisuus ei missään tapauksessa ulotu. Pastorin vaatimus että kolmen vanhemman sisaruksen kylläkin pieni ansio on otettava huomioon avustusta jaettaessa heidän kolmelle alaikäiselle sisarukselleen kaipa, kuten ylempänä on mainittu, laissa tukea.

Avustusten riittämättömyyden suhteen kirjoitan edelleen. Ensimmäisessä *Muiden avustusten riittämättömyys.* kirjelmässäni Herra Kuvernöörille tässä asiassa kosketeltiin ainoastaan erästä perhettä M—, joka oli minulle valittanut liian pienestä vaivaisavustuksesta. Vaivaishoitohallitus on kuitenkin selityksessään viitannut useihin tapauksiin. Tämän johdosta tahdon myöskin minä viipyä näissä avustuksissa ja avonaisessa vaivaishoidossa *yleensä* enkä ainoastaan erikoistapauksessa M—. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, koska useat perheet elää kituuttavat yhtä surkeissa olosuhteissa kuin M-kin.

Tahdon tässä ensinnäkin esiintuoda, että avustusten riittämättömyys vakuuttavalla tavalla on selvillä esimerkeillä oikeaksi todistettu Vaivaishoidonneuvojain F. Malmberg'in ja B. Sarlin'in kirjelmässä viime helmikuun 4 päivältä, jonka minä siihen kuuluvine 34 erikoisselostuksineen olen lähettänyt Herra Kuvernöörille liitteenä kirjelmäni N:o 482 viime toukokuun 26 päivältä. Tämän todistuksensa ovat Vaivaishoidonneuvojat uudelleen toistaneet tähän Liitteenä N:o I liitetyssä kirjelmässään kuluvaan kesäkuun 8 päivältä, jossa he myöskin lausuvat toivomuksen että poliisitutkinto pidettäisiin siinä tapauksessa että epäilyksiä tässä suhteessa vielä olisi vallalla. Vaivaishoitohallituksen ja sen yksityisten virkailijain sittemmin toimittamat selitykset ovat mielestäni selvästikin osoittaneet avustusten olleen pikemmin riittämättömiä kuin riittäviä. Pastori Collan on sitäpäitse myöntänyt että ainakin kysymyksessäoleva M.

viikkokausia on saanut odottaa vastausta koroitettuun vaivaisavustukseen. Pastori Murén ja tarkastusmies Fagerlund ovat taas, kuten ylempänä on esiintuotu, ryhtyneet niin väärin ja vanhentuneiden katsantotapojen kannattajiksi, että he senkautta toisia hämmästyttävät. Vaikkakin avonaiseen vaivashoitoon kuuluu satoja lapsia, jotka vanhempainsa kautta nauttivat vaivaisapua, ei löydy edes viittaustakaan siihen suuntaan, että olisi ryhdytty mihinkään toimenpiteisiin tämän joukon kehittämiseksi itsestään huolehtimaan; päinvastoin mainitsevat Vaivashoidonneuvojat useita epäkohtia, jotka ovat omiaan suuressa määrin *ehkäisemään* nuorten ruumiillista ja henkistä kehitystä, kuten ahtaat, epäterveelliset asunnot, riittämätön ravinto, yhdessäolo keuhkotautisten vanhempain kanssa y. m. Tällä tavalla juuri uusia avunnauttijoita syntyy; mitä tänään näennäisen tarkkuuden kautta säästetään, saadaan vähän ajan kuluttua moninkerroin takaisin maksaa.

Lopuksi mainittakoon että Vaivashoidonneuvoja, Everstiluutnantti A. Nilsson jo puolitoista vuotta sitten antoi selostuksen, jossa sanotaan, että Toimeenpanevakin johtaja pääkaupungin vaivashoidossa oli myöntänyt »että määrättäessä avustusta esim. leskille, oltiin pakotettuja antamaan pienempiä avustuksia kuin tarpeellista olisi, koska kaupunginvaltuuston vaivashoidolle myöntämät varat muussa tapauksessa eivät riittäisi». Todellakin avomielinen tunnustus.

»Pätevämpiä ja painavampia todistuksia voitaneen tuskin pyytää. Kaikesta tästä *täytynee* minun mielestäni joko tahtoen tai tahtomattaan tulla siihen johtopäätökseen, että pääkaupungin avonaista vaivashoittoa ei ylläpidetä asianmukaisella tavalla, että suuri osa avustuksista on riittämättömiä ja että vaivashoitolaisten asunnot toisinaan eivät vastaa pienimpiäkään vaatimuksia, eli toisin sanoen, että vaivashoitolaisia on huonosti hoidettu.»

Ehdotus toimenpiteiksi.

Teen senjälkeen seuraavan *ehdotuksen toimenpiteiksi*. Vaivashoidontarkastelijan Armollisen johtosäännön 1 §:n e) kohdan mukaan elokuun 16 päivästä 1893 on minun valvottava että vaivashoitolaisten huonosta hoidosta lainmukaisessa järjestyksessä kruununpalvelijain välityksellä saatetaan syytteeseen. Ellei siis tässä kosketeltuja epäkohtia ja hoidon puutetta muulla tavalla voida poistaa, olen pakotettu nöyrimmästi pyytämään, että Herra Kuvernööri suvaitsisi määrätä toimeenpantavaksi poliisitutkiminnon tässä asiassa, epäkohtain laajuuden ja laadun tutkimiseksi, sekä senjälkeen Herra Kuvernöörin määräystä joko kaisen yksityistapauksen suhteen. Tähän pyyntöön on minulla sitäkin suurempi syy, koska Vaivashoitohallitus, sensijaan että viipymättä poistaisi viitatut epäkohdat, näyttää tahtovan uskotella itselleen ja muille että mitkään parannukset eivät ole tarpeellisia.

Jos Vaivashoitohallitus kuitenkin tahtois välttää tällaisia toimenpiteitä ja pikaisesti järjestää avustuksensa, voi se tapahtua, esimerkiksi siten että se kerta kaikkiaan vahvistaisi määrätyn kaavan, jonka mukaan avustukset annettaisiin yksityisiin koteihin.

Eräässä saksalaisessa kaupungissa on esim. vahvistettu että yksi perhe välttämättömpien elintarpeiden tyydyttämiseksi säännöllisesti ruokaan, vaatteisiin, huoneeseen, huonekaluihin y. m. viikon kuluessa tarvitsee korkeintaan:

perheen isä	3 mk. 50 p.
miehensä kanssa asuva aviovaimo	2 » 50 »
yli 14 vuoden vanha lapsi, joka ei ole työssä	2 » 20 »
10—14 vuoden vanha lapsi	2 » — »
5—10 » » »	1 » 60 »
alle 5 vuoden vanhat lapset	1 » 40 »
yksinäistä tai yksin asuvaa henkilöä kohti lasketaan	
menot viikossa	3 » 50 »
tai jos hän on erikoisen avun tarpeessa tai hyvin vanha	4 » 50 »

Ellei löydy tällaista kaavaa, silloin muodostuvat vaivaisavustuksen suuruutta koskevat päätökset hapuilemiseksi sinne ja tänne. Jos avustus kaavan mukaan on määrätty liian alhaiseksi, silloin syntyy hätää ja puutetta tai kerjuuta. Itsestään on selvää että ne tulot, joita perheenelättäjä voi ansaita, vähennetään avustummäärästä; samaten voivat myöskin useat muut seikat vaikuttaa avustuksen kohottamiseen tai alentamiseen erikoisissa tapauksissa. En tahdo luonnollisestikaan yksipuolisesti vaatia että tällainen kaava otettaisiin käytäntöön Helsingissä, vaan esitän sen ainoastaan valaisemisen vuoksi käytännöllisenä keinona. Jos Vaivaishoitohallitus voi löytää jonkun sopivamman, niin sitä parempi.

»Ylläolevan johdosta rohkenen nöyrimmästi ehdottaa että Herra Kuvernööri, koska eräät vaivaishoitolaiset kieltämättä ovat nauttineet liian pientä avustusta, suvaitsi määrätä Helsingin Vaivaishoitohallituksen sekä viipymättä harkitsemaan mitkä avustuksista olisi koroitettava, että ryhtymään toimenpiteisiin ehkäistykseen tulevaisuudessa liian pienien avustusten jakamista ja asianmukaisen laskuperusteen saavuttamiseksi avustusten suuruutta määrätessä, sekä myöskin kuuden (6) viikon kuluessa Herra Kuvernöörille ilmoittamaan toimenpiteistään johtuneet tulokset. Siinä tapauksessa että Herra Kuvernöörin mielestä minun mielipidettäni kuultuaan ei näiden kunnan tekemäin päätösten kautta ole tarpeeksi huolehdittu vaivaihoidon asianmukaisesta ylläpitämisestä ja kerjuun ehkäisemisestä, rohkenen nöyrimmästi ehdottaa, että Herra Kuvernööri suvaitsi määrätä toimeenpantavaksi laajan poliisitutkinnon avunnauttijain hädänalaisuuden ja vaivaishoitolaisten puutteellisen hoidon tutkimiseksi yksityistapauksissa.»

Sen kohtelun suhteen, joka on tullut avunpyytäjain osaksi kaupungin *Miten avun-* vaivaihoidonvirkailijain puolelta, *tein seuraavan ilmoituksen.* Tätä asiaa kos-
kevässä ensimmäisessä kirjelmässäni olen julkaissut osan Vaivaihoidonneuvojain *pyytäjii koh-*
F. Malmberg'in ja B. Sarlin'in kirjelmästä, jossa mainitaan että melkein kaik-
kialla heidän käymissään köyhissä kodeissa vallitsi kummallinen käsitys siitä *dellaan.*

tavasta, jolla vaivaishoito on kohdellut köyhiä. Katkeruudella on avoimesti puhuttu kovasta kohtelusta vaivaishoidon toimistossa, jonne ei tahdottu mennä ennenkuin viime hädässä; »pois sieltä ajetaan» sanottiin useimmiten.

Sillä selityksellä, jonka Vaivaishoitohallitus senjälkeen pyynnöstä on antanut, ei myöskään ole tässä osassaan vakuuttavasti vaikuttavaa tai todistavaa voimaa, koska se perustuu »selvitykseen», jonka on antanut jäävinalainen henkilö, toisin sanoen Vaivaishoitohallituksen Toimeenpaneva johtaja, jonka etusijalla on vastattava toimistojen järjestyksestä ja köyhien asianmukaisesta kohtelusta. — Tämän »selvityksen» nojalla selittää Vaivaishoitohallitus kuitenkin aivan lyhyesti että myöskin tämä minun »shyökkäykseni» on täydelleen aiheeton.

Voin kuitenkin antaa Vaivaishoidonneuvojille Malmberg ja Sarlin sen tunnistuksen, että he, etenkin avunnauttijain valitusten suhteen, joita heille virassaan kaikkialla maassa yhtenään tehdään, ovat osoittaneet erinomaisen hyvää ja varmaa arvostelukykä. Täydyn sentähden myöskin olla varma siitä että joitakin virheellisyyksiä joko tavalla tai toisella on tapahtunut avunpyytäjiin kohtelun suhteen Helsingissä. Joka tapauksessa ovat valitukset olleet siksi vakavaa laatua ja niin yleisiä, että minä virkavelvollisuuteni mukaisesti en voine jättää niitä huomioonottamatta. Pyydän saada, tässä suhteessa viitata Numeroihin 5, 11, 19, 29, 33 ja 34 Vaivaishoidonneuvojain erikoisselostuksissa, jotka liitteenä ovat seuranneet kirjelmäni N:o 482 Herra Kuvernöörille viime toukokuun 26 päivästä. Koska avunpyytäjien ensimmäinen oikeus täytyy olla että he häiritsemättä saavat kääntyä avustuspyyntöineen asianomaiseen paikkaan ja siellä saada osakseen ihmisellistä kohtelua, olen pakoitettu tehtyjen valitusten johdosta nöyrimmin esittämään

että Herra Kuvernööri Armollisen vaivaishoitoasetuksen 43 §:n

3) kohdan mukaan kehoittaisi Helsingin Vaivaishoitohallitusta valvomaan ja niin toimimaan että avunpyytäjiä asianmukaisesti kohdellaan vaivaishoitotoimistoissa ja vaivaishoidon virkailijain puolelta.

Ellei Herra Kuvernööri kuitenkaan esilläolevan perusteella katsoisi olevan syytä tuollaiseen yleiseen muistutukseen, pyydän nöyrimmästi, että Herra Kuvernööri sekä käskisi toimeenpanna poliisitutkinnon tässä asiassa sen oikean asianlaidan selville saamiseksi että myöskin oikeuttamaan Vaivaishoidonneuvojat ja minun siihen ilmoittamaan erinäisiä todistajia, sekä avunpyytäjiä että ulkopuolellaolevia. Muuten pyydän saada viitata siihen mitä Vaivaishoidonneuvojat tähän myötäliitettyssä lausunnossaan ovat tässä asiassa esiintuoneet.

Lopuksi pyysin että Kuvernööri sopivalla tavalla suvaitsisi nuhdella Vaivaishoitohallitusta siitä sopimattomasta kirjoitustavasta, jota se oli käyttänyt yllämainitussa kirjelmässään. Väitteet, tuollaiset kuten että minä »en ollut edes häikäillyt persoonallisesti koettaa kiihottaa köyhää — — — väestöä» tai »että henkilöt, joiden tehtävänä on helpottaa kunnallista vaivaishoitotyötä, ovat harjoittaneet kiihoitusta, joka on omiaan vaikeuttamaan kunnallista vaivaishoitoa» tai että minä olen tehnyt itseni syypääksi »virkamahdin väärinkäyttämiseen», täytynee pitää liian solvaavina sekä vaivaishoidontarkastelijalle että

vaivaishoidonneuvojille. Koska me tässä tapauksessa olemme esiintyneet virkamme puolesta, lienee meillä oikeus vaatia ettemme tällöin joudu tuollaisille loukkaaville hyökkäyksille alttiiksi.

Neuvojain Malmberg'in ja Sarlin'in antama lausunto, joka liitteenä seurasi yllämainittua kirjelmääni, on näin kuuluva:

»Suomen Vaivaishoidon Herra Tarkastelijalle.

Välipäätöksellään viime toukokuun 18 päivästä N:o 483 on Herra Vaivaishoidontarkastelija lähettänyt allekirjoittaneille tiedoksi ja sellaisen kirjallisen lausunnon antamista varten, johon ehkä olisi aihetta, oikeiksi todistetut jäljennökset Helsingin kaupungin vaivaishoitohallituksen selityskirjelmästä Uudenmaan läänin Kuvernöörille viime huhtikuun 16 päivästä, missä kirjelmässään vaivaishoitohallitus on koettanut torjua Herra Tarkastelijan läänin Kuvernöörille kirjelmällä viime helmikuun 25 päivästä toimenpidettä varten ilmoittamaa erään köyhän perheen avustuksen riittämättömyyden väitettä, sekä tätä kirjelmää liitteinä seuranneista muutamain Helsingin kaupungin köyhäinhoitoviranomaisten lausunnoista; ja saamme siis, pitäen lyhyitä huomautuksia asiaan osallisina puoleltamme tarpeen vaatimina, nöyrimmästi esiintuoda seuraavaa:

Saatuamme viime tammikuulla määräyksen käydä ottamassa selkoa eräiden Helsingin kaupungin alueella asuvain köyhäinhoitoa nauttivain tai kaipaavain perheiden elinoloista ja tarpeista ynnä sen jälkeen antaa ei ainoastaan erikoisselostuksia näistä käynneistämme vaan myöskin yleisen lausunnon Helsingin kaupungin köyhäinhoidosta sellaisenaan, toimitimme seuraavan helmikuun 4 päivänä Herra Tarkastelijalle 34 tällaista selostusta ynnä vaaditun yleisen lausunnon, missä havaintojemme perusteella katsoimme voivamme todentaa m. m.

että selostamistamme tapauksista on tuskin ainoassakaan myönnetty köyhäinapua riittävästi;

että köyhäin kodeissa monin paikoin vallitsi mielipahaa siitä tavasta, millä heitä, ilmoitustensa mukaan, oli köyhäinhoidon kansliassa kohdeltu; sekä

että Helsingin kaupungin köyhäinhoitojärjestelmä yleensäkin oli ajan vaatimuksia vastaamattomalla kannalla ja sen hallinnon voimat riittämättömät, niin etteivät sen jäsenet tunteneet piiri-alueillaan asuvain köyhäin todellisia tarpeita, joista he, sikäli kuin silloin voimme huomata, eivät olleet koettaneetkaan persoonallisesti saada tarpeellista selvyyttä.

Selostamaimme tapausten joukossa oli myöskin suutari K. V. M:n perhe, jonka puutteenalaisesta tilasta Herra Tarkastelija on jo mainitussa kirjelmässään läänin Kuvernöörille ilmoittanut, sittenkun M—eri valituskirjelmällä oli anonut Herra Tarkastelijan virka-apua.

Helsingin kaupungin vaivaishoitohallitus on, hankittuaan jonkinlaisia tietoja M:n perheestä, ollut tulevinaan siihen vakaumukseen, ettei Herra Tarkastelijalla ole ollut syytä tässä ainoassakaan selostamistamme 34:stä köyhäinavustusten riittämättömyyttä kaupungissa todistavista tapauksista kääntyä läänin Kuvernöörin puoleen, vieläpä muka sitäkin vähemmin, kun kuten vaivaishoitohallitus ennen kuulumattomalla häikäilemättömyydellä väittää, suutari M:n valituskirjelmä, jonka olemassaolo luonnollisesti jo yksinkin on oikeuttanut jopa velvoittanutkin Herra Tarkastelijaa saattamaan perheen kohtalon läänin Kuvernöörin tietoon, on niin tottuneen »stilistin» laatima, että se osoittaa, ettei ole kartettu mitään keinoja ajattelemattomasti heitetyn syytteen toteuttamiseksi, ja kun kaupungin köyhälistöä muka on vaivaishoidontarkastelun puolelta yllytetty ja ärsytetty valitteluihin, joiden ilmenemisen muutoinkin väitetään polveutuvan niiden henkilöiden »agitatsioonista», joiden asiana olisi köyhäinhoidon toimittamisen helpottaminen ja joilla henkilöillä pääkaupungin hyvinarvoisa vaivaishoitohallitus nähtävästi tarkoittaa juuri allekirjoittaneita.

Kaikesta tästä erinomaisesta mahtipontisuudesta ja vaivaishoitohallituksen selityskirjelmän salaviittauksista huolimatta täytynee allekirjoittaneiden koettaa uskaltaa selittää, että me edelleenkin pyysimme täydelleen ei ainoastaan suutari K. V. M:n avuntarvetta vaan kaikkien muidenkin tarkastamaimme perheiden tarpeita koskevissa selostuksissamme sekä Helsingin kaupungin köyhäinhoitojärjestelmää yleensä käsittelevän lausuntomme edelläviitatuissa samoin kuin muissakin kohdissa esiintyvissä päätelmissämme, jonka olemme virkavelvollisuuksiemme täyttämiseksi parhaan ymmärryksemme mukaan laatineet. Emme lisäksi myöskään voi edellyttää, että läänin Kuvernööri voisi tunnustaa minkäänlaista todistusvoimaa sellaisille virkavelvollisuuksiinsa täyttäviä virkamiehiä vastaan singautetuille herjaaville viittauksille, joita pääkaupungin vaivaishoitohallitus on katsonut sopivaksi julkisessa asiakirjassa meihin kohdistaa, mitä viittauksia vastaan pyydämme saada tähän merkitä vakavimman vastalauseemme, samalla kun lausumme sen toivomuksen, että Herra Tarkastelija vastaselityksessään myöskin allekirjoittaneiden puolesta suvaitsisi kiinnittää läänin Kuvernöörin huomiota asianomaisen vaivaishoitohallituksen kirjoitustavan lievimmin sanoen meitä solvaavaan sanamuotoon, josta vaivaishoitohallitus mielestämme ansaitsisi vakavat nuhteet.

Mutta kun allekirjoittaneet uskaltavat olettaa että yhäkin perinpohjaisempi ja tarkempi tutkimus tässä köyhäin avustuksia ja heidän kohteluaan koskevassa asiassa olisi omansa vain parantamaan näiden ikävää asemaa ja kun Herra Vaivaishoidontarkastelija elokuun 16 päivänä 1893 annetun Armollisen johtosääntönsä 1 §:n e) kohdan mukaan on velvollinen erittäin pitämään vaaria »että jos vaivaishoitolaista huonosti hoidetaan ja pahoinpidellään, se kruunun palvelijain kautta laillisessa järjestyksessä syytteeseen saatetaan», niin kat-

somme puolestamme olevan syytä nöyryimmästi esittää, että Herra Tarkastelija ehdottaisi läänin Kuvernöörille, että asiassa pantaisiin toimeen poliisitutkimus, jossa kuulusteltaisiin m. m. selostamaimme köyhän perheiden vuokraisäntiä, naapureita ja yksityisiä hyväntekeijöitä, jotta läänin Kuvernöörikin, jos hän vastoin luuloamme ei katsoisi vaivashoidontarkastelun esintuomia todisteita riittäviksi, saisi vieläkin sitovampia näytöksiä asiaan ja Helsingin kaupungin vaivashoitohallitus asiakirjan, jonka syntyä sen ei tarvitsisi epäillä »agitatsioon» tulokseksi.

Helsingissä, kesäkuun 8 päivänä 1911.

Frans Malmberg.
Vaivashoidonneuvoja.

Bruno Sarlin.
Vaivashoidonneuvoja.

Lopuksi saan esiintuoda lyhennysotteen:

Uudenmaan läänin Lääninhallituksen päätös Suomen Vaivashoidontarkastelijan virkakirjelmässä viime Helmikuun 25 päivältä täällä tekemän ilmoituksen johdosta Helsingin Vaivashoitohallituksen menettelystä allamainitussa asiassa: Annettu Helsingissä, lääninkansliassa, Tammikuun 19 päivänä 1912.

Asiakirjoista käy ilmi että Vaivashoidontarkastelija ennenmainitussa virkakirjelmässään on ilmituonut että vaivashoidonneuvojain Frans Malmberg'in ja Bruno Sarlin'in hänen toimestaan pitämässä tutkimuksessa on käynyt selville että suutari K. V. M., — — —

Esilläolevaa asiaa on Lääninhallitus käsitellyt ja koska Maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun, yleistä vaivashoittoa koskevan Keisarikillisen asetuksen 43 §:n mukaan se, joka on tyytymätön vaivashoitohallituksen tai johtajan päätökseen, jonka kautta haettu vaivashoitto on joko kokonaan tai jossakin määrin kielletty, on oikeutettu pyytämään Vaivashoitohallituksen esimieheltä tai johtajalta päätöstä Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi, mutta tuollaiseen toimenpiteeseen kysymyksessäolevassa tapauksessa ei ole ryhdytty, ei Lääninhallitus voi ottaa tutkiakseen kysymystä siitä olisiko vaivashoitohallitus mahdollisesti velvollinen koroittamaan M:n perheelle annettua avustusta. Mutta koska asian käsittelyssä on käynyt ilmi että kysymyksessäolevaa avustusta harkittaessa, joka avustus, koska perheenelättäjän työkyky on huomattavasti heikontunut, on yllämainitun asetuksen 2 §:n määräyksen alainen, ja siis ehdottomasti kokonaan kuuluu kunnallisen vaivashoidon tehtäviin, myöskin on otettu huomioon että perhe samalla kertaa on nauttinut avustusta useilta kaupungissa toimivilta hyväntekeväisyysyhdistyksiltä tuntematta kaupungin vaivashoidonvirkailijat kuitenkin tämän avustuksen laatua tai arvoa, minkätähden ei myöskään ole voitu saavuttaa oikeata käsitystä M:n perheen nykyisistä tarpeista, sekä koska samoista syistä voi myöskin syntyä epävarmuutta muissa samanlaisissa tapauksissa, katsoo Lääninhallitus tarpeelliseksi velvoittaa Helsingin Vaivashoitohallituksen, sen

jälkeen kuin Vaivaishoitohallituksen ja kaupungissa toimivain yksityisten hyväntekeväisyisyhdistysten kesken on saatu aikaan sellainen yhteistyö, jonka hyväksi Vaivaishoitohallitus on ryhtynyt toimiin asettamalla viime Marraskuun 18 päivänä valiokunnan asiata valmistaamaan sekä tarpeellisia tietoja näiden yhdistysten myöntämistä avustuksista tätä tietä on hankittu ja muut jokaiseen tapaukseen vaikuttavat seikat tarkoin on tutkittu mitä pikemmin ottamaan harkitakseen, ovatko ne rahassa tai elintarpeissa annetut avustukset, jotka vaivaishoitoasetuksen 2 §:n mukaan annetaan henkilöille, joita ei ole otettu vaivaishoitolaitoksiin, riittäviä sekä tämän tutkimuksensa tuloksista tänne lyhyesti ilmoittamaan.

Sitävastoin ei Lääninhallituksen mielestä Vaivaishoidontarkastelijan vaatimus senjohdosta että Vaivaishoitohallitus tässä asiassa olisi tehnyt itsensä syypääksi sopimattomaan kirjoitustapaan yhtä vähän kuin hänen muutkaan yllämainituista väitteistään anna täällä aihetta toimenpiteisiin.

Tähän päätökseen tyytymätön on oikeutettu hakemaan siihen muutosta — — — — —.

Kuvernöörinviran puolesta:

Axel Th. Möller.

O. Wickström.

v. t.»

Koska erää ntoisen asian yhteydessä olen tehnyt alamaisten valituksen sekä senjohdosta että Lääninhallitus on kieltäytynyt ottamaan harkitakseen samanlaisen vaivaishoitoavustuksen riittämättömyyttä koskevan tapauksen, kuin myöskin Lääninhallituksen päätöksestä asiassa, joka koski ilmoitusta siitä tavasta, jolla vaivaishoidon viranomaiset kohtelevat köyhiä avunanoja, en ole tehnyt alamaista valitusta tämän päätöksen johdosta.

I. Tilastossa löytyvät todistukset.

Koska Helsingissä, kuten aikaisemmin on mainittu, jotensakin yleisesti oli valitettu avustusmäärien riittämättömyyttä ja että suuri joukko puutteenalaisista oli kokonaan jätetty vaivaishoidotta, on siis mitä mieltäkiinnittävämpää verrata tähän kuuluvia seikkoja toisiin paikkakuntiin. Vaivaishoitohallituksen Toimeenpaneva johtaja, Pastori Collan, on jo esittänyt tällaisen musertavan vertailun kunnallisten vaivaishoitokustannusten välillä Gööteborg'issa ja Helsingissä, kahdessa melkein yhtä suuressa kaupungissa. Ensimmäitussa nousivat ne vuoden 1908 kuluessa 1,200,000 kruunuun, jälkimmäisessä vuoden 1909 kuluessa 556,000 markkaan.

Verrattaessa oloja omassa maassamme lienee parasta ottaa huomioon *Avunnautti-*ainoastaan suuremmat kaupunkimme, sillä kokemus on riittävän selvästi osoit- *jain suhteelli-*tanut, että erilaisia yhdyskuntia ei tässä suhteessa voi arvostella saman mitta- *nen luku-*puun mukaan. Kaupunki- ja maalaiskuntia ei tällöin voi lainkaan pitää yhden- *määrä.*vertaisina, ja useat seikat vaikuttavat siihen että suuremmissa kaupungeissa yleensä täytyy olla suhteellisesti paljon enemmän köyhiä, kuin pienemmissä. Samaten joutuu kaupunkien, jotka nopeasti kehittyvät ja joihin maaseudulta muuttää väestöä runsaasti, rasitukseksi usein suhteellisesti suuri määrä köyhiä ja raskas vaivashoitotaakka. Sinne muuttaneet eivät nimittäin ole yksinomaan elinvoimaisia, itsestään huolehtivia miehiä ja naisia, vaan heidän joukossaan on nyöskin heikkoa kansanainesta, joka hyvinkin pian tulee riippuvaiseksi toisten avusta. Moni taloudellisesti kehno perhe voi esim. muuttaa kaupunkiin yksinomaan siitä syystä että saisi siellä nauttia sen vaivashoidosta ja hyväntekeväisyydestä.

Tämän huomioonottamalla olen allaolevassa vertailussa keskenään verrannut ainoastaan niitä yhdeksää maamme kaupungeista, joiden asukasluku on yli 10,000. Äskennainittujen seikkojen perusteella olisi halukas tekemään sen johtopäätöksen, että pääkaupunkimme osalle tällöin lankeaisi suurin rasitus, sillä Helsingin on verrattain paljon suurempi kuin mikään muu näistä, ja myöskin on otettava huomioon se seikka, että tänne muutto on ollut erittäin vilkas.

Tuollainen johtopäätös olisi kuitenkin aivan ennenaikainen. Tilastollisen Päätoimiston viimeksi julkaisemasta Vaivashoito-Tilastosta vuodelta 1908 käy nimittäin ilmi että kunnallisen vaivashoidon ylläpitämäin ja avustamain henkilöiden lukumäärä äskennainituissa yhdeksässä kaupungissa on prosenteissa laskettuna asukasmäärään nähden seuraava:

Porissa	3.48 %	Nikolainkaupungissa	2.60 %
Tampereella	3.15 %	Kuopiossa	2.49 %
Turussa	2.79 %	Helsingissä	1.84 %
Kotkassa	2.78 %	Viipurin kaupungissa	1.75 %
Oulussa	2.64 %	(Viipurin maalaisk.	3.57 %)

Kaupungit on tässä lueteltu sen mukaan kuin niillä on joko enemmän tai vähemmän avunnauttijoita. Pori ja Tampere olisivat siis tässä suhteessa ensimmäisiä, Helsinki ja Viipuri viimeisiä. Mainittava on kuitenkin että Viipuri erityisistä syistä täytynee jättää pois vertailusta. Huomattava osa kaupungin työläisväestöstä ja köyhemmästä luokasta, joka saa toimeentulonsa kaupungista ja joka etupäässä muodostaa vaivashoitolaisten rivit, asuu nimittäin, ei itse kaupungissa, vaan sen etukaupungeissa, jotka taasen kunnallisessa suhteessa kuuluvat Viipurin maalaiskuntaan, joka siis lain mukaan saa suorittaa näiden vaivashoitokustannukset. Sentähden onkin täällä tapahtunut, harvinaista kyllä, että avunnauttijain lukumäärä tässä maalaiskunnassa on kaksi kertaa korkeampi kuin itse kaupungissa ja korkeampi kuin missään tässä mainituista kaupungeista.

Lähinnä Viipurin kaupunkia, jota siis ei voi ottaa lukuun, on täten maan pääkaupunki viimeisenä järjestyksessä. Tilastollinen Päätoimisto mainitsee

aivan oikein että näitä suhdelukuja — avunnauttijain prosenttiluku asukasmäärään nähden — ei voida pitää astemittarina *köyhyyden* todellisesta levenemisestä, mutta ne osoittavat lähinnä missä määrin *yhdyskunta* on avustanut puutteenalaisia jäseniään. (Katso Liitettä Suomen viralliseen tilastoon XXI. A. Suomen vaivaishoito vuonna 1908 Siv. 6.) Pääkaupungin kunnallinen vaivaishoito on siis avustanut *pienintä määrää* puutteenalaisia, vaikkakin äskenmainittujen syiden perusteella voisi otaksua että puutteenalaisten lukumäärä olisi hyvin suuri tässä kaupungissa. Täällä avustetaan ainoastaan 184 köyhää 10,000 asukasta kohti, jotavastoin jo Kuopiossakin, joka on lähinnä järjestyksessä, lasketaan 249 avustettavaa samaa asukasmäärää kohti, ja Porissa 348.

Tosin on puolustukseksi tahdottu esiintuoda että juuri voimakas tänne muutto on vaikuttanut siihen, että suuri osa köyhistä ei ole vielä edes saanut kotipaikkaoikeuttakaan täällä ja että he sentähden eivät vaikuta mitään avustettavain lukumäärään, mutta tätä vastaan puhuvat muun muassa yllämainitut numerot Tampereelta ja Kotkasta, joihin myöskin sisäänmuuttavain tulva on ollut hyvin suuri. Tultanee siis totuutta kaikkein lähinnä, jos aivan yksinkertaisesti haetaan syy avustuksennauttijain lukumäärän vähyyteen siitä seikasta, että pääkaupungissa on jotakuinkin monelta avunpyytäjältä kielletty avustus, seikka, josta lukemattomat valitukset ovat todisteena.

Vaivaishoitomenot.

Tilastollisen Päätoimiston tiedonannot itse vaivaishoitokustannuksista eivät myöskään todista erikoisempaa uhrautuvaisuutta köyhien hyväksi. Koska nimittäin, kuten tunnettua, kaikki elintarpeet: vuokra, ruokatavarat, vaatteet y. m. ovat erittäin korkeassa hinnassa pääkaupungissa, voisi otaksua että myöskin köyhien elatuskustannukset tulisivat täällä erittäin kalliiksi. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Allaolevat numerot osoittavat nimittäin vaivaishoitokustannukset, keskimäärin laskettuna jokaista henkilöä kohti, vanhempaa ja nuorempaa, äskenmainituissa kaupungeissa.

Turussa	Smk. 5.99	Oulussa	Smk. 4.30
Nikolainkaupungissa ..	» 5.75	Kuopiossa	» 4.22
Kotkassa	» 5.36	Helsingissä	» 3.85
Porissa	» 4.93	Viipurin kaupungissa .	» 3.19
Tampereella	» 4.85	(Viipurin maalaishk. . .	» 4.05)

Lukuunottamatta Viipurin kaupunkia, jota esiintuoduista syistä ei voi ottaa huomioon, on Helsingin kaupunki viimeinen myöskin tässä suhteessa. Tässä kaupungissa uhrataan siis näiden numeroiden mukaan kaikkein vähemmän, eikä eniten vaivaishoitoon.

Toisia näkökohtia.

Ylläolevalla en kuitenkaan missään tapauksessa ole tahtonut osoittaa että tuollaiset numerot, kuvaten pientä köyhien lukumäärää ja alhaista vaivaishoitokustannusta, yksinään olisivat merkinä ja vielä vähemmin todistuksena huonosti valvotusta tai liian niukasta vaivaishoidosta, yhtä vähän kuin avunnauttijain suuri lukumäärä tai runsas vaivaishoitokustannus millään tavalla

osoittavat hyvin järjestettyä vaivaishoitoa. Vaivaishoitolaisten pieni lukumäärä voi nimittäin johtua siitä että kiitettävään, kaukonäköisten toimenpiteiden eli n. k. ehkäisevän vaivashoidon kautta on saatettu näin alhaiseksi tämä luku, ja että, kuten monin paikoin tapahtuu, »autetaan köyhää siten että hän voi itse itseään auttaa» ja että hänet on nostettu itseavustuksen kiinteälle maaperälle. Pienet menot voivat taasen johtua hyvästä taloudenhoidosta ja tarkasta avunpyytäjain todellisten tarpeiden ja myönnettyjen avustusten asianmukaisen käyttämisen tarkastuksesta. Avunnauttijain liian suuri lukumäärä riippuu taasen usein aiheettoman anteliaasta vaivashoidosta ja veltosta, puutteellisesta tarkastuksesta, joka, kuten tunnettua, aina synnyttää uusia avunpyytäjain riviä. Suuri vaivaishoitomenoarvio voi taasen johtua huonosta taloudenhoidosta ja käytännössä sopimattomista toimenpiteistä.

Ikävä kyllä ei voitane väittää että vaivaishoitolaisten pieni lukumäärä Helsingissä johtuisi mistään ehkäisevistä toimenpiteistä, sillä, kuten Vaivashoidonneuvot Malmberg ja Sarlin ovat maininneet, ei pääkaupungissa tietävästikään ole harjoitettu minkäänlaista ehkäisevää vaivaishoitoa, olkoon se sitten mitä laatua tahansa. Myöskään ei tämä alhainen luku voine johtua köyhien huolellisesta tarkastuksesta, koska Toimeenpaneva johtaja, Pastori Collan, itse on esiintuonut että vaivashoidolla ei tässä suhteessa ole edes tarpeellisen paljon voimia käytettävänä. Tämän surullisen tosiasian ovat myöskin Vaivashoidonneuvot Sarlin ja Malmberg vakuuttavalla tavalla osoittaneet, jotapaitse Lääninhallitus antamassaan päätöksessä on katsonut olevan aihetta määrätä että tämä tarkastus on uudelleenjärjestettävä tyydyttävämällä tavalla. Ettei vaivashoidonhallinnonkaan puolelta tätä alhaista menoarviota täydellisesti pidetä minään ansiona käy ilmi Toimeenpanevan johtajan, Pastori Collan'in aikaisemmin mainitusta lausunnosta: »Niin alhainen menoarvio kuin Helsingin vaivashoidolla on verrattuna toisiin paikkakuntiin koti- ja ulkomailla, on melkein sopimaton maan pääkaupungille».

Tällaisissa olosuhteissa eivät mainitut numerot voi muuta kuin vahvistaa ja antaa kannastusta kaikelle tälle valitusten voimakkaalle tulvalle, joita valituksia ylhäiset ja alhaiset, mutta etenkin juuri köyhät, ovat tehneet pääkaupungin vaivashoidon ylläpitoa vastaan. Joskaan tämä »numeroiden lahjomaton kieli» ei yksistään voi kyllin vakuuttavasti todistaa valitusten oikeutta, valaisevat tällaisia oloja tiedonannot, joita kaupungin omat vaivashoidonviranomaiset ovat antaneet, ja tämän kielen täytyy olla vaivashoidontarkastelulle uutena kehoituksena ettei se ilman muuta jätä syrjään valituksia, kuten: »sinne toimistoon ei uskalla mennä muuta kuin hengenhädässä; pois sieltä ajetaan», tai erään äidin valitusta että hänet oli vihaisesti käsketty poistumaan, kun hän pyysi apua sairaalle lapselleen, joka sitten on kuollut hoidon ja lääkkeiden puutteessa, tai vaimon vaikeuromista ettei hänellä ole suupalaakaan kuoleman-sairaalle miehelleen; puhumatta lainkaan valituksista, jotka on tehty syystä että ehdoksi vaivashoidon myöntämiselle on asetettu perhesiteiden säälimätöin rikkirepiminen. Tuollaisia valituksia on tehty suuressa määrin; ainoastaan pieni osa niistä on saanut paikkansa tässä kertomuksessa.

Loppulause.

J. Valitukset avunanojain kohtelusta.

Valittajan tekemät ilmoitukset.

Seuraava tapaus valaisee erityistä valitusten ja epäkohtain lajia.

Lokakuun 26 päivänä 1911 saapui kansliaani eräs mies, ilmoittaen olevansa leipuri K. V. M. Karjalohjalta, ja pyytäen avustustani esiintoi hän todistajien läsnäollessa seuraavaa.

Saatuaan samana päivänä pastorinkansliasta Helsingistä papintodistuksen täällä kirkonkirjoissa olevaa äitiään, leski Johanna P:roth'ia varten, joka on sokea ja vanhuudenheikko ja jota hän nykyään hoitaa luonaan Karjalohjalla, oli hän äitinsä asiamiehenä käynyt Vaivaishoitohallituksen toimistossa täällä ja pyytänyt hoitoa äidillensä, joko siten että Vaivaishoitohallitus ottaisi hänet täyselätukseen, tai myöskin antaisi pojan edelleenkin hoitaa häntä sovittua maksua vastaan. Toimistossa oli asiamiehen, leipuri K. V. M:n vastaanottanut kaksi naista, joista toisen, joka oli tarkastanut lesken mukanaolleen papintodistuksen, piti selittäneen että leski P:roth'illa ei ole oikeutta vaivaishoitoon Helsingissä, jolloin hän epäkohteliain sanoin lienee kehoittanut valittajaa kääntymään Espoon puoleen, josta leski kuitenkin oli muuttanut vuonna 1873 41 vuoden iässä.

Asiamies K. V. M. palasi sentähden pastorinkansliaan neuvotellakseen papinkirjan suhteen, ja oli v. t. kirkkoherra siellä hänelle ilmoittanut että todistus kyllä oli oikea ja että siitä käy selville leski P:roth'illa olevan kotipaikkaoikeuden Helsingissä ja että hänen tulee nauttia vaivaishoitoa täällä, minkätähden v. t. kirkkoherra oli kehoittanut valittajaa uudelleen menemään Vaivaishoitohallituksen kansliaan, ja, siinä tapauksessa että asiamiehen vielä kerran käskettäisiin poistua sieltä, kääntymään valituksella Vaivaishoidontarkastelijan puoleen.

Kun asiamies senjälkeen toisen kerran kävi Vaivaishoitohallituksen toimistossa, vastaanotti hänet sama nainen kuin aikaisemminkin, ja epäkohteliain sanoin käskettiin hänen poistua ja kehoitettiin kääntymään Espoon kunnan puoleen. Koska asiamies kuitenkin epäili tämän ilmoituksen oikeutta, oli toinen naisista lisännyt, että hän niin kauan oli ollut vaivaishoidon palveluksessa, että kyläkin ymmärtää tuollaisia seikkoja. Noudattaen v. t. kirkkoherran neuvoa saapui asiamies K. V. M. senjälkeen kansliaani, jossa hän minulle esitti huolensa. Hän ilmoitti tällöin että hän pitäisi äitiään luonaan vaikkapa ainoastaan 10 markalla kuussa, mutta tämän sokeuden ja enenevän raihnauden sekä tästä johtuvan alituisen valvonnan ja hoidon tarpeellisuuden vuoksi ei enää voinut pitää häntä luonaan ilmaiseksi. Vakuuttavalla tavalla sanoi hän että Vaivaishoitohallituksen toimistossa oli kehoitettu häntä kääntymään Espoon kunnan puoleen.

Ilmoitus Kuvernööriille.

Kirjelmässä seuraavan marraskuun 1 päivästä ilmoitin tästä Uudenmaan läänin Kuvernööriille, jolloin minä, esiintuoden etten minä luonnollisestikaan voi vastata asiamies K. V. M:n antamain tiedonantojen totuudenmukaisuudesta, viittasin siihen että valittajan vastaanottaminen Vaivaishoitohallituksen kansliassa ei näytä vastaavan Armollisen vaivaishoitoasetuksen 13 §:n 1) kohdan ja 14 §:n 1) kohdan määräyksiä eikä myöskään Helsingin voimassaolevan vaivaishoidon-ohjesäännön 25 §:n a) kohdassa löytyvää määräystä, jossa viimeainitussa §:ssä säädetään että vaivaishoitohallituksen Toimeenpanevan johtajan

(eikä hänen alaiensa apulaisten) on vastaanotettava avunpyytäjät ja avustettava yleisöä.

Kuvernööri vaatii senjälkeen Vaivaishoitohallituksen selityksen, ja antoi- *V. t. Toimeen-*
kin, tämä sellaisen kirjelmässä joulukuun 18 päivältä 1911. Vaivaishoitohalli- *panevan johtajan selitys.*
tus viittaa tällöin erääseen v. t. Toimeenpanevan johtajan Ivar Gordien antamaan selvitykseen, joka Vaivaishoitohallituksen mielestä »täysin selvästi osoittaa ettei tähänkään valitukseen ole ollut aihetta». Kahdessa myötiliitettyssä kirjelmässä esiintuo taasen v. t. Toimeenpaneva johtaja Gordie muun muassa seuraavaa. Vaivaishoitokanslian vastaanottohuoneessa oli tilaisuudessa ainoastaan tarkastusmiehet rouva von Creutlein ja rouva A. Stenman. Kysyttäessä ilmoitti mies, joka sanoi olevansa leipuri K. V. M., haluavansa saada avustusta sokealle ja sairaalle äidilleen, leski Johanna Pröth'ille, joka asuisi hänen luonaan Karjalohjalla. Kun mukanaolleet asiakirjat oli tarkastettu, ilmoitti rouva von Creutlein, että, vaikkakin asiakirjoista näyttää käyvän ilmi että anojan äidillä vaivaishoittoon nähden on kotipaikkaoikeus Helsingissä ja että avustusta siis voi täältä odottaa, anojan, saadaksen pyydettyä avustusta, siitä huolimatta kuitenkin oli käännäyttävä kunnallisten viranomaisten puoleen asuinpaikkakunnalla, s. t. s. Karjalohjalla. K. V. M:n muistutukseen, että koska äidillä oli kotipaikkaoikeus Helsingissä, myöskin avustusilmoituksen sinä tapauksessa voisi tehdä täällä, selitti rouva von Creutlein useita kertoja että niin ei ollut asianlaita, vaan että tällaisissa tapauksissa, vaikkakin kysymys kotipaikkaoikeudesta olisi aivan selvillä, anomus lain mukaan aina oli tehtävä asuinpaikkakunnalla, jotta paikkakunnan vaivaishoitoviranomaiset asianmukaisesti voisivat tutkia ja harkita avustuksen tarpeellisuuden ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Vaikkakin tämä selitys, kuten rouva Creutlein tahtoo muistella, ainakin 6 kertaa toistettiin, ei asiamies K. V. M:aa voitu saada järkiinsä, vaan uhkasi hän lopuksi tuoda äitinsä kansliin, lisäten: »niin saatte tehdä hänen kanssaan mitä haluatte». Asiamiehen käskettiin vihdoin poistua selittämällä hänelle että joukko avustusta pyytäviä henkilöitä odotti eteisessä. Asiamies poistui tällöin, mutta palasi hetken kuluttua, vaatien yhtä itsepintaisesti anomusta esilleotettavaksi, samalla uhaten muuten tehdä valituksen. Rouva von Creutlein vastaanotti paraillaan erästä toista avunanojaa, minkätähden rouva Stenman vieläkin selitti M:lle kaiken sen mitä rouva von Creutlein aikaisemmin oli hänelle lausunut, olematta tästä kaikesta mitään tulosta. Sekä rouva von Creutlein että rouva Stenman väittävät mitä jyrkemmin valheeksi sen että M:aa olisi tilaisuudessa kohdeltu mitenkään epäkohteliaasti tai loukkaavasti, vaikkakin asiamiehen käytös ja uppiniskaisuus kylläkin olisi ollut omiaan saattamaan tasapainostaan kaikkein rauhallisimman ja maltillisimmankin henkilön. — Tällä tavalla v. t. Toimeenpanevan johtajan »selvityksen» mukaan.

Tähän lienee kuitenkin syytä huomauttaa että asiamies K. V. M. kansliassani kohteliaasti mutta varmasti sanoi että hänen oli käsketty kääntyä Espoon eikä Karjalohjan kunnan puoleen, mitä hän katsoi aivan lainvastaiseksi. Lisäksi voi asettaa kysymyksenalaiseksi oliko v. t. Toimeenpaneva johtaja Gordie aivan sopiva saamaan toimekseen »tutkia ja Vaivaishoitohallitukselle lähettää selvityksen» tämän kohtauksen johdosta. On nimittäin huomattava että Toimeenpaneva johtaja eräässä määrin on edesvastuunalainen työn säännöllisestä

kulusta kansliassa ja tätä luonnollisesti sitäkin suuremmalla syyllä kun on kysymyksessä tehtävät, jotka, kuten minusta näyttää, ohjesäännönmukaisesti kuuluvat hänelle, vaan joita toiset siitä huolinatta suorittavat. Sitäpaitsen osoittaa eräs kirjoitus Hufvudstadsbladet'in marraskuun 10 päivän numerossa 1911 että v. t. Toimeenpaneva johtaja Gordie on ollut todistajana asiamies K. V. M:n poistamiskäskyyn kansliasta. Sanotussa sanomalehtikirjoituksessa, jota tietävästi ei ole väitetty vääräksi vaan päinvastoin on sen ilmoitettu olevan kirjoitettu Vaivaishoitohallituksen kansliassa saatujen ilmoitusten johdolla, ja jossa pidetään vaivaishoitovirkailijain puolta, sanotaan nimittäin että kanslia-apulaiset ovat olleet siinä määrin suopeamielisiä asiamies K. V. M:aa kohtaan että v. t. Toimeenpaneva johtaja lopuksi on katsonut olevansa pakoitettu heille muistuttamaan että useat muut avunpyytäjät odottivat vuoroaan. Hän näyttää siis, vaikkakin syrjäisenä, seuranneen ja hyväksyneen asian käsittelyä. —

Esiintuotuaan miten 13 §:n 1) kohtaa ja 14 §:n 1) kohtaa on tulkittava lausuu v. t. Toimeenpaneva johtaja: »Tästä näyttää mielestäni kyllin selvästi käyvän ilmi että lainsäätäjä sanalla *paikkakunta* on tarkoittanut juuri sitä paikkakuntaa, jossa anoja sinä aikana, jolloin avustus käy tarpeelliseksi *asun tai oleskelee*, sillä ciiväthän asianomaiset usein hyvinkin etäällä olevalla kotipaikkakunnalla ole tilaisuudessa *tarkoin tutkimaan avunpyytäjän elämänsuhteita ja tarpeita*, voidakseen sitten *harkita ja arvostella onko ja millä tavalla* vaivaishoitoa annettava.» Ja v. t. Toimeenpaneva johtaja sanoo lopuksi: »Katson siis itselläni olevan syytä mielipiteenäni lausua, että kysymyksessä olevat vaivaishoitohallituksen virkailijat Rouvat von Creutlein ja Stenman, kun he sensijaan että olisivat vastaanottaneet M:n anomuksen, olivat tästä kieltäytyneet ja kehoittaneet häntä kääntymään asianomaisten viranomaisten puoleen *asuinpaikkakunnalla*, ovat menetelleet täysin *lainmukaisesti ja oikein*.»

Kuvernöörin
päätös.

Vastaanotettuaan tämän selvityksen, antoi Kuvernöörinvirasto tammi-
kuun 19 päivänä 1912 suomennettuna näin kuuluvan päätöksen:

»Harkitessaan Vaivaishoidontarkastelijan esilläolevaa ilmoitusta siitä, että, kun Karjalohjan kunnassa asuva leipuri K. V. M. Helsingin Vaivaishoitohallituksen kansliassa oli pyytänyt vaivaishoitoa myöskin Karjalohjalla asuvalle, mutta Helsingissä kotipaikkaoikeutta nauttivalle äidilleen, M:n tällöin olisi käsketty poistua ja sopimattomalla tavalla häntä kohdeltu, on Lääninhallitus nähnyt oikeaksi, koska Vaivaishoidontarkastelijalle oli ilmoitettu että henkilö, jolle vaivaishoitoa on pyydetty, asuu toisella paikkakunnalla ja, asiain näin ollen maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun yleistä vaivaishoitoa koskevan Keisarillisen asetuksen 13 §:n 1 kohdan sekä 14 §:n 1 kohdan mukaan, vaivaishoitoanomus olisi pitänyt tehdä asuinpaikkakunnan vaivaishoitohallitukselle, jonka ensi kädessä olisi pitänyt antaa tarpeellista avustusta oikeudella, saman asetuksen 25 §:n mukaan, vaatia siitä hyvitystä kotikunnalta, Vaivaishoidontarkastelijalla tämän vuoksi ja koska ei ole näytetty toteen M:n väitettä että häntä kysymyksessä olevassa tilaisuudessa olisi sopimattomasti kohdeltu, ei ole ollut aihetta esitykseensä nyt esilläolevassa asiassa, jossa Helsingin Vaivaishoito kaiken suhteen

on lainmukaisesti menetellyt, minkä vuoksi Vaivaihoidontarkastelijan ilmoitus ei anna aihetta mihinkään toimenpiteisiin.

Tähän päätökseen tyytymätön on oikeutettu hakemaan siihen muutosta Hänen Keisarilliselle Majesteetilleen asetetulla alamaishallituksella, j. n. e.

Neuvoteltuani tästä Prokuraattori Kihlman'in kanssa, pidin tarpeellisena myöskin tässä tapauksessa tehdä alamaishallituksen, sitäkin suuremmalla syyllä, koska Kuvernöörinviraston päätös monessa suhteessa soti sitä käsitystä vastaan, joka minulla oli ollut tähän kuuluvien säädösten oikeasta tulkitsemisesta.

Kuvernöörinvirasto on täten tulkinnut Armollisen vaivaihoidonasetuksen 13 §:n 1 kohdan ja 14 §:n 1 kohdan siten, että vaivaihoidonanomus on aina tehtävä asuinpaikkakunnan vaivaihoidonhallitukselle. Tätä tulkintaa en minä kuitenkaan voi hyväksyä. Koska mainittu asetus velvoittaa kunnan, jossa puutteenalaisella henkilöllä on kotipaikkaoikeus, tästä huolehtimaan ja suorittamaan hänen vaivaihoidonsa, sisältynee siihen oikeus että puutteenalaisen on avustuspöytäkirjain ensi sijassa käännettävä sen kunnan vaivaihoidonhallituksen puoleen, jossa hänellä on kotipaikkaoikeus. 14 §:n 1 kohdassa löytyy tosin määräys miten on meneteltävä, kun avunanoja kuuluu toiseen vaivaihoidonhallitukseen, mutta paikkansapitämättömänä täydyn pitää Kuvernöörinviraston sanotun määräyksen ja 13 §:n 1 kohdan johdosta tekemää johtopäätöstä että oleskelupaikkakunnan vaivaihoidonhallitus tämän kautta olisi, huolimatta siitä missä avunpyytäjällä on kotipaikkaoikeus, määrätty tämän tuomioistuimeksi vaivaihoidonasioissa ja että kotikunnan vaivaihoidonhallitus siis olisi oikeutettu, niin jopa velvollinenkin, ainoastaan muodollisten syiden vuoksi hylkäämään kunnan ulkopuolella asuvan, sille tehdyn avustuspöytäkirjan. Jos lainsäätäjä olisi tahtonut kumota puutteenalaiselle kuuluvan oikeuden kääntyä kotikunnan puoleen, olisi tästä tehty eri säädös 13 §:ään, kuten on tapahtunut vastaavassa lainkohdassa (§ 11) Ruotsin kuningaskunnan voimassaolevaa vaivaihoidonasetusta kesäkuun 9 päivästä 1871.

Mikäli tiedän menetellään maassamme ylipäänsä siten että niiden köyhien anomukset, jotka asuvat kotikunnan läheisyydessä ja haluavat siellä saada avustusta, myöskin joutuvat sikäläisen vaivaihoidonhallituksen käsiteltäviksi, siinä tapauksessa että avunpyytäjän tarpeista ja tuloista voidaan saada selvitys ilman suurempaa vaikeutta. Vaatimus että jokaisen tällaisen puutteenalaisen ensinnä olisi käännettävä oleskelupaikkakunnan puoleen, olisi sekä tolkuton että hankala menettely. Se lisäisi muun muassa suuresta määrin vaivaihoidonhallituksen työtä satoihin köyhiin nähden, joilla on kotipaikkaoikeus kaupungissa, mutta jotka ajoittain asuvat sen rajojen ulkopuolella jossakin etukaupungissa.

Selvää on sitävastoin että, koska kotikunnassa ei voida saada tietoja avunpyytäjän perhe- ja muista oloista, kuten usein voi tapahtua, sen vaivaihoidonhallituksella on oikeus käskää avunpyytäjää kääntymään sen kunnan puoleen, jossa anoja asuu, mutta kysymyksenalaisessa Kuvernöörille tekemässäni ilmoituksessa olen juuri katsonut olevani pakotettu vastustamaan kotikunnan vaivaihoidonhallituksen ainoastaan muodollisille syille perustuvaa kieltoa ettei se käsittele nyt mainitunlaisia asioita.

Alamainen
valitus.

Esilläolevan tapauksen suhteen on myöskin mainittava, ensinnäkin, että anojan asiamies, leipuri K. V. M., kuten asiakirjoistakin käy ilmi, selitti olevansa halukas heti tuomaan avustuksen tarpeessa olevan, melkein kahdeksankymmenen vuoden vanhan äitinsä Helsinkiin. Se seikka että tämä sinä hetkenä, jolloin anomus tehtiin, oleskeli toisella paikkakunnalla, ei siis vaikuttane tähän asiaan. Jos hän olisi seurannut poikaansa Helsinkiin ja jäänyt sinne joksikin aikaa, ei häneltä olisi voitu kieltää avustusta sen perusteella että hän oleskeli kotikunnan ulkopuolella. Hänen tilaansa, todellista tarvettaan ja sukulaisuussuhteita olisi silloinvoinut, jos se lainkaan olisi ollutkaan tarpeellista, vielä helpommin tutkia Helsingissä kuin Karjalohjalla. Toiseksi on huomattava että asiamiehen käynnin tarkoituksena tässä tapauksessa myöskin oli neuvotella missä muodossa tämä vaivaishoito olisi sopivin myöntää, joko ottamalla kaupungin vaivaistaloon tai antamalla hänet elätteelle asiamiehen, poikansa, luokse, joka selitti olevansa halukas häntä pitämään ainoastaan kymmenen (10) markan maksusta kuussa eli noin kolmannelta osasta siitä kustannuksesta, joka keskimäärin menee jokaisesta vaivaishoitolaisesta Helsingissä. Tämä oli siis edullinen tarjous kaupungille. Minulle esitettiin tämä ehdotus aivan selvästi, mutta rouva von Creutlein'in kuvaavan ilmoituksen mukaan on asiamies K. V. M. ainoastaan uhkaillut tuoda äitinsä Helsinkiin ja kansliaan sekä lisännyt »niin saatte menetellä hänen kanssaan miten tahdotte.»

Mitä taasen tulee asiamies K. V. M:n vastaanottoon Vaivaishoitohallituksen kansliassa ja hänen anomuksensa käsittelyyn, näyttävät nämät olevan selvästi ristiriidassa tästä voimassaolevien säädösten kanssa. Armollisen vaivaishoitoasetuksen 13 §:n 1) kohdan mukaan on nimittäin avunpyytäjän tai tämän asiamiehen ilmoittauduttava esimiehelle tai vaivaishoitohallituksen jäsenelle, jonka on tarkoin otettava selville anojan elämänsuhteet ja tarpeet sekä sen jälkeen *esitettävä* asia vaivaishoitohallitukselle, jonka sitten — 14 §:n 1 kohdan mukaan — on harkittava ja määrättävä onko ja millä tavalla vaivaishoitoa sille annettava, jonka puolesta sellainen anomus on tehty. Esimiehellä ei siis itsellään ole tässä suhteessa mitään päättämisoikeutta; ainoastaan jos avuntarve on niin suuri ettei voida odottaa hallituksen kokoontumista, antakoon esimies holhota hädänalaista tarpeen mukaan (§ 13 1) kohta).

Helsingin kaupungin voimassaolevan vaivaishoito-ohjesäännön mukaan on esimiehen yllämainitut tehtävät siirretty n. k. toimeenpanevalle johtajalle, jonka ohjesäännön 25 §:n a) ja 1) kohtien mukaan on määrättyinä aikoina »vastaanotettava avunanoja ja avustettava yleisöä vaivaishoitoasioissa» sekä »valmistettava vaivaishoidon myöntämistä koskevat asiat esiteltäviksi hallituksen kokouksissa».

Asiakirjoista käy kuitenkin ilmi että asiamies K. V. M. on ollut pakotettu esittämään asiansa kahdelle vaivaishoitokanslian alemmalle apulaiselle, jotka kieltäytyivät vastaanottamasta lainsäätämää esittelyä varten asiamiehen tarjoamia asiakirjoja, s. o. papin- ja lääkärintodistusta ja ilman muuta hylkäsivät hänen anomuksensa käskien häntä kääntymään erään toisen vaivaishoitoyhdistyksen puoleen.

Se seikka, että alemmat virkamiehet ovat viime vuosina vastaanottaneet kaupungin vaivaishoitotoimistoissa avustusta pyytävää yleisöä, huolimatta

näistä selvistä määräyksistä, sekä tässä että monessa muussakin tapauksessa on epäkohta, josta minulle on valitettu lukemattomia kertoja. Suuressa kaupungissa mutkikkaine vaivaishoito-oloihin pitäisi, jos missään, täysin pätevien henkilöiden vastaanottaa avunanojat. Viimeisessä vuosikertomuksessani vuodelta 1910 olen myöskin kosketellut tätä seikkaa ja esiintuonut miten Vaivaihoidonneuvojat Frans Malmberg ja Bruno Sarlin käytyään 40:ssä köyhässä kodissa Helsingissä ovat minulle kertoneet siitä käsityksestä, mikä melkein poikkeuksetta vallitsi näissä kodeissa. Katkeruutta salaamatta selitettiin vähän väliä: »eihän sinne toimistoon uskalla mennä ennenkuin hengenhädässä; pois sieltä ajetaan». — Myöskin maaseudulla on valitettu tuollaista menettelyä sekä että henkilö, jolla kieltämättä on kotipaikkaoikeus Helsingissä ja joka on pannut suuria kustannuksia matkaansa tänne, ei ole päässyt toimeenpanevan johtajan puheille, vaan ainoastaan kanslian alemman henkilökunnan. — Tässä kosketeltu tapaus ei siis ole mikään poikkeustapaus. Tällaisten tosiseikkojen edessä huomaa ettei vakinaisen toimeenpanevan johtajan, Pastori J. A. Collan'in usein mainittu lausunto että Helsingin kaupungin vaivaishoito melkeinpä voi sanoa joka suhteessa on aivan epäajanmukaisella kannalla, ole lainkaan liioteltu.

Koska siis pidin tarpeellisena tästä asianomaiselle Kuvernöörille ilmoittaa, tein tämän tarkoituksessa että Kuvernööri asiassa toimittamansa tutkimuksen jälkeen, Armollisen vaivaishoitoasetuksen 43 §:n 3 kohdan mukaan velvoittaisi Helsingin Vaivaishoitohallituksen yllämainitussa suhteessa noudattamaan mainittua Armollista vaivaishoitoasetusta ja kunnan ohjesääntöä ja siten lopettamaan viitatut epäkohdat.

Vaivaihoidonneuvojain Malmberg'in ja Sarlin'in yllämainitun ilmoituksen johdosta olin jo kesäkuun 8 päivänä 1911 erään toisen valituksen yhteydessä Uudenmaan läänin Kuvernöörille ehdottanut että Kuvernööri askenmainitun Armollisen säädöksen nojalla kehoittaisi Helsingin Vaivaishoitohallitusta valvomaan ja niin menettelemään että avunanoja asianmukaisesti kohdeltaisiin vaivaishoitotoimistoissa ja vaivaihoidon virkailijain puolelta, tai myöskin että Kuvernööri, ellei hän minun esiintuomillani syillä katsoisi olevan aihetta tuollaiseen yleiseen muistutukseen, määräisi toimitettavaksi poliisitutkinnon tässä asiassa kuin myöskin että Vaivaihoidonneuvojat ja minä saisimme siihen ilmoittaa eräitä todistajia. Tämä minun ehdotukseni ei kuitenkaan ole antanut aihetta pyytämiini toimenpiteisiin.

Lopuksi on Kuvernöörinvirasto valituksenalaisessa päätöksessä mielestäni menetellyt väärin siinä, ettei mitään määräystä ole annettu leski P:roth'in hoidon suhteen, vaikka Helsingin Vaivaishoitohallitus ei ole edes voinut kieltää tämän lesken täydellistä varattomuutta. Koska leski P:roth sentähden on lääkärin-todistuksella näyttänyt toteen olevansa sokea ja sairas sekä hänen poikansa, jonka luona häntä jonkun aikaa on elätetty, selittänyt ettei hän kauvempaa voi maksutta häntä hoitaa ja ylläpitää, täytyy tämä tapaus kieltämättä kuulua pakolliseen vaivaishoitoon, jota Armollisen vaivaishoitoasetuksen 2 §:n mukaan ehdottomasti on annettava avuntarvitsijalle. Vaikkakin leski P:roth'illa olisi lapsia, jotka voisivat häntä elättää, on kunnallisen vaivaihoidon tällaisissa tapauksissa ensi sijalla huolehdittava tällaisesta hoidosta, kuitenkin oikeudella, useinmainitun Armollisen asetuksen 25 §:n 2) kohdan mukaan, vaatia lapsilta

hyvitystä annetuista vaivaishoitokustannuksista. Tässä oli kysymys ainoastaan siitä oliko Helsingin kaupunki tai Karjalohja ensi sijalla velvoitettava puutteenalaisesta huolehtimaan. Koska kuitenkin kotikunta Helsinki oli hyljännyt Leski Proth'in avustusanomuksen, olisi Kuvernöörinviraston harkinnan jälkeen ja samaten kuin aikaisemminkin on tapahtunut samanlaisissa tapauksissa, pitänyt velvoittaa kunnallisen vaivaihoidon joko Helsingissä tai Karjalohjalla hänestä huolehtimaan.

Yllämainitun johdosta rohkenin alamaissimmasti pyytää että Hänen Keisarillinen Majesteettinsa katsoisi olevan aihetta muuttaa Kuvernöörinviraston valituksenalaista päätöstä ei ainoastaan minun Kuvernöörille tekemäni, asiamies K. V. M:n poiskäskyä Helsingin vaivaishoitohallituksen kansliasta koskevan ilmoituksen suhteen, vaan myöskin leski Johanna Proth'in vaivaishoitoon nähden.

K. Harhaanviepiä ensitietoja tilastoa varten.

*Muistutuksia
ohjesääntöä
vastaan.*

Kun nyt voimassaolevan Helsingin vaivaishoito-ohjesäännön ehdotus, joka lokakuun 23 päivänä 1896 sai Kuvernöörin vahvistuksen, lähetettiin minulle lausunnon antamista varten, esiintoin kirjelmässä maaliskuun 23 päivästä samaa vuotta muun muassa että ohjesäännössä ehdotettu säännöllisten tai vakinaisten rahassa tai elintarpeissa annettujen avustusten lopettaminen ei tosin sisällä mitään suorastaan lakivastaista, »mutta ottaen huomioon, että säännöllisesti avustettujen lukumäärä kunnassa nyt nousee noin yhdeksäänsataan ja koska vaivastalossa vallitsevan tilanpuutteen vuoksi ei näitä voida ottaa täysihoitoon sinne, sekä koska tällaisten vaivaishoitolaisten luku sitäpaitse on osoittanut taipuvaisuutta lisääntyä vuosittain, *ei tätä säädöstä voitane noudattaa*, synnyttämättä arveluttavassa määrässä kerjuuta tai aikaansaamatta sopimatonta liikamajoitusta kunnan vaivaishoitolaitoksessa». — Kaupungin silloinen vaivaishoitohallitus oli myöskin antamassaan lausunnossa pitänyt ehdotusta epäonnistuneena.

Uudelleen pyydettyäessä mielipidettäni asiassa esiintoin pitemmässä perustellussa kirjelmässä elokuun 27 päivästä samaa vuotta, että kysymyksessä olevaa ehdotusta kaikkien rahassa tai elintarpeissa annettujen n. k. vakinaisten vaivaissävustusten lopettamisesta *täytyy jokaisen ammattimiehen pitää mahdottomana toteuttaa*. Pääkaupungin suuruinen yhdyskunta ei voi järjestää vaivaishoittoa terveille periaatteille ellei vakinaisia avustuksia tuontuostakin anneta. Leski, jolla on useita alaikäisiä lapsia *täytyy* esim. useiden vuosien kuluessa saada vakinaista tai säännöllistä avustusta; tämän nimittäminen »satunnaiseksi» olisi harhaanviepiä ja vääriä, »jotapaitse tällainen menettely määrättyä tilastoa tehtäessä johtaisi virheellisyyksiin». Äidin eroittaminen taasen lapsistaan, jotta nämät viimeksimainitut annettaisiin elänteelle vieraiden henkilöiden luokse, olisi luonnotonta ja epäinhimillistä. Yhtä väärin olisi tilastoon merkitä lapset »elänteelleannettuina» äitinsä luokse, koska äiti joka tapauksessa nostaa avustuksen lastensa ylläpitoa varten. —

Näistä epäävistä lausunnoista huolimatta vahvasti silloinen Kuvernööri kysymyksessä olevan ehdotuksen sellaisenaan.

Minun esiintuomani epäilykset toteutuivat kuitenkin ensi hetkestä alkaen tämän vaivaishoito-ohjesäännön astuttua voimaan. Vakinaisten avustusten edelleenkin antamista ei voitu välttää. Virallista tilastoa laadittaessa ei kuitenkaan käytetty määrättyjä tauluja N:o IV, johon köyhät, jotka olivat nauttineet vuotuista (säännöllistä) avustusta, ja N:o V, johon ne, jotka olivat saaneet tilapäistä avustusta, olisi pitänyt merkitä molemmat erikseen tauluunsa, vaan nämät kaksi avunnauttijain luokkaa yhdistettiin samaan tauluun N:o V, johon merkittiin, muuttaen taulun otsikon, että taulu sisältää henkilöt, jotka ovat nauttineet »suoranaista avustusta», nimitys, jota ei löydy vahvistetuissa taulukkomalleissa. Taulussa VII, jossa löytyy vaivaishoidon tulot ja menot, voitiin kuitenkin, ihme kyllä, tehdä eroitus säännöllisesti ja satunnaisesti avustettujen kustannusten välillä. Tästä johtui luonnollisesti suurta sekavuutta virallisessa tilastossa, sillä Tilastollinen Päätoimisto merkitsi yhteenvedoissaan nämät »suoranaiset» avustukset toisinaan vakinaisiksi, toisinaan satunnaisiksi.

Tällaiset harhaanvievät tiedonannot jatkuivat sitten useita vuosia, ilman että Kuvernööri tai Tilastollinen Päätoimisto tekivät mitään muistutusta. Mutta kun minulla viime vuonna oli aihetta syventyä pääkaupungin viimeiseen tilastoon vuodelta 1909, joka yllämainitulla tavalla oli laadittu selvästi risti-riidassa voimassaolevain määräysten kanssa, katsoin olevani pakkoitettu pyytämään Kuvernööriä tammikuun 20 päivänä 1911 velvoittamaan Helsingin Vaivaishoitohallitusta vastaisuudessa tässä suhteessa noudattamaan voimassaolevia määräyksiä. Päätöksessä tammikuun 26 päivältä 1911 velvoittikin Kuvernööri Vaivaishoitohallituksen sekä ryhtymään toimenpiteisiin että sanotut taulut mitä pikemmin täydennettäisiin siten, että ne olisivat lainmukaisessa kunnossa, kuin myöskin vastaisuudessa tarkoin noudattamaan voimassaolevia määräyksiä, jonka jälkeen Kuvernööri lähetteellä seuraavan helmikuun 17 päivältä palautti minulle Vaivaishoitohallituksen nyt muuttamat taulut. Mitään muuta muutosta ei kuitenkaan oltu tehty; kuin että jo kerran muutettu taulun N:o V otsikko oli nyt muutettu takaisin asetuksenmukaiseen muotoonsa. Tämän taulun tulee, kuten mainittu, lain mukaan sisältää köyhät, jotka ovat nauttineet *satunnaista* avustusta, mutta ensin oli otsikko muutettu *suoranaiseksi* avustuksiksi ja nyt jälleen takaisin *satunnaiseksi* avustuksiksi. Suuri osa siinä mainituista henkilöistä oli kuitenkin todellisuudessa nauttinut säännöllistä avustusta. Taulu IV säännöllisiä tai vakinaisia avustuksia varten jätettiin edelleenkin tyhjäksi. Selvitykseksi tähän esiintuo Vaivaishoitohallitus kirjelmässä Kuvernöörille muun muassa että kaupungin vaivaishoito-ohjesääntö »ei edellytä että mitään vuotuisia avustuksia annetaan» ja että vuoden 1896 jälkeen ei olekaan myönnetty mitään suoranaisia vuosiavustuksia, »vaan ainoastaan satunnaisia, joita annetaan toistaiseksi niin kauan kuin niitä pidetään tarpeenvaativina».

Tämä antoi minulle aihetta tehdä Kuvernöörille huhtikuun 18 päivänä 1911 uuden esityksen, jossa mainitsen että kysymyksessäoleva tilasto äsken mainitun muutoksen kautta on tullut vieläkin enemmän harhaanvieväksi. Niin kauan kuin taulun päällekirjoituksena oli »suoranaisia avustuksia», voitiin siihen, tulematta liian lähelle totuutta, merkitä sekä vakinaiset että tilapäiset avunnauttijat, mutta kun otsikko oli muutettu *tilapäiseksi avustuksiksi*, ei siihen luonnollisesti voi merkitä ketään henkilöitä, jotka nauttivat *alituista* tai

säännöllistä avustusta. Osoitin samalla että nimityksillä »vuotuisia», »alituksia» ja »säännöllisiä» avustuksia virallisessa tilastossa oli sama merkitys ja olivat ne vastakohtia tilapäiselle avustukselle ja esiintoin että äskettäin lähetetty tilasto jo kirjanpidonkin kannalta katsottuna sisältää seuraavat hämmästyttävät vastakohdat:

1) Annetun henkilöluettelon mukaan ei ainoakaan henkilö vuonna 1909 nauttinut vuotuista tai säännöllistä avustusta, mutta kuitenkin sisältyy tauluun VII: »Kustannuksia säännöllisesti (alituksesi) avustetuista Smk. 89,036»; ja

2) Henkilöluettelon mukaan nautti kokonaista tuhatkaksisataa (1,200) henkilöä satunnaista avustusta yhteensä noin 110,500 markan edestä, mutta menotaulun mukaan taulussa VII nousivat »satunnaiset» avustukset ainoastaan 34,140 markkaan.

Edelleen huomautin että sadat henkilöt pääkaupungissa itse asiassa olivat nauttineet vakinaista avustusta useiden vuosien kuluessa. Entinen Vaivashoitohallituksen Toimeenpaneva johtaja, Maisteri Axel Antell, on siten marraskuulla 1906 painettuna julkaissut avunnauttijain luettelon, jossa hän suoraan tekee eroituksen säännöllisten kuukausavustusten ja tilapäisten avustusten välillä, »vaihden 5 ja 20 markan välillä kuussa 3 à 6 kuukauden kuluessa». Nykyinen Toimeenpaneva johtaja on myöskin virkakirjelmässä kysymykseen vastannut että eräät nimeltä mainitut köyhät jo useita vuosia ovat saaneet säännöllisiä kuukausavustuksia. Suurella vaivalla laadittuani yhteenvedon henkilöluettelosta eri vuosilta huomasin edelleen että kokonaista 466 nimeä vuoden 1906 henkilöluettelosta löytyy vuoden 1909 luettelossa, ja näistä viimeainituista nautti kokonaista 395 jo vuonna 1906 säännöllistä kuukausavustusta. 215 tapauksessa oli säännöllinen avustus vuonna 1906 aivan yhtä suuri kuin n. k. tilapäinen avustus vuonna 1909, kuitenkin siten, että henkilöiden, jotka vuonna 1906 nostivat 8, 10 tai 12 markkaa kuussa, vuoden 1909 tauluissa ilmoitetaan nostaneen 96, 120 tai 144 markan suuruisia »tilapäistä avustusta». Mikään advokatyöri maailmassa ei voine hyväksyä että tuollaiset avustukset merkitään »tilapäisiksi» siinä merkityksessä kuin virallinen tilasto sille antaa. Kuvernöörille lähettämässäni kirjelmässä selitin myöskin laajasti sitä sekavuutta, jonka tämä on synnyttänyt eräissä Tilastollisen toimiston julkaisuissa ja pyysin sentähden uudelleen että Kuvernööri velvoittaisi Helsingin kaupungin vaivashoitohallituksen laittamaan esilläolevat tilastolliset taulut sellaiseen kuntoon, joka vastaisi sekä voimassaolevia määräyksiä että myöskin todellisia oloja.

Vaivashoitohallituksen
esimiehen vastaus.

Vaaditussa lausunnossa esiintoi vaivashoitohallituksen esimies, Björn Schauman, että vuotuisten avustusten myöntäminen ei ole sallittua kaupungin voimassaolevan vaivashoito-ohjesäännön mukaan ja että tilastoon ei siis voida merkitä muunlaista vaivashoitoa, kuin mikä ohjesäännön mukaan on oikeutettua, kuin myöskin että usein toistetut kotiaavustukset eivät ole kadottaneet satunnaisen avustuksen luonnetta. Kustannusten kirjanpidon suhteen viittaa esimies taasen erääseen vaivashoitohallituksen sihteerin, Ludvig Collan'in, antamaan kirjelmään, josta käy ilmi, että tilastolliset tiedonannot kustannuksista säännöllisiä ja tilapäisiä avustuksia varten ovat johtuneet erehdyksestä, sillä ilmoitetut määrät ilmaisevat itse asiassa kustannuksia pakollisista ja vapaaehtoisista suoranaisista avustuksista.

Uudelleen vaaditussa tätä kirjelmää koskevassa vastaselityksessä toistin Allekirjoittaneen uusi vastaselitys.
 kesäkuun 8 päivänä 1911 mitä aikaisemmin asiassa olin esiintuonut ja lisäsin muun muassa että äskettäin saapuneet vuoden 1910 tilastolliset taulut lisäksi ovat osoittaneet, että samojen nimeltämainittujen 877 henkilön merkittään nauttineen »satunnaista» avustusta sekä vuonna 1909 että 1910, ja 406 tapauksessa on avustus lisäksi yhtä suuri molempina vuosina. Ja yhtä suuri avustus kaikilta kolmelta vuodelta 1906, 1909 ja 1910 on annettu 139 henkilölle. Mikäli minä tiedän, on nämät suoritettu säännöllisesti kuukausittain. Päinvastoin kuin esimies, entinen Pormestari Schauman, täydyn siis väittää, että nämät avustukset jo kauvan aikaa sitten ovat kadottaneet satunnaisten avustusten luonteen. Pyysin lopuksi saada ilmoittaa että tämä asia oli kiireellistä laatua, koska koko maan vuoden 1909 vaivaishoitotilasto ensi tilassa olisi saatettava valmiiksi.

Kuvernöörin lokakuun 3 päivänä 1911 antamassa päätöksessä sanotaan Kuvernöörin päätös.
 (Suomennos):

»Tämän asian olen ottanut lopullisesti harkitakseni ja koska maan tilastollisia tietoja koskeva Armollinen julistus, annettu Helmikuun 10 päivänä 1891 niillä muutoksilla, jotka siihen on tehty Armollisella julistuksella Joulukuun 5 päivästä 1898, säätää muun muassa, että vaivaishoitohallituksen yksissä neuvoin asianomaisen papiston kanssa vuosittain antamassa tilastossa on noudatettavaksi vahvistettuun tauluun N:o IV merkittävä kunnan vuosittain avustamat jäsenet tai siellä kotipaikkaoikeuden omaavat henkilöt, huolimatta siitä oleskelevat ja nauttivatko he avustusta kunnan rajojen sisä- tai ulkopuolella, sekä koska on täysin käynyt selville että kysymyksessäolevan vuoden 1909 aikana Helsingin kunnan vaivaishoitohallitus on koko vuoden kuluessa jakanut kuukausittain annettuja avustuksia useille henkilöille, siitä syystä ja huolimatta kaikesta, mitä vaivaishoitohallitus sitä vastaan on muistuttanut että se, läänin Kuvernöörin Lokakuun 23 päivänä 1896 Helsingin vaivaishoidolle vahvistaman ohjesäännön astuttua voimaan, olisi vapautettu täyttämästä yllämainitun julistuksen tauluun N:o IV merkittävien tiedonantojen antamista koskevia säädöksiä, katson Helsingin vaivaishoitohallituksen olevan velvollisen sanottuun tauluun N:o IV merkitsemään viimeämainitut henkilöt, minkätähden Helsingin vaivaishoitohallitus velvoitetaan sen esimiehelle tässä suhteessa pannun 200 markan sakon uhalla, puutteellisen tilaston, sanotun julistuksen määräysten mukaan uudestilaadittuna, kahden viikon kuluessa tästä tiedon saatuaan, tänne toimittamaan; ja astuu tämä päätös, maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun, yleistä vaivaishoitoa Suomessa koskevan Keisarillisen julistuksen 45 §:n mukaan, voimaan, odottamatta valitusajan loppua tai mahdollisesti sitä vastaan tehdyn alamaisten valituksen tutkimista.»

Tätä noudattaakseen lähetti Vaivaishoitohallitus vihdoinkin kirjelmänsä Ehdotustilaston muuttamiseksi.
 ohella lokakuun 16 päivästä 1911 asianmukaisesti uudestilaaditut taulut. Nyt olisi luultu että tämä seikka olisi ollut loppuunkäsitelty. Mutta Vaivaishoito-

hallitus ei ollut tyytyväinen tähän lopputulokseen, vaan se esiintoi äskenmainitussa kirjelmässään uuden ehdotuksen, että kysymyksessäoleviin tilastollisiin tauluihin N:o IV ja V, joihin tähän saakka on merkitty *alituisset ja tilapäiset* avunnauttijat, vastaisuudessa merkittäisiin ne henkilöt, jotka ovat nauttineet *pakollista ja vapaaehtoista* vaivaishoitoa, mikä Vaivaishoitohallituksen mielestä näyttää myöskin olleen lainsäätäjän tarkoitus. Tässä tarkoituksessa oli Vaivaishoitohallitus jo ryhtynytkin toimenpiteisiin uudelleen muuttaakseen kysymyksessäolevat taulut siten, että niistä kävisi ilmi avustusten luonne vuoden 1879 Armollisen vaivaishoitoasetuksen §§:in 2 ja 3 mukaan, s. t. s. onko vaivaisavustus ollut pakollista tai vapaaehtoista. Vaivaishoitohallitus mainitsi tällöin että jos Kuvernööri kuitenkin katsoisi että vuosien 1891 ja 1898 Armolliset julistukset tilastollisista tiedonannoista olisi siten tulkittava, että tauluissa IV ja V käytetyt merkitsemistavat eivät vastaa vuoden 1879 Armollisen asetuksen 2 ja 3 §:iä, lience Kuvernöörillä aihetta jättää Keisarilliseen Senaattiin ehdotus annettujen määräysten selvittämiseksi tai muuttamiseksi.

Välipäätöksellä marraskuun 20 päivältä 1911 pyysi Kuvernööri minun lausuntoani Vaivaishoitohallituksen uudistetun anomuksen johdosta saada Kuvernöörin ilmoitus siitä, onko taulut vastaisuudessa laadittava Kuvernöörin aikaisemmin mainitussa päätöksessä viime lokakuun 3 päivältä määrättyllä tavalla tai yhtäpitäviksi asiakirjoihin liitettyjen taulujen kanssa. Näistä on taulun N:o IV päällekirjoitus:

»Luettelo vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuista henkilöistä, jotka maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun maan vaivaishoitoa koskevan Arm. asetuksen 2 §:n mukaan ovat Helsingin kunnalta vuoden 1909 kuluessa nauttineet tilapäisiä raha-avustuksia Helsingin kaupungin voimassaolevan vaivaishoito-ohjesäännön II luvun c) kohdan mukaan.»

Taulun N:o V päällekirjoituksena on taasen:

»Luettelo henkilöistä, joilla maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun, maan vaivaishoitoa koskevan Armollisen asetuksen 3 §:n mukaan, ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoitoon, ja jotka Helsingin kunnalta vuoden 1909 kuluessa ovat nauttineet tilapäistä raha-avustusta Helsingin kaupungin voimassaolevan vaivaishoito-ohjesäännön I luvun 3 §:n mukaan.»

Ehdotuksen tarkoituksena oli siis viralliseen, koko maata tarkoittavaan vaivaishoitotilastoon ottaa numeroita, jotka oli laadittu yksityisen kunnan vaivaishoito-ohjesäännön mukaan, jonka määräyksiä ja periaatteita tuskin tunnetaan maan muissa kunnissa ja jotka sitäpaitse ovat jotensakin epäilyttävän arvoisia.

Perustelu ja
muistutukset.

Tämän useassa suhteessa ihmeellisen ehdotuksen perustelu ansainnee tulla eräissä kohdissa kosketelluksi. Vaivaishoitohallitus esiintuo siis että *pakollinen* ja *vapaaehtoinen* vaivaishoito muodostavat vaivaishoidon kaksi laillista muotoa, mutta että Armollisessa vaivaishoitoasetuksessa ei sitävastoin löydy mitään säädöstä alituisista avustuksista, vaikkakin siinä mainitaan «täydestä ja alituisesta elatuksesta», ja on Vaivaishoitohallituksen mielestä aivan käsittämätöntä että vaivaishoitotilasto-kaavaa laadittaessa olisi kokonaan syrjäytetty lainmääräämät luokat, pakolliset ja vapaaehtoiset, ja sen sijaan otettu luokkia,

jotka ovat aivan merkityksettömiä lain vaikutusten arvostelemiseksi. — Vaivashoitohallitus näyttää siis kokonaan jättäneen huomioonottamatta miten suuresta merkityksestä sekä yhdyskunnalle että köyhälle on se seikka, onko annettu apu alituista tai tilapäistä. 26 §:n 1) kohdan mukaan voidaan vaivashoitolainen, joka on nauttinut *alituista* vaivashoitoa vieraassa kunnassa, ilman muuta lähettää siihen kuntaan, jossa hänellä on kotipaikkaoikeus, mutta tällainen kotiinlähettäminen ei saa tapahtua jos vaivashoito on ainoastaan tilapäinen. Samaten tehdään 31 §:n 1) kohdassa ja 32 §:n 2) kohdassa huomattava eroitus yhdyskunnalle tulevaan oikeuteen nähden niiden välillä, jotka itse tai joiden vaimo ja lapset nauttivat alituista ja täyttä huolenpitoa, ja niiden välillä, joiden ylläpitoa on katsottava ainoastaan tilapäiseksi. Tätä säädöstä vastaan, jota vaivashoitohallitusten joka päivä on käytettävä, rikotaan juuri usein sen vuoksi ettei ole otettu selvää siitä, nauttiiko avustettava tilapäistä vaiko alituista vaivashoitoa. Tämän puutteellisuuden poistamiseksi ei kysymyksessäolevilta tauluilta N:o IV ja V suinkaan ole puuttunut merkitystään.

Vaivashoitohallitus näyttää myöskin, kuten mainittu, tahtovan uskotella että tauluja IV ja V koskevain säädösten *tarkoituksena* ei edes ole ollut merkitä *alituista* ja *tilapäisiä* avunnauttijoita, vaan niissä eroittaa pakollista ja vapaaehtoista vaivashoitoa nauttivat henkilöt. Koska nyttemmin muutettu vaivashoidontarkastelijan Armollinen johtosääntö lokakuun 9 päivästä 1888 säättää että sen, joka ensinnä vaivashoidontarkastelijan virkaan valitaan, on vaivashoitotilaston aikaansaamiseksi ja järjestämiseksi, yhdessä Tilastollisen Päätoimiston kanssa, laadittava ehdotus ja lähetettävä tämä Senaattiin tarkastettavaksi, otin minä tehokkaasti osaa eräiden ehdotusten laatimiseen tilastollisia taulukaavakkeita varten ja voin minä tämän perusteella osoittaa todeksi että Vaivashoitohallituksen tässä kosketellut olettamukset ovat aivan väärät. —

Vaivashoitohallituksen ehdotuksen tarkoituksena on, kuten ylempänä on mainittu, poistaa kaikki säännölliset kotiaavustukset rahassa tai elintarpeissa, s. t. s. yhden nykyään käytännössäolevista kaikkein inhimillisimmistä elatus-tavoista, hoitotavan, joka näyttää olevan sopivin käyttää kunniallisiin leskiin nähden, joilla on lapsia, vanhoihin pariskuntiin ja muihin henkilöihin nähden, jotka jossain määrin ovat työkykyisiä, mutta jotka eivät kuitenkaan kykene itsestään kokonaan huolehtimaan. Huolimatta siitä että Helsingin kaupungin vaivashoito-ohjesäännössä kielletään nämät säännölliset avustukset, on puolentoista vuosikymmenen kokemus osoittanut, että on ollut mahdotonta poistaa tätä hoitotapaa. Tämän epäonnistuneen kokeen jälkeen on nähtävästi hyvin vähän syytä koettaa toteuttaa sitä koko maahan nähden.

Hyvin painavana ja tärkeänä lisäsyynä tätä ehdotusta vastaan voidaan esiintuoda, että Keisarillisen Senaatin asettama vaivashoitoasetuksen tarkastuskomitea toukokuun 1 päivänä 1908 antamassaan mietinnössä ilman mitään erimielisyyttä pitemmän perustelun jälkeen on epäröimättä ehdottanut että lopetettaisiin vaivashoidon jakaminen pakolliseen ja vapaaehtoiseen, minkä jaotuksen kautta komitean antaman selvityksen mukaan ei ole mitään vaivashoidon hyväksi voitettu, vaan päinvastoin on siitä syntynyt useita vaikeita epäkohtia ja arveluttavia haittoja. (Katso tätä mietintöä, siv. 9—16.) Ei ole ainakaan syytä ottaa tilastossa käytäntöön tätä jakoa ennenkuin on päätetty, mitä suuntaa vas-

taisessa uudessa vaivaishoitolainsäädännössä tullaan tässä suhteessa noudattamaan.

Lopuksi on huomattava, että eroitus alituisen ja tilapäisen vaivaishoidon välillä on vuoden 1906 Armollisen Valtiopäiväjärjestyksen kautta saanut uuden huomattavan merkityksen, koska sen 5 §:ssä tehdään valtiopäivämiesten valitsemisoikeus riippuvaiseksi siitä nauttiiko henkilö alituista tai tilapäistä vaivaishoitoa. Ylläolevasta käynee tarkoin selville että lain sovittamiseksi käytännölliseen elämään on hyvin tärkeätä tehdä eroitus alituisen ja tilapäisten avunauttijain välillä.

Yllämainittujen seikkojen vuoksi, joita, kysymyksen suureen tärkeyteen nähden, olen katsonut tässä olevani pakotettu lähemmin selvittämään, olen pyydetyssä lausunnossa helmikuun 16 päivältä 1912 Kuvernöörille esittänyt voidaanko kiinnittää mitään huomiota Vaivaishoitohallituksen tässä kosketeltuun ehdotukseen.

X. Keisarillisen Senaatin ja Kuvernöörien antamia tehtäviä.

*Keisarilliseen
Senaattiin.*

Vuoden kuluessa olen *Keisarilliseen Senaattiin*, paitse aikaisemmin mainittuja lausuntoja, antanut lausuntoni myöskin seuraavissa asioissa:

1) Kirjelmällä helmikuun 16 päivältä 1911 toimitti Siviilitoimituskunta minulle sekä Suomen Eduskunnan alamaisten anomuksen marraskuun 18 päivältä 1909 koskeva lakimääräysten aikaansaamista *yleistä lastensuojelua* varten, että myöskin suojelukasvatuksen väliaikaisen tarkastajan, Vapaaherra A. von Bonsdorff'in antaman alamaisten lausunnon tässä asiassa, ilmoittaen Siviilitoimituskunta että Keisarillinen Senaatti on käskennyt minun antaa alamaisten lausuntoni tässä asiassa. Kiinnitettyäni muutamien kuukausien aikana tähän kysymykseen erikoista huomiota, ja tällöin muun muassa koottuani joukon tiedonantoja, jotka osoittivat nuorison enenevää villiintymistä, annoin lokakuun 20 päivänä 1911 alamaisten lausuntoni, jossa ensinnä esiintoin että on välttämättömästi ryhdyttävä tätä seikkaa koskeviin lainsäädäntötoimiin ja senjälkeen pääasiallisesti yhdyin Eduskunnan tekemään ehdotukseen. Mutta sitäpaitse ehdotin muutamia toisia kasvatustoimenpiteitä, etenkin järjestettyä opetusta käytännöllisissä toimissa itse-elatuksen turvaamiseksi, mikä minun mielestäni olisi varmin suojelukeino siveellistä villiintymistä vastaan. Lisäksi esiintoin pakkotoimenpiteiden tarpeellisuuden juoppoja varten sekä että on välttämättöntä toisinaan heidät hoitolaitoksiin sulkea, tuollaiset toimenpiteet varjelevat nimittäin myöskin kasvavaa polvea erittäin vahingollisilta vaikutuksilta. Lopuksi lausuin toivomuksen että kiinnitettäisiin suurempaa huomiota nuorison kasvattamiseksi jumalanpelvossa. Viimeksi kosketeltiin myöskin suojelukasvatuksen väliaikaisen tarkastajan lausuntoa;

2) Keisarillisen Senaatin, Maanviljelystoimituskunnan kautta käskettyä minua antamaan lausuntoni valtioavustuspyynnön johdosta erästä järvenlaskutyötä varten Rautavaaran kunnassa Kuopion lääniä, kävin minä, kuten aikai-

semmin on mainittu, Pohjoispiirin Vaivashoidonneuvojan, Agronomi Malmberg'in kanssa tällä etäisellä seudulla. Toimittuaan monta vuotta suoviljelysyhdistyksen konsulenttina on Agronomi Malmberg hankkinut itselleen erikoiset tiedot tällä alalla. Tämän ja sen perusteella, mitä laajasta lähetevihosta muuten kävi ilmi, voin lausunnossa syyskuun 5 päivältä mitä lämpimimmin puoltaa yrityksen avustamista;

3) Suomussalmen Lastenhoitolan hallinnon anomuksen johdosta että valtioavustusta myöskin vastaisuudessa myönnettäisiin tälle laitokselle olen marraskuun 24 päivänä 1911 antanut vaaditun alamaisten lausunnon, käytyäni aikaisemmin samana vuonna tällä laitoksella;

4) Helsingin Kaupunginlähetyksen anottua lainaa yleisistä varoista työsiirtolan perustamista varten, olen vaaditussa perustellussa lausunnossa puoltanut myöntymistä tähän anomukseen;

5) Siviilitoimituskunnan käskystä olen myöskin antanut lausuntoni Maisteri K. F. Kivekkään, Oulusta, tekemän anomuksen johdosta saada painatusapua äskettäin painosta ilmestyneelle kirjalleen *»Elberfeldin järjestelmä»*. Vaadittuani tässä kysymyksessä kaikkien vaivashoidonneuvojain lausunnot ja näiden yksimielisesti esiintuodessa tällaisen julkaisun tarpeellisuuden, puolsin myöskin minä mitä lämpimimmin Maisteri Kivekkään anomusta;

6) Huhtikuun 4 päivänä 1911 oli Kajaanin kihlakunnan taloudellisten olojen tutkimista varten asetettu komitea antanut laajan mietinnön, jonka jälkeen minulta syyskuun 8 päivänä 1911 vaadittiin tämän johdosta lausuntoa, mikäli ehdotus koski vaivashoitoa. Tässä puolsin minä pääasiallisesti komitean esittämiä toimenpiteitä, jotapaitse minä useihin tapauksiin nähden esiintoin laajempien toimenpiteiden tarpeellisuutta kuin mitä mainittu komitea oli ehdottanut. Etenkin viittasin että on välttämätöntä antaa vaivashoidon ylläpitämille lapsille opetusta ja harjaannuttaa heitä työssä, jotta he 15 vuotta täytettyään voisivat itsestään huolehtia sekä että olisi perustettava useampia työkouluja tässä tarkoituksessa sekä kauppateollisuutta että kotitarveteollisuutta varten Kajaanin kihlakuntaan, jossa käsityötaito nykyään on hyvin alhaisella kannalla. Sitäpaitse ehdotin että nulle kihlakunnan kunnille, jotka mahdollisesti neljän vuoden kuluessa perustavat vaivaistalon myönnettäisiin erinäisiä helpoituksia. Huomioonottamalla sen seikan että järjestettyä vaivashoitoa ei voi ylläpitää sellaisessa osassa maata, josta puuttuu kunnolliset kulkuneuvot, niin, jopa maantietkin, puolsin myöskin komitean ehdottamia maantierakennuksia ja tein lisäksi pari uutta ehdotusta. Lopuksi ehdotin kaikkein tärkeimpänä, että maan Hallituksen olisi asetettava *pysyväinen toimikunta*, jonka tehtävänä olisi asianomaisten valtio- ja kunnallisviranomaisten kanssa johtaa taloudellisen kehityksen ja vaivashoidon järjestämisen edistämistoimenpiteitä Kajaanin kihlakunnassa;

7) Helsingin Kaupunginlähetyksen valtioavustusanomuksen johdosta aiottua työsiirtolaa varten olen Siviilitoimituskunnan käskystä lisäksi laatinut ehdotuksen niiksi ehdoiksi, jotka olisi määrättävä avustuksen myöntämiselle;

8) Kirjelmässä lokakuun 5 päivältä käski Siviilitoimituskunta minua antamaan lausuntoni Eduskunnan alamaisestä anomuksesta toukokuun 2 päivältä 1911 koskeva *hoitolaitosten järjestämistä kaatuvatautisia varten*. Viittaamalla

aikaisempiin vuonna 1895 antamiini lausuntoihin asiassa ja kaatuvatautisten esiintymisestä maassamme laatimaani tilastoon esiintoin että on tuskin toivoa siitä että kunnat panisivat alulle tämän asian. Useimmissa kunnissa on nimitäin ainoastaan muutamia harvoja kaatuvatautisia, joiden hyväksi ei katsota olevan syytä ryhtyä mihinkään suurempiin toimenpiteisiin. Tässä suhteessa siis täytyy perustaa kaikki yksityisten henkilöiden asianharrastukseen. Mutta tällöin ei voi, syystä että yksityinen varallisuus maassamme on hyvin pieni, toivoa että näitä laitoksia sanottavastikaan voitaisiin ylläpitää vapaaehtoisilla avustuksilla. Ainoastaan persoonallinen työ muodostaa sen avustuksen, jota yleisön puolelta voi odottaa. Tällaiset laitokset täytynee siis pääasiallisesti perustaa valtioavustukselle;

9) Marraskuun 28 päivänä olen pyynnöstä antanut lausuntoni Kyllälän kasvatuslaitoksen menosääntöarviosta; ja

10) Marraskuun 24 päivänä annoin lausuntoni *Suomen köyhäinhuoltoilaiton säännöistä*.

Kuvernööreille.

Kuvernööreille olen, paitsi aikaisemmin mainittuja lausuntoja vaivaishoitohjesääntöehdotuksista, antanut seuraavat lausunnot:

Uudenmaan läänin Kuvernöörille: sääntöehdotuksesta Karjalohjan kunnan diakonissaa varten;

Viipurin läänin Kuvernöörille: sääntöehdotuksesta yhdistykselle »Suomalainen Evankelinen Orpokotiyhdistys» Kellomäellä;

Mikkelin läänin Kuvernöörille: valituksen johdosta, joka on tehty Heinäveden kunnan päätöstä vastaan perustaa vaivaistalo Töykän tilalle;

Kuopion läänin Kuvernöörille: erään Tuusniemen kunnasta olevan vaivaishoitolaisen pahoinpitelyn johdosta tekemästä valituksesta; ja ehdotuksesta sakon asettamiseksi niille, jotka tuovat väkijuomia Kuopion vaivaistalolle;

Oulun läänin Kuvernöörille: erään Salon emäseurakunnasta olevan avunnauttijan liian niukasta vaivaisavusta tekemän valituksen johdosta; Oulun maalaiskuntaan kuuluvan avunnauttijan tekemästä samanlaisesta valituksesta; ja Kuvernöörin Tyrnävän vaivaistaloa koskevan päätöksen johdosta tehdystä valituksesta.

Lopuksi saan tämän yhteydessä merkitä että asianomainen Valtiopäivävaliokunta on käyttänyt minua asiantuntijana kahdessa kysymyksessä, nimittäin: laitosten perustamisessa kaatuvatautisia varten ja mielisairashoidon järjestämisessä n. k. piirimielisairaaloita käyttämällä.

XI. Muuta kirjeenvaihtoa kuntain ja yksityisten henkilöiden kanssa.

Vaikkakin vaivaishoidonneuvojat jo ovat toimineet kymmenkunta vuotta, kääntyvät kunnallislautakunnat ja muut vielä joskus minun puoleeni kyselyi-

neen, joihin asianomaiset neuvojat helposti voisivat vastata. Diaarioihin on tämänlaatuksia asioita merkitty vuoden 1911 kuluessa 16. Kyselyt koskevat mitä erilaatuisimpia vaivashoitotoiminnan osia, niin, joskus vielä ratkaisemattakin olevia seikkoja. Miten on meneteltävä siveettömien, häijyjen naisten suhteen, jotka ollaan oltu pakoitettu ottamaan vaivaistaloihin? Miten saadaan korvausta ulkokuntalaisille annetusta vaivaisavusta? Milloin on vaivashoitohallituksella oikeus riistää lapsi vanhemmiltaan? Miten on meneteltävä perheenisän suhteen, joka laiminlyö perheensä? Löytyykö mitään rangaistus- tai ojennuslaitosta irstaita naisia varten? Löytyykö laitoksia pahantapaisia lapsia varten? j. n. e.

Suuri osa sekä vaivashoidonneuvojille että minulle lähetetyistä kyselyistä on sellaisia, että niihin olisi voinut saada vastauksen julkaisemistani »Vaivashoidon käsikirjasta» ja »Yhteiskunnan lastenhoidosta». Ikävä kyllä on ensinmainittu kirja ollut jo loppuunmyytynä pari vuotta sekä suomalainen että ruotsalainen painos, ja niistä kappaleista, joita kunnat ovat itselleen hankkineet, näyttää suuri osa joutuneen häviöön. Tästä on johtanut että kyselyihin ei aina ole voinut vastata viittaamalla joko yhteen tai toiseen käsikirjan pykälään. Aikomukseni on sentähden ollut julkaista uusi painos tätä kirjaa, jos painatuskustannukset joko tavalla tai toisella voidaan korvata.

Valaistakseni vaivashoidontarkastelun kansliatöiden suuruutta, saan tässä esittää vuoden kuluessa saapuneiden ja lähetettyjen kirjeiden ja muiden posti-lähetysten lukumäärän:

	Saapuneita.	Lähetettyjä.
Vaivashoidontarkastelija, kirjeitä	1,011	1,344
» kiertokirjeitä, postilähetyksiä ilman kirjeitä, tauluja y. m.	252	1,817
Vaivashoidonneuvoja Lounaispiirissä, kirjeitä	386	755
» Kaakkoispiirissä, kirjeitä	258	365
» Pohjoispiirissä, kirjeitä	252	363

Neuvojat ovat noudattaneet eri laskuperustusta lähettämiensä kirjeiden suhteen. Ensinmainittu on esimerkiksi merkinnyt jokaisen toimitusselostuksen eri numeroksi, jotavastoin toiset ovat merkinneet useampia, samaan kirjeeseen kuuluvia selostuksia yhdeksi ainoaksi numeroksi.

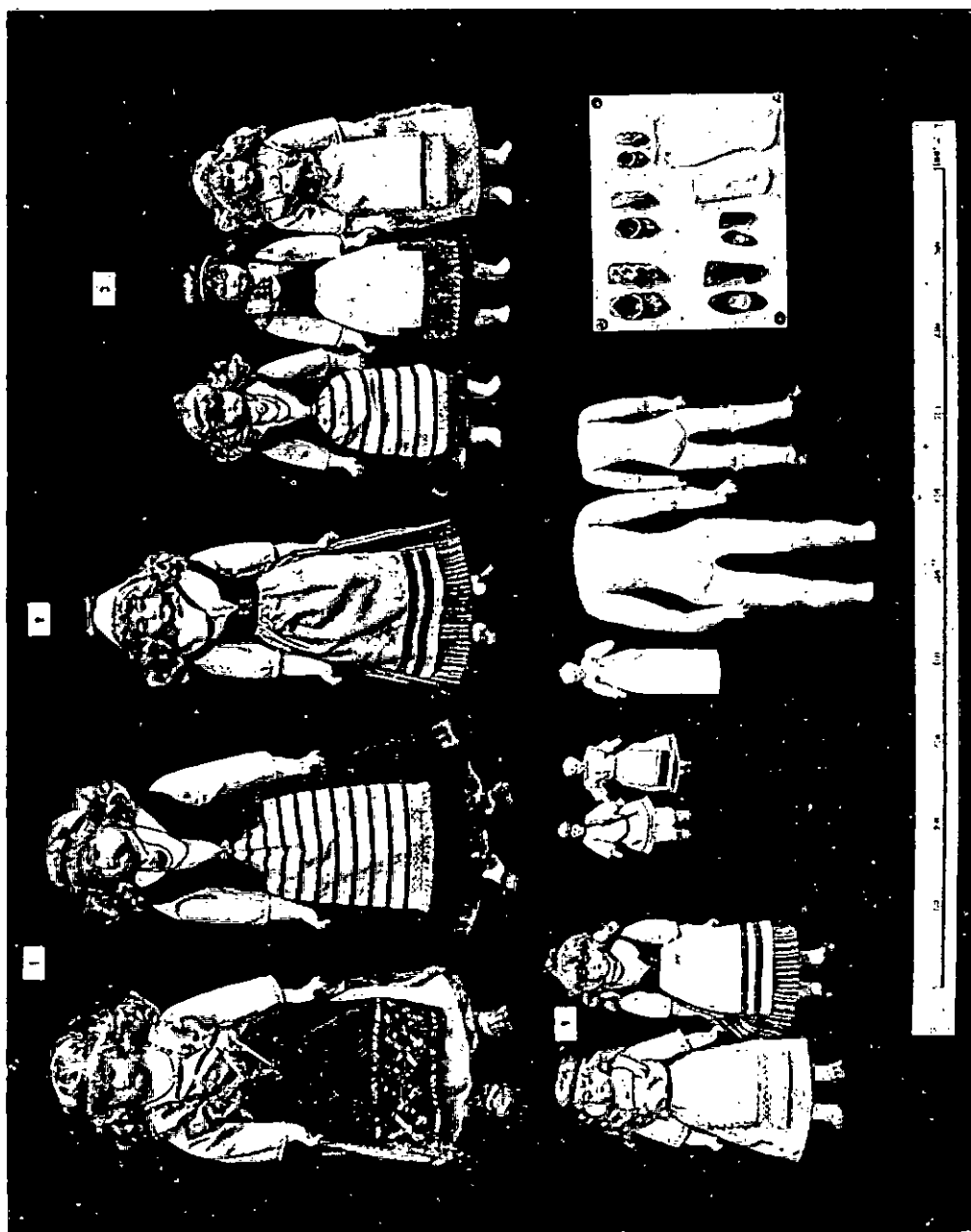
XII. Käsiteollisuutta.

Juankosken Käsityöliike. Tammikuun lopulla 1902 vastaanotin minulle persoonallisesti asetetun kirjelmän Keisarillisen Senaatin Valtiovaraintoimituskunnasta, jossa minulle ilmoitettiin, ei ainoastaan että Nilsin, Kaavin ja Rautavaaran kuntien kunnallislautakunnat olivat ilmoittaneet että sanotuissa kun-

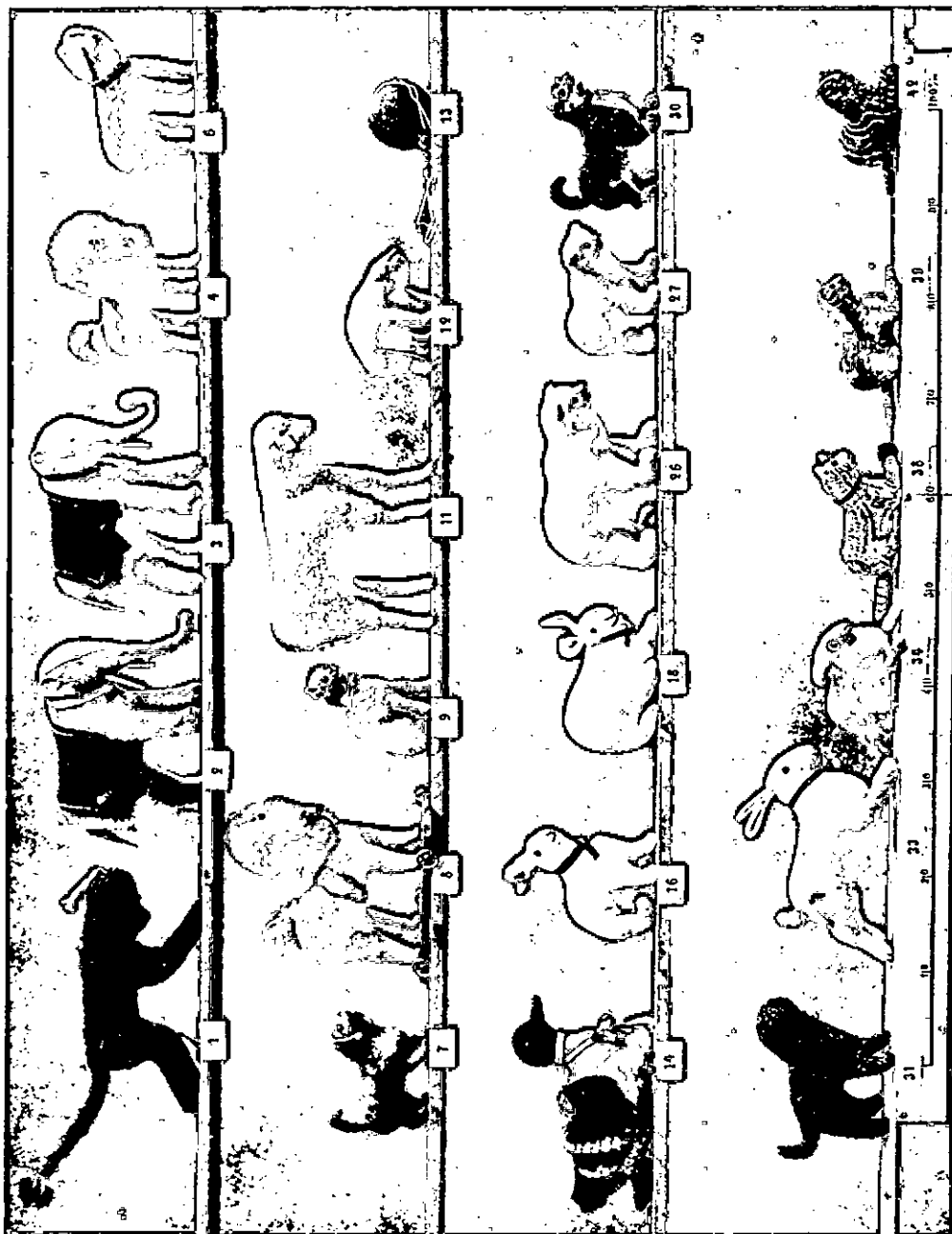
nissa oli ilmennyt työpuutetta etupäässä sentähden että Nilsin pitäjässä sijaitsevalla Juankosken tehtaalla oli lopetettu työt, vaan myöskin että Kuopion läänin Kuvernööri oli vaaditussa lausunnossa esittänyt että eräitä yleisiä töitä olisi hätäaputoina valtion kustannuksella tehtävä; ja käskettiin minun, otettuani selvää näiden paikkakuntien taloudellisista oloista, Keisarilliseen Senaattiin antaa tarpeellisia hätäaputoimenpiteitä koskeva lausunto. Muutamia päiviä tämän jälkeen voin, juuri palattuani näiltä seuduilta, antaa lausunnon, jossa esiintoi että se puute, joka oli syntynyt senjohdosta että melkein kaikenlaatuisen työ Juankosken tehtaalla ja sahalaiteksella oli lakannut, oli mitä vakavinta laatua ja kävi päivä päivältä yhä arveluttavammaksi, minkätähden minä myöskin mitä lämpimimmin puolsin että läänin Kuvernöörin ehdottamiin hätäaputoihin ryhdyttäisiin. Mutta koska nämä tie- ja kanavarakennustyöt eivät kuitenkaan valmistaisi työnansiota vanhoille miehille, naisille ja lapsille, eikä myöskään niille miehille, jotka eivät olleet tilaisuudessa hakemaan itselleen työtä kaukaa kodin ulkopuolelta, ehdotin että näillä seuduilla sitäpaitse ryhdyttäisiin sellaisiin hätäaputoimenpiteisiin, jotka aikaisempien katovuosien aikana olivat osoittautuneet erittäin suurimerkityksellisiksi ja joista kieltämättä oli ollut suurinta hyötyä kaikkein pienimmillä kustannuksilla, nimittäin että järjestettäisiin käsityötuotteiden ostoa ja myyntiä sekä opetusta puhtaasti taloudellisessa käsiteollisuudessa. Jo tammikuun 31 päivänä hyväksyi Keisarillinen Senaatti tämän ehdotuksen ja antoi minulle tehtäväksi viipymättä sopivan henkilön palkkaamisen käsityöopetuksen ohjaamista varten sekä läänin Kuvernöörin kanssa neuvoteltuani ryhtymään muihin toimenpiteisiin sanotussa tarkoituksessa, jota paitse toistaiseksi 18,000 markan suuruinen määräraha asetettiin käytettäväkseni tarkoitusta varten. Seuraavana päivänä, eli helmikuun 1 päivänä, otin työnjohtajaksi Käsiteollisuusteknikko J. W. Lundqvist'in, ja muutamien päivien päästä voivat hätäaputyöt alkaa.

Parikymmentä ostoasemaa järjestettiin niin pian kuin mahdollista Nilsin, Kaavin ja Rautavaaran kuntiin; käsityömalleja jaettiin ympäri, ja ennen pitkää virtasi käsiteollisuustuotteita suurissa määrin näihin. Aluksi valmisti ainoastaan pari, kolme sataa henkilöä käsiteollisuustuotteita, mutta kun puute kevät-talvesta kävi suuremmaksi, lisääntyi lukumäärä noin kahteentuhanteen. Mikään varsinainen käsiteollisuusopetus ei juuri voinut tulla kysymyksenäkään näin suureen joukkoon nähden, etenkin koska väestö oli jotensakin tottumaton käsityöihin. Ostetut tuotteet olivat etupäässä kukkakeppejä, linnunpesimispönttöjä, lumi- y. m. lapioida, lapiopuita, aisoja, luokkia, puuastioita, astialautoja sekä kankaita. Nämä koottiin suureen Juankoskelle tarkoitusta varten rakennettuun makasiiniin, josta niitä tarpeen mukaan myytiin ympäri maata.

Kuitenkin tahdoin koetteeksi käyttää tarjolla olevaa tilaisuutta hyväkseni ja mikäli mahdollista koettaa saada paikkakunnalla syntymään jotakin erityistä käsiteollisuuden haaraa, jota myöskin sitten kun katovuodet olisivat ohi, voitaisiin harjoittaa. Tässä tarkoituksessa perustettiin Juankoskelle käsityökouluja *kankaasta tehtyjen leikkikalujen, nukkien ja lakkien* valmistamista varten, joita tavaroita vuosittain tuotiin suuret määrät maahamme, ja joilla sentähden pitäisi olla menekkiä. Tähän työhön ryhdyttiin jo talvella ja jatkettiin sitä pitkän aikaa kesälläkin. Koska suuri kato kohtasi maata syksyllä samaa vuotta



Nukkeja kansallispuvussa, valmistettu Juankosken käsityöliikkeessä.



Leikkikaluja kankaasta, valmistettu Juankosken käsityöliikkeessä.

1902, annettiin minulle lupa jatkaa näitä viimeainittuja töitä edelleenkin, ja näihin käyttää niitä varoja, joita valmistettujen käsityötuotteiden myynnistä saatiin. Vuoden 1902 kuluessa myytiin siten lakkia, nukkeja ja leikkikaluja sekä kankaita yhteensä noin 21,600 markalla, ja odottamattoman hyvänä tuloksena mainittakoon että nukkien ja leikkikalujen kysyntä jouluksi 1902 oli paljon suurempi kuin mitä voitiin valmistaa.

Täten syntynyttä käsiteollisuutta jatkettiin sitten vuonna 1903 seurauksella, että henkilö, jolla itse paikalla oli ollut tämän erikoisen käsityöhaaran lähin johto, Kansakoulunopettaja *Taavi Rissanen*, anoi Keisarilliselta Senaatilta että saisi ottaa tämän hankkeen yksityiseksi liikkeekseen erityisillä ehdoilla.

Päätöksellä heinäkuun 16 päivästä 1903 suostui Keisarillinen Senaatti tähän anomukseen siten, että alullepannun lakki-, nukke- ja leikkikaluteollisuuden jatkamista varten myönnettäisiin Opettaja Taavi Rissaselle hätäapurahastosta vuotuinen 2,000 markan suuruinen määräraha kahdeksi vuodeksi, luettuna seuraavasta syyskuusta, sekä koulun opetusvälineet. Sitäpaitse myönnettiin Rissaselle 10,000 markan koroton laina, josta osa annettiin Rissaselle koulussa säilytettävään työaineiden ja valmiiden tavarain muodossa, sekä loput rahassa, kaikki seuraavilla ehdoilla, nimittäin:

että Opettaja Rissanen kahden yhdeksänkuukautisen työvuoden aikana Juankosken läheisyydessä voimassapitää käsityökoulua vähintään 20 oppilasta varten sekä sen perästä suuremmassa määrässä antaa koulusta päästetyille oppilaille käsitöitä;

että koulun toiminnasta ja työnantajatoimesta sekä valtioavun ja mainitun lainan käyttämisestä vuosittain annetaan kertomus ja summittainen tili vaivashoidontarkastelijalle, jonka valvonnan alaisiksi opetus koulussa ja puheenaoleva työnantajatoimi asetetaan; sekä

että lainasta, josta Opettaja Rissanen on hankittava Suomen Valtiokonttorin hyväksymä vakuus, on valtiorahastolle takaisin suoritettava 1,000 markkaa vuosittain viitenä vuotena alkaen neljännestä vuodesta lainan saamisesta eteenpäin, uhalla että, jos määräaikainen suoritus laiminlyödään, koko velka on joutunut maksettavaksi, jotavastoin Opettaja Rissanen, jos hän on kahdeksan vuotta eteenpäin ylempänä määrätyllä tavalla puheenalaista tointa jatkanut ja edelleen silloin jatkaa, vapautetaan suorittamasta valtiorahastolle toista puolta velkasummasta.

Herra Rissanen on sitten vaihtelevalla menestyksellä jatkanut tätä käsityöteollisuutta nimellä »Käsityöliike Juankoskella». Olot tällä rautatehtaalla muuttuivat nimittäin ennen pitkää huomattavasti syystä että tehdas joutui toiselle omistajalle, joka laajensi sitä huomattavassa määrässä. Työttömyyttä ei enää voinut huomata. Ja työntekijäin vaatimukset olivat samalla suuressa määrin kohonneet. Kotiteollisuuden täytyi siis, ollen vähemmän tuottavaa, jälleen peräytyä, ja sitä harjoittivat ainoastaan puolikasvuiset tytöt ja heikomat henkilöt, jotka eivät muuhun kyenneet. Mutta tämä käsiteollisuus oli yhä hengissä ja se levisi oppilaiden kautta eri tahoille. Juankoskella käytettyjä malleja seurasivat myöskin käsiteollisuudenharjoittajat etäällä sijaitsevilla seuduissa. Kun myöhemmin asetettu käsiteollisuudentarkastaja pari vuotta sitten järjesti käsiteollisuustuotteiden joulumarkkinat Helsinkiin, löytyi siellä esim.

useita esineitä Juankosken mallien mukaan, joita entiset oppilaat ja toisilla paikkakunnilla asuvat oppilaiden oppilaat olivat valmistaneet.

Viime vuonna, heinäkuun alussa tarkastin viimeisen kerran tätä käsityöliikettä, joka nyt määrätyn ajan kuluessa — syyskuuhun 1911 — on täyttänyt valtioavustuksen nauttimiselle ja sen vähentämiselle puolteen määräänsä asetetut sitoumukset, josta olen Suomen Valtiokonttorille pyynnöstä antanut todistuksen.



Vuolukiviesineiden valmistuskoulu Kajaanissa.

Aikaisemmin mainitussa lausunnossani, koskeva Taloudellisten olojen tutkimista varten Kajaanin kihlakunnassa asetetun komiten antamaa mietintöä olen laajemmin selittänyt miten suuresta merkityksestä järjestetty kotityö talvisin olisi tällaisella paikkakunnalla, jossa asukkaat ilmasto-olojen vuoksi ovat pakotettuja suuren osan vuodesta harjoittamaan käsi- tai konetyötä. Myöskin viime vuonna kävin Kajaanin kihlakunnassa ja voin silloin mielihyväkseni havaita millaisella innolla viisi vuotta sitten perustettu *Kajaanin Kotiteollisuusyhdistys* täytti tarkoituksensa. Sen toimenpiteestä ylläpidetään muun muassa koulua kotikäteollisuutta ja vuolukiviteollisuutta varten, mistä voi olla hyötyä tulevaisuudessa.

Helsingissä, huhtikuulla 1912.

Gust. Ad. Helsingius.

LIITE.

LUETTELO

SUOMEN VAIVAISTALOISTA JA VAIVAISHOITOLAITOKSISTA

VUODEN 1911 LOPULLA SEKÄ NIITÄ KOSKEVIA LYHYITÄ
TIEDONANTOJA RAKENNUKSISTA Y. M.



Lounaispiiri.

Uudenmaan lääni.

Helsinki. Työ- ja vaivaistalo Töölössä perustettu 1893; nykyään siihen kuuluu noin kymmenkunta rakennusta, joissa on tilaa 500 à 600 hoidokkaalle. Sitäpaitsen on tilapäinen mielisairaala Grejuksessa 38 mielisairaalle ja työkoti Töölössä 105 hoidokkaalle, sekä lastenkoti Oulunkylässä 50 sijalla.

Uusi vaivaishoitolaite rakennuksenalaisena Forsby'ssä lähellä Vanhaa-kaupunkia.

Loviisa. Perustettu 1894. Päärakennus 40 hoidokkaalle. Sairaala 10 sairassijalla ja 3-koppinen mielisairasosasto. Vesijohto ja puhelin.

Porvoo. Perustettu 1884. Päärakennus paloi 1889; samana vuonna rakennettiin uusi noin 50 hoidokkaalle. Mielisairaala, jossa on 6 koppia ja yksi yhteishuone. Sairaala 9 sairassijalla. Vesijohto ja puhelin.

Tammisaari. Perustettu 1891. Päärakennus 16 hoidokkaalle; 3 sairassijaa. 3-koppinen mielisairaala.

Hanko. Perustettu 1908. Päärakennus mallipiirustus N:o IV:n mukaan 50 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.¹⁾ Vesijohto ja puhelin.

Bromarvi. Perustettu 1895. Valtiolainaa 15,000 markkaa. Päärakennus 20 hoidokkaalle. Mielisairaala ei ole.

Tenhola. Perustettu 1894. Päärakennus mallipiirustus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala rakennuksenalaisena.

Pohjan pitäjä. Perustettu 1908. Valtiolainaa 57,800 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala päätetty rakentaa. Vesijohto ja puhelin.

Karja. Perustettu 1901. Päärakennuksena käytetään talon entistä asuinrakennusta 28 hoidokkaalle. 3-koppinen mielisairaala.

Snappertuna. Perustettu 1892. Valtiolainaa 6,000 markkaa. Päärakennus 27 hoidokkaalle. Uusi mielisairaala neljällä »avonaisella kopilla».

Inkoo ja Degerby. Perustettu 1887. Kaksikerroksinen päärakennus 60 hoidokkaalle. Mielisairaala 6 avonaisella kopilla Arkkitehti Wald. Aspelin'in piirustusten mukaan.

Vihti. Perustettu 1887. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Uusi päärakennus N:o IV:n mukaan 60 hoidokkaalle. Mielisairaala, jossa on 7 koppia ja 2 yhteishuonetta. Puhelin.

¹⁾ Kun tähän on merkitty että rakennus on rakennettu mallipiirustuksen mukaan, on tämä ymmärrettävä siten, että mallipiirustusta on pääasiallisesti noudatettu. Pienempiä muutoksia on useimmissa rakennuksissa tehty.

Lohja. Vuonna 1886 perustettiin vanha vaivaistalo. Uudestirakennettu ja lähinmä kirkonkylää muutettu 1903. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o IV 45 hoidokkaalle. Mielisairaala, jossa on 6 koppia ja 2 yhteishuonetta.

Siuntio. Perustettu 1889. Päärakennus sekä eräs toinen rakennus noin 50 hoidokkaalle. Mielisairasosasto 3 kopilla. Sairaala 5 potilaalle.

Kirkkonummi. Perustettu 1892. Valtiolainaa 25,000 markkaa. Päärakennuksena käytetään talon entistä rakennusta sekä 2 muuta asuinrakennusta; 80 hoidokasta. 6-koppinen mielisairaala. Puhelin.

Helsingin pitäjä. Perustettu 1889. Valtiolainaa 35,000 markkaa. Päärakennus noin 55 hoidokkaalle. Mielisairaala 4 kopilla. Vesijohto ja puhelin.

Nurmijärvi. Perustettu 1890. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus paloi 1896, uudestaanrakennettu; 66 hoidokasta. Mielisairaala 7 kopilla. Puhelin.

Tuusula. Perustettu 1894. Valtiolainaa 25,000 markkaa. Päärakennus N:o I 35 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan. Puhelin.

Sipoo. Perustettu 1908. Valtiolainaa 20,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 36 hoidokkaalle. Puhelin.

Porvoon maalaishkunta. Perustettu 1888. Päärakennuksena käytetään talon entistä rakennusta, jossa kahden muun rakennuksen kanssa on sijaa 82 hoidokkaalle. Mielisairaala 6 kopilla.

Pernaja. Uudestaanperustettu 1907; (vanha vaivaistalo perustettiin 1886). Valtiolainaa 60,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 48 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI, 8 koppia ja 2 yhteishuonetta. Sairaala 20 sairassijalla. Puhelin.

Iitti. Perustettu 1892. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan. Sairaala 40 sairassijalla.

Artjärvi. Perustettu 1911. Päärakennus N:o I:n mukaan 28 hoidokkaalle.

Elimäki. Perustettu 1911. Päärakennuksena Moisio tilan kaksikerroksinen päärakennus, jonka aikoinaan on rakentanut Arkkitehti Engel, nyt sisustettu noin 80 hoidokkaalle. Puhelin.

Ruotsinpyhtää. Päärakennus noin 45 hoidokkaalle on rakennuksenalaisena.

Turun ja Porin lääni.

Turku. Uusi vaivaistalo perustettu 1898 ja senjälkeen laajennettu. Kaksi 4-kerroksista kivirakennusta yhteensä 500 hoidokkaalle. Työlaitokseen kuuluu kaksikerroksinen rakennus 50 mieshoidokkaalle. Vanhassa vaivaistalossa on sijaa noin 80 mielisairaalle. Uusi ajanmukainen mielisairaala 140 sairaalle avataan syksyllä 1912. Vesijohto ja puhelin. Piikkisten kuntaan on järjestetty mielisairaiden perhehoitoa.

Pori. Perustettu 1890. Päärakennus ja kaksi hoidoksrakennusta noin 110 hoidokkaalle; mielisairaala 84 sairaalle. Vesijohto ja puhelin.

Rauma. Perustettu 1889. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus 24 hoidokkaalle. Sairaala 18 sairassijalla ja mielisairaala 8 kopilla. Puhelin.

Uusikaupunki. Perustettu 1903. Päärakennus 56 hoidokkaalle. Väliaikainen mielisairaala, joka ei ole vaivaistalotontilla, 10 sairassijalla. Puhelin.

Naantali. Perustettu 1902. Päärakennus, rakennettu Apteekkari C. A. Åkerman'in lahjoittamilla varoilla, 20 hoidokkaalle. Puhelin.

Nauvo. Perustettu 1897. Valtiolainaa 20,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle, paloi kesällä 1911; ei ole vielä uudelleenrakennettu. Mielisairaala, jossa on 11 kappa ja 2 yhteishuonetta.

Parainen. Perustettu 1909. Valtiolainaa 10,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 45 hoidokkaalle. Kivinen mielisairaala N:o VI:n mukaan, jossa on 4 kappa ja 4 yhteishuonetta. Sairaala 10 sairassijalla. Vesijohto ja puhelin.

Kaarina. Perustettu 1889. Kolme valtiolainaa à 40,000, 10,000 ja 40,000 markkaa. Päärakennus laajennettu 1911 45 hoidokkaalle. Mielisairaala 12 kopilla. Lastenkoti 35 sijalla.

Piikkiö. Perustettu 1904. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus ja eräs toinen rakennus on laitettu talon entisistä rakennuksista 30 hoidokkaalle. Mielisairaala 6 kopilla.

Paimio. Perustettu 1889. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus, talon entisestä asuinrakennuksesta, 45 hoidokkaalle. Mielisairaala 6 kopilla.

Saunavu. Perustettu 1905. Valtiolainaa 55,000 markkaa. Päärakennus 45 hoidokkaalle. Mielisairaala, jossa on 6 kappa ja 2 yhteishuonetta. Sairaala 8 sijalla. Puhelin.

Kemiö. Perustettu 1909. Valtiolainaa 70,000 markkaa. Päärakennus N:o VII:n mukaan 48 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Vesijohto ja puhelin.

Dragsfjärd. Perustettu 1910. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan kivistä. Puhelin.

Finby. Perustettu 1911. Päärakennus 27 hoidokkaalle.

Perniö. Perustettu 1889. Valtiolainaa 25,000 markkaa. Päärakennus 40 hoidokkaalle. Mielisairaala 7 avonaisella kopilla. Puhelin.

Maaria. Perustettu 1903. Valtiolainaa 80,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 50 hoidokkaalle. Mielisairaala 6 kopilla. Sairaala 25 potilaalle käytetään talon entistä asuinrakennusta.

Pöytyä. Perustettu 1891. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus sekä 2 muuta rakennusta noin 50 hoidokkaalle. Mielisairaala 4 kopilla.

Euran pitäjä. Perustettu 1906. Päärakennus 48 hoidokkaalle. Mielisairaala 6 kopilla. Sairaala 10 potilaalle.

Uusikaupunki. Rakennuksenalaisena noin 70 hoidokkaalle. Oma 6 sairassijaa Harjavallan piirimielisairaalassa.

Nakkila. Perustettu 1908. Talon kaksi entistä asuinrakennusta on laitettu 35 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Puumajoki. Perustettu 1906. Valtiolainaa 20,000 markkaa. Päärakennus 44 hoidokkaalle. Sairaala 8 sairassijalla käytetään talon entistä asuinrakennusta.

Ahlainen. Väliaikainen vaivaistalo perustettu 1905. Valtiolainaa 40,000 markkaa myönnetty vuonna 1908. Toistaiseksi nostettu ainoastaan 20,000 markkaa.

Päärakennuksena käytetään talon entistä asuinrakennusta 20 hoidokkaalle. Kunnalla on 2 sairassijaa Harjavallan piirimielisairaalassa.

Merikarvia. Perustettu 1910. Talon entiset rakennukset on sisustettu 25 hoidokkaalle.

Ikaalinen. Perustettu 1895. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 48 hoidokkaalle. Sivurakennus 52 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan, sittemmin laajennettu 8 kopilla. Puhelin.

Hämeenkyrö. Perustettu 1895. Päärakennus 19 hoidokkaalle. Kaksi rakennusta yhteensä 36 hoidokkaalle. Mielisairaala 13 kopilla. Sairaala 20 potilaalle.

Tyrvää. Päärakennus rakennuksenalaisena 64 hoidokkaalle.

Harjavalta. Perustettu 1893. Päärakennus 15 hoidokkaalle. Suljettu 1903 hoidokkaiden puutteessa. Uudelleen avattu 1908 ja laajennetaan uudella päärakennuksella 24 hoidokkaalle. Kunnalla on 2 sairassijaa siellä sijaitsevassa piirimielisairaalassa.

Kokemäki. Perustettu 1892. Valtiolainaa 50,000 markkaa. Päärakennus ja 3 muuta talon entistä rakennusta yhteensä 90 hoidokkaalle. Kunnalla on 7 sairassijaa Harjavallan piirimielisairaalassa.

Huittinen. Perustettu 1891. Päärakennuksessa ja eräässä toisessa rakennuksessa on yhteensä tilaa 120 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III b:n mukaan.

Punkalaidun. Perustettu 1910. Päärakennuksena käytetään talon entistä asuinrakennusta; sijaa 20 hoidokkaalle. Mielisairaala 3 kopilla.

Alastaro. Perustettu 1895. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala 3 kopilla.

Loimaa. Perustettu 1889. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus, osta osa paloi 1905, sekä 2 vanhempaa rakennusta yhteensä noin 70 hoidokkaalle. Kivinen mielisairaala 12 kopilla ja 2 yhteishuoneella. Puhelin.

Hämeen lääni.

Hämeenlinna. Uusi vaivaistalo perustettu 1910. Päärakennus 50 hoidokkaalle. Kivinen mielisairaala 7 kopilla ja 2 yhteishuoneella. Vanha vaivaistalo, perustettu 1882, on luovutettu kunnallissairaalaksi. Vesijohto ja puhelin.

Tampere. Perustettu 1886 Kauppias G. F. Ahlgren'in lahjoittamilla varoilla. Talousrakennus ja 3 muuta rakennusta: 180 sijaa. Mielisairaala ei ole vaivashoitohallituksen alainen. Kivinen työlaitos 50 hoidokkaalle. Mielisairaiden järjestettyä perhehoitoa Hämeenkyrössä. Vesijohto ja puhelin.

Tammela. Perustettu 1892. Valtiolainaa 46,000 markkaa. 1) Talousrakennus; 2) rakennus 40 mieshoidokkaalle; sekä 3) rakennus 50 naishoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan. Puhelin.

Urjala. Perustettu 1890. Valtiolainaa 15,000 markkaa. Päärakennus 48 hoidokkaalle. Mielisairaala 5 kopilla. Sairasosasto 10 sairassijalla. Lastenkoti 50 lapselle. Puhelin.

Sääksmäki. Perustettu 1889. Valtiolainaa 40,000 markkaa. 1) Päärakennus, jossa on 4 hoitolaishuonetta; 2) rakennus, jossa on 2 huonetta sairaita varten; ja 3) rakennus, jossa on 5 huonetta 31 hoidokkaalle. Mielisairasosasto 3 kopilla. Uusi mielisairaala avonaisilla ja suljetuilla kopeilla rakennuksenalaisena. Puhelin.

Pälkäne. Uudelleen perustettu 1908. Päärakennus 36 hoidokkaalle. Vanha päärakennus, rakennettu 1894, paloi 1901.

Lempäälä. Perustettu 1907. Valtiolainaa 36,000 markkaa. Päärakennus 50 hoidokkaalle. Mielisairaala 4 suljetulla kopilla ja 7 uudella avonaisella kopilla. Sairaala 12 sairassijalla. Vesijohto ja puhelin.

Pirkkala. Perustettu 1904. Päärakennus 54 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan kivistä. Vesijohto ja puhelin.

Messukylä. Päärakennus rakennuksenalaisena 50 hoidokkaalle.

Kangasala. Perustettu 1890. Valtiolainaa 20,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 60 hoidokkaalle. Mielisairaala 6 kopilla.

Orihvesi. Perustettu 1910. Valtiolainaa 100,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 50 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Sairaala N:o II:n mukaan. Vesijohto ja puhelin.

Ruovesi. Perustettu 1911. Päärakennus N:o VII:n mukaan 60 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Sairaala, nimeltä »vanhain koti», 26 sairassijalla. Tuulimoottorilla käypä vesijohto; puhelin.

Korpilahti. Perustettu 1892. Valtiolainaa 25,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan. Sairaala 15 sairassijalla.

Jämsä. Perustettu 1892. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus noin 60 hoidokkaalle ja sivurakennus 25 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan. Sairaala 10 sairassijalla. Puhelin.

Hauho. Perustettu 1894. Päärakennus myöhemmin laajennettu 60 hoidokkaalle. Mielisairaala 9 kopilla.

Tyrväntö. Perustettu 1893. Päärakennus 25 hoidokkaalle.

Hattula. Perustettu 1886. Valtiolainaa 5,000 markkaa. Päärakennus alkujaan aiottu mielisairaalaksi.

Janakkala. Perustettu 1895. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala uudelleensisustettu 7 avonaisella kopilla ja 1 suljetulla kopilla. Sairaala, jossa on 10 sijaa, käytetään talon entistä asuinrakennusta. Puhelin.

Hausjärvi. Perustettu 1905. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 50 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Sairaala 20 sairassijalla. Vesijohto ja puhelin.

Hollola ja Lahden kaupunki. Perustettu 1892. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan. Sairaala 24 sijalla. Vesijohto ja puhelin.

Kosken kunta. Perustettu 1905. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 36 hoidokkaalle. Mielisairaala 3 avonaisella kopilla rakennuksenalaisena.

Lammin kunta. Perustettu 1890. Valtiolainaa 15,000 markkaa. Päärakennus noin 60 hoidokkaalle. Mielisairaala 4 kopilla.

Asikkala. Perustettu 1895. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III b:n mukaan. Sairaala 8 huoneella. Vanhempi rakennus 5 huoneella.

Padasjoki. Perustettu 1903. Valtiolainaa 80,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Sairaala, jossa on 8 sairassijaa, käytetään talon entistä asuinrakennusta. Puhelin.

Muist. Ne kunnat ensimmäisessä piirissä, jotka eivät vielä ole päättäneet rakentaa mielisairaalaan vaivaistaloonsa, ovat odottavalla kannalla siksi kuin piirimielisairaalakysymys on ratkaistu.

Kaakkoispiiri.

Viipurin lääni.

Viipuri. Perustettu 1890. Kahdeksan rakennusta erityisten piirustusten mukaan. Tilaa 182 hoidokkaalle, 4 mielisairaalle, 24 lapselle (1902 perustetussa lastenkodissa) ja 60 sairaalle (1910 perustetussa kaksikerroksisessa sairaalassa).

Lappeenranta. Perustettu 1890. Kaksi asuinrakennusta, toisessa 15 ja toisessa 11 sijaa. Mielisairaala 4 sijalla.

Hamina. Perustettu 1887. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus 40 hoidokkaalle, mielisairaala 5 sijalla ja 3-huoneinen sairaala.

Kotka. Perustettu 1892. Päärakennus Insinööri Th. Borchardt'in piirustusten mukaan 60 hoidokkaalle. Kivinen mielisairaala mallipiirustus N:o VI:n mukaan.

Pyhtää. Perustettu 1909; avattu 1911. Päärakennus 42 hoidokkaalle sekä muutamia sairaosastoksi sisustettuja huoneita.

Kymi. Perustettu 1893. Päärakennus 50 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan.

Sippola. Perustettu 1898. Valtiolainaa 15,000 markkaa. Päärakennus N:o I:n mukaan 40 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Vehkalahti. Perustettu 1890. Päärakennus 55 hoidokkaalle. Mielisairaalassa 5 kappaletta.

Virolahti. Perustettu 1906. Valtiolainaa 60,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan. Mielisairaala N:o VI. Erityinen käsityöhuoneusto.

Säkkijärvi. Perustettu 1892. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 48 hoidokkaalle. Sairaala 14 potilaalle. Mielisairaalassa 3 sijaa.

Lappeen kunta. Perustettu 1910. Valtiolainaa 115,000 markkaa. Päärakennus N:o VII. Talon asuinrakennus muodosteltu sairaalaksi noin 30 sairaalle. Mielisairaala N:o VI; erityisiä käsityöhuoneita. Täydellinen vesijohtolaitos.

Valkeala. Perustettu 1892. Päärakennus 60 hoidokkaalle. Lastenkoti 25:lle. Vanhempi mielisairaala 11 potilaalle ja uusi vuonna 1910 rakennettu mielisairaala mallipiirustus N:o VI:n mukaan.

Viipurin maalaiskunta. Perustettu 1890. Valtiolainaa 136,500 markkaa. Päärakennus mallipiirustus N:o IV:n mukaan 45 hoidokkaalle. Sairaala 40 potilaalle. Kolme mielisairaala: a) pieni 4-sijainen; b) yksi piirustus N:o VI:n mukaan 14 potilaalle; ja c) vuonna 1911 rakennettu mielisairaala 30 potilaalle. Talon vanhassa asuinrakennuksessa sijaa 15 hoidokkaalle; samoin toinen vanha rakennus 17 hoidokkaalle. Erityiset talous-, käsityö- ja hoitaja huoneustot. Lastenkoti.

Sortavalan maalaiskunta. Perustettu 1888 Valtioneuvos Hallonblad'in lahjoittamalle tilalle. Päärakennus mallipiirustus N:o IV:n mukaan 66 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Kivennapa. Rakennuksenalaisena. Valtiolainaa on anottu. Päärakennus N:o VII. Eri sairaala. Mielisairaala N:o VI.

Mikkelin lääni.

Mikkeli. Perustettu 1893. Päärakennus 34 hoidokkaalle. Sairaala 20 sairaalle ja tilaa 12 terveelle hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a, myöhemmin suurennettu.

Heinola. Perustettu 1891. Päärakennus 35 hoidokkaalle ja 2 mielisairaalle.

Savonlinna. Perustettu 1897. Muutettiin 1907 Pääskylahden entisen maanviljelyskoulun kaksinkertaiseen päärakennukseen, jossa on 15 suurta huonetta. Mielisairaala ei ole.

Heinolan maalaiskunta. Perustettu 1901; avattu 1904. Valtiolainaa 100,000 markkaa. Päärakennus 50 hoidokkaalle. Mielisairaalassa 2 yhteishuonetta ja 4 koppia. Talon entistä asuinrakennusta käytetään sairaalana, 15 sijaa.

Sysmä. Perustettu 1887. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Kaksikerroksinen päärakennus 80 hoidokkaalle. Lastenkoti 60 lapselle. Talousrakennus, jossa on myöskin mielisairasosasto 6 sijalla. Mielisairaala N:o VI:n mukaan 12 potilaalle.

Hartola. Perustettu 1892. Valtiolainaa 25,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan 50 hoidokkaalle. Entistä asuinrakennusta käytetään sairaalana 12 potilaalle. Mielisairaalassa 20 sijaa.

Joutsa. Perustettu 1890; avattu 1893. Valtiolainaa 35,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:stä mukaeltu 40 hoidokkaalle. Sairaalana vanha asuinrakennus 15 potilaalle. Mielisairaala N:o III a muutettuna.

Kangasniemi. Perustettu 1911. Päärakennus N:o VII:n mukaan. Vanha asuinrakennus on muutettu sairaalaksi 30 potilaalle. Mielisairaala N:o VI. Erityinen käsityöosasto. Valtiolainaa on anottu.

Mäntylähti. Perustettu 1911. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o VII:n mukaan. Entinen asuinrakennus on muutettu sairaalaksi 20 potilaalle. Mielisairaala N:o VI. Erityinen käsityöosasto.

Mikkelin maalaiskunta. Perustettu 1868. Valtiolainaa 17,000 markkaa. Viisi, osaksi vanhaa, osaksi uutta, asuinrakennusta noin 150 hoidokkaalle. Mielisairaala Arkkitehti J. L. Lybeck'in piirustusten mukaan 14 potilaalle.

Pieksämäki. Perustettu 1892; avattu 1896. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan ja hoitolaisrakennus yhteensä noin 120 hoidokkaalle. Sairaala N:o II:n mukaan laajennettuna. Mielisairaala N:o III a:n mukaan, 12 sijaa.

Joroinen. Perustettu 1887. Asuinrakennuksina käytetään Liunan sahan entisiä työväenasuntoja, 30 huonetta. Vuonna 1906 rakennettiin uusi mielisairaala N:o VI:n mukaan, laajennettuna.

Sääminki. Perustettu 1902. Valtiolainaa 50,000 markkaa. Päärakennus ja mielisairaala 64 hoidokkaalle ja 6 potilaalle. Kahta talon entistä asuinrakennusta käytetään sairasosastoina, sijaa 36:lle.

Rantasalmi. Perustettiin 1886 väliaikaisesti; avattiin vaivaistaloksi 1896. Valtiolainaa 20,000 markkaa. Asuinrakennuksina osaksi talon vanhoja, osaksi uusia rakennuksia. Päärakennus 40 hoidokkaalle, lastenkoti, jossa on koulu ja sairaala 8 potilaalle. Mielisairaalassa 6 paikkaa.

Kerimäki. Rakennuksenalaisena. Valtiolainaa 55,000 markkaa. Päärakennus N:o VII:n mukaan. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Eri sairasosasto.

Kuopion lääni.

Kuopio. Perustettu 1873. Viisi hoitolais-, sairaala- ja talousrakennusta noin 100 hoidokkaalle. Kunnallinen mielisairaala 34 potilaalle, yhdistetty laitokseen.

Joensuu. Perustettu 1896. Päärakennus, sairaala ja mielisairaala 50 hoidokkaalle.

Leppävirta. Perustettu 1893. Valtiolainaa 50,000 markkaa. Päärakennus 65 hoidokkaalle N:o IV:n mukaan. Sairaala 35 potilaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan 25 potilaalle.

Varkauden tehdasyhdyskunta. Perustettu 1893. Paloi 1903. Rakennettiin uudelleen 1904. Sijaa noin 20 hoidokkaalle.

Suonenjoki. Tila ostettu 1904. Väliaikainen laitos avattiin 1907. Entistä asuinrakennusta käytetään talousrakennuksena. Sairaalassa 30 sairassijaa. Mielisairaalassa 6 sijaa. Uusi päärakennus N:o VII:n mukaan rakennettane. Valtiolainaa anottu.

Hankasalmi. Perustettu 1903. Päärakennus 40 hoidokkaalle. Entistä asuinrakennusta käytetään sairaalana noin 40 potilaalle. Mielisairaalassa 4 kappa.

Rautalampi. Perustettu 1902. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Entinen asuinrakennus 50 hoidokkaalle ja yksi hoitolaisrakennus 50:lle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan valmistui 1911.

Vesanto. Perustettiin 1898; avattiin 1902. Valtiolainaa 35,000 markkaa. Päärakennus 50 hoidokkaalle, sairaala 20 potilaalle. Mielisairaalassa 6 sijaa.

Karttula. Perustettu 1895. Valtiolainaa 15,000 markkaa. Päärakennus 40 hoidokkaalle N:o I:n mukaan. Sairaala 9 potilaalle. Mielisairaala N:o VI.

Kuopion maalaiskunta. Perustettu 1897. Rakennuksina 3 Leväisten entisen maanviljelyskoulun asuinrakennusta ja yksi uusi rakennus. Tilaa noin 100 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan. Vaivaistalotila on kunnan vuokraama kruununpuustelli.

Tuusniemi. Perustettu 1893. Päärakennuksena vanha lisäilty asuinrakennus 80 hoidokkaalle. Mielisairaalassa 4 sijaa.

Maaninka. Perustettu 1893. Valtiolainaa 23,000 markkaa. Päärakennus 40 hoidokkaalle. Entistä asuinrakennusta käytetään talous- ja sairasosastona. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Pielavesi. Perustettu 1895. Valtiolainaa 14,000 markkaa. Päärakennus noin 80 hoidokkaalle. Sairaala rakennuksenalaisena. Uusi mielisairaala päätetty rakentaa.

Iisalmen maalaiskunta. Perustettu 1894; avattu 1897. Kaksi vanhaa asuinrakennusta on korjailtu laitosrakennuksiksi. Mielisairaala N:o VI:n mukaan paloi 1908, rakennettiin uudelleen 1909.

Lapinlahti. Perustettu 1893. Päärakennus erityisten piirustusten mukaan. Talon entistä rakennusta käytetään sairaalana; sijaa 8 potilaalle. Erityinen talousrakennus. Mielisairaala 8 mielisairaalle. Tilaa kaikkiaan 84 hoidokkaalle.

Nilsia. Perustettu 1897. Päärakennus 60 hoidokkaalle. Sairaala 10 potilaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Kaavi. Perustettu 1903. Valtiolainaa 30,000 markkaa. Päärakennus 40 hoidokkaalle. Talon entistä rakennusta käytetään sairaalana; 14 sijaa. Mielisairaala N:o VI:n mukaan rakennuksenalaisena.

Polvijärvi. Perustettu 1893. Päärakennus 60 hoidokkaalle. Mielisairaalassa 8 sijaa.

Kuusjärvi. Perustettu 1907. Lisäilty talonrakennus päärakennuksena 35 hoidokkaalle. Sairaala valmistui 1911; sijaa 20:lle.

Liperi. Perustettu 1893. Viisi asuinrakennusta, osaksi uutta, osaksi vanhaa; yhtä käytetään lastenkotina. Mielisairaalassa 14 huonetta potilaille. Tilaa noin 140 hoidokkaalle.

Kontiolahti. Perustettu 1898. Päärakennus ja sairaala. Mielisairaalassa 5 koppia ja yksi yhteishuone. Noin 100 sijaa.

Räikkylä. Perustettu 1897. Entistä asuinrakennusta käytetään päärakennuksena noin 50 hoidokkaalle. Mielisairaalassa 5 koppia ja 3 muuta huonetta.

Kitee. Perustettu 1900. Päärakennus 50 hoidokkaalle. Mielisairaala paloi 1907.

Tohmajärvi. Perustettu 1893. Valtiolainaa 25,000 markkaa. Päärakennus 60 hoidokkaalle. Korjailtuja asuinrakennuksia käytetään talous- ja sairaal-osastoina, tilaa 30:lle. Mielisairaalassa 4 koppia.

Kiihtelysvaara. Perustettu 1896. Päärakennus 40 hoidokkaalle. Erityinen talousrakennus. Mielisairaalassa 5 koppia ja yksi yhteishuone.

Ilomantsi. Perustettu 1898. Päärakennus N:o IV:n mukaan, lisäilty 2:llä ullakkohuoneella. Sairaala N:o II:n mukaan, suurennettuna. Mielisairaalassa 5 koppia. Tilaa noin 100:lle.

Eno. Perustettu 1895. Valtiolainaa 10,000 markkaa. Päärakennus 30 hoidokkaalle. Vanhassa rakennuksessa tilaa 15:lle. Sairaalassa ja mielisairaalassa tilaa noin 10:lle.

Juuka. Perustettu 1901; avattu 1904. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o IV suurennettuna 60 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Nurmes. Perustettu 1888. Valtiolainaa 15,000 markkaa. Entinen asuinrakennus lisäilty päärakennukseksi. Mielisairaalassa 4 koppia ja yksi yhteishuone. Päätetty rakentaa uusi päärakennus N:o VII:n mukaan.

Pielisjärvi. Perustettu 1908; avattu 1911. Päärakennus N:o VII:n mukaan. Sairaalaksi mukailtu eräs huvila noin 15 potilaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan, suurennettuna. Erityinen käsityö- ja talousrakennus. Valtiolainaa on anottu.

Kesälahti. Perustettu 1911 Kansliancuvoksetar Jenny Lindeberg'in lahjoittamalle tilalle. Päärakennus noin 40 hoidokkaalle. Valtiolainaa on anottu.

Kiuruvesi. Perustettu 1911. Päärakennus N:o VII:n mukaan, pienennettynä. Sairaala ja hoitolaislisärakennus rakennuksenalaisena. Mielisairaalan asemasta päätetty liittyä johonkin piirimielisairaalaan. Valtiolainaa anottu.

Pohjoispiiri.

Vaasan lääni.

Nikolainkaupunki. Perustettu 1886. Neljä rakennusta, yhteensä 100 sijaa. Mielisairaalassa miehiä varten 16 sijaa, ja naisia varten 13 sijaa.

Kristiinankaupunki. Perustettu 1890. Päärakennus 30 hoidokkaalle. Kivinen mielisairaala, 16 paikkaa. Sairaala 10 potilaalle.

Uusikaarlepyy. Perustettu 1910. Päärakennus 25 hoidokkaalle. Mielisairaala ei ole.

Pietarsaari. Perustettu 1906. Päärakennus 45 hoidokkaalle. Kivinen mielisairaala 14 potilaalle.

Kokkola. Perustettu 1888. Neljä pienempää vanhaa rakennusta, yhteensä 37 paikkaa.

Jyväskylä. Perustettu 1903. Päärakennus N:o IV:n mukaan 50 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III b:n mukaan.

Närpiö. Perustettu 1904. Valtiolainaa 75,000 markkaa. Päärakennus (laudoista) 60 hoidokkaalle. Mielisairaala 18 potilaalle.

Ylimarkku, Pirttikylä ja Korsnäsi. Valtiolainaa 10,000 markkaa. Yhteinen vaivaistalo Ylimarkussa. Perustettu 1904. Talon vanhaa asuinrakennusta käytetään päärakennuksena, 25 sijaa. Mielisairaala.

Kauhajoki. Perustettu 1904. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Knuutilan talon entistä asuinrakennusta käytetään päärakennuksena, 50 sijaa. Mielisairaala N:o VI:n mukaan, lisäiltynä 2 yhteishuoneella ja 2 kopilla. Sairaalassa 12 sairassijaa.

Kurikka. Perustettu 1909. Valtiolainaa 80,000 markkaa. N:o IV:n mukainen päärakennus 40 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Sairaala 12 potilaalle.

Julasjärvi. Perustettu 1906. Valtiolainaa 65,000 markkaa. N:o IV:n mukainen päärakennus 45 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan. Sairaala 24 potilaalle.

Ilmajoki. Perustettu 1888. Päärakennus 75 hoidokkaalle. Uusi mielisairaala, jossa on avonaisia koppeja ja päivähuone 12 potilaalle, avataan vuonna 1912.

Ylistaro. Perustettu 1911. Talon entistä kaksikerroksista rakennusta käytetään päärakennuksena, 70 sijaa. Laitoksessa ei ole mielisairaala, vaan on se kunnallissairaalan yhteydessä.

Isokyrö. Perustettu 1907. Valtiolainaa 50,000 markkaa. Päärakennus N:o IV suuremmilla muutoksilla 60 hoidokkaalle. Tilapäinen mielisairasosasto, 4 sijaa.

Laihia. Perustettu 1909. Päärakennus 50 hoidokkaalle. Mielisairaalassa 5 sijaa.

Maalahti, Sulva ja Petolahti. Perustettu 1909. Valtiolainaa 32,000 markkaa. Yhteinen vaivaistalo Maalahdella. Päärakennus erityisten piirustusten mukaan 25 hoidokkaalle. Mielisairaala ei ole.

Mustasaari. Perustettu 1890. Päärakennus 50 hoidokkaalle. Kuvernööri velvoittanut kunnan rakentamaan mielisairaalan.

Lapua. Perustettu 1906. Valtiolainaa 40,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan. Mielisairaala, jossa on päivähuoneita ja avonaisia koppeja, 22 potilaalle.

Uudenkaarlepyyn maalaiskunta. Perustettu 1900. Valtiolainaa 45,000 markkaa. Päärakennuksena käytetään kahta talon entistä rakennusta, 45 sijaa. (Kuddnäs, Z. Topelius'en syntymäkot.) Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Pietarsaaren pitäjät. Perustettu 1909. Päärakennukseksi 35 hoidokkaalle on muutettu kaksi vanhaa rakennusta lisärakennuksineen. Kuvernööri on velvoittanut kunnan rakentamaan mielisairaalan.

Kokkolan maalaiskunta. Perustettu 1909. Eräs vanha rakennus on muutettu päärakennukseksi 30 hoidokkaalle. Pohjakerroksessa, joka on kivistä, on sijaa 3 mielisairaalle.

Virrat. Perustettu 1911. Päärakennus 72 hoidokkaalle. N:o VII on suunniteltu siten että kumpaakin sivuosastoa on pidennetty 5 metriä. Mielisairaala N:o VI:n mukaan 16 potilaalle.

Keuruu. Perustettu 1892. Kolmessa eri rakennuksessa on tilaa 55 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o VI:n mukaan 16 potilaalle.

Jyväskylän maalaiskunta. Perustettu 1893. Valtiolainaa 35,000 markkaa. Kaksi rakennusta, 56 sijaa. Mielisairaala 10 potilaalle.

Saarijärvi. Perustettu 1896. Kaksi rakennusta 40 hoidokkaalle. Mielisairaspaikkoja 12. Sairaalassa 14 sairavuodetta.

Karstula. Avattiin 1912. Valtiolainaa 60,000 markkaa. Päärakennus N:o VII:n mukaan. Mielisairaala N:o VI:n mukaan.

Laukaa. Perustettu 1895. Valtiolainaa 20,000 markkaa. Päärakennus N:o IV:n mukaan. Mielisairaala 18 potilaalle. Sairaalassa 26 sairavuodetta.

Oulun lääni.

Oulu. Perustettu 1896. Kolme rakennusta, yhteensä 125 sijaa. Mielisairaala (alkujaan N:o III a:n mukaan) 30 potilaalle. Kunnallissairaala vaivaistalon vieressä.

Raahe. Perustettu 1898. Päärakennus N:o IV:n mukaan 35 hoidokkaalle. Mielisairaala N:o III a:n mukaan.

Rantsila. Perustettu 1906. Kaksi rakennusta, 60 sijaa. Mielisairaala erityisten piirustusten mukaan 4 potilaalle.

Paavola. Perustettu 1887. Päärakennus 35 hoidokkaalle. Mielisairaala 4 potilaalle.

Pyhäjärvi. Perustettu 1905. Kolme rakennusta, yhteensä 60 sijaa. Yhteen näistä on sijoitettu tilapäinen mielisairasosasto 4 potilaalle.

Haapavesi. Perustettu 1894. Valtiolainaa 15,000 markkaa. Kolme vanhempaa rakennusta, yhteensä 55 sijaa. Mielisairaala 6 potilaalle.

Kemijärvi. Perustettu 1905. Kolme vanhempaa rakennusta, yhteensä 28 sijaa. Mielisairaala ei ole.

Rovaniemi. Perustettu 1888. Kaksi talon vanhaa rakennusta; yhteensä 35 sijaa. Eräs vanha rakennus on muutettu mielisairaalaksi 6 potilaalle.

Allaoleva taulu osoittaa miten yllämainitut vaivaistalot jakaantuvat eri lääneihin nähden.

Taulu I.

L ä ä n i.	Vaivaishoito- yhdyskuntien luku.	Vaivaishoito- laitoksia.	Laitoksen pro- senttiluku yh- dyskuntain lu- kumäärästä.
Uudenmaan lääni.....	44	25	56.5
Turun ja Porin lääni.....	128	32	25
Viipurin ".....	62	15	24.19
Hämeen ".....	52	24	46.2
Vaasan ".....	94	27	28.7
Mikkelin ".....	30	15	50
Kuopion ".....	40	32	80
Oulun ".....	73	8	11
Koko maassa	523	178	34.03